

Ministerul Culturii al Republicii Moldova
Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”

*Aniversări
Culturale
2013*

CZU 008(058)

A 61

Responsabil de ediție:

Claudia Balaban

Alcătuitori

Text: Maria Harea, Diana Sochircă, Lilia Tcaci, Mariana Ursu

Bibliografie: Elena Cugut, Sabina Dodul

Redactori:

Claudia Gurschi

Tamara Maleru

Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”, 2012

FEP *Baștina-RADOG* SRL, 2012

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Aniversări culturale... / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcat.: Maria Harea, Diana Sochircă, Lilia Tcaci [et al.]; resp. de ed.: Claudia Balaban. - Ch. : „Baștina-Radog”, 2012. – ISBN 978-9975-4234-8-9.

...2013. – 2012. – 208 p. Bibliogr. la sfârșitul lucrărilor. – Ind. de nume: p. 201-206. – 300 ex. – ISBN 978-9975-4234-9-6.

008(058)

A 61

ISBN 978-9975-4234-9-6.

INTRODUCERE

Publicația Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” *Aniversări culturale*, devenită deja tradițională, prezintă datele remarcabile ale anului 2013.

O bună parte a datelor vizează scriitorii pentru copii, iar celelalte sunt în legătură cu personalitățile marcante ale literaturii, științei, artei universale, a căror activitate prezintă interes pentru copii.

Unele date, nominalizate în *Enumerare*, sunt însemnate cu asterisc (*), ceea ce înseamnă că acestea pot fi găsite în continuarea lucrării, fiind urmate de scurte date biografice, bibliografii.

Bibliografiile sunt alcătuite în baza colecțiilor Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă” și conțin cărți, articole din cărți și publicații periodice, materiale audiovizuale.

Selectarea bibliografică a fost finalizată în luna iunie 2012.

Descrierile bibliografice sunt aranjate în ordine alfabetică la cărți și în ordine invers cronologică la publicațiile periodice.

Referințele, ce urmează după fiecare listă bibliografică, oferă o imagine sumară asupra activității personalității respective.

Indexul de nume de la sfârșitul lucrării înlesnește utilizarea ei.

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI MEMORABILE 2013

Ani și decenii proclamate de ONU:

2005 – 2014	<i>Deceniul pentru educație în scopul dezvoltării durabile</i>
2005 – 2014	<i>Al doilea Deceniu al popoarelor indigene (autohtone)</i>
2005 – 2015	<i>Deceniul „Apă pentru viață”</i>

IANUARIE

Dubrovin, Galina , sculptor (1938-1914)	75 de ani de la naștere	5
* Gîrleanu, Emil , prozator (1878-1914)	135 de ani de la naștere	5
Dănilă, Aurelian , muzician și compozitor 1948	65 de ani de la naștere	6
* Ciutac, Victor , actor (1938-2009)	75 de ani de la naștere	12
* Perrault, Charles , scriitor francez (1628-1703)	385 de ani de la naștere	12
Tamazlăcaru, Elena , poetă, publicistă și eseistă 1953	60 de ani de la naștere	13
Botezatu, Grigore , folclorist 1928	85 de ani de la naștere	14
Sărbătoarea Națională „Ziua Comemorării lui Mihai Eminescu” Ziua Națională a Culturii (Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova, nr. 74 din 12.04.2012)		15
Negară, Teodor , cântăreț de muzică populară (1943-2006)	70 de ani de la naștere	15
Constantinescu, Lidia , poetă, prozatoare 1933	80 de ani de la naștere	17
Korkina, Ala , scriitoare rusă 1943	70 de ani de la naștere	17
Slavici, Ioan , prozator (1848-1925)	165 de ani de la naștere	18
Teleucă, Victor , poet și publicist (1933-2002)	80 de ani de la naștere	19
Blănaru, Gheorghe , poet 1933	80 de ani de la naștere	21
* Byron, George Noel Gordon , poet englez (1788-1824)	225 de ani de la naștere	22

Sajin, Nelly , pictoriță (1938-1996)	75 de ani de la naștere	23
Stendhal (Henri-Marie Beyle), scriitor francez (1783-1842)	230 de ani de la naștere	23
Știrbu, Liviu , compozitor 1953	60 de ani de la naștere	23
Botgros, Nicolae , violonist, dirijor 1953	60 de ani de la naștere	25
Vysockij, Vladimir , poet, actor rus (1938-1980)	75 de ani de la naștere	25
*Filip, Iulian , poet, folclorist, dramaturg, grafician și publicist 1948	65 de ani de la naștere	27
Ziua Internațională pentru Comemorarea Victimelor Holocaustului (Instituită de ONU în 2005, prin Rezoluția 60/7, care solicită statelor-membre să realizeze programe educaționale prin care generația tânără să învețe lecțiile Holocaustului pentru a preveni orice acte viitoare de genocid)		27

FEBRUARIE

Gane, Nicolae , scriitor (1838-1916)	175 de ani de la naștere	1
Ziua Europeană a Siguranței pe Internet 2004 (Inițiată de Comisia Europeană și are ca scop promovarea siguranței pe Internet pentru toți utilizatorii, în special pentru copii și tineret)		Prima zi de marți din februarie
Bâlici, Gheorghe , poet liric și satiric 1963	50 de ani de la naștere	3
Gârneș, Vasile , poet, prozator, eseist 1958	55 de ani de la naștere	3
Pânzaru, Victor , poet, traducător 1953	60 de ani de la naștere	4
Rusnac, Constantin , compozitor 1948	65 de ani de la naștere	6
Ungaretti, Giuseppe , poet, eseist italian (1888-1970)	125 de ani de la naștere	8
Verne, Jules , romancier, dramaturg francez (1828-1905)	185 de ani de la naștere	8
Koval', Ūrij , scriitor rus (1938-1995)	75 de ani de la naștere	9
Vajner, Georgij , scriitor rus (1938-2009)	75 de ani de la naștere	10
Zubcu-Codreanu, Vasile , actor de teatru și cinema 1948	65 de ani de la naștere	12

Dargomyžskij, Aleksandr , compozitor rus (1813-1869)	200 de ani de la naștere	14	
Josu, Nina , poetă și publicistă	1953	60 de ani de la naștere	17
Ciobanu, Mihai , cântăreț de muzică populară	1953	60 de ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Limbii Materne (Declarată în 1999 de către Conferința Generală UNESCO. Se sărbătorește anual pentru susținerea diversității lingvistice și culturale)			21
Schopenhauer, Arthur , filosof german (1788-1860)	225 de ani de la naștere		22
Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete			24
* Hasdeu, Bogdan Petriceicu , poet, prozator, dramaturg (1838-1907)	175 de ani de la naștere		26
* Rusu, Nicolae , prozator	1948	65 de ani de la naștere	26
* Boccaccio, Giovanni , prozator al Renașterii italiene (1313-1375)	700 de ani de la naștere		27
Shaw, Irwin , scriitor american (1913-1984)	100 de ani de la naștere		27

MARTIE

Ziua Mărțișorului			1
* Asachi, Gheorghe , poet, prozator, dramaturg, om de cultură (1788-1869)	225 de ani de la naștere		1
Zavtur, Eudochia , grafician	1953	60 de ani de la naștere	1
„Zilele Creangă” la Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”			1-7
Nencev, Teodor , poet (1913-1944)	100 de ani de la naștere		3
Ziua Internațională a Femeii (Sărbătorită pentru prima oară în 1911 la inițiativa Conferinței Internaționale a Femeilor Muncitoare. În 1977 ONU a propus marcarea ei la nivel internațional pentru a susține lupta femeilor pentru drepturi împotriva discriminării)			8
Șraibman, Ihil , scriitor evreu (1913-2005)	100 de ani de la naștere		12

Giovagnoli, Raffaello , scriitor italian (1838-1915)	175 de ani de la naștere	13
* Mihalkov, Sergej , scriitor, dramaturg rus (1913-2009)	100 de ani de la naștere	13
* Matevici, Alexei , poet și publicist (1888-1917)	125 de ani de la naștere	16
Snegirëv, Gennadij , scriitor rus 1933	80 de ani de la naștere	20
Ziua Internațională a Francofoniei (Instituită în 1988, marchează data fondării în 1970 a Organizației Internaționale a Francofoniei. Este dedicată limbii franceze și promovării solidarității cooperării între țările francofone)		20
Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret (Se sărbătorește din anul 2001 la inițiativa Asociației Internaționale a Teatrelor pentru Copii și Tineret)		20
Ziua Mondială a Poeziei (Declarată de UNESCO în 1999 pentru a susține creația poetică, stabilirea dialogului între poezie și alte genuri ale creației, editarea și promovarea poeziei ca artă modernă veritabilă, deschisă oamenilor)		21
Ziua Mondială a Apei (Instituită de ONU în 1993 (Rezoluția 47/193 pentru a conștientiza gradul în care resursele de apă contribuie la dezvoltarea economică și bunăstarea socială)		22
Bolliac, Cezar , poet, publicist și arheolog (1813-1881)	200 de ani de la naștere	25
* Ciocanu, Aurel , poet 1943	70 de ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Teatrului (Instituită în 1961 de către Institutul Internațional de Teatru. Se sărbătorește anual ca semn de apreciere a uneia dintre		27

cele mai vechi arte, arta scenică)		
* Farago, Elena , poetă și prozatoare (1878-1954)	135 de ani de la naștere	29
Bacinschi, Mihai , grafician 1948	65 de ani de la naștere	30
Van Gogh, Vincent , pictor olandez (1853-1890)	160 de ani de la naștere	30
Stănescu, Nichita , poet și eseist (1933-1983)	80 de ani de la naștere	31

APRILIE

Ziua Internațională a Păsărilor (Instituită prin semnarea, în 1906, a Convenției pentru protecția păsărilor, care a pus începutul acțiunilor de protejare a faunei sălbatice)		1
Ziua Umorului		1
Săptămâna Lecturii și a Cărții pentru Copii		1-7
Ziua Internațională a Cărții pentru Copii (Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) a decis sărbătorirea acestei zile în 2 aprilie, data nașterii lui Hans Christian Andersen. Se sărbătorește anual din 1967)		2
Ziua Mondială a Sănătății (Se sărbătorește din 1950, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății, pentru promovarea cunoștințelor despre sănătate și atragerea atenției asupra unor probleme globale în domeniul sănătății)		7
Ziua Internațională a Rromilor (Congresul I Internațional al Rromilor (Londra, 1971) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria rromilor omorâți în timpul Războiului al Doilea Mondial și pentru a sensibiliza societatea asupra problemelor cu care se confruntă rromii		8

în întreaga lume)		
Prževal'skij, Nikolaj , călător și explorator rus (1838-1888)	175 de ani de la naștere	12
Ziua Mondială a Aviației și Cosmonauticii (Instituită de Federația Internațională a Aviației pentru a comemora primul zbor al unui om în spațiul cosmic, 12 aprilie 1961)		12
Ziua Internațională a Culturii (Se sărbătorește din 1998 la propunerea Ligii Internaționale pentru Protecția Culturii. Marchează semnarea, pe 15 aprilie 1935, a Tratatului Internațional privind protejarea instituțiilor de cultură și știință și a monumentelor istorice, cunoscut ca Pactul Păcii sau Pactul Rerich)		15
Grekov, Iuri , scriitor, publicist și traducător (1938-2010)	75 de ani de la naștere	16
Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice (Instituită de UNESCO în 1983 pentru a conștientiza diversitatea patrimoniului istoric mondial și, în același timp, vulnerabilitatea acestuia și necesitatea eforturilor pentru protecția și conservarea lui)		18
* Fox, Paula , scriitoare americană, laureată a Premiului H. Ch. Andersen (1978) 1923	90 de ani de la naștere	22
Ziua Internațională a Planetei Pământ (Sărbătorită pentru prima oară în 1990. Are scopul unirii tuturor oamenilor în vederea protejării mediului înconjurător. Rezoluția 63/278 a Adunării Generale ONU din 22 aprilie 2009 a desemnat această zi ca Zi Internațională a Planetei Mamă)		22
Ziua Bibliotecarului		23

(Instituită prin Decretul Președintelui RM nr. 1774-II din 21 noiembrie 2000. Inițial se sărbătorea la 5 octombrie. Din 2010, conform Decretului Președintelui RM nr. 189-V din 8 februarie 2010, se consemnează la 23 aprilie)

Ziua Mondială a Cărții și Dreptului de Autor

23

(Instituită de UNESCO în 1995 pentru a comemora moartea sau nașterea, în data de 23 aprilie, a unor mari scriitori ai lumii (W. Shakespeare, M. de Cervantes, M. Druon ș.a.) și, totodată, pentru a încuraja lectura și editarea cărților)

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

26

(Instituită în anul 2000 de către Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) pentru a sensibiliza publicul larg asupra rolului proprietății intelectuale în dezvoltarea economică, culturală și socială a țărilor lumii)

***Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova**

27

(Instituită prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova din 23.04.2010 cu ocazia împlinirii a 20 de ani de la adoptarea tricolorului ca drapel de stat al RM)

***Mânăscuță, Ioan**, prozator, publicist și traducător 1953

60 de ani de la naștere

28

Kavatis, Konstantinos, poet grec (1863-1933)

150 de ani de la naștere

29

Ziua Internațională a Dansului

29

(Se sărbătorește din 1982 la inițiativa Consiliului Internațional al Dansului pe lângă UNESCO, în ziua nașterii lui J.G. Noverre (1727-1810), balerin și coregraf francez, creator al baletului clasic)

Hašek, Jaroslav, scriitor ceh (1883-1923)

130 de ani de la naștere

30

Trifan, Călina, poetă 1953

60 de ani de la naștere

30

MAI

Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii		1
(Primul Congres al Internaționalei a II-a de la Paris (1889) a decis sărbătorirea acestei zile în memoria grevei muncitorilor din Chicago. Se celebrează în statele membre ale Organizației Internaționale a Muncii și alte țări)		
* Gagiu, Valeriu , scenarist și regizor	75 de ani de la naștere	1
1938		
Gopo-Popescu, Ion , regizor și scenarist (1923-1989)	90 de ani de la naștere	1
Ziua Mondială a Libertății Presei		3
(Instituită de ONU în 1993 (Rezoluția 48/432) pentru a promova ideea că o presă liberă, pluralistă și independentă este o componentă esențială a unei societăți democratice)		
Ziua Europei		9
(A fost declarată în 1985, marcând ca prim pas în construcția Europei unite. Declarația din 9 mai 1950, prin care Robert Schuman, ministrul de externe al Franței, a propus Germaniei și altor state europene să pună „bazele concrete ale unei federații europene indispensabile pentru menținerea păcii”)		
Ziua Victoriei și a Comemorării Eroilor Căzuți pentru Independența Patriei		9
* Grigorescu, Nicolae , pictor (1838-1907)	170 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Familiei		15
(Instituită de ONU în 1993 (Rezoluția 47/237) pentru o mai bună înțelegere a		

problemelor familiei și îmbunătățirea capacității țărilor de a rezolva aceste probleme prin politici corespunzătoare)

Ziua Latinității

15

(Instituită prin decizia Congresului XIX al Uniunii Latine (Paris, 2000). Marchează semnarea la 15 mai 1954 a Convenției de constituire a Uniunii Latine, organizație care întrunește statele cu limba și cultura de origine latină)

***Tcaci, Zlata**, compozitoare (1928-2006) 85 de ani de la naștere 16

Ziua Mondială a Sportului

A treia sâmbătă a lunii

Ziua Internațională a Lumânărilor

A treia duminică a lunii

Aprinse (Se marchează din 1983, la inițiativa Organizației Mondiale a Sănătății pentru a comemora victimele SIDA și a încuraja întreaga societate să se implice în lupta împotriva SIDA)

Ziua Mondială a Societății Informaționale

17

(Instituită de ONU în 2006 (Rezoluția 60/252) pentru a informa publicul larg despre beneficiile Internet-ului, tehnologiilor informaționale și de comunicare, înlăturarea obstacolelor de ordin tehnologic)

Ziua Internațională a Muzeelor

18

(Instituită în 1977 de către Consiliul Internațional al Muzeelor (ICOM) pentru a promova muzeele, a face cunoscută publicului larg activitatea și rolul lor în viața societății)

Peicev, Dmitri, pictor 1943 70 de ani de la naștere 19

Konașevič, Vladimir, pictor rus (1888-1963) 125 de ani de la naștere 20

Meniuc, George, poet, prozator, eseist și traducător (1918-1987) 95 de ani de la naștere 20

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare (Instituită de

21

ONU în 2002 (Rezoluția 57/249) pentru a întări potențialul cultural ca metodă de a atinge prosperitatea, dezvoltarea durabilă și pacea globală)

Wagner, Richard , compozitor, dirijor și scriitor german (1813-1883)	200 de ani de la naștere	22
Rusu, Alexandru , inginer-economist, om de afaceri, mecenat 1943	70 de ani de la naștere	23
Ziua Sfinților Kiril și Metodiu. Sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave		24
Rotaru, Elena , pictoriță 1938	75 de ani de la naștere	25
Ghibu, Onisifor , scriitor, publicist, pedagog (1883-1972)	130 de ani de la naștere	31
Ziua Mondială împotriva Fumatului (Instituită în 1987 de Organizația Mondială a Sănătății pentru a conștientiza pericolul pe care îl prezintă fumatul și necesitatea de a promova modul de viață fără fumat)		31

IUNIE

Alistar, Elena , profesoară, personalitate a culturii naționale și animatoare a vieții publice din Basarabia (1873-1955)	140 de ani de la naștere	1
Ziua Internațională a Ocrotirii Copiilor (Instituită în 1949 de către Federația Democratică Internațională a Femeilor pentru a accentua necesitatea apărării drepturilor și intereselor celor mai tineri locuitori ai planetei)		1
Ivanov, Albert , scriitor rus 1938	75 de ani de la naștere	5
Garcia Lorca, Federico , poet spaniol	115 ani de la naștere	5
Ziua Mondială a Mediului		5

(Instituită de ONU în 1972 (Rezoluția 2994 (XXVII) pentru a spori gradul de conștientizare a necesității de păstrare și ameliorare a mediului)		
Gugel, Anatol , poet 1933	80 de ani de la naștere	6
Maznin, Igor , poet rus 1938	75 de ani de la naștere	6
Păduraru, Angela , cântăreață de muzică populară (1938-1995)	75 de ani de la naștere	6
Sendak, Maurice , scriitor american, ilustrator de carte pentru copii, laureat al Premiului H. Ch. Andersen (1970) 1928	85 de ani de la naștere	10
Ziua Internațională împotriva Exploatării prin Muncă a Copiilor (Se sărbătorește din 2002, la inițiativa Organizației Internaționale a Muncii, pentru a atrage atenția asupra necesității de a eradica exploatarea prin muncă a copiilor sub toate formele ei)		12
Alecsandri, Vasile , poet, prozator, dramaturg (1818-1890)	195 de ani de la naștere	14
*Țibulschi, Iulia , compozitoare 1933	80 de ani de la naștere	15
Ziua Mondială a Refugiaților (Instituită de ONU în 2000 (Rezoluția 55/76). Prima dată s-a sărbătorit în 2001, când s-au împlinit 50 de ani de la adoptarea Convenției din 1951 despre Statutul Refugiaților)		20
Negriș, Alexandru , poet, prozator și publicist 1938	75 de ani de la naștere	22
Vetrov, David , poet, prozator și publicist (1913-1952)	100 de ani de la naștere	22
Evtușenko, Anatolie , grafician 1938	75 de ani de la naștere	23
Ziua Suveranității Republicii Moldova (Declarația de Suveranitate a fost adoptată de Parlamentul RM la 23 iunie 1990)		23
Ziua Internațională împotriva Consumului și a Traficului ilicit de Droguri (Instituită de ONU în 1987)		26

pentru a spori eforturile și cooperarea
 în vederea creării unei societăți
 internaționale în care să nu existe consum
 de droguri)

Sano, Yoko, scriitor japonez (1938-2010) 75 de ani de la naștere 28

IULIE

**Sărbătoarea Națională "Ziua
 Comemorării lui Ștefan cel Mare
 și Sfânt"** 2

Lazariuc, Anastasia, cântăreață
 de muzică ușoară 1953 60 de ani de la naștere 6

Boțu, Pavel, poet, prozator
 și publicist (1933-1987) 80 de ani de la naștere 14

***Dabija, Nicolae**, poet și publicist 1948 65 de ani de la naștere 15

Bălan, Pavel, cineast 1938 75 de ani de la naștere 17

Leahu, Nicolae, poet, critic literar 1963 50 de ani de la naștere 20

***Păunescu, Adrian**, poet, prozator
 și publicist (1943-2010) 70 de ani de la naștere 20

***Ziua Mondială a Șahului** 20

(Instituită în 1966 la inițiativa Federației
 Internaționale a Jocului de Șah (FIDE)

Korczak, Janusz, pedagog și scriitor
 polonez (1878-1942) 135 de ani de la naștere 22

Bacalbașa, Ion, dramaturg, ziarist
 (1863-1918) 150 de ani de la naștere 24

Gripe, Maria, scriitoare suedeză, laureată
 a Premiului H. Ch. Andersen (1974)
 (1923-2007) 90 de ani de la naștere 25

Ziua Constituției Republicii Moldova 29
 (Aprobată de Parlamentul RM la 29 iulie
 1994)

Tokmakov, Lev, pictor rus (1928-2010) 85 de ani de la naștere 30

Ziua Scrisului și a Culturii Găgăuze 30

AUGUST

Halippa, Pantelimon , poet, publicist și om politic (1883-1979)	130 de ani de la naștere	1
Cioclea, Eugen , poet 1948	65 de ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Tineretului (Instituită de ONU în 1999 pentru a recunoaște eforturile tinerilor în îmbunătățirea societății și a activa implicarea lor în rezolvarea problemelor globale ale umanității)		12
Apostol, Veniamin , actor și regizor de teatru (1938-2000)	75 de ani de la naștere	15
Curagău, Mihail , actor 1943	70 de ani de la naștere	15
Lungu-Ploaie, Raisa , prozatoare 1928	85 de ani de la naștere	15
* Munteanu, Mihail , cântăreț de operă 1943	70 de ani de la naștere	15
Madan, Gheorghe Constantin , prozator 1938	75 de ani de la naștere	16
Burac, Andrei , poet, prozator, dramaturg și eseist 1938	75 de ani de la naștere	17
Sărbătoarea Națională „Ziua Independenței”		27
Sărbătoarea Națională „Limba Noastră”		31

SEPTEMBRIE

Odainic, Simion , pictor, ilustrator de carte 1938	75 de ani de la naștere	1
Ziua Cunoștințelor		1
Druță, Ion , prozator, dramaturg și eseist 1928	85 de ani de la naștere	3
Ziua Armatei Naționale		3
Ziua Internațională pentru Alfabetizare (Instituită de UNESCO în 1966 pentru activizarea eforturilor societății pentru lichidarea analfabetismului)		8
Ziua Mondială de Prevenire a Suicidului (Se marchează anual din		10

2002 la 10 septembrie, promovată de Asociația Internațională de prevenire a suicidului și Organizația Mondială a sănătății sub egida ONU)		
Olșevski, Rudolf , scriitor rus (1938-2003)	75 de ani de la naștere	14
La Rochefoucauld, François de , scriitor, filosof și moralist francez (1613-1680)	400 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională a Democrației (Instituită de ONU în 2007 (Rezoluția 62/7) pentru a atrage atenția asupra stării democrației în lume)		15
Bufnița Cenușie (Grey Owl) (Archibald Belaney), scriitor canadian (1888-1938)	125 de ani de la naștere	18
Ziua Internațională a Păcii (Instituită de ONU în 2001 (Rezoluția 55/282) ca zi a non-violenței, fără focuri de armă, toate națiunile și popoarele fiind chemate să înceteze orice ostilități pe parcursul acestei zile)		21
Buzura, Augustin , prozator 1938	75 de ani de la naștere	22
* Tănase, Maria , cântăreață de muzică populară de excepție (1913-1963)	100 de ani de la naștere	25
Eliot, Thomas Stearns , poet englez de origine americană, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1948) (1888-1965)	125 de ani de la naștere	26
Ziua Limbilor Europene (Se marchează din 2001, la decizia Consiliului Europei, pentru a serba diversitatea lingvistică în Europa și a încuraja populația să cunoască un număr mai mare de limbi străine)		26
Șalari, Ariadna , prozatoare 1923	90 de ani de la naștere	27
Ziua Mondială a Turismului (Se sărbătorește din 1980, la decizia		27

Organizației Mondiale a Turismului,
pentru a determina comunitatea
internațională să conștientizeze
importanța turismului și valorile sale
culturale, sociale, politice și economice)

Bahcevan, Valentina, pictoriță
și graficiană 1948

65 de ani de la naștere 28

Ziua Internațională a Dreptului de a Ști
(Instituită în 2002, la inițiativa rețelei
internaționale a activiștilor în domeniul
accesului la informațiile publice, pentru a
atrage atenția asupra importanței pe care
dreptul la informare o are în orice sistem
democratic)

28

OCTOMBRIE

Lunarul Bibliotecilor Școlare

octombrie

(Se organizează la inițiativa Asociației
Internaționale a Bibliotecilor Școlare
(IASL). Include activități desfășurate
pe parcursul unei zile, săptămâni sau
întregii luni, dedicate bibliotecilor școlare
și rolului lor în instruirea și educația
copiilor)

Ziua Internațională a Muzicii

1

(Instituită de UNESCO în 1973 pentru
a încuraja promovarea artei muzicale,
schimburile culturale, întărirea păcii și
înțelegerii între popoare prin intermediul
muzicii)

Ziua Internațională a Oamenilor în Etate

1

(Instituită de ONU în 1990 (Rezoluția
45/106) ca dovadă a prețuirii și respectului
pentru persoanele de vârsta a treia)

Ziua Internațională a Animalelor

4

(Instituită în 1931 la inițiativa
Organizației Internaționale pentru

Protecția Animalelor. Se marchează în ziua Sf. Francisc de Assisi, protectorul animalelor, pentru a atrage atenția asupra speciilor pe cale de dispariție și a necesității protecției regnului animal)

Diderot, Denis , filosof, prozator și dramaturg francez (1713-1784)	300 de ani de la naștere	5
Ziua Mondială a Pedagogului (Declarată de UNESCO în 1994 pentru a marca semnarea în 1966 a Recomandărilor UNESCO privind statutul pedagogului și pentru a conștientiza importanța educației și condițiile în care își desfășoară activitatea cadrele didactice)		5
Șciusev, Alexei , arhitect, istoric și teoretician în artă (1873-1949)	140 de ani de la naștere	8
* Plămădeală, Alexandru , sculptor (1888-1949)	125 de ani de la naștere	9
* Verdi, Giuseppe , compozitor italian (1813-1901)	200 de ani de la naștere	10
Obručev, Vladimir , scriitor, savant, geolog rus (1863-1956)	150 de ani de la naștere	10
* Krapivin, Vladislav , scriitor rus 1938	75 de ani de la naștere	14
Porumbescu, Ciprian , pianist, dirijor de cor și compozitor (1853-1883)	160 de ani de la naștere	14
O'Neill, Eugene , dramaturg american, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1936) (1888-1953)	125 de ani de la naștere	16
Vartic, Andrei , publicist, eseist, actor și regizor (1948-2009)	65 de ani de la naștere	21
Poleakov, Valeri , dirijor și compozitor (1913-1970)	100 de ani de la naștere	24
Ziua Organizației Națiunilor Unite (Instituită de ONU în 1947 (Rezoluția 168). Marchează data intrării în vigoare a Cartei Națiunilor Unite (1945) și urmărește promovarea în întreaga lume a		24

scopurilor și realizărilor ONU)		
Bizet, Georges , compozitor francez (1838-1875)	175 de ani de la naștere	25
Byrd, Richard Evelyn , explorator polar american (1888-1957)	125 de ani de la naștere	25
* Busuioc, Aureliu , poet, dramaturg, romancier, eseist și traducător 1928	85 de ani de la naștere	26
Cantemir, Dimitrie , scriitor, gânditor, enciclopedist și domnitor al Moldovei (1673-1723)	340 de ani de la naștere	26
Ziua Națională „Un Arbore pentru Dăinuirea Noastră”	Ultima sâmbătă din octombrie	
Ziua Internațională a Internet-ului (Marchează ziua când a fost stabilită, în premieră mondială, prima legătură între două calculatoare (29 octombrie 1969))		29

NOIEMBRIE

* Botezatu, Eliza , critic și istoric literar 1938	75 de ani de la naștere	7
Camus, Albert , scriitor și eseist francez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1957) (1913-1960)	100 de ani de la naștere	7
Bontea, Elena , pictoriță 1933	80 de ani de la naștere	10
Ursul, Dimitrie , filosof, membru titular al AȘM (1913-1996)	100 de ani de la naștere	10
Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători (Se marchează din 1946, în ziua de naștere a pedagogului francez Valentin Haüy, întemeietorul primei școli pentru nevăzători din lume (1784))		13
Aldea-Teodorovici, Doina , interpretă de muzică ușoară (1958-1992)	55 de ani de la naștere	15
Ziua Internațională pentru Toleranță		16

- (Instituită de ONU în 1996 (Rezoluția 51/95).
 Marchează data adoptării la 16 noiembrie 1995
 a Declarației Principiilor Toleranței)
Ziua Internațională a Studenților 17
 (Declarată în 1941 de către Consiliul
 Internațional al Studenților, ca urmare a
 evenimentelor din 1939 de la Praga, când
 nouă studenți și-au pierdut viața, iar alți
 peste 1200 au fost trimiși în lagăre de
 concentrare)
- Ziua Mondială de Comemorare a
 Victimelor Accidentelor Rutiere** A treia duminică a lunii
 (Instituită de ONU în 2005 (Rezoluția
 60/5) pentru a conștientiza impactul
 accidentelor rutiere și necesitatea unor
 măsuri de prevenire a lor)
- *Dragomir (Ciobanu), Constantin,** 65 de ani de la naștere 20
 poet, prozator și editor 1948
- Lagerlöf, Selma Ottiliana Lavisa,** 155 de ani de la naștere 20
 scriitoare suedeză, laureată a Premiului
 Nobel pentru Literatură (1909) (1858-
 1940)
- Ziua Internațională a Drepturilor Copiilor** 20
 (Se sărbătorește din 1989 și marchează
 ziua în care ONU a adoptat Declarația
 Drepturilor Copiilor (1959) și Convenția
 cu privire la Drepturile Copiilor (1989))
- Cabac, Nistor,** poet (1913-1941) 100 de ani de la naștere 23
- Carnegie, Dale,** pedagog și psiholog 125 de ani de la naștere 24
 american (1888-1955)
- Kobylńska, Olga,** scriitoare 150 de ani de la naștere 27
 ucraineană (1863-1942)
- Opekušin, Aleksandr,** sculptor 175 de ani de la naștere 28
 rus (1838-1923)
- Lewis, Clive Staples,** scriitor 115 ani de la naștere 29
 englez (1898-1963)
- *Dragunskij, Viktor,** scriitor 100 de ani de la naștere 30
 rus (1913-1972)

DECEMBRIE

Mardare-Romanciuc, Marcela, prozatoare, poetă 1948	65 de ani de la naștere	1
Ziua Mondială de Combaterere și Profilaxie a Maladiei HIV/SIDA (Instituită de ONU în 1988 (Rezoluția 43/15) pentru a sensibiliza opinia publică și a exprima solidaritatea cu persoanele afectate de această maladie)		1
Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități (Instituită de ONU în 1992 (Rezoluția 47/3) pentru conștientizarea și îmbunătățirea situației persoanelor cu handicap, pentru a le oferi acestora șanse egale și posibilități de integrare în societate)		3
Greco, Tamara, ceramistă 1943	70 de ani de la naștere	4
Ziua Internațională a Voluntarilor în Slujba Dezvoltării Economice și Sociale (Instituită de ONU în 1985 (Rezoluția 40/212) pentru a mediatiza contribuția muncii voluntare și a stimula tot mai multe persoane să muncească ca voluntari atât în propria țară, cât și în străinătate)		5
Ziua Drepturilor Omului (Instituită de ONU în 1950 (Rezoluția 423 (V). Marchează aniversarea adoptării în 1948 a Declarației Universale a Drepturilor Omului)		10
Vatamanița, Ion, grafician 1938	75 de ani de la naștere	20
*Costenco, Nicolai, poet, prozator, publicist și traducător (1913-1993)	100 de ani de la naștere	21
Cutasevici, Gheorghe, scriitor, publicist și traducător 1938	75 de ani de la naștere	21
Zbârciog, Vlad, prozator, poet și eseist 1943	70 de ani de la naștere	22

Rău, Alexe , poet, bibliograf, publicist 1953	60 de ani de la naștere	23
* Vieru, Igor , pictor, grafician (1923-1988)	90 de ani de la naștere	23
* Colâbneac, Alexei , pictor, grafician 1943	70 de ani de la naștere	25
Ziua Actorului		27
Gălușcă, Tatiana , folcloristă, prozatoare, publicistă (1913-1993)	100 de ani de la naștere	31

ALTE DATE

Aleea Clasicilor din Chișinău 1958	55 de ani de la inaugurare
Asociația Internațională a Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY). Zurich. Elveția 1953	60 de ani de la fondare
Bojdeuca lui Ion Creangă , muzeu 1918	95 de ani de la declarare
„ Cuvânt moldovenesc ”, revistă, 1 mai 1913-1917	100 de ani de la apariție
„ Mihai Eminescu ”, Teatrul Național 1933	80 de ani de la înființare
Societatea „Junimea” din Iași 1863-1944	150 de ani de la fondare
„ Prichindel ”, Teatrul televizat de păpuși 1968	45 de ani de înființare
„ Revista copiilor ”, Bălți apr. 1933	80 de ani de la apariție
Soroca , cetate 1543	470 de ani de la înălțare
Ștefan cel Mare , monument (sculptor Alexandru Plămădeală) 1928	85 de ani de la inaugurare
Voroneț , mănăstire ctitorită de către Ștefan cel Mare 1488	525 de ani de la înălțare

CĂRȚI (OPERE) JUBILIARE

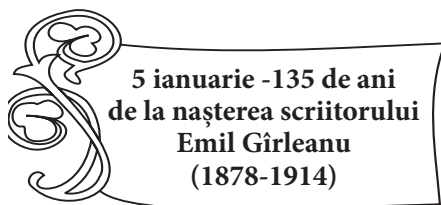
„ Aventurile lui Pinocchio ” de Carlo Collodi 1883	130 de ani de la publicare
„ Bambi ” de Felix Salten 1923	90 de ani de la publicare
Cazania lui Varlaam 1643	370 de ani de la publicare
„ Căpitanul Fracasse ” („Le capitaine Fracasse”) de Theophile Gautier 1863	150 de ani de la publicare
„ Cinci săptămâni în balon ” („Cinque semaines en ballon”)	150 de ani de la publicare

- de Jules Verne 1863
- „**Ciocolii vechi și noi**” de Nicolae Filimon 150 de ani de la publicare
1863
- „**Comoara din insulă**” („Treasure Island”) 130 de ani de la publicare
de Robert Louis Stevenson 1883
- „**Copilăria**” („Детство”) de Maxim 100 de ani de la publicare
Gorki 1913
- „**Doi ani de vacanță**” („Deux ans de
vacances”) de Jules Verne 125 de ani de la publicare 1888
- „**Doine și lacrimioare**” de Vasile 140 de ani de la publicare
Alecsandri 1853
- „**Emil din Lönneberga**” („Emil i
Lönneberga”) de Astrid Lindgren 50 de ani de la publicare 1963
- „**Enigma Otiliei**” de George Călinescu 75 de ani de la publicare
1938
- „**Eugénie Grandet**” de Honore de Balzac 180 de ani de la publicare
1833
- „**Faringeit 451**” („Fahrenheit 451”) 60 de ani de la publicare
de Ray Bradbury 1953
- „**Ger-voievod**” („Мороз, красный нос”) 150 de ani de la publicare
de Nikolaj Nekrasov 1863
- „**În casa bunicilor**” de 75 de ani de la publicare
Ionel Teodoreanu 1938
- „**Lebedele sălbatice**” („De vilde
Svaner”) de Hans Christian Andersen 175 de ani de la publicare
1838
- „**Lucefărul**” de Mihai Eminescu 1883 130 de ani de la publicare
- „**Magellan**” („Magellan der Mann
und Seine Tat”) de Stefan Zweig 1938 75 de ani de la publicare
- „**Moș Spăluș**” („Мойдодыр”) de 90 de ani de la publicare
Kornej Čukovskij 1923
- „**Neamul Șoimăreștilor**” de Mihail 100 de ani de la publicare
Sadoveanu 1913
- „**Povestea lui Moș Hasan**” 75 de ani de la publicare
(„Старик Хоттабыч”) de Lazar’ Lagin
1938
- „**Prințul fericit**” („The Happy Prince”) 125 de ani de la publicare
de Oscar Wilde 1888

„ Război și pace ” („Война и мир”) de Lev Tolstoj (1863-1869)	150 de ani de la publicare
„ Singur pe lume ” („Sans famille”) de Hector Malot 1878	130 de ani de la publicare
„ Soldățelul de plumb ” („Den standhattige Tinsoldat”) de Hans Christian Andersen 1838	175 de ani de la publicare
„ Un răsunet ” de Andrei Mureșanu (cunoscută sub titlul „Deșteaptă-te, române”) 1848	165 de ani de la publicare

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

Printre noua generație de scriitori ce și-au făcut intrarea în literatura română la începutul secolului XX se numără și Emil Gîrleanu.

S-a născut în noaptea de 4 spre 5 ianuarie 1878 la Iași. Tatăl său, colonelul Emanuil Gîrleanu, descindea dintr-o veche familie de răzeși de prin părțile Bacăului. Mama scriitorului, Pulcheria, grecoaică de origine, provenea din familia Antipa. Casa părinților era situată pe dealul Copoului, vis-a-vis de cazarma militară și în imediata apropiere a grădinii care adăpostește teiul lui Eminescu. Peisajul înconjurător a desfătat copilăria viitorului scriitor, formându-i dragostea pentru frumos, predispunerea pentru creație, iar viața cazarmelor ieșene, pe care o urmărește zilnic, precum și tradițiile de familie, îl vor determina mai târziu în alegerea carierei militare. Urmează clasele primare la Școala publică de băieți nr.2 din Sărărie, unde învață după *Povățuitorul copiilor* al lui Ion Creangă. În 1889, după absolvirea școlii primare, intră la liceul din localitate. După primele trei clase se reînscrie în clasa I a Școlii de fii de militari din Iași. Aici, pe lângă disciplinele de specialitate,

face și lecții de literatură, luând cunoștință cu creația lui Caragiale, Delavrancea, Vlahuță, Creangă, Eminescu, Coșbuc.

În vacanțele de vară merge în satul bunicii sale, unde cunoaște frumusețea naturii, folclorul, viața oamenilor din popor, lumea “celor care nu cuvântă”. Momentele trăite aici se vor regăsi mai apoi în opera scriitorului.

După școala militară Emil Gîrleanu intră în 1892 la Școala de Artilerie, geniu și marină, dar peste un an se transferă la Școala de Infanterie, pe care o absolveste în 1898 cu gradul de sublocotenent.

Își începe cariera militară la Regimentul 13 *Ștefan cel Mare* din Iași, apoi la Brăila. Neputându-se împăca cu rigorile regulamentului de cazarmă, dar și cu neacceptarea de către superiori a îndeletnicirilor sale literare, își întrerupe, în câteva rânduri, activitatea militară, pentru ca în 1906 să demisioneze din armată și să se dedice în întregime scrisului. „Meseria mea e scrisul și nimic nu mă poate abate de la ea!” – declară la acel moment în fața prietenilor și cunoscuților.

Se stabilește la București. Inițial este angajat de către Nicolae Iorga ca secretar la revista *Neamul românesc pentru popor*, apoi trece la revista *Convorbiri critice și Falanga literară și artistică*.

Împreună cu alți scriitori ai generației sale, Emil Gîrleanu pune bazele Societății Scriitorilor Români creată în 1908. Pentru o perioadă este secretarul societății, iar în noiembrie 1911 este ales președinte al acesteia.

În același an este numit director al Teatrului Național din Craiova, având ca secretar pe Liviu Rebreanu. În această funcție desfășoară o activitate intensă, reușind să reanimeze și să dezvolte activitatea instituției, să ridice prestigiul ei.

Principală sa preocupare rămâne a fi literatura, căreia i se dedică îndată după obținerea gradului de ofițer. În 1898 începe să frecventeze cercul scriitoricesc din jurul revistei *Arhiva* condusă de A. Xenopol și cel al ziarului *Evenimentul*. În 1900 se înscrie la facultatea de litere, pe care, însă, n-o urmează.

Sub pseudonimul Emilgar, pentru a nu fi recunoscut de superiorii săi, publică în numărul din iulie-august 1900 al revistei *Arhiva* prima sa lucrare literară, poezia *Iubitei*. Continuă apoi colaborarea la această și la alte reviste cu recenzii, cronici literare, versuri și schițe. Cele mai dese colaborări le-a avut cu revistele *Viața literară și artistică*, *Universul*, *Românul*, *Luceafărul*, *Tribuna* și altele.

Schițele, nuvelele și povestirile, pe care le publică în această perioadă, le va aduna mai apoi în volumul *Bătrânii – schițe din viața boierilor moldoveni* (1905), *Cea dintâi durere* (1907), *Odată!* (1908), *Într-o noapte de mai și 1877 – schițe din război* (1908), *Punga* (1909), *Trei vedenii* (1910), *Nucul lui Odobac* (1910), *Amintiri și schițe* (1910) și *Din lumea celor care nu cuvântă* (1910). O parte de schițe, articole, neincluse în volumele menționate, au fost adunate în volumele postume *Visul lui Pilat*, *O lacrimă pe-o geană* și *Privești din țară, schițe și însemnări*, toate apărute în 1915.

Dacă în primul său volum descrie viața boierimii, idealizând-o, în următoarele zugrăvește traiul oamenilor de la sate, viața micii burghezii, a intelectualității și funcționarilor de la oraș, diferite drame omenești din această lume sau unele tipuri morale.

Prin schițele adunate în volumul *Din lumea celor care nu cuvântă* Emil Gârleanu inaugurează în literatura română genul de povești inspirate din lumea plantelor, animalelor și găzilor. Povestirile incluse în volum sunt reduse ca proporții, dar de o concentrare maximă, care denotă un spirit de observație și analiză subtilă, sunt străbătute de o vibrantă notă de blândețe, delicatețe sufletească și umanitate.

Cronicile literare scrise de Emil Gârleanu dovedesc un autor cu un spirit de observație și un apreciabil bagaj de cunoștințe, capabil să se orienteze în lumea literaturii. Reprezentative în acest sens sunt cronicile asupra scrierilor lui P. Vulcan, H. Lecca, I. Creangă, I. L. Caragiale, M. Sadoveanu ș.a.

Gârleanu a împrins o activitate amplă de valorificare și reeditare a creației scriitorilor clasici. Astfel, a îngrijit și a prefațat edițiile de scrieri ale lui Gr. Alexandrescu, M. Kogălniceanu, C. Negri, V. Alecsandri ș.a. *Istoria populară a literaturii românești* (descoperită în manuscris mult timp după moartea autorului) a fost scrisă în scopul popularizării clasicilor, iluminării și culturalizării poporului.

Paralel cu creația literară originală, scriitorul a efectuat și traduceri din Guy de Maupassant, A. Daudet, O. Mirabeau, E. Brieux ș.a.

În 1914, cu puțin timp înainte de moarte, editează la Craiova revista *Proza*, scrisă în întregime de el.

Sănătatea nu-i permite să-și continue activitatea. Retras la Câmpu-Lung-Muscel pentru o convalescență după operații de rinichi, decedează la 2 iulie 1914, la numai 36 de ani. Este înmormântat la București, Cimitirul Belu.

În scurtul său răstimp de viață a lăsat posterității câteva opere de valoare, conținând mesaje atât de viabile și de profund umane care i-au asigurat un loc de frunte în literatura română de la început de veac XX.

Referințe

Din opera sa, nu vastă ca număr de volume, au rămas să lumineze întru eternitate, curate și blânde, mai multe pagini cu schițe și povestiri în care fiecare cititor își poate descifra, chiar și atunci când este vorba de „*lumea celor care nu cuvântă*”, bucuriile, tristețile, dragostea de viață și frica de moarte.

Dumitru Vacariu

Este o adevărată plăcere să întâlnești astăzi în literatura noastră, prinse cu atâta iscusință, clipe din „*lumea celor care nu cuvântă*” – mici tragedii, banale pentru trecător, dar de toată frumusețea pentru artist.

Harie Chendi

Pătrunsă de cald sentiment de umanitate, cu pagini de duioșie și blândețe, relevând cu deosebire calitățile morale ale oamenilor... zugrăvind în culori pline de gingășie și sensibilitate universul găzelor, plantelor și animalelor, presărată cu umor fin, opera lui Emil Gârleanu continuă să emoționeze și pe cititorul de azi.

Alături de Șt. O. Iosif, Panait Cerna, Dimitrie Anghel, I. A. Basarabescu și alții, Emil Gârleanu se înscrie ca o prezență activă în literatura română din primele două decenii ale veacului al XX-lea, situându-se printre cei care au cultivat genul scurt.

Teodor Vârgolici

Blând, bun și visător zâmbești-nainte
Și nu-nțelegi că-n lacrima fierbinte
Ce-mi arde-n ochi tu-nvii ca un parfum.
Și nici nu simți că-n doliul ce-l poartă
Ființei tale, clipa mea de scrum,
Nu plâng doar omul și artistul, ci o soartă.

Cincinat Pavelescu

Titluri pentru expoziții

„Înainte de orice, voi să fiu literat...”

Clipe din „*lumea celor care nu cuvântă*”

Emil Gîrleanu – o candelă aprinsă în altarul veșniciei literelor românești

Cel ce a trăit în literatură și prin literatură – Emil Gîrleanu

Emil Gîrleanu – plecat devreme, rămas pentru vecie

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CELE mai frumoase pagini / E. Gîrleanu. – București: Coresi, 2006. – 92 p. – (Cele mai frumoase pagini).

DIN lumea celor care nu cuvântă / Emil Gîrleanu; il.: Ioana Bodnar. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 26 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

NUVELE și schițe / Emil Gîrleanu; cop.: Isai Cîrmu. – Ch.: Litera, 1997. – 264 p. – (Biblioteca școlarului; 138).

Referințe critice

EMIL Gîrleanu și contemporanii săi. – București: Minerva, 1988. – 303 p.

EMIL Gîrleanu: viața și opera în imagini / ed. îngrijită și cuv. înainte de Dumitru Vacariu. – Iași: Regina, 1997. – 112 p.: il.

CIOPRAGA, Constantin. Gîrleanu Emil / Constantin Ciopraga // Dicționarul general al literaturii române: E/K / Academia Română. – București, 2005. – P. 288-290.

IORGA, Nicolae. Emil Gîrleanu // Iorga, Nicolae. Oameni cari au fost / N. Iorga. – Ch., 1990. – P. 220-221.

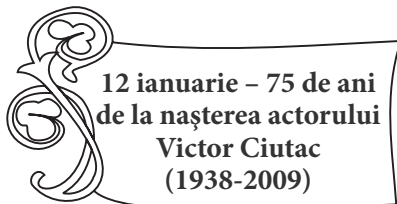
TABEL cronologic // Gîrleanu, Emil. Din lumea celor care nu cuvântă / E. Gîrleanu. – Ch.; București, 2002. – P. 7-8.

TABEL cronologic // Gîrleanu, Emil. Din lumea celor care nu cuvântă / E. Gîrleanu. – Ed. a 3-a. – Ch.; București, 2003. – P. 7-8.

REFERINȚE istorico-literare // Gîrleanu, Emil. Din lumea celor

care nu cuvântă / E. Gîrleanu. – Ch.; București, 2002. – P. 164-168.

REFERINȚE istorico-literare // Gîrleanu, Emil. Din lumea celor care nu cuvântă / E. Gîrleanu. – Ed. a 3-a. – Ch.; București, 2003. – P. 164-168.

Victor Ciutac este originar din satul Șirăuți, raionul Briceni. După absolvirea școlii medii din Lipcani (1954) își continuă studiile la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chișinău, specialitatea actor de teatru și film (1960-1964). Aici studiază în clasa maestrului Valeriu Cupcea, avându-i ca colegi pe Veniamin Apostol, Dina Cocea, Margareta Ureche, Vitalie Rusu, Mihai Curagău și alți viitori artiști ai scenei. Spre deosebire de unii dintre colegii săi, tânărul Victor Ciutac avea deja o experiență de activitate scenică: între anii 1957-1958 activează la Teatrul *Vasile Alecsandri* în spectacolul *O rază în întuneric* de P. Kravțov și M. Riss.

După ce absolvește cu mențiune facultatea, este repartizat în trupa Teatrului Moldovenesc Muzical-Dramatic A.S. *Pușkin* (actualmente Teatrul Național *Mihai Eminescu*). Aici va da viață scenică multor personaje din dramaturgia națională și universală, iar între 1991 și 1996 este directorul artistic al teatrului. Din 1978 este profesor la Institutul de Arte din Chișinău (Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice). Debutează la *Moldova-Film* (1966) în filmul lui Emil Loteanu *Poienele roșii*.

Timp de 45 de ani, cât a activat în domeniul teatral, a jucat în peste 50 de piese pe scena teatrului, în spectacole televizate și radiofonice. S-a afirmat mai cu seamă în roluri de contemporani, conturând caractere cu o bogată substanță sufletească și morală, marcate de demnitate și înțelegere profundă a omeniei, a rosturilor înalte ale existenței umane. Rolurile interpretate pe parcursul anilor reliefează pregnant procesul căutărilor creatoare, afirmarea unei personalități scenice distincte: Casian (*Eroica*

de Gh. Malarciuc), Chibici (*Eminescu* de M. Ștefănescu), Delasari (*Unde ești, Campanella?* de A. Marinat), Nikolai Ostrovski (*Simfonia a noua* de Iu. Prințev), Tibalt (*Romeo și Julieta* de W. Shakespeare), Enver (*Femeia de după ușa verde* de R. Ibraghimbekov), Tăunul (*O tragedie italiană* de A. Stein), Miron Costin (*Zodia Inorogului* de I. Gheorghită), Lombardi (*Slugă la doi stăpâni* de C. Goldoni), Holopov (*Revizorul* de N. Gogol), Ilarion (*Președintele* de D. Matcovschi), Karpe (*Cât o fi să mai trăim* de O. Ioseliani), Lisandru (*Tata* de D. Matcovschi), Nicolae Plugaru (*Pe-o gură de rai* de I. Podoleanu), Grigore (*Pomul vieții* de D. Matcovschi), Pavel Andreevici (*Abecedarul* de D. Matcovschi), Russet (*Vodă Cantemir* de I. Gheorghită) și multe altele.

În calitate de regizor a montat spectacolele *Masa de sărbătoare* de A. Godiu (1986), *Tata* de D. Matcovschi (1999), *Ifigenia în Aulis* de Euripide (2002).

Este cunoscut ca unul din cei mai buni actori de cinema din Moldova, producându-se în peste 30 de filme, dintre care *Poienele roșii* (1966, debut în cinematografie), *Lăutarii*, *Ultimul haiduc*, *Dimitrie Cantemir*, *Podurile*, *Bărbații încăruneșc devreme*, *Casa lui Dionisie*, *Durata zilei*, *Dreptul de a conduce* ș. a.

A părăsit scena Teatrului Național din Chișinău în 2004, considerând că, după 45 de ani, trebuie să-și ia adio de la teatru și spectatori.

În 2006 omul de teatru Victor Ciutac se face „actor” principal în proza noastră contemporană (Ioan Holban) și publică un roman cu un titlu semnificativ, *Exilați în umilință* – roman-frescă care cuprinde istoria Basarabiei de la 1940 spre zilele noastre. Mai târziu, la Iași, apare cartea *Povestiri de acasă* (2008).

Activitatea teatrală și cinematografică i-a fost încununată cu mai multe premii și distincții, printre care și Premiul I pentru cea mai bună interpretare a rolului masculin în cadrul Festivalului VIII unional de cinematografie (1975, pentru rolul lui Ștefan Bardă din filmul *Durata zilei*), Premiul de Stat al Moldovei pentru interpretarea rolurilor în spectacolele *Tata*, *Cât o fi să mai trăim*, *Ciocărlia* și în filmul *Dreptul de a conduce* (1980), Ordinul Drapelul Roșu de Muncă, titlurile onorifice de Artist Emerit din RSSM (1978) și Artist al Poporului din Republica Moldova (1991).

Cunoscutul actor de teatru și cinema a încetat din viață la 18 ianuarie 2009 într-un spital din Iași, suferind de leucemie.

Referințe

Era un om al „dispoziției frumoase”. Rar dacă-l vedeai încrâncenat. Era foarte spiritual. Nu știu ce se întâmpla în sufletul lui, dar de la el radia a căldură sufletească.

Nicolae Darie

A fost omul adevărului, încercând prin intermediul teatrului și al literaturii ”să afle și să apere adevărul”.

Boris Focșa

Victor Ciutac a fost și rămâne un actor Mare! Oameni mari, filme mari – destine dramatice... A rămas în patrimoniul clasic și este prezent în repertoriul de frunte al teatrului și cinematografului.

Sobru în emoții, dur în expresivitate, veșnic grăbit și în continuă acțiune, cu griji, că ceva rămâne neîmplinit...

Svetlana Vizitiu

Victor Ciutac a fost actorul ce a pus în evidență specificul caracterului moldovenesc, tendința oamenilor de pe acest meleag de a fi uniți, de a-și cunoaște neamul și istoria lui.

Veniamin Apostol

Am realizat ce complexă personalitate se ascundea în actorul Victor Ciutac, măiestria actoricească era însoțită de o profundă analiză a oamenilor, de o ascutită putere de a sesiza trăsături definitorii care-și păstrau o conduită și o linie personală în dezvoltarea existenței lor literare, aceste întruchipări scriitoricești își urmau drumul lor literar, fără hiaturi, fără a se abate de la calea prescrisă, devenind reale, depășindu-și limitele specifice unui personaj confecționat și găsimu-și un comportament normal, real, viu. Mi-aș fi dorit să-l fi avut mai aproape de noi... pe acest minunat exilat în umilință... motiv pentru care îmi pare rău că n-am putut să fim, cum îi plăcea să spună, ”cu toții grămăjoară și fericiți”.

Sergiu Tudose

Un suflet larg, profund ramificat în zeci de roluri pe care le-a creat, în decursul a zeci de ani de muncă, în propria conștiință și în conștiința spectatorilor...

Pavel Pelin

Titluri pentru expoziții

Victor Ciutac în luminile rampei

Victor Ciutac, figură reprezentativă a scenei moldovenești

O viață dăruită scenei

Maestru al artei scenice

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

ANDON, Victor. Victor Ciutac // Andon, Victor. Aktery moldavskogo kino: Vyp. 2-oi / V. Andon. – Ch., 1979. – P. 101-109.

APOSTOL, Veniamin. Măștile nedreptății: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației. – Ch., 2004. – P. 172-179.

APOSTOL, Veniamin. Metafora cotidianului: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației. – Ch., 2004. – P. 160-162.

APOSTOL, Veniamin. Spiritul național în arta actoricească din Basarabia: [Victor Ciutac] // În vârtoarea creației. – Ch., 2004. – P. 141-147.

BĂTRĂNU, Nicolae. Victor Ciutac // Bătrănu, Nicolae. Măsura talentului / N. Bătrănu. – Ch., 1979. – P. 62-72.

CODRU, Anatol. Parte din propria noastră ființă // Codru, Anatol. Piatra de citire / A. Codru. – Ch., București, 2003. – P. 500.

PELIN, Pavel. Starea de limită: [Victor Ciutac] // Pelin, Pavel. Ce dragoste veche – actorii / P. Pelin. – Ch., 1998. – P. 62-64.

ROIBU, Nicolae. Ultimul mohican: [Victor Ciutac] // Roibu, Nicolae. Artiști și țărani: (dialoguri, medalioane, eseuri) / N. Roibu. – Ch., 2010. – P. 164-165.

PROCA, Pavel. Exilat între culise / Pavel Proca // Moldova. – 2011. – Nr. 1-2. – P. 36-41.

BULHAC, Eleonora. Omagiu unor mari personalități ale neamului / E. Bulhac // ARTInfini. – 2010. – Nr. 1. – P. 16.

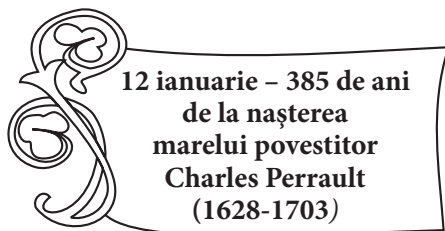
URSU, Victor. Victor Ciutac a revenit la „Mihai Eminescu” / V. Ursu // Timpul. – 2010. – 18 ian. – P. 3.

Dedicații lirice

ROMANCIUC, Vasile. Jurnal de actor: lui Victor Ciutac // Romanciuc, Vasile. Note de provincial / V. Romanciuc. – Ch., 1991. – P. 83.

VIERU, Grigore. Îți amintești?...: lui Victor Ciutac // Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni / Gr. Vieru. – Ch., 2004. – P. 265. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 505).

VITCU, Dionisie. În Piața Unirii la Iași: artistului Victor Ciutac in memoriam // Vitcu, Dionisie. Bulicherii și sfârâiace din capu unui actor autohton / D. Vitcu. – Iași, 2010. – P. 83.

Prozatorul francez Charles Perrault se naște la Paris, fiind cel mai mic dintre cei cinci copii ai unui avocat. În 1651 obține licența în Drept la Facultatea din Orleanes, dar, după ce pledează cu succes în două procese, se retrage din această meserie și din 1654 ocupă un post de funcționar în Administrația Generală a Finanțelor din Paris, condusă de fratele său Pierre. Pe lângă slujbă, Perrault are timp să se ocupe de studii, fiind interesat de artă, filosofie, dar și literatură. Scrie el însuși ode, madrigaluri, poezii ocazionale etc. În 1671 Perrault devine membru al Academiei Franceze.

Prima sa operă literară mai importantă este *Saint Paulin, l'evêque de Nole* (*Sfântul Paulin, episcop de Nole*, 1686). În anul următor, la o ședință a Academiei Franceze, Perrault citește poemul intitulat *La siecle*

de Louis le Grand (Secolul lui Ludovic cel Mare) care a iscat faimoasele dispute cu Boileau-Despeaux și alte personalități, cunoscute ca „cearta dintre antici și moderni.”

Charles Perrault susține superioritatea secolului său în două lucrări foarte vaste: *Paralleles des anciennes et des modernes*, vol. I-IV (*Paralele între antici și moderni*, 1688-1696) și *Les hommes illustres, qui ont paru en France pendant XVII-eme siècle* (*Oamenii iluștri care au apărut în Franța în timpul secolului al XVII-lea*, vol. I – 1696, vol. II – 1700). Între timp, mai publică și alte lucrări, ca *Le Cabinet des Beaux-Arts* (*Cabinetul artelor frumoase*, 1690) ș.a.

Charles Perrault a fost acela care a introdus povestea în sistemul genurilor literare. A prelucrat poveștile populare, văzând în ele un izvor bogat de inspirație și de „morală pozitivă”.

Scrie în acest gen *Les contes en vers* (*Povești în versuri*, 1694), *Histoires ou contes du temps spasse avec des moralités* (*Povești sau basme de odinioară cu morală*, 1697) volum care îi aduce celebritatea și pe care l-a semnat cu numele fiului său, Pierre Perrault d'Armançqur. Volumul includea *Frumoasa din pădurea adormită*, *Scușița Roșie*, *Barbă albastră*, *Motanul încălțat*, *Cenușăreasa*, *Degețel* și alte câteva povești, fiind completat într-o nouă ediție cu *Pielea de măgar*, *Grizelda* și *Dorințe caraghioase*. Culegerea s-a bucurat de succes, având multiple reeditări și traduceri. Își păstrează și astăzi proștețimea, după trei secole de la apariție.

Marele povestitor francez se stinge din viață la 16 mai 1703, la Paris.

Referințe

Bunul gust, firea blândă și echilibrată se aliază la el cu neastâmpărul și temeritatea novatorului.

Avocat și om de litere, Charles Perrault este o interesantă figură a secolului al XVII-lea, un „honnête homme”, în care spiritul modern își face loc.

Acest om cu preocupări largi sensibiliza toate fenomenele artistice ale vremii, spirit mobil și deschis, în plin univers închis și fix al

clasicismului, ne uimește și astăzi prin profunzimea cunoștințelor lui și prin absența de prejudecăți.

Anca Georgescu-Fuerea

Umorul fin, stilul elegant, morala veselă au făcut ca poveștile lui Perrault să-și ocupe locul în literatura înaltă. Preparate din folclorul francez, ele s-au întors în popor șlefuite și fațetate. În prelucrarea maestrului au căpătat culoare și viață nouă.

Evgheni Brandis

...O persoană foarte serioasă, ca mulți dintre contemporanii săi, dar nimeni nu și-ar mai aduce aminte de el în secolul XX, dacă n-ar fi scris celebrele istorioare care au fermecat generații și generații de copii.

Antologie de literatură universală

Titluri pentru expoziții

Lumea poveștilor lui Charles Perrault

Charles Perrault – șlefuitor de perle folclorice

Trei veacuri de poveste cu Charles Perrault

Cu povești ne facem mari

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BARBĂ-Albastră / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il.

BĂIETEL-Degețel / Charles Perrault; trad.: I. Sârbu; il.: I. Iachim, N. Cozlova. – Kiev: Ranok, 2005. – 8 p.: il.

CENUȘĂREASA / Charles Perrault; il.: M. Bazarina. – Ch.: Silvius Libris, 2011. – 20 p.: il.

DEGEȚEL / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il.

FRUMOASA adormită / Charles Perrault. – București: Corint

Junior, 2007. – 16 p.: il.

LUPUL cel alb și ciuboțelele roșii / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 12 p.: il.

MOTANUL încălțat / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 16 p.: il.

NEISPRĂVITUL / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 12 p.: il.

PIELE de Măgar / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 16 p.: il.

POVEȘTI cu zâne / Charles Perrault; trad.: P. Negoșanu; il.: V. Vutcariov. – București: Corint Junior, 2004. – 118 p.: il.

PRINȚESA cea isteată sau Aventurile Finuței / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 24 p.: il.

RIQUET cel Moțat / Charles Perrault; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il.

SCUFIȚA Roșie / Charles Perrault. – București: Erc Press, 2007. – 16 p.

Referințe critice

GOŁ, N. M. Rasskažite skazku, gospodin Perrault / N. M. Goł'. – M.: Malyš, 1991. – 32 p.

ANDREEV, N. Skazki Perrault / N. Andreev // Perrault, Charles. Skazki / Ch. Perrault. – SPb., 2000. – P. 5-32.

ANDREEV, N. Skazki Perrault / N. Andreev // Perrault, Charles. Skazki matuški Gusyni / Ch. Perrault. – M., 1986. – P. 270-284.

ARZAMASCEVA, I. Literatura evropejskogo Prosvješeniâ v detskom čtenii // Arzamasceva, I. Detskaâ literatura / I. Arzamasceva. – M., 2000. – P. 425-426.

BRANDIS, E. Skazki Charles Perrault // Brandis, E. Ot Ezopa do Gianni Rodari / E. Brandis. – M., 1980. – P. 28-32.

BUDĂU, Eugen. Charles Perrault // Budău, Eugen. Ghid de literatură universală / E. Budău. – Iași, 2004. – P. 207-216.

BUTNARU, Leo. Domnul copilăriei dintotdeauna / Leo Butnaru // Perrault, Charles. Povești / Ch. Perrault. – Ch., 2005. – P. 5-10.

GORBUNOV, A. Franciâ. Ispoved' uma i serdca: Charles Perrault // Gorbunov, A. Panorama vekov: pop. bibliogr. èncikl. / A. Gorbunov. – M., 1991. – P. 229-230.

LEBEDEV, V. Derevânyye bašmaki i volšebnaâ paločka / V. Lebedev // Perrault, Charles. Skazki / Ch. Perrault. – Āroslavĭ, 1984. – P. 3-8.

LITERATURA Francii: Charles Perrault. 1628-1703 // Osnovnye proizvedeniâ inostrannoĭ hudoŭestvennoĭ literatury: lit.-bibliogr. spravočnik. – M., 1980. – P. 574-575.

CHARLES Perrault // Ā poznaû mir: det. êncikl.: Literatura / sost.: N. Āudakova. – M., 1999. – P. 307-311.

[**CHARLES** Perrault] // Perrault, Charles. Motanul încâlțat și alte povești / Ch. Perrault. – București, 2000. – P. 5-8.

[**CHARLES** Perrault] // Perrault, Charles. Povești cu zâne / Ch. Perrault. – București, 1998. – P. 5-6.

PERRAULT Charles // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 474-475.

PERRAULT Charles // Enciclopedia universală Britannica. Vol. 12. – București, 2010. – P. 83.

RAȚIU, Iuliu. Peisajul mirific al literaturii franceze // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți / Iu. Rațiu. – Ch., 2006. – P. 183-184.

SLĂVESCU, M. Charles Perrault / M. Slăvescu // Dicționar al Literaturii Franceze. – București, 1972. – P. 370-371.

ȘVEȚ, Maria. Charles Perrault / Maria Șveț // Calendar Național – 2003 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2003. – P. 12-13.

ȘAROV, A. Prekrasnĭy i tragičeskĭy mir Perrault // Šarov, A. Volšebniki prihodât k lûdâm / A. Šarov. – M., 1979. – P. 251-263.

TIMOFEEVA, I. N. Skazki zarubežnyh pisateleĭ: Charles Perrault // Timofeeva, I. N. Āto i kak čitat' vašemû rebenku ot goda do desâti / I. N. Timofeeva. – SPb., 2000. – P. 327-328.

TOLMAČEV, M. Literatura XVII veka: Charles Perrault / M. Tolmačev // Zarubežnaâ litertura dlâ detej i ûnošetva. Ā. 1. – M., 1989. – P. 106-107.

TUBEĬSKAĀ, G. N. Charles Perrault (1628-1703) // Tubel'skaâ, G. N. Zarubežnye detskie pisateli: biobibliogr. spravočnik. Ā. II / G. N. Tubel'skaâ. – M., 2006. – P. 33-37.

CHARLES Perrault, tatăl „Scufiței Roșii” // Tribuna copiilor. – 2012. – 23 febr. – P. 6.

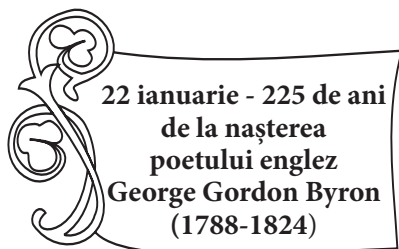
Documente audiovizuale și electronice

BARBĂ Albastră; Riquet cel moțat [înregistr. audio] / Charles Perrault; dramatiz.: Dan Puican, Marcela Oțoiu. – București: Electrecord [s.a.]. – 1 disc. – EXE 04106.

BASME de Charles Perrault [înregistr. audio] / Charles Perrault. – Casa de discuri Stânga; Eurostar; Radio România, [s.a.]. – 1 disc. – CDS211. – (Cele mai frumoase basme și povești: Discul 11).

MOTANUL încălțat [înregistr. audio] / Charles Perrault. – București: ERC PRESS, [s.a.]. – 1 CD-Rom.

SCUFIȚA Roșie [înregistr. video] / Charles Perrault. – București: ERC PRESS, 2006. – 1 DVD. – (Cele mai frumoase povești).

Reprezentant de seamă al romantismului englez, om politic și orator al Angliei, George Gordon Byron s-a născut la 22 ianuarie 1788 la Londra, în familia unui nobil englez, John Byron, și a unei moștenitoare scoțiene, Catherine Gordon. Byron era șchiop din naștere, având un picior mai scurt decât celălalt. Tatăl poetului, după ce a cheltuit averea soției, a părăsit-o, lăsând-o cu un copil de câțiva ani.

Și-a petrecut anii copilăriei împreună cu mama sa în Scoția, în condiții materiale grele. La vârsta de zece ani moștenește titlul ereditar de baron și domeniul Newstead Abbez, unde va locui un timp. Urmează școala din Harrow (1801-1805) și cursurile Universității din Cambridge (1805-1808).

Între anii 1809 și 1811, întreprinde o lungă călătorie în Portugalia, Spania, Albania, Grecia și Turcia. Revenit în țară, scrie primele două cânturi din *Childe Harold's Pilgrimage (Pelerinajul lui Childe Harold)*, care îi aduc gloria imediată, ceea ce l-a îndreptățit să scrie în jurnalul său: *Într-o frumoasă dimineață m-am trezit celebru*. În 1816 pleacă în exil voluntar în Elveția, unde se întâlnește cu P. B. Shelley, cu care

leagă o strânsă prietenie. Aici scrie cânturile III și IV din capodopera sa *Childe Harold's Pilgrimage* (*Pelerinajul lui Childe Harold*) și poemul *The Prisoner of Chillon* (*Prizonierul din Chillon*).

Byron a început să scrie versuri la vârsta de 14 ani, însa debutează pe tărâm literar la 19 ani cu culegerea *Hours of Idleness* (*Ceasuri de trândăvie* 1807). Încă în aceste poezii de tinerețe își exprimă nemulțumirea față de prezent, ura față de societatea mondenă ipocrită și manierată. Versurile tânărului poet au fost aspru criticate de revista *Edinburgh Review*. În replică autorul jignit publică în 1809 poemul satiric *English Bards and Scotch Reviewers* (*Barzi englezi și recenzenți scoțieni*). Poemul constituie un atac împotriva tendințelor romantice reacționare ale vremii, ridiculizând cultul excesiv al medievalismului, fantasticului și misticismului. Atât aici, cât și în poemul următor *Hints from Horace* (*Pe teme din Horațiu*, 1811), Byron se afirmă ca un continuator al tradițiilor clasicismului iluminist.

Prin *Peregrinările lui Childe Harold* (1812-1816) Byron introduce în literatură un nou tip de erou literar – *eroul byronian*, tipul răzvrătitului mândru, însingurat și dezamăgit de orânduiala unei lumi nedrepte și meschine, căutător neobosit al unui ideal nou de existență.

Byron a compus de asemenea un grup de poeme narative, numite de obicei „poeme orientale” sau „poeme romantice”, în care se includ *The Giaour* (*Ghiaurul*), *The Bride of Abydos* (*Mireasa din Abydos*), *The Corsair* (*Corsarul*), *Lara*, *Parisina*. Acțiunea acestor poeme se petrece fie în Orient, fie în sudul Europei, în decorul unei naturi luxuriene, exotice.

În timpul călătoriilor sale în Orient și după întoarcerea în Anglia, Byron scrie un număr considerabil de poezii lirice, având la bază teme personale sau motive biblice, cuprinse în volumul *The Hebrew melodies* (*Melodii ebraice*).

Evenimentele politice din timpul său și-au găsit expresie în opera sa poetică. Byron a scris un grup de poezii închinat lui Napoleon și câteva, criticând politica antipopulară a guvernului englez.

În perioada șederii în Elveția (1816-1817), Byron scrie poemul dramatic *Manfred*, în care și-a găsit pentru prima oară expresie filosofia byroniană a „melancoliei universale”.

Creația lui Byron cuprinde de asemenea o serie de poeme satirice: *Beppo*, *Ode to Venice* (*Odă Veneției*), *The Vision of Judgement* (*Viziunea judecării*), poeme pline de ironie și dispreț față de organizarea socială contemporană și abuzurile administrative. Opera sa de amploare satirică

este *Don Juan*, care conține 16 cânturi, dar care a rămas incompletă din pricina morții poetului.

În perioada italiană (1817-1823), cea mai fertilă din creația sa, Byron scrie tragediile istorice *Marino Falieri* și *The Foscari* (*Cei doi Foscari*), ambele inspirate din istoria Venetiei.

Urmărind cu înfrigurare războiul de eliberare națională a poporului grec împotriva Turciei, în 1823 Byron se hotărăște să participe la el. Devine comandantul unei brigăzi de soldați, considerați cei mai viteji dintre greci, însă în vâltoarea luptei pentru apărarea țării se îmbolnăvește de friguri. Se stinge din viață pe neașteptate, la Missolonghi (Grecia), la 19 aprilie 1824, fiind înmormântat în Anglia, la conacul familiei.

Prin sensurile operei și prin personalitatea sa, Byron a exercitat asupra gândirii literare europene o influență majoră, eclipsându-l cu faima lui chiar și pe Shakespeare. El a îmbogățit poezia cu numeroase idei, figuri, forme artistice și procedee versificatorii, contribuind prin opera sa la victoria generală a romantismului în literatura diferitor țări.

Referințe

În poezie nu e nimic mai greu decât începutul – poate, doar, sfârșitul.

M-am trezit într-o dimineață și am constatat că sunt celebru.

George Gordon Byron

Privită de mai aproape, drama lui Byron este mai degrabă dezvoltarea stărilor lirice de suflet a omului prometeic. Eroul lui Byron este conștient de a fi acela care creează distincția dintre bine și rău în această lume și în același timp, că durerea și conștiința sunt unul și același lucru.

Tudor Vianu

Dramaturgia lui Byron cuprinde, la fel de expresive și de semnificative ca și poemele lui, înțelesurile unei ireductibile revolte împotriva poncifurilor, a justiției și a prejudecăților morale și sociale.

Dan Grigorescu

În *Peregrinările* lui Childe Harold, ca și în celelalte poeme ale autorului (*Corsarul*, *Manfred*...), se conturează eroul byronian – un căutător neobosit al unui ideal de existență. El reprezintă un simbol al evadării dintr-o lume detestată de poetul romantic și confruntarea cu marile drame ale omenirii.

(Text)

Titluri pentru expoziții

Marele romantic – George Gordon Byron

Un titan al romantismului englez

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CHILLONSKIJ uzник: poëma / George Gordon Byron; per.: V. Žukovskij. – M.: Det. lit., 1983. – 48 p.

IZBRANNOE / George Gordon Byron; sost., predisl.: G. Usova. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 303 p. – (Șkol'naâ biblioteka).

NAVSTREČU vihrâm â vseгда brosal'sâ...: izbr. poëtič. proizvedeniâ / George Gordon Byron. – M.: Det. lit., 1984. – 319 p. – (Șkol'naâ biblioteka).

OPERE / George Gordon Byron; postf.: D. Grigorescu; n.: L.-M. Pop. – București: Univers, 1990. – 710 p.

PALOMNICESTVO Childe Harolda / George Gordon Byron; per.: V. Levik. – M.: Hudož. lit., 1985. – 315 p.

Referințe critice

DUBAŠINSKIJ, I. A. George Gordon Byron: kniga dlâ uč. / I. A. Dubašinskij. – M.: Prosvešenie, 1985. – 144 p.

KLIMENKO, E. I. Byron: âzyk i stil' / E. I. Klimenko. – M.: Izd. Literaturny na inostrannyh âzykah, 1960. – 112 p.

MAUROIS, André. Byron / André Maurois; per.: M. Bogoslovskââ. – M.: Respublika, 1992. – 412 p.

USTIAN, I. Byron: politëkonomiâ svobody. Revolücionnyj

romantizm i òkonomičeskij reformizm. Kul'turnyj institucionalizm / I. Ustian; cop.: I. Oliinik. – Ch.: Cartea Moldovei, 2006. – 528 p. – (Pisateli – òkonomisty mira).

VERZEA, I. Byron și byronismul în literatura română / I. Verzea. – București: Univers, 1977. – 264 p.

ŽIRMUNSKIJ, V. M. Byron i Puškin / V. M. Žirmunskij. – L.: Nauka, 1978. – 423 p.

GEORGE Gordon Byron // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 100-102.

BYRON George (Gordon). Al șaselea baron Byron numit și Lord Byron // Enciclopedia universală Britannica. Vol. 3. – București, 2010. – P. 122-125.

BYRON George Gordon // Sto velikih imen v literature. – M., 1998. – P. 22-30.

BYRON George Gordon // Vse obo vseh. T. 3. – M., 1997. – P. 33-36.

GEORGE Byron // Pisateli našego detstva: biogr. slovar'. Č. 2. – M., 1999. – P. 46-50.

KAGARLICKIJ, Ū. Poèt i borec / Ū. Kagarlickij // Byron, G. Navstreču vihrâm â vseгда brosalâ... / G. Byron. – M., 1984. – P. 5-26.

LITERATURA Velikobritanii: George Gordon Byron. 1788-1824 // Osnovnye proizvedeniâ inostrannoj hudožestvennoj literatury: lit.-bibliogr. spravočnik. – M., 1980. – P. 132-135.

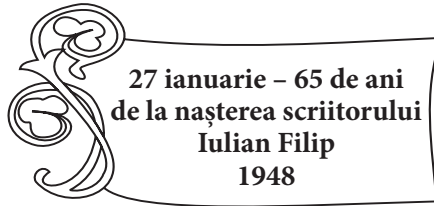
MĂMĂLIGĂ, D. Byron // Mămăligă, D. Umbre și lumini – din viața oamenilor de geniu / D. Mămăligă. – Ch., 2008. – P. 139-233.

NIKOLŪKIN, A. Kratkij hronograf žizni i tvorčestva Byrona / A. Nikolŭkin // Byron, G. Dnevnik. Pis'ma / G. Byron. – M., 1965. – P. 418-420.

ROMANTIZM: George Gordon Byron // Zarubežnaâ literatura: sovr. šk. èncikl. – M., 2008. – P. 254-257.

USMANOVA, R. George Gordon Byron / R. Usmanova // Byron, G. Sobranie sočinenij. T. 1 / G. Byron. – M., 1981. – P. 3-50.

VINOGRADOV, A. Byron // Vinogradov, A. Osuždenie Paganini; Byron / A. Vinogradov. – Ch, 1988. – P.359-557.

Poetul, prozatorul, eseistul, dramaturgul, Iulian Filip se naște la 27 ianuarie 1948 în familia Anei și a lui Ion Filip din s. Sofia, Drochia.

După absolvirea școlii de cultură generală din satul natal, se înscrie la Facultatea de Fizică și Matematică a Universității Pedagogice „Alec Russo” din Bălți. Peste un an, însă, abandonează studiile, susținând din nou admiterea la Facultatea de Litere a aceleiași instituții. După absolvirea facultății (1970) face doctoratul la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei, având ca temă de cercetare teatrul folcloric. După prezentarea tezei este angajat colaborator științific la Academia de Științe, unde va activa până în 1985. În perioada 1990-2006 este șef al Departamentului Cultură al Primăriei Municipiului Chișinău, din 2006 exercită funcția de director al departamentului „Căile cărții” în cadrul Uniunii Scriitorilor din Moldova. Pe parcursul anilor a desfășurat o amplă activitate de cercetare manifestată în expediții folclorice, participări la conferințe științifice, articole și studii consacrate creației populare, culegeri de texte folclorice (*Teatru popular*, 1981; *Primiți căluțul?*, 1983; *Cât îi Maramureșul*, 1993). Participă activ în viața culturală și literară, fiind autor și prezentator al revistei lunare televizate „Almanah literar” (1981-1985), coautor și prezentator al emisiunii-concurs TV pentru copii „Cinel-cinel” (1992-1996), autor și coordonator al proiectului cultural „2 ore + 3 iezi” lansat în 1990.

Se afirmă în literatură ca reprezentant al „generației ochiului al treilea” alături de N. Dabija, V. Romanciuc, L. Lari, A. Suceveanu, L. Butnaru ș.a. Începe să scrie poezii în anii de școală. Student fiind, publică versuri în diverse ediții periodice, este membru al cenaclului literar al universității, ulterior participă la ședințele cenaclului „Lucefărul” de pe lângă ziarul *Tinerimea Moldovei*. Debutează editorial cu placheta de versuri *Neîmpăcatul meșter* (1974), deschizătoare a colecției „Debut” (Editura „Cartea moldovenească”). Ulterior publică *Cerul fântânilor* (1977), *Dialoguri primordiale* (1978), *Hulub de poștă* (1983), *Unde ești*

(1987), *Dansul timizilor* (1994), *Mergătorul* (1996), *Cobaiul nu triumfă* (1996, roman divertisment), *Semințele mărului oprit* (1998), *Amărătele hărți* (2000), *Căutarea păstorului* (2001), *Foarfecă lui Urecheanu* (2003, publicistică), *Cules-ales* (2004, haiku-uri) ș.a. Unele din cărțile menționate sunt ilustrate cu desenele autorului.

Iulian Filip contribuie la dezvoltarea poeziei și dramaturgiei pentru copii prin numeroase cărți. Prima carte de versuri pentru copii, *Casa fiecăruia*, îi apare în 1980, fiind urmată de alte cărți născute din cunoașterea profundă a logicii și psihologiei infantile: *Copăcel, copăcel* (1990), *Au vrut melcii să se bată* (1995), *Din neamul lui Păcală* (1997), *Vrei să crești mare?* (1997), *Ruga iezilor cei trei* (1998), *Plăcințele cu mărar / Nucul cu o singură nucă* (1999, carte-surpriză la ediția a III-a a Salonului de Carte pentru Copii, Chișinău, 1999), *Fir întins* (2008), *Cartea cea mai a mea* (2008), *Noroc polyglot* (2008), *Rochița leneșă* (2009), *Puținul meu* (2010), *Plăcințele cu mărar / Nucul cu o singură nucă* (reeditare, 2010), *Cumpăna cucului* (2011) ș.a.

Ca dramaturg s-a afirmat prin piesele de teatru pentru copii adunate în volumele *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa* (1981), *Facă-se voia ta, Sfârlează* (1985), *Colacul marele, frate bun cu soarele* (1988), *Casa greierului* (2002), *Moara cu plăcinte* (2006). Printre piesele montate sunt: *Moara cu plăcinte* (Teatrul academic "A. Pușkin"), *Ne prăpădim de râs, Pace în jurul războiului* (Teatrul etnofolcloric „Ion Creangă”), *Cenușar-voinicul și Cenușăreasa-mireasa* (Teatrul de păpuși „Licurici”), *Care-s sălbaticii, Hai să ne jucăm!* (Teatrul municipal „Satiricus”), *Moara cu plăcinte, La izvor, Albina salvează lumea, Comoara tâlharului, Pâinică de la iepure* (Teatrul de păpuși „Guguță”). În baza scenariilor sale au fost realizate filmul muzical *Știubeiul de aur* (1985), filmele cu desen animat *Făt-Frumos și soarele* (1986) și *Deșteptătoarele* (1988), lungmetrajul *Moara* (1991). A semnat prezentarea grafică la peste 30 de cărți și a organizat expoziții personale la Chișinău, Bălți, Târgoviște, Iași ș.a. În 2012 a avut loc inaugurarea vernisajului de pictură „*Cumpenele, crucile, merele și Acasele Iuliene*”. Este autor de texte pentru cântece de factură populară, corale și librete.

Importantă este contribuția scriitorului la promovarea și valorificarea autorilor autohtoni dincolo de hotarele republicii. A susținut editarea antologiei *Ecouri poetice din Basarabia* (1999), ediție bilingvă română-franceză realizată la Universitatea din Provence, Franța. De-a lungul mai multor ani, începând cu 2001, susține în revista românească *Litere*

rubrica lunară „Poezia acasă”, în care „a adunat, generos, ceea ce i s-a părut mai valoros din cărțile poeților tuturor generațiilor – de la Nicolai Costenco, Petru Zadnipru, Grigore Vieru până la optzeciștii Irina Nechit sau Nicolae Popa” (N. Dabija). În baza acestei rubrici alcătuieste antologia *Poezia acasă. Poeți contemporani basarabeni* editată în 2003 la Târgoviște. În 2001 inițiază colecția de cărți miniaturale *Cartea de vizită* (Editura „Prut Internațional”).

A contribuit la cunoașterea publicului cititor de la noi cu poezia italiană, traducând din creația poezilor Giuseppe Ungaretti și Dante Cerilli. În același timp, scrierile sale sunt traduse în limbile rusă, maghiară, franceză.

În 1994 este premiant al concursului organizat de Ministerul Culturii, Ministerul Învățământului și revista *Femeia Moldovei*, pentru piesa *Cenușar- voinicul și Cenușăreasa-mireasa*, declarată cea mai bună lucrare dedicată copiilor. Tot în 1994, la Salonul Național de Carte, i se decernează Premiul „Ilie Gravorul” pentru prezentarea grafică a volumului *Dansul timizilor*, iar în 1996, alături de ceilalți coalcătuitori, ia Premiul „Simion Florea Marian” al Academiei Române pentru culegerea folclorică *Cât e Maramureșul*. Cartea *Ruga iezilor cei trei* a fost declarată Cartea anului la ediția a II-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău (1998). În câteva rânduri — laureat al săptămânalului *Literatura și arta* (1998-2004). În 1993 i se conferă titlul de Maestru în Arte, iar în 1998 – Medalia Mihai Eminescu. La Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret din 2008 primește Premiul Secției Naționale IBBY pentru volumul *Linii și cuvinte comunicante*, pentru volumul *Noroc polyglot* obține Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova, iar Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță”, acordat de Comisia Națională a RM pentru UNESCO, pentru cartea *Rochița leneșă* în 2009. În 2012 primește Marele Premiu al Uniunii Teatrale din Moldova pentru piesa *Pălărioara Oranj și Lupul din râpă* și Premiul „Ion Creangă” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret și Diploma de Onoare IBBY pentru cartea *Rochița leneșă*. Diploma a fost înmănată autorului la Congresul Mondial al IBBY la Londra (Marea Britanie).

Referințe

Iulian Filip dă dovadă de o imaginație frumoasă, jucându-se serios cu vorbele, inventând noțiuni și categorii, înflorindu-și fraza, „rampanizând-o, făcând-o să „spumege”, să fie cu efect retoric, operând cu majuscule, cu rarefieri, sublinieri cu balduri și cu aldine, metaforizând și graficind, ornamentând cu desene, sigle, semnături. Scrie jucându-se, aproximează, definește, ironizează și o întoarce în serios, pune întrebări grave și se autoîntreabă, constată trist și se bucură luminos când e vorba de o faptă culturală bună, se dă în spectacol calamburist, liric sau grav, dramatic, barochizează sau notează simplu, cu creionul, moralizează și ascultă atent lecțiile altora.

Mihai Cimpoi

Iulian Filip s-a impus și prin creațiile adresate micului cititor, reușind „să împrăpăteze sensibil domeniul literaturii pentru copii”, să pună în valoare substratul folcloric, precum și motivele literare din fondul de aur al literaturii pentru copii.

Maria Șleahțițchi

...Muncește cu har dumnezeiesc îmbelșugat, având un palmares impresionant: cărți de poezie și de proză, piese de teatru, cărți pentru copii, culegeri de folclor, traduceri, manuale...

Vasile Romanciuc

Iulian Filip rămâne un maestru al catrenului, care cu generozitate îi oferă posibilități de a exprima felurite și profunde gânduri și simțăminte într-o manieră aleasă.

Andrei Stratulat

Pentru Iulian Filip trecerea de la masa de scris la șevalet nu necesită eforturi deosebite. Pictura este un act firesc, căruia i se dăruiește cu aceeași pasiune ca și scrisului. Ea vine din acea nevoie de a auzi cuvintele prin culoare, ca pe o partitură muzicală. Cred că, mai degrabă, i se potrivește o nevoie de a crea o imagine pictată, complementară celor transmise prin intermediul cuvintelor din cărțile sale.

Petru Bicer

Titluri pentru expoziții

Poetul și înalta-i misiune...

... Și spun cuvinte în limba poetică a lui Iulian Filip

Un tânăr poet de la Sofia

Iulian Filip – 65 de ani de la naștere

Iulian Filip — maestru al catrenului

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

AMĂRÂTELE hărți / Iu. Filip; il. de aut.; cop.: O. Roșu. – Timișoara: Augusta, 2000. – 124 p.

AU VRUT melcii să se bată / Iu. Filip; il.: E. Garștea. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).

CARE-S sălbaticii?: teatru iulian / Iu. Filip; cop.: I. Mărculescu. – Ch.; Târgoviște: Cartdidact; Bibliotheca, 2010. – 232 p. – (Biblioteca SST-Thalia) (Biblioteca Societății Scriitorilor Târgovișteni; 13).

CARTEA cea mai a mea: Păjuriță Pajură; Fii! / Iu. Filip. – Târgoviște: Bibliotheca, 2008. – 96 p. – (Cartea cea mai a mea) (Lirica).

CASA Greierului / Iu. Filip; il.: V. Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2002. – 24 p.: il.

CĂUTAREA păstorului / Iu. Filip; cop.: V. Zmeev. – Ch.: Litera, 2001. – 304 p. – (Biblioteca școlarului; 217).

COBĂIUL nu triumfă: roman-divertisment / Iu. Filip; cop.: V. Coroban după un des. și graf. de aut. – Ch.: Cartier, 1996. – 167, [1] p.

CUMPĂNA cucului: Catrene. Haikuuri. Desene / Iu. Filip. – Ch.; Târgoviște: Magna-Princeps; Bibliotheca, 2011. – 152 p.: il.

DIN neamul lui Păcală / Iu. Filip; cop. și il.: S. Puică; cop. color: Iu. Zavadschi. – Ch.: Museum, 1996. – 12 p.: il. color.

ESLI hočeš podrosti / Iu. Filip; hudož.: M. Andruhina; per.: R. Olșevschi. – Ch.: Iulian, 1997. – 10 p.: il.

FIR întins / Iu. Filip; cop.: S. Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 240 p.

MOARA cu plăcinte: dialoguri, scenete, piese / Iu. Filip; il.: L. Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 192 p.: il. – (Teatru pentru copii).

PLĂCINȚELE cu mărar; Nucul cu o singură nucă / Iu. Filip; il.: O. Cojocari. – Ed. a 2-a. – Ch.: Prut Internațional, [2004]. – 32 p.: il. – (Cheița de aur).

PUȚINUL meu: (antologie poetică de autor); Urmele frumoase / Iu. Filip. – Ch.; Târgoviște: Cartdidact; Bibliotheca, 2010. – 140 p. – (Cartea cea mai a mea) (Biblioteca Societății Scriitorilor Târgovișteni; 17).

ROCHIȚA leneșă: [versuri] / Iu. Filip; il.: L. Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 32 p.: il.

RUGA iezilor cei trei / Iu. Filip; des.: P. Ghețoi; muz.: D. Radu. – Ch.: Prut Internațional, 1998. – 96 p.

ȘTIUTORUL să mă ierte: linii și catrene iuliene / Iu. Filip; cop.: M. Șendrea (după un des. de Iu. Filip și un portret de G. Sainciuc). – Ch.: Prut Internațional, 2000. – 118 p.: il. – (Carte de vizită).

Referințe critice

IULIAN Filip: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Centrul de inform. și doc. „Chișinău”; alcăt.: T. Canțer. – Ch.: Litera, 1998. – 111, [1] p.

IULIAN Filip: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; CID „Chișinău”; [alcăt.]: O. Detișin, T. Foiu, C. Tricolici [et al.]; fotogr.: Iu. Foca; graf.: Iu. Filip; pref.: M. Cimpoi. – Ch.: Princeps, 2008. – 176 p.: il.

DĂNILĂ, Aurelian. Răscrucea întâmplărilor predestinate: dialoguri benevole, neobligatorii / A. Dănilă, Iu. Filip; pref.: M. Cimpoi; fotogr.: M. Potârniche, Iu. Foca; des.: Iu. Filip. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 184 p.: fotogr.

AGACHE, Catinca. Basarabia. Schițe de portret: [Iulian Filip] // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine. 1945-2000 / C. Agache. – Iași, 2005. – P. 284-285.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului): [Iulian Filip] // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / M. Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 345-346.

FILIP Iulian // Dicționarul general al literaturii române. E/K / Academia Română. – București, 2005. – P. 145-146.

IULIAN Filip // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Ch.; Târgoviște, 2010. – P. 138-151.

IULIAN Filip // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova / selecț. de texte și fotogr.: M. Cimpoi, A. Vidrașcu, V. Zbârțciog. – București; Ch., 2005. – P. 323-346.

IULIAN Filip // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: Maria Harea, Elena Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 170-175.

SASU, Aurel. Filip Iulian // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 1.: A-L / A. Sasu. – Pitești, 2006. – P. 584-585.

ZBÂRCIOG, Vlad. Filip Iulian / Vlad Zbârțciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 242-244.

BALAN, Tatiana. „Cartea-i bună când adună”: [la sfat cu cititorii de la Gimnaziul „A. Rusu” din Dănceni] // „a”MIC”. – 2011. – Nr. 2. – P. 4.

MĂRGINEANU, Victoria. Adevărate poeme grafice / V. Mărgineanu // Clipa siderală. – 2011. – Nr. 3. – P. 24-25.

POPOV, Ana. Lumea cărților e alături de noi / A. Popov // Florile dalbe. – 2011. – Nr. 22. – 9 iun. – P. 4.

PREMIILE Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret [ediția a XV-a] // Timpul. – 2011. – 11 apr. – P. 14.

SILVESTRU, Aurelian. Polivalența unui talent / A. Silvestru // Lit. și arta. – 2011. – Nr. 4. – 27 ian. – P. 4.

CALANCEA, Maria. Cartea – o mare bogăție: [Iu. Filip. „Rochița leneșă”] / Maria Calancea // Florile dalbe. – 2010. – Nr. 5. – 4 febr. – P. 7.

CUCEREANU, Alexandru. Nemărginirea unui univers: grafică / A. Cucereanu // Lit. și arta. – 2010. – Nr. 25. – 24 iun. – P. 4.

DABIJA, Nicolae. Pictorul-poet Iulian Filip / Nicolae Dabija // Lit. și arta. – 2010. – Nr. 25. – 24 iun. – P. 1.

GRECU, Alexandru. Sălbaticii moderni în căutarea teatrului iulian / A. Grecu // Lit. și arta. – 2010. – Nr. 25. – 24 iun. – P. 4.

Dedicații lirice

ROMANCIUC, Vasile. Lacăt: Lui Iulian Filip // Romanciuc, Vasile. Recitirea proverbelor / V. Romanciuc. – Ch., 2007. – P. 67.

TUDOSĂ, Nicolae. Rugă lui Iulian Filip, om al cuvântului // Lit. și arta. – 2005. – 24 noiembr. – P. 7.

Documente audiovizuale și electronice

2 ORE + 3 iezi cu cei mai frumoși copii [înregistr. audio] / vers.: Iu. Filip; muz.: M. Guțu. – Ch.: Stereo XIX PRO. – 1 casetă audio.

BUNĂ seara, oameni buni!; Steaua ta, Maria; Limba noastră; Te rog, nu pleca [înregistr. audio] / Iu. Filip; muz.: A. Lozanciuc // Steaua ta, Maria. – M.: Melodiă, 1991. – 1 disc. – C 6031625.

CAD flori de tei [înregistr. audio] / Iu. Filip; cântă O. Ciolacu // Rusnac, C. Cântece de Constantin Rusnac. – M.: Melodiă, 1984. – S 6021601003.

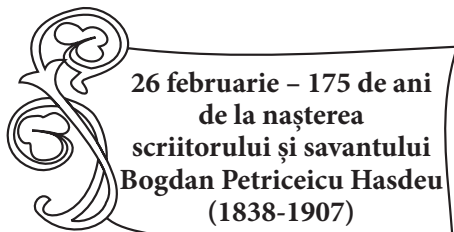
FEMEIA emancipată [înregistr. audio] / Iu. Filip; muz.: B. Cucher; cântă O. Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodiă, 1991. – 1 disc. – C 6032151006.

MOARA [înregistr. video] / scen. și vers.: Iu. Filip, V. Romanciuc; reg.: E. Iliș; muz.: Gh. Mustea; imag.: Gh. Boicenco, I. Azmanov; cântece: Gh. Mustea, D. Radu. – Ch.: Teleradio Moldova, 2006. – 1 casetă video (64 min).

O MELODIE de noroc [înregistr. audio] / Iu. Filip; muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Mustea, Gh. Cântece de Gheorghe Mustea. – M.: Melodiă, 1983. – 1 disc. – C 622243001.

SĂ DĂRUIM copiilor pământul [înregistr. audio] / Iu. Filip; muz.: Gh. Mustea; cântă A. Lozanciuc // Dragă-mi este țara mea / Detskaâ horovaâ studiâ Gosteleradio MSSR. – M.: Melodiă, 1989. – 1 disc. – C 5028361005.

VINE mama la fecior / prelucr.: N. Botgros; Viața omului / prelucr.: L. Dascăl; Vă poftim în sat la joc / prelucr.: Gh. Mustea; Mai veniți pe la părinți / prelucr.: I. Păcuraru; Bună ziua, mamă, tată! [înregistr. audio] / Iu. Filip; prelucr.: D. Blajin // Cânt iubirea. – M.: Melodiă, 1987. – 1 disc. – S 3025681007.

Viitorul scriitor, filolog, istoric, folclorist s-a născut în comuna Cristinești, județul Hotin, în familia Elizabetei (născută Dauksza) și a lui Alexandru Hâjdeu. A primit la botez numele polonez Tadeu, pe care l-a schimbat mai târziu în Bogdan, adăugând și numele Petriceicu, pentru a arăta înrudirea cu Ștefan Petriceicu, domn al Moldovei în veacul al XVII-lea. Descinde dintr-o veche familie de cărturari de origine nobilă. Bunelul Tadeu Hâjdeu, unchiul Boleslav Hâjdeu și tatăl Alexandru Hâjdeu au fost cărturari de seamă ai timpului lor, preocupați de literatură, istorie, folclor, cunoscători ai mai multor limbi.

Primii pași în ale învățăturii îi face sub îndrumarea tatălui său, care se străduie să ofere o educație aleasă celor doi fii ai săi și pe care-l va numi mai târziu „singurul meu dascăl”. De mic copil vorbește limbile română, polonă și rusă, mai apoi va învăța greaca, latina, franceza, italiana, engleza, germana, bulgara. Primele studii le face în Polonia, unde tatăl său era profesor la Camenița, Vinița și Rovno. După ce, în 1850, familia se stabilește în Basarabia, Bogdan devine elev la liceul fiilor de nobili din Chișinău. În vara anului 1852 se înscrie la Facultatea de Drept a Universității din Harkov, unde studiază până în 1854, fără a obține însă o diplomă. Deceționat în dragoste, se înrolează în armata rusească. Așa cum consemnează într-un jurnal intim, este o perioadă trăită intens, cu chefuri, dueluri, dar și cu preocupări intelectuale. Citește foarte mult, scrie, proiectează lucrări vaste despre mitologia dacică, despre limba și literatura română.

În 1857 demisionează din armată, trece Prutul în Moldova, stabilindu-se la Iași. O perioadă scurtă este judecător la Cahul. Reîntors la Iași, în 1859 este numit custode al Bibliotecii Școalelor din Iași, iar în anul următor — profesor de istorie, geografie și statistică la Școala reală din Iași, apoi profesor la Gimnaziul central din Iași. Publicarea nuvelei *Duduca Mamuca* atrage asupra sa învinuiri de „imoralitate”, protestul Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice și destituirea din postul de

profesor și bibliotecar. A urmat un proces de presă, de mare răsunet în epocă, încheiat cu achitarea lui B.P. Hasdeu.

În vara anului 1863 se mută la București, fiind numit în Comisia moșiilor mănăstirești și în Comisia istorică. În anii următori va deține mai multe funcții publice și obștești, printre care cea de parlamentar (în 1868 este ales deputat de Bolgrad, iar în 1884 — deputat de Craiova), director al Arhivelor Statului (1876-1900), profesor (1874-1900) și decan (1882-1884) la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București, unde va citi un curs de filologie comparată și cursul „Elemente dacice în limba română”. A fost președinte al Societății „Românismul” și al Societății Presei Române. Din 1877 este membru al Societății Academice Române, în 1885 este ales vicepreședinte, iar în 1887 — prim-vicepreședinte al Academiei Române.

În această perioadă a editat revistele *România* (1858-1859), *Din Moldova/Lumina* (1862), *Aghiuță* (1863-1864), *Satyru* (1866), *Columna lui Traian* (1870-1877, 1882-1883) ș.a. A condus revistele *Arhiva istorică a României*, *Revista literară și științifică*, *Revista nouă*, a colaborat la *Ateneul român*, *Tribuna română*, *Dacia*, *Familia*, *Ghimpele* și alte periodice ale vremii.

Geniul creator al lui B.P. Hasdeu s-a manifestat amplu în diverse domenii. Având vocația pionieratului absolut, a tins să edifice totul, să refacă lumea științei din temelii, a inițiat proiecte științifice de mare anvergură, care însă nu întotdeauna au fost duse la bun sfârșit, vastitatea lor întrecând puterea de muncă a unui singur om. „De la B.P. Hasdeu au rămas multe șantiere și mai puține monumente”, va afirma în acest context Mircea Eliade, fără a diminua, însă, câtuși de puțin, importanța acestuia, considerându-l al doilea mare geniu după Eminescu.

Erudit filolog, B.P. Hasdeu a fost unul dintre fondatorii folcloristicii comparate și întemeietorul teoriei circulației cuvintelor, a contribuit la îmbogățirea limbii literare. A lăsat opere științifice de valoare, printre care cele mai importante sunt considerate a fi monumentalul dicționar al limbii române *Etimologicum Magnum Romaniae* (între 1886-1898 au fost editate 4 volume, lucrarea rămânând neterminată), *Cuvente den bătrîni* în 3 volume, culegere de texte vechi românești și cărți populare, și aceasta neterminată (1878-1881), studiul *Principie de lingvistică* (1881), *Din istoria limbii române* (1883) ș.a.

Dintre scrierile sale istorice vom remarca: monografia *Ioan Vodă cel Cumplit* (1865), *Arhiva Istorică a României*, o colecție în 3 volume

de documente slavone și românești privitoare la istoria României, multe din ele publicate pentru prima oară (1865-1867), *Istoria critică a românilor* în 2 volume, neterminată (1872-1875).

Activitatea sa științifică a fost susținută și prin participări la congrese științifice internaționale, numeroase călătorii de studiu și documentare întreprinse în Polonia, Austro-Ungaria, Serbia, Boemia, Bavaria, Franța, Anglia, Elveția, Italia. Aici lucrează în biblioteci, descoperă și studiază mai multe documente referitoare la istoria românilor, printre care: *Pravila lui Matei Basarab*, *Anonymus Logoshiensis*, cel mai vechi dicționar al limbii române, *Evangheliarul de la 1574* ș.a.

În literatură a abordat mai multe genuri literare. A scris poezie, proză, teatru. Primele încercări literare datează din perioada 1852-1854 (*Cîntec popular moldovenesc*, *Ștefan cel Mare*, *Doină*, *Moldova*, *Melodii românești* ș.a.). Nuvela satirică *Duduca Mamuca* (1863, refăcută și editată sub titlul *Micuța* în 1864) este urmată de romanul *Ursita* care inițial făcea parte dintr-un proiect de roman istoric mai amplu din trecutul Moldovei, *Copilăriile lui Iancu Moțoc*.

Volumele *Poesie* (1873), *Sarcasm și ideal* (1897) includ versuri ocazionale, fabule, poezii sociale și politice. Scrie o poezie dură, influențată, mai ales în ultima perioadă, de zguduirii dramatice și frământări lăuntrice. Însuși autorul își caracterizează astfel opera poetică: „O poezie neagră, o poezie dură,/ O poezie de granit,/ Mișcată de teroare și palpitînd de ură,/ Ca vocea răgușită pe patul de tortură/ Cînd o silabă spune un chin nemărginit!” (*Viersul*).

Dramaturgia deține un rol aparte în creația literară a lui B.P.Hasdeu. Este autorul unor scrieri dramatice, dintre care mai importante sunt dramele istorice *Răposatul postelnic* (1862), *Domnița Ruxandra* (1867), *Răzvan și Vidra* (1867), piesa satirică *Trei crai de la răsărit* (1879). Din toate doar *Răzvan și Vidra* este considerată o capodoperă. Prezentată pe scenă și publicată în 1867 cu titlul *Răzvan-Vodă*, a fost criticată dur la vremea apariției de către criticii de la „Convorbiri literare”, dar recunoscută mai apoi ca cea dintâi dramă istorică românească de valoare.

Meritele sale științifice și literare i-au fost recunoscute în țară și peste hotare. A fost membru al Academiei Române (1877), al Societății Enciclopedice Române (1882). Mai multe academii și societăți științifice din străinătate l-au ales membru în semn de apreciere a întregii sale opere, de recunoaștere a spiritului său enciclopedist: Academia Regală

Sârbă (1871), Academia Literară din Belgrad (1879), Societatea de Lingvistică din Paris (1882), Academia Imperială de Științe din Petersburg (1884), Academia de Științe din New York (1895) ș.a. În 1873 i s-a decernat Marea Medalie de Aur pentru contribuțiile sale la studiul istoriei naționale. În două rânduri a obținut Premiul „I. Heliade-Rădulescu” al Academiei Române (1879, pentru primele două volume din *Cuvente den bătrâni*; 1881, pentru studiul *Principie de lingvistică*).

Moartea prematură a fiicei sale Iulia, în 1888, pune începutul perioadei de declin a vieții sale. Treptat B.P. Hasdeu va renunța la multiplele sale activități. Se va retrage în bizarul castel de la Câmpina, construit în memoria fiicei, dedicându-se aproape total cercetărilor asupra spiritismului (*Sic cogito. Ce e viața? Ce e moartea? Ce e omul?*, 1892), traducerii și publicării scrierilor fiicei sale.

Sfârșește în izolare totală la 25 august 1907, la Câmpina. Corpul neînsuflețit al lui B.P. Hasdeu este adus și înmormântat în cavoul de la cimitirul Bellu, alături de cele două Iulii: soția și fiica. A fost petrecut în ultimul drum doar de câțiva prieteni și admiratori, prilej cu care Mircea Eliade va consemna: „Capitala țării uitase să se închine în fața trupului neînsuflețit al celui mai mare învățat român”. A lăsat posterității o vastă operă științifică și literară care îl plasează la loc de cinste în galeria înaintașilor neamului.

Referințe

Cineva se naște transilvan, moldovean, muntean, basarabean etc. Dar istoricul poate fi numai român prin simțământ și trebui(e) să fie numai om prin rațiune: provincialismul și fanatismulucid știința...

Nu poate fi un mijloc mai interesant și mai sigur de a cunoaște forțele morale și intelectuale ale unei națiuni, decât numai prin literatura sa populară.

Bogdan Petriceicu Hasdeu

Geniu de o înspăimântătoare vastitate, Hasdeu și-a cheltuit puterile sale creatoare cu o nepăsare pe care numai un prinț, un romantic și un erou ca el și-o putea îngădui. Din tot ce ar fi putut crea, au rămas multe

șantiere și foarte puține monumente. Dar planurile acestor șantiere sunt suficiente să acorde semnificație istorică unei întregi epoci.

Mircea Eliade

Personalitatea, opera și creația lui Bogdan Petriceicu Hasdeu sunt și vor rămâne actuale pentru o cultură, care recunoaște forța geniului uman de a cuprinde imensitatea cunoașterii adevărului.

Lorina Pîslaru

Bogdan Petriceicu Hasdeu, marele enciclopedist român, originar din Basarabia, a fost considerat, pe bună dreptate, „cărturarul cel mai de seamă al României moderne, inteligența cea mai vie, spiritul cel mai pătrunzător, inima cea mai românească, urzitorul cel mai meșter, cel mai sublim fenomen individual pe care l-am avut de la Cantemir până în zilele noastre.

Vasile Malanețchi

Îi plăcea istoria și îl atrăgea misterul originilor, avea intuiția dependențelor secrete dintre lucruri și priceperea spontană a limbajului semnelor. Ca savant, totaliza însușiri pe care natura de obicei le separă în oameni, căci ea nu iubește ființele de excepție. Un poliglotism neobișnuit între contemporani, un apetit enorm de a înghiți tone de bibliografie, o mare rapiditate în concepție și execuție, o fantezie bogată care-i permitea să umple plauzibil golurile demonstrației – totul părea să-l avantajeze și să-l împingă din spate. Nicio mirare dar că tocmai pe teme genealogiilor lingvistice, Hasdeu ne dă unul dintre cele mai memorabile recitaluri ale carierei sale.

Paul Cornea

... Și să nu uiți niciodată că te cheamă Hasdeu, iar deviza familiei noastre este Patrie, Onoare, Știință...

(Moștenirea literar-spirituală a dinastiei de cărturari Hâjdău-Hasdeu)

Titluri pentru expoziții

Bogdan Petriceicu Hasdeu – vocația universală a culturii românești
Un titan al stilului polemic românesc

Bogdan Petriceicu Hasdeu – o strălucită figură de cărturar din trecutul Moldovei

Scriitor, publicist, om de știință

Bogdan Petriceicu Hasdeu – fascinația personalității enciclopedice

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BRADUL / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – Ch.: Hyperion, 1991. – 8 p.

IOAN-VODĂ cel Cumplit / Bogdan Petriceicu Hasdeu; cop.: Ia. Oliinik. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 136 p.

MUNTELE și valea / Bogdan Petriceicu Hasdeu; il.: E. Childescu. – București: Litera Internațional; Ch.: Litera, 2001. – 344 p. – (Biblioteca școlarăului).

OPERE: Micuța; Ioan Vodă cel Cumplit / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – București: Minerva, 1996. – 496 p.; 4f. il. – (Scriitori români).

RĂZVAN și Vidra / Bogdan Petriceicu Hasdeu; il.: E. Childescu. – Ed. a 3-a. – Ch.; București: Litera Internațional, 2003. – 320 p. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; 405).

SCRIERI alese: Răzvan și Vidra; Micuța / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – București: Ed. Fundației Culturale Române, 1999. – 255 p. – (Clasicii noștri).

SCRIERI literare / Bogdan Petriceicu Hasdeu. – Ch.: Cartea Moldovei, 2003. – 169 p.

SIC cogito / Bogdan Petriceicu Hasdeu; ed. îngrijită, pref. și tab. cron.: T. Nedelcea. – Craiova: Scrisul Românesc, 1991. – 253 p.

Referințe critice

MOȘTENIREA literar-spirituală a dinastiei de cărturari Hâjdău-Hasdeu în bibliotecile chișinăuene: catalog-bibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Centrul Național de Hasdeologie; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”; ed. îngrijită de L. Kulikovski; alcăt.: C. Balmuș, P. Balmuș. – Ch.: Elan Poligraf, 2007. – 190 p.

APRECIERI critice // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Răzvan și Vidra / B. P. Hasdeu. – Galați, 1992. – P. 122-124.

BUTNARU, Leo. „Mărețul brad pe naltul plai” // Butnaru, Leo. Umbra ca martor / L. Butnaru. – Ch., 1991. – P. 56-58.

CIMPOI, Mihai. Bogdan Petriceicu Hasdeu, Demiurg și Satan // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / M. Cimpoi. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 60-66.

HASDEU Bogdan Petriceicu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 3: E-K. – București, 2005. – P. 466-475.

ILIN, Stancu. Studiu introductiv: 1. Bogdan Petriceicu Hasdeu, omul; 2. Bogdan Petriceicu Hasdeu, poetul / S. Ilin // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Scrieri. În 16 vol.: Vol. 1 / B. P. Hasdeu. – Ch.: București, 1993. – P. 5-20; 20-32.

MOHANU, Constantin. Tabel cronologic / C. Mohanu // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Poezie. Proză. Dramaturgie / B. P. Hasdeu. – Ch., 1997. – P. 3-22.

NEDELCEA, Tudor. Implacabilul destin // Nedelcea, Tudor. Vocația spiritualității / T. Nedelcea. – Craiova, 1995. – P. 83-95.

REFERINȚE critice // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Poezie. Proză. Dramaturgie / B. P. Hasdeu. – Ch., 1997. – P. 378-382.

REFERINȚE critice (selecție): B. P. Hasdeu – Răzvan și Vidra // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Drame istorice / B.P. Hasdeu, V. Alecsandri. – București, 1997. – P. 241-252. – Bibliogr.: P. 253-255.

SASU, Aurel. Hasdeu Bogdan Petriceicu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 1.: A-L / A. Sasu. – Pitești, 2006. – P. 710-713.

SORESCU, George. Bogdan Petriceicu Hasdeu // Sorescu, George. Scriitori români: sinteze literare / G. Sorescu. – Craiova, 1991. – P. 290-301.

ȘPAC, Ion. Basarabeanul Bogdan Petriceicu Hasdeu în viziunea altui basarabean (G. V. Madan) / I. Șpac // Pagini de istorie a presei periodice basarabene. – Ch., 2010. – P. 117-120.

TABEL cronologic // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Drame istorice / B. P. Hasdeu, V. Alecsandri. – București, 1997. – P. 11-18.

TRANDAFIR, Constantin. Bogdan Petriceicu Hasdeu – dramaturgul; Tabel cronologic / C. Trandafir // Hasdeu, Bogdan Petriceicu. Răzvan și Vidra / B. P. Hasdeu. – Galați, 1992. – P. V-XVI; XVII-XX.

ROIBU, Nicolae. Folcloristica lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, lansată la Chișinău / N. Roibu // Timpul. – 2011. – 28 apr. – P. 8.

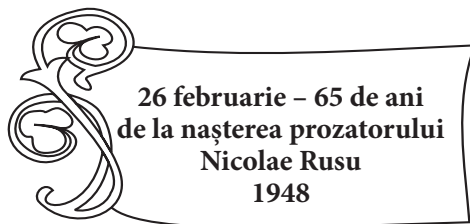
BĂLĂNESCU, Olga. Bogdan Petriceicu Hasdeu – ipostaze inedite / O. Bălănescu // Bibliopolis. – 2009. – Nr. 3. – P. 64-69.

BERCIU-Drăghicescu, Adina. Bogdan Petriceicu Hasdeu – prețuitor al documentelor și bibliotecilor / A. Berciu-Drăghicescu // Bibliopolis. – 2009. – Nr. 2. – P. 61-65.

BOGDAN Petriceicu Hasdeu. Scrieri. Vol. 4: „Studii și articole literare, filosofice și culturale” // Semn. – 2009. – Nr. 4. – P. 17. – (Semnal).

Dedicații lirice

MATEI, Valeriu. Dor de Câmpina: lui Bogdan Petriceicu Hasdeu // Matei, Valeriu. Somn de lup și alte palme / V. Matei. – Iași, 2010. – P. 89-90.

Prozatorul și eseistul Nicolae Rusu s-a născut la 26 februarie 1948, în s. Risipeni, Fălești, în familia Emiliei și a lui Petru Rusu. Studiile medii le face la școala din satul natal, cele superioare la Institutul Politehnic din Chișinău, Facultatea de Economie (1966-1970). Îndată după absolvirea facultății, este angajat în contabilitatea Institutului Politehnic. După doi ani de serviciu militar se reîntoarce la Chișinău, angajându-se în funcția de economist la o direcție de construcții. În perioada 1983-1985 urmează cursurile Școlii Superioare de Literatură din cadrul Institutului de Literatură „M. Gorki” din Moscova. Un timp activează în cadrul Biroului de propagare a literaturii pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova. Din 1987 până în prezent este director al Fondului Literar al Uniunii Scriitorilor.

Începe să scrie în anii de studenție, participă la ședințele Cenaclului

„Ritmuri” de pe lângă ziarul studentesc „Inginerul”, publicând aici câteva miniaturi în proză (1969). Debutează în presa republicană în 1971 cu povestirea *Năluca*, publicată în *Femeia Moldovei*. Ulterior publică proză în revistele: *Nistru*, *Moldova*. În anul 1978, în colecția „Debut”, îi apare prima carte de nuvele *Pânzele babei*. În prefața la acest volum prozatorul Vladimir Beșleagă remarca detaliul concret, sugestiv, cadrul realist, învăluit în același timp într-un aer romantic, făcând lectura antrenantă. În anii care urmează editează pentru publicul adult, în special pentru tineri, culegerile de povestiri *Havuzul* (1982), *Pălărie pentru bunel* (Moscova, 1986), *Avem de trăit și mâine* (1992), *Treacă alții puntea* (2000), *Marginea lumii* (2001), *Orație de ursitoare* (2004), *Hai la mere!* (2007, proză umoristică) ș.a., romanele *Lia* (1983), *Totul se repetă* (1988), *Șobolaniada* (1998), *Naufraziul* (2005).

Scrive și proză pentru copii și adolescenți adunată în volumele *Alunel* (1980), *Meri sălbatici* (1987), *Unde crește ploaia?* (1990), *Fără antract* (1996), *Ploaia de aur* (1997), *Să fim privighetori* (2000), *Facă-se „voia noastră”* (2009), *Alunel* (2009), *Coada iepurașului* (2010), *Frați de stele* (carte-surpriză la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret, 2011), *Ieșirea din clișeu: eseuri, cronici și impresii de lectură* (2012) ș.a.

Unele din povestirile sale sunt traduse în rusă, ucraineană, georgiană, mongolă, letonă, cazahă, engleză și alte limbi.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1980) și membru al Uniunii Scriitorilor din România (1996).

În anul 1986 i se acordă Premiul pentru tineret „N. Ostrovski” al Uniunii Scriitorilor din fosta URSS pentru cartea *Pălărie pentru bunel*, iar în 1993 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova pentru *Avem de trăit și mâine* și locul I în Topul cărților organizat în cadrul Salonului Național de Carte. În 1994 obține Premiul special al Fundației Soros-Moldova, în 2000 – Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru culegerea de povestiri *Treacă alții puntea*. Laureat al săptămânalului *Literatura și arta*, anul 2004, „pentru proza văzută ca un dialog cu sine însuși”. În anul 2009, la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret obține Premiul Simpatia copiilor pentru cartea *Alunel*, iar în 2010 intră în posesia Premiului „Cartea anului”, oferit de Ministerul Culturii pentru cartea *Coada iepurașului*.

Referințe

Oricât de talentat ar fi un scriitor, acesta trebuie să se apropie de dramaturgia pentru copii cu multă prudență.

Nicolae Rusu

În povestirile sale, Nicolae Rusu e un tradiționalist, în sensul bun al acestui cuvânt, atât din punct de vedere al temelor furnizate, cât și al mijloacelor artistice.

Gheorghe Mazilu

...Mi se pare un autor cu o voce distinctă în contextul prozei românești. Dincolo de buna stăpânire a unor procedee și tehnici narrative, dar câștigat de acum de noile generații de prozatori, el aduce dinspre proza tradițională o scriere de senin și o privire înțelegătoare, caldă asupra omului de rând, prins în mreje felurite...

Ioan Lăcustă

Stăpân pe o frumoasă limbă literară românească, eliberată de capcanele pitorescului lexical zonal, Nicolae Rusu se dovedește înainte de toate a fi un redutabil povestitor, capacitatea de evocare a unei întregi lumi într-un discurs epic de o economie bine măsurată, așezându-l în linia tradiției celor mai buni prozatori români de după război, particularitatea scrisului său fiind tocmai o anume încărcătură satirică, dublată de ironie, ce dau epicului culoare aparte, a unei viziuni realiste împinsă însă spre un grotesc dezumanizant, repulsiv...

Constantin Cubleşan

Nicolae Rusu este unul din cei mai talentați prozatori basarabeni aflați în plină ascensiune creatoare... Cucerește prin sobrietatea stilului, pe care o remarcăm altădată cu o irezistibilă plăcere de a povesti. Deși formula narativă este simplă, materia degajă modernitate, căci destinele se confruntă cu epoca noastră, iar nu cu una revolută...

Nicolae Rusu este un prozator extrem de viu, cu un stil alert și captivant tocmai fiindcă nu e prizonierul unui sentimentalism al locurilor, nici al unor artificii tehnice care se substituie vechii calofilii

sub masca procedeelelor postmoderniste... Personajele se mișcă natural, fiind opera propriilor slăbiciuni omenești, dar și a unui fundal istoric de o viclenie îndelung exersată. De la această limită ne putem îngădui să surprindem „scoaterea din ascundere” a adevărului mutilator de adevăr, adevărul unui popor care reușește să-și regăsească propria ființă rămasă la discreția fostului centru imperial. Este drama centrală nu numai a breslei scriitoricești, dar și a Basarabiei însăși.

Theodor Codreanu

Titluri pentru expoziții

Etalonul unui prozator adevărat

Nicolae Rusu — un prozator al tranziției

Scriitorul care trăiește pentru și prin literatură

Nicolae Rusu — maestru al dialogului

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALUNEL: povestire-basm / N. Rusu; il.: G. Guzun. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 40 p.: il.

AVEM de trăit și mâine: povestiri / N. Rusu; prez. graf.: S. Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1992. – 286, [1] p.

COADA iepurașului / N. Rusu; il.: O. Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 32 p.: il.

FACĂ-SE voia noastră!: piese, scenete, dialoguri / N. Rusu; il.: L. Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 108 p.: il.

FĂRĂ antract / N. Rusu; prez. graf.: Iu. Filip. – Ch.: Museum, 1996. – 16 p.

FRAȚI de stele / N. Rusu; il.: O. Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 24 p.: il.

HAI la mere: povestiri, schițe, miniaturi... / N. Rusu; cop.: V. Sinițki. – Ch.: Prometeu, 2005. – 156 p.

LIA: roman / N. Rusu; pict.: E. Maidenberg. – Ch.: Lit. artistică,

1983. – 182 p.

LIĂ: povesti, rassказы / N. Rusu; hudož.: A. Hmelnițki. – Ch.: Lit. artistică, 1986. – 230 p. – (Sovremennaâ moldavskaâ proza).

MERI sălbatici: povestiri / N. Rusu; prez. graf.: Iu. Pivenco. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 167 p.

ORAȚIE de ursitoare / N. Rusu; cop.: M. Șendrea. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 103 p.

PLOAIA de aur / N. Rusu; prez. graf.: Ia. Oliinik. – Ch.: Ruxanda, 1997. – 221 p.

SĂ FIM privighetori / N. Rusu; prez. graf.: Iu. Școbari. – Ch.: Prut Internațional, 2000. – 64 p.: il. color.

ȘOBOLANIADA / N. Rusu; cop.: V. Zmeev. – Ch.: Litera, 1998. – 200 p.

TREACĂ alții puntea: povestiri / N. Rusu; fotogr.: N. Răileanu; cop.: Șt. Eșanu. – Ch.: Civitas, 2001. – 224 p.

UNDE crește ploaia?: povestiri / N. Rusu; il.: M. Hazan. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 47 p.: il.

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / M. Cimpoi. – Ch., 2003. – P. 347.

CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / M. Cimpoi. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 1997. – P. 230.

CIOCANU, Anatol. Rusu Nicolae / A. Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 466-467.

CODREANU, Theodor. Despre destinul cultural: 13. Nicolae Rusu – un prozator al tranziției // Codreanu, Theodor. Basarabia sau drama sfâșierii / T. Codreanu. – Ch., 2003. – P. 250-256.

NICOLAE Rusu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / alcăt.: M. Harea, E. Cugut; Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 328-331.

BUTUCEL, Elena. Frumoasa lume interioară / E. Butucel // Florile dalbe. – 2011. – Nr. 2. – P. 2.

FILIP, Iulian. Coadă călătoare, provocatoare / Iu. Filip // *Limba română*. – 2010. – Nr. 5-6. – P. 44-46.

GRATI, Aliona. Despre imaginarul antropologic al romanului basarabean actual: [Nicolae Rusu. „Marginea lumii”] / A. Grati // *Sud-Est cultural*. – 2010. – Nr. 2. – P. 29-36.

ROIBU, Nicolae. Ploaie cu premii la Salonul de Carte [ed. a 15-a] / N. Roibu // *Timpul*. – 2010. – 27 apr. – P. 7.

DECERNAREA premiilor Uniunii Scriitorilor din Moldova // *Lit. și arta*. – 2009. – 21 mai. – P. 8.

LAVRIC, Victor. Buburuzele de la „Guguța” / V. Lavric // *Lit. și arta*. – 2009. – 2 iul. – P. 8.

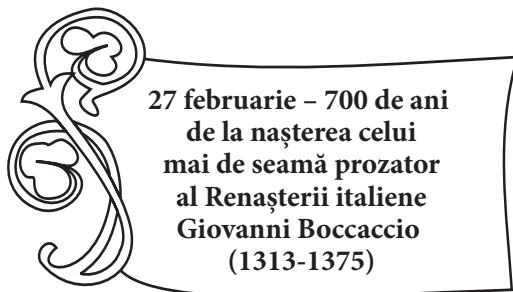
MALANEȚCHI, Tamara. „Trebuie să-mi ajut prietenii...”: [Întâlnire cu scriitorul Nicolae Rusu în cadrul Programului „Copiii Chișinăului citesc o carte”] / T. Malanețchi // *Florile dalbe*. – 2009. – 29 oct. – P. 4.

NICOLAE Rusu: [biogr.] // „a”MIC”. – 2009. – Nr. 5-6. – Supliment.

Dedicații lirice

GORGOS, Tudor. Destin: scriitorului Nicolae Rusu // Gorgos, Tudor. *La pragul destăinuirii* / T. Gorgos. – Ch., 2010. – P. 127.

NEDELESCU, Vasile. Tot mai puțini oameni: lui Nicolae Rusu / V. Nedelescu // *Lit. și arta*. – 2008. – 21 febr. – P. 4.

Boccaccio se naște în anul 1313, probabil în Certaldo/ Toscana, posibil însă și în Florența, ca fiu natural al negustorului Florentin Boccaccio di Chellino și al unei femei de origine modestă, al cărei nume

nu se cunoaște. După primii ani de școală la Florența este trimis de tatăl său în 1327 la Napoli să facă practică în comerț, activitate la care renunță pentru a studia dreptul canonic și limbile clasice. În acei ani Boccaccio studiază în special clasicii latini, precum și *literatura de curte* franceză și italiană, și scrie primele sale opere: *Filocolo* (1336-1338), *Filostrato* (1335-1341), *Teseida* (1339-1341), *Caccia di Diana* (1334-1338). Boccaccio era primit la curtea regelui Robert d'Anjou, regele orașului Napoli, unde o cunoaște pe Maria de Conti d'Anjou, fiică nelegitimă a regelui, care apare ca *Fiammetta* în multe din creațiile sale literare.

În 1341 trebuie să se întoarcă la Florența – tatăl său trecea printr-o perioadă de dificultăți financiare în urma falimentului băncii *Bardi* – și primește o funcție diplomatică din partea conducerii orașului, printre care la curtea lui Ostasios da Polenta în Ravena (1346) și pe lângă Francesco Ordelauffi în Forli (1348). În acest timp compune noi opere poetice și în proză: *Ninfale d'Ameto* sau *Commedia delle Ninfe fiorentine* *Elegia di madonna Fiammetta* (1343 -1344), *Ninfale fiesolano* (1344-1346).

În 1350 se întâlnește pentru prima dată cu Francesco Petrarca de care îl leagă o trainică prietenie până la moartea acestuia în 1374. Împreună se angajează în traducerea autorilor antichității clasice, astfel, la îndemnul său, Leontino Pilato traduce în limba latină epopeile lui Homer.

Francesco Petrarca îl ajută să iasă dintr-o criză religioasă, îndrumându-l către cultura literară de tip umanist. Operele târzii ale lui Boccaccio vor fi scrise numai în limba latină, printre acestea *Genealogia deorum gentilium*, un mare tratat de mitologie greco-romană, care pentru două secole rămâne cartea cea mai citită pe această temă. Între timp (1348-1353), după teribila epidemie de ciumă care a devastat Europa în anul 1348, lucrează la opera sa majoră, *Decamerone*, care va circula în manuscrise și va fi tipărită pentru prima dată abia în 1470.

Așa cum rezultă din înțelesul grec al titlului, acțiunea are loc în decursul a zece zile. După o precuvântare dedicată „grațioaselor doamne” (*vaghe donne*), urmează o introducere ce dă un cadru terifiant atmosferei de groază care domnea în Florența bântuită de ciumă.

În anul 1351 este numit în administrația orașului Milano, iar în 1359 înființează prima catedră de limba greacă la *Studio Fiorentino*.

Între timp scrie *Trattatello in laude di Dante*, 1357. După călătorii întreprinse la Napoli și Venezia se întoarce la Florența, unde în 1373

primește o funcție de docent la *Universitatea Florentină* pentru a face comentarii asupra operei lui Dante Alighieri.

După o înrăutățire a stării sănătății, la 21 decembrie 1375, Giovanni Boccaccio se stinge din viață, la vila lui de la Certaldo.

Operele târzii ale lui Boccaccio sunt scrise în limba latină. Printre ele se numără un vast tratat de mitologie greco-romană, care va fi cartea cea mai citită în acest domeniu timp de două secole – *Genealogia deorum gentilium*.

A scris, de asemenea, lucrările *De claris mulieribus*, *De cosibus virorum illustrium*, *Bucolicum Carme*.

Referințe

Arta este singurul lucru serios pentru Boccaccio, singurul care îl îndeamnă să mediteze și care îi încrețește fruntea în mijlocul libertinajului celui mai desfrânat, așa cum se întâmplă lui Dante și Petrarca în momentele lor de inspirație cele mai înalte și mai pure.

Francesco de Sanctis

Giovanni Boccaccio a deschis în fața literaturii lumii vaste perspective ale sincerității absolute în fața tumulturilor vieții, în fața sentimentelor și pasiunilor integral umane. El a descoperit în trăirea cotidiană eroicul, a știut să transcrie treptele psihologice ale confesiunii fără de vâl, fiind consecvent până la sfârșitul acestui crez estetic, acestei concepții realiste.

Personalitatea lui Boccaccio este esențial artistică, el înscriindu-se ca un precursor în aria acelor care consideră literatura ca o activitate suficientă pentru o justificare integrală a existenței.

Scriitor care a transfigurat în artă istoria timpurilor sale, zugrav complex al vieții în toate gradațiile sale infinite.

Alexandru Balaci

Titluri pentru expoziții

Giovanni Boccaccio – neobosit explorator al sufletului uman

Titanul Renașterii

Marele povestitor al literaturii italiene

Oglinda societății din Trecento

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

DECAMERONUL / Giovanni Boccaccio; trad.: E. Boeriu; postf.: L. Alexandru. – Ed. a 4-a. – Pitești: Paralela 45, 2006. – 704 p. – (Capodopere ale literaturii universale).

FILOCOLO / Giovanni Boccaccio. – București: Univers, 1977. – 590 p.

KOMEDIĂ florentijskih nimf; Ameto; Fiammetta / Giovanni Boccaccio. – M.: Hudož. literatura, 1972. – 335 p.

Referințe critice

BRANKA, V. Boccaccio srednevekovyj / V. Branka. – M.: Raduga, 1983. – 399 p.

ALEXANDRU, Laszlo. Giovanni Boccaccio – vremea povestirii / L. Alexandru // Boccaccio, Giovanni. Decameronul / G. Boccaccio. – Pitești, 2006. – P. 677-692.

BALACI, Alexandru. Modernitatea Decameronului / A. Balaci // Boccaccio, Giovanni. Decameronul / G. Boccaccio; trad.: E. Boeriu. – Ch., 1990. – P. 3-14.

BOCCACCIO Giovanni // Dicționar de scriitori străini. – Cluj-Napoca, 2000. – P. 70-73.

BOCCACCIO Giovanni // Cartier: dicț. encicl. – Ch., 2000. – P. 1131.

BOCCACCIO Giovanni // Cartier: dicț. encicl. junior. – Ch., 2005.

– P. 892.

BOCCACCIO Giovanni // Enciclopedia Universală Britannica: Vol. 2. – București, 2010. – P. 303-306.

ČEKALOV, Kirill. Ital'ânskaâ literatura vrozroždeniâ: Giovanni Boccaccio / K. Čekalov // Ėnciklopediâ dlâ detej. Tom 15: Vsemirnaâ literatura. Č. 1. – M., 2000. – P. 402-408.

DRIMBA, Ovidiu. Literatura Renașterii în Italia: spiritul critic – Boccaccio // Drimba, Ovidiu. Istoria literaturii universale. Vol. I / O. Drimba. – București, 1997. – P. 205-208.

FAÇON, Nina. Boccaccio Giovanni // Façon, Nina. Dicționar enciclopedic al literaturii italiene / N. Façon. – București, 1982. – P. 67-69.

GIOVANNI Boccaccio – creatorul prozei artistice italiene, cel mai mare prozator al Renașterii italiene // 100 de scriitori notorii ai lumii: viața, activitatea, opera / alcăt.: A. Bujor. – Ch., 2006. – P. 228-230.

GIRIVENKO, A. N. Dekameron / A. N. Girivenko // Ėnciklopediâ mirovoj literatury. – SPb, 2000. – P. 137-139.

GORBUNOV, A. M. Giovanni Boccaccio (1313-1375) // Gorbunov, A. M. Panorama vekov: populârnaâ bibliogr. èncikl. / A. M. Gorbunov. – M., 1991. – P. 178-180.

LITERATURA Italiei: Giovanni Boccaccio // Osnovnye proizvedeniâ inostrannoj hudožestvennoj literatury: lit.-bibliogr. spravočnik. – M., 1980. – P. 279-280.

ȘVEȚ, Maria. Giovanni Boccaccio / Maria Șveț // Calendar Național – 2003 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2003. – P. 35-36.

**1 martie – 225 de ani
de la nașterea scriitorului,
omului de cultură
Gheorghe Asachi
(1788-1869)**

Personalitate complexă, inițiator și îndrumător al vieții culturale, cărturar, poet, prozator și dramaturg, evocat de Mihail Kogălniceanu ca „decan al jurnaliștilor și literaților noștri”, s-a născut în târgușorul Herța, fiind primul din cei patru copii ai preotului Lazăr (Leon) Asachievi și

ai Elenei (n. Ardeleanu). În 1795 familia se stabilește la Lvov (Lemberg). Aici tânărul Asachi urmează Colegiul clasic (1796—1803) și cursurile de filosofie, filologie și construcții civile ale Universității din Lvov (1803-1804), după care merge la Viena unde face studii în matematică și astronomie (1805-1808), apoi la Roma unde studiază arheologia și epigrafia (1808-1812). Tot aici cunoaște mai aprofundat literatura italiană, ia lecții de poetică (primele versuri, de altfel, le face în italiană), lecții de pictură și sculptură în atelierelor lui Michele Keck și Antonio Canova.

În 1812 revine la Iași și se consacră unei activități culturale intense, ajungând în timp una din personalitățile proeminente ale Moldovei. Opera de culturalizare înfăptuită de Gheorghe Asachi e de importanță covârșitoare și acoperă domeniile cele mai variate (școală, teatru, presă și activitate tipografică, arhivistică, diplomație).

Rodnica sa activitate în domeniul învățământului a început cu înființarea, în cadrul Școlii Domnești din Iași, a unui curs de inginerie hotarnică în limba română, unde a predat, în anii 1813-1818, matematica și arhitectura. A continuat prin reorganizarea Seminarului Teologic de la Socola (1820), înființarea școlii elementare și gimnaziale de la Trei Ierarhi (1828) și a primei școli de fete din Moldova (1833), crearea Academiei Mihăilene, prima instituție de învățământ superior după model european (1835), deschiderea școlii de arte și meșteșuguri din Iași (1841). În calitate de referendar al Epiteropiei Învățăturilor Publice (1820-1849) a fost, de fapt, conducătorul învățământului din Moldova. Sub conducerea sa au fost deschise școli ținutale, sătești, școli pentru minoritățile naționale. De asemenea a elaborat și editat mai multe manuale de matematică, algebră, geometrie elementară, a întocmit memoriul *Expoziția stării învățăturilor publice în Moldova, de la a lor restatornicire, 1828, până la anul 1843* (1845) etc.

Este considerabilă contribuția lui Gheorghe Asachi la organizarea teatrului românesc în Moldova. În 1836, împreună cu alți militanți pe tărâmul cultural, a înființat Conservatorul filarmonic-dramatic din Iași, care pune începuturile învățământului artistic în Moldova. A organizat prima reprezentare de teatru în limba română cu pastorală *Mirtil și Hloe*, prelucrare de Florian după S. Gessner (1816), primul spectacol de operă în limba română cu *Norma* de V. Bellini, prezentat de elevii Conservatorului din Iași (1838), a susținut dezvoltarea repertoriului pentru teatrul național.

Gheorghe Asachi este un deschizător de drumuri și în domeniul presei naționale: în 1829 a fondat primul ziar politic și literar în limba română din Moldova, *Albina românească*, pe care a editat-o timp de două decenii. A mai editat suplimentul literar *Alăuta românească* (1837-1838), *Foaia sătească* (1839-1840, 1846-1851), gazeta de popularizare a științei *Icoana lumii* (1840-1841, 1845-1846), *Almanah de învățătură și petrecere* (1847-1869) ș.a. În 1832 a înființat tipo-litografia „Institutul Albinei”, iar în 1841 a deschis la Cetățuia, lângă Piatra Neamț, prima fabrică modernă de hârtie din România.

În domeniul diplomației s-a lansat în 1813, când a fost numit referendar la Departamentul Treburilor din Afară. În perioada 1822-1827 a deținut funcția de agent diplomatic al Moldovei la Viena, iar între 1829 și 1831 pe cea de secretar al Comitetului ad-hoc pentru redactarea constituției politice a Moldovei, cunoscute sub numele de *Regulamentul organic*, prin care a fost reintrodusă în țară guvernarea reprezentativă.

Din 1831 până în 1849 a îndeplinit funcția de director al Arhivelor Statului din Iași, unde s-a ocupat „cu culegerea documentelor vechi privitoare la drepturile țării”.

La fel de multilaterală este și activitatea literară a lui Gheorghe Asachi, care ni-l prezintă ca poet, prozator și dramaturg, operele sale căpătând statutul de puncte de referință în evoluția speciilor pe care le abordează. A fost unul dintre întemeietorii nuvelei istorice la noi. A susținut dramaturgia națională, îmbogățind repertoriul teatrelor cu piese proprii, traduceri și adaptări din dramaturgia universală. Sub influența lui Petrarca a scris primele sonete românești. De altfel, în poezie a abordat toate speciile, scriind ode, elegii, imnuri, fabule, balade influențate de clasicism și preromantism.

A debutat literar în perioada șederii sale la Roma prin publicarea unor poezii de dragoste și sonete în limba italiană în *Giornale del Campidoglio* (1811), prilej cu care Societatea literară din Roma l-a primit ca „membru extraordinar”. Prima poezie în limba română, *Cătră Italia*, a fost scrisă în aceeași perioadă (1809 sau 1812). A debutat editorial cu volumul *Versuri* (1836), urmat în același an de culegerea *Fabule alese* și apoi de volumele *Fabule versuite* (1844) și *Culegere de poezii* (1854, reeditat în 1863). Prin poezia sa Gheorghe Asachi realizează cea mai autentică manifestare a clasicismului în perioada premodernă. Este „un clasic întârziat” care propune o simbolică a virtuții și a progresului prin „luminare” în poezia patriotic-cetățenească.

A intrat în dramaturgie cu traduceri și prelucrări din Voltaire (*Alzira*), Goldoni (*Camarierul de doi stăpâni*), Kotzebue (dramele *Lapeirus*, *Fiul pierdut*, comediiile *Văduva vicleană*, *Pedagogul*) ș.a. Prima scriere originală, sceneta *Serbarea păstorilor moldoveni*, montată în 1834, a fost urmată de dramele istorice *Petru Rareș* (partea I în 1853, partea II în 1863), *Elena Dragoș de Moldavia*, *Turnul Butului*, *Voichița de Românie* (toate în 1863).

Prima sa nuvelă istorică, *Ruxanda Doamna*, a văzut lumina tiparului în revista *Spicuiorul moldo-român* (1841). Creația sa la acest compartiment mai include scrierile *Petru Rareș*, *Dragoș*, *Alexandru cel Bun*, *Valea Albă* și alte nuvele în care evocă evenimente și personalități importante ale istoriei naționale. Culegerea *Nouvelles historiques* (1859) conține versiunea franceză a nuvelor tipărite până la acea dată în *Almanahul de învățătură și petrecere*, volumul în original, *Nuvele istorice*, fiind editat în 1867.

Deși inegală ca valoare, creația lui Gheorghe Asachi ocupă un loc aparte în peisajul literar al vremii și îl consacră, alături de celelalte realizări ale sale, ca personalitate de tip renescentist, cu o cultură iluministă vastă. Pentru activitatea sa culturală și diplomatică a fost ridicat în rang, de la comis la vel agă, în 1827.

După evenimentele Revoluției de la 1848, al cărui adversar declarat a fost, Gheorghe Asachi se va retrage din viața publică, onorând de aici încolo funcții de o importanță mai inferioară celor de altădată. Grigore Ghica, care îi acceptă în 1849 demisionarea din posturile de referendar al școlilor și director al Arhivelor, îi apreciază „vajnicele slujbe făcute statului într-un șir de ani necurmați”. În perioada care a urmat a fost membru în comisia de pregătire a expozițiilor de la Londra (1851) și Paris (1855), cenzor (1851-1856) și director (1856-1857) la Departamentul Culturii și Învățăturilor Publice. De asemenea s-a preocupat de editarea scrierilor și biografiei sale (*Notiție biografică*, 1863). Ultimul an al vieții a fost marcat de un gest simbolic: la optzeci și unu de ani bătrânul cărturar ia drumul Galiției și achiziționează manuscrisele lui I. Budai-Deleanu, inclusiv *Țiganiada*, aflate la Lemberg.

S-a stins din viață la 12 noiembrie 1869, fiind înmormântat la Biserica Patruzeci de Sfinți din Iași. După douăzeci de ani, în 1890, în fața școlii de pe lângă Biserica Trei Ierarhi a fost instalată statuia scriitorului (opera sculptorului Ion Georgescu), prilej cu care în cavoul de la temelie au fost depuse osemintele cărturarului și ale soției sale aduse

de la Biserica Patruzeci de Sfinți. Inscripția de pe soclul monumentului, „Școalele românești recunoscătoare”, consemnează meritul lui Gheorghe Asachi de a fi „întâiul apostol al învățământului din Moldova”, dar și marele merit de a fi deschis drumuri noi culturii țării sale, de a fi străduit pentru luminarea neamului său.

Referințe

[Asachi] trebuie privit în complexitatea activității lui. A sprijinit și dezvoltat învățământul de toate gradele de limbă națională, a pus bazele unui teatru autohton, a întemeiat presa, a încurajat știința și artele, a creat un sistem cultural-educativ, pe care l-a apărât până la sfârșitul vieții. Generațiile de după 1840 îi datorează mult. El este o verigă necesară și trainică în neîntrecutul lanț al culturii românești. Dacă în activitatea culturală realizările îi sunt prețioase, nici ca scriitor nu poate fi total ignorat. Opera lui Asachi poate să ofere cititorului modern și pagini de emoție estetică.

George Sorescu

Asachi rămâne un cântăreț al dragostei neîmpărțășite, deși lirica lui intimă nu-i înnorată de tristețe. În iubirea sa poetul găsește un îndemn la creație, un izvor de însufletire al patriotismului său.

Gheorghe Asachi a fost un iluminist tipic nu numai prin caracterul prodigioasei activități desfășurate de dânsul, ci și prin concepțiile pe care le-a împărțășit. În persoana lui avem pe un reprezentant destoinic al „secolului luminilor”, al secolului „contractului social” și al „dreptului natural”, ce preconiza generoasa idee a egalității tuturor oamenilor fără nicio deosebire.

Efim Levit

În poezie, Asachi este deopotrivă clasic și preromantic, nota predominantă rămânând însă cea clasică. Orice operă de artă, crede Asachi, trebuie să contribuie la progresul pașnic al societății, să stimuleze în om virtuțile morale. Pe acest crez iluminist el grefa permanent valorile

clasice. Horațian prin concepție, Asachi cultiva cu predilecție oda...

Alferia Simota

Titluri pentri expoziții

Inițiator și îndrumător al vieții culturale

225 de ani de la nașterea omului de cultură Gheorghe Asachi

Decanul jurnaliștilor și al literaților

Campion neobosit al inteligenței

Reprezentant destoinic al „secolului luminilor”

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CÂNTUL cignului: versuri, teatru, nuvele istorice / Gh. Asachi; cop.: I. Cârmu. – Ch.: Litera, 1997. – 344 p. – (Biblioteca școlarului).

OPERE. În 2 vol. / Gh. Asachi; pref.: E. Levit; prez. graf.: I. Cârmu. – Ch.: Hyperion, 1991.

VALEA Albă / Gh. Asachi; cop.: V. Zmeev. – Ed. a 2-a. – Ch.; București. Litera Internațional, 2003. – 360 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 419).

Referințe critice

GHEORGHE Asachi: (1788-1869): biobibliogr. / Bibl. Jud. Iași „Gheorghe Asachi”. – Iași, 1993. – 80 p.

LEVIT, Efim. Gheorghe Asachi: romanul vieții sale / E. Levit; cuv. înainte: N. Busuioc. – Vaslui: Cutia Pandorei, 1999. – 192 p. – (Oameni de seamă în cultura română).

POHONȚU, Eugen. Începuturile vieții artistice moderne în Moldova. Gh. Asachi și Gh. Panaitescu / E. Pohonțu. – București: Meridiane, 1967. – 120 p. + 8 f. il.

ASACHI Gheorghe // Dicționarul scriitorilor români. – București, 1995. – P. 128-131.

CĂLINESCU, George. Asachi Gheorghe / G. Călinescu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: A-B / Academia Română. – București, 2004. – P. 252-257.

EREMIA, Anatol. Asachi Gheorghe / A. Eremia // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 48.

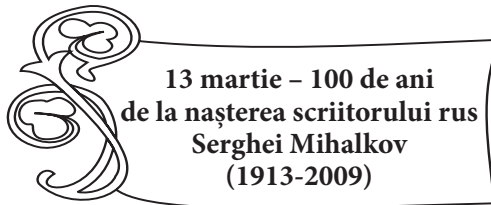
LUNGU, Eugen. Pictorul Gheorghe Asachi // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / E. Lungu; cop.: Sergiu Stanciu. – Ch., 2009. – P. 66-72. – (Scriitori contemporani: eseuri, critică literară).

Documente audiovizuale și electronice

GHEORGHE Asachi [sursă electronică] // 100 de...: Encicl. copiilor. – București: Ion Creangă, 2001. – 1 CD-ROM.

GHEORGHE Asachi [înregistr. video] / aut.: V. Mocreac; lect.: E. Ureche, A. Sochircă; reg.: O. Rotari; imag.: V. Radevici; st. artistic „Olymp”. – Ch.: Teleradio Moldova, 2006. – 1 casetă video (30 min).

CÂNTECUL cignului [sursă electronică] / Gh. Asachi // Literatura română. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarăului). – 1 CD-ROM.

Poetul, dramaturgul, scenaristul Serghei Mihalkov, devenit, încă în timpul vieții, clasic recunoscut al literaturii pentru copii, s-a născut la 13 martie 1913 în orașul Moscova, într-o familie cu rădăcini aristocratice. Studiile primare le face acasă, îndrumat fiind de o guvernantă care îl învață limba germană și de preotul sătesc care îi face cunoștință cu primele noțiuni de limbă rusă, geografie, istorie. La nouă ani începe să scrie versuri, primii săi admiratori fiind părinții și rudele apropiate.

Câteva poezii sunt apreciate de cunoscutul poet Alexandr Bezâmenski, care îl îndeamnă să citească cât mai mult și îl încurajează să scrie în continuare. Urmează clasa a IV-a într-o școală din Moscova, iar în 1927, după ce familia se transferă cu traiul la Piatigorsk, își continuă studiile la școala nr. 2 din acest oraș pe care o absolveste în 1930. Continuă să scrie, iar în 1928 debutează literar cu poezia *Дорога* (Drumul) în revista „На подъеме” din Rostov-pe-Don.

După absolvirea școlii revine în Moscova și în următorii trei ani își asigură existența lucrând ca muncitor la o fabrică de textile, apoi ca topograf într-o expediție geologică. În 1933 devine corespondent netitular al ziarului „Izvestia”, iar între 1935 și 1937 studiază la Institutul de Literatură „Maxim Gorki” din Moscova. Publică versuri în „Izvestia”, „Vecerneaia Moskva”, „Ogoniok”, „Pioner” și alte ediții periodice. În 1936 își editează prima carte, *Стухи* (Versuri).

În anii războiului (1941–1945) se află pe front în calitate de corespondent militar. După război își continuă activitatea literară și publicistică, activând ca redactor al revistei pentru copii „Vesiolăe kartinki” (din 1956) și redactor al revistei cinematografice unionale „Fitili” (din 1962). A realizat o vastă activitate obștească în calitate de secretar (din 1965) și președinte (din 1970) al Uniunii Scriitorilor din fosta URSS, copreședinte și președinte de onoare al Asociației Internaționale a Uniunilor de Scriitori (din 1992), fondator și președinte al Consiliului Cărții pentru Copii din Rusia – Secția Națională a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY) (1968–2009).

A avut o carieră literară ascendentă, ajungând în scurt timp pe cea mai înaltă treaptă a ierarhiei literare. A abordat diverse genuri literare, partea cea mai valoroasă a creației sale, cu unele excepții, constituind-o scrierile pentru copii. Prima creație care, în scurt timp, îl face cunoscut în întreaga țară, este poemul *Дядя Стёпа* (Nenea Stiopa, 1936), urmat de *Дядя Стёпа – милиционер* (Nenea Stiopa – milițianul, 1954), *Дядя Стёпа и Егор* (Nenea Stiopa și Egor, 1968) și *Дядя Стёпа – ветеран* (Nenea Stiopa – veteranul, 1981). Uriașul vesel și bun, asociat deseori cu creatorul său, a devenit personajul îndrăgit al mai multor generații de cititori-copii.

Încurajat de primele succese și de aprecierea unor scriitori consacrați, printre care Samuil Marșak, Alexandr Fadeev, Kornei Ciukovski, tânărul autor a continuat să scrie pentru copii versuri pline

de umor, bonomie, în care vorbește despre patrie, prietenie, bunătațe, curaj, hărnicie, ajutându-i să crească frumos și onest. Apărute inițial în diverse publicații periodice ale timpului, versurile lui Serghei Mihalkov au fost adunate în numeroase volume editate pe parcursul anilor: *А что у вас?* (Dar la voi ce se întâmplă?, 1936), *Мои стихи* (Versurile mele, 1936), *Веселые путешественники* (Călătorii veseli, 1938), *В том краю где ты живешь* (Acolo unde trăiești, 1942), *Стихи для детей* (Poezii pentru copii, 1943), *Разговор с сыном* (Discuție cu fiul, 1949), *Веселый дом* (Casa veselă, 1959), *Стихи и сказки* (Poezii și povești, 1960), *Круглый год* (Anul împrejur, 1962), *Моим друзьям* (Prietenilor mei, 1972), *Вчера, сегодня, завтра* (Ieri, azi, mâine, 1973), *Лесная академия* (Academia din pădure, 1975), *Мы с приятелем* (Împreună cu prietenul, 1977), *Веселый день* (O zi veselă, 1978), *Настоящие друзья* (Prietenii adevărați, 1979), *Я тоже был маленьким* (Și eu am fost mic, 1980), *От 3 до 10* (De la 3 la 10, 1983) ș.a. A scris, de asemenea, povestiri și povești pentru cei mici, cea mai cunoscută fiind „povestea pentru copii și părinți” *Праздник непослушания* (Sărbătoarea neascultării, 1972).

Este autorul a peste 250 de fabule și poezii satirice în care continuă tradițiile fabuliștilor clasici. A scris și numeroase piese de teatru (*Веселое сновидение или Смех и слезы* (Visuri vesele sau Râs și lacrimi, 1945), *Я хочу домой* (Vreau acasă, 1949), *Сомбреро* (Sombrero, 1957), *Дорогой мальчик* (Dragă băiețele, 1971) ș.a.), scenariile de filme de lung metraj (*Новые похождения Кота в Сапогах* (Noile aventuri ale Motanului încălțat, 1958), *Три плюс два* (Trei plus doi, 1963), *Большое космическое путешествие* (Marea călătorie cosmică, 1974), *Меняю собаку на паровоз* (Schimb un câine pe o locomotivă, 1975), precum și scenariile de filme în desen animat (*На лесной эстраде* (Pe scena din pădure, 1954), *Сказка для больших и маленьких* (Poveste pentru mari și mici, 1967), *Шёл трамвай десятый номер* (Tramvaiul numărul zece, 1974), *Жадный богач* (Bogătașul lacom, 1980) ș.a.). Cărțile sale au fost reeditate multiplu, tirajul total constituind peste 300 mln. exemplare.

Serghei Mihalkov s-a învrednicit de numeroase premii și distincții: Ordinul Lenin (1939, 1963, 1973, 1983), Premiul de Stat al URSS (1941, 1942, 1949, 1978), Medalia de Argint a Comitetului Internațional pentru Pace (1959), Erou al Muncii Socialiste (1973), Diploma de Onoare „H. Ch. Andersen” acordată de Consiliul Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (1974), Premiul de Stat al Federației Ruse (1977), „Ordinul

Zâmbetului” acordat de Juriul internațional al copiilor (1978), Medalia „Janusz Korczak” (1979), Ordinul „Prietenia Popoarelor” (1993), Ordinul de Onoare (1998), Ordinul „Pentru Merite Patriei” (2003), Ordinul „Sf. Andrei” acordat „pentru merite remarcabile în dezvoltarea literaturii, îndelungata activitate literară și obștească” (2008) ș.a.

În același timp, activitatea sa este apreciată în mod controversat, în special în perioada postsovietică. Serghei Mihalkov a fost acuzat de conformism, de servilism față de regimul comunist, de faptul că s-a implicat în campanii de denigrare a unor autori disidenți și că a fost exponentul nomenclaturii ideologice a timpului (fiind și autorul Imnului de Stat al URSS în 1943 și al Imnului de Stat al Federației Ruse în 2000). În unul dintre ultimele sale interviuri, scriitorul afirma că „nu regretă nimic din ceea ce a scris și trăit”, fiind mândru de faptul că noile generații continuă să citească și să aprecieze scrierile sale pentru copii și adolescenți.

Serghei Mihalkov considera că a trăit, asemeni personajelor de poveste, o viață lungă și fericită. A încetat din viață la 27 august 2009, la vârsta de 96 de ani. Din anul 2008 Consiliul Cărții pentru Copii din Rusia organizează Concursul Internațional „Serghei Mihalkov” pentru cea mai bună lucrare artistică pentru adolescenți, iar în 2010 Fondul Culturii din Rusia a instituit Medalia de Aur „Serghei Mihalkov” pentru contribuție deosebită la educarea tinerei generații.

Referințe

Мой читатель! Мой мечтатель!
Я тебя не позабыл!
Ты считай, что твой писатель
Далеко в отъезде был.
Был как будто за границей –
В мире басен... А теперь
С новой былью к вам стучится
К вам, ребята! В вашу дверь!...

Сергей Михалков

Человек, который пишет стихи для детей, всегда должен оставаться тем, для кого он пишет. Уметь возвращаться в детство и жить интересами своих тринадцатилетних читателей – великое

счастье. Я – умею. Не потому, что у кого-то научился, просто такое свойство моего таланта. Поэтому, наверное, мои стихи до сих пор публикуются и их читают.

[Poetul care scrie pentru copii întotdeauna trebuie să rămână copil. A reuși să te întorci în copilărie și să trăiești cu interesele cititorilor tăi de treisprezece ani – e o mare fericire. Mie îmi reușește. Nu pentru că am învățat acest lucru ci, pur și simplu, pentru că asta e o trăsătură a talentului meu. De aceea, probabil, și astăzi versurile mele sunt publicate și citite.]

Оглядываясь назад на пройденный мной творческий путь, я задаю себе вопрос: „Ради чего я живу? Что для меня важнее всего в моём бытии?” И отвечаю: „Ощущение жизни. Ощущение того, что ты нужен людям”. И поэтому я всегда стараюсь писать так, чтобы мои произведения были понятны и близки народу...

[Privind în urmă, la calea de creație pe care am parcurs-o, mă întreb: „Pentru ce trăiesc? Ce este mai important în viața mea?” Și răspund: „Sentimentul de a trăi. Sentimentul că ești necesar oamenilor”. De aceea întotdeauna mă strădui să scriu astfel, încât operele mele să fie înțelese și apropiate poporului...]

Serghei Mihalkov

Сергей Михалков создал свои произведения для детей с такой щедрой полнотой ощущений, с такой веселой занимательностью, с такой образной изобретательностью, что они стали классическими для нашего времени...

Как прекрасная вершина возвышается его поэтическая трилогия „Дядя Стёпа”. Она не имеет себе равных, как и добрый ее герой – великан, с решительным и справедливым характером, умеющий быть веселым, мудрым, храбрым, любящим шутку и не выносящим несправедливости.

[Serghei Mihalkov a scris pentru copii cu atâta plinătate a sentimentelor, cu atâta veselie, imaginație și ingeniozitate, încât operele sale au devenit clasice...]

Asemeni unui pisc frumos se înalță trilogia sa despre nenea Stiopa. Nu se egalează cu nimic, ca și bunul său personaj – uriașul cu caracter hotărât și onest, vesel, înțelept, curajos, căruia îi place gluma și nu tolerează nedreptatea.]

Nikolai Tihonov

În perioada sovietică când tot ceea ce avea legătură cu puterea stârnea numai ironie, aceeași atitudine se manifesta și față de Serghei Mihalkov. Cu toate acestea, poeziile lui pentru copii sunt superbe. Maturii și astăzi cumpără aceste cărți pentru a citi copiilor versurile lui Mihalkov.

Mihail Veller

Titluri pentru expoziții

Мой читатель! Мой мечтатель!

С новой быльёю к вам стучусь...

Был он самым лучшим другом всех ребят со всех дворов

Сергей Михалков – талант добрый и веселый

Serghei Mihalkov – copiilor

(L. T.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

A ČTO u vas? / S. Mihalkov; hudož.: A. Lebedev. – M.: AST-Press, 1998. – 64 p.: il.

Â TOŽE byl malen'kim: stihii / S. Mihalkov; hudož.: S. Ostrov. – M.: Malyš, 1990. – 110 p.: il.

BEZDEL'NIK svetofor: skazka / S. Mihalkov; hudož.: M. Fedorov. – M.: Det. lit., 1987. – 16 p.: il.

ČISTOPISANIE: stihii / S. Mihalkov; hudož.: M. Skobelev. – M.: Malyš, 1986. – 15 p.: il.

ČTO koška sebe voobrazila / S. Mihalkov ; hudož.: S. Artušenko. –

Kiev: Veselka, 1987. – 15 p.: il.

DĂDĂ Stepa / S. Mihalkov; hudož.: O. Gorbušin. – M.: Samovar, 2000. – 64 p.: il.

FINTIFLŪŠKIN: stihi / S. Mihalkov; hudož.: E. Savin. – M.: Det. lit., 1990. – 16 p.: il.

KAK medved' trubku našel: skazka / S. Mihalkov; hudož.: E. Račev. – M.: Det. lit., 1987. – 12 p.: il.

LESNAĀ akademiâ: stihi / S. Mihalkov. – M.: Malyš, 1989. – 24 p.: il.

MOJ drug: stihi i skazki / S. Mihalkov. – M.: Det. lit, 1990. – 319 p.

MY EDEM, edem, edem... / S. Mihalkov; hudož.: I. Noskovič. – Petrozavodsk: Kareliâ, 1984. – 62 p.

POČEMU myši kotov ne obizaût / S. Mihalkov. – M.: Strekoza-Press, 2006. – 64 p.: il.

PRAZDNIK neposlušaniâ / S. Mihalkov; hudož.: L. Hačatrân. – M.: Mir iskatelâ, 2001. – 80 p.: il.

RAZGOVOR s synom: stihi / S. Mihalkov; hudož.: M. Petrov. – M.: Malyš, 1987. – 27 p.: il.

SKAZKI / S. Mihalkov; hudož.: V. Čižikov. – M.: Det. lit., 1988. – 212 p.: il.

SON s prodolženiem / S. Mihalkov; hudož.: V. Čižikov. – M.: Samovar, 1988. – 160 p.: il.

STIHI / S. Mihalkov. – M.: Planeta detstva, 2002. – 64 p.: il.

TRI vetra: kniga liriki / S. Mihalkov; hudož.: V. Noskov. – M.: Sovremennik, 1985. – 125 p.: il.

UPRĀMYJ lâgušonok / S. Mihalkov; hudož.: V. Suteev. – M.: Rosmèn, 1996. – 16 p.: il.

VESELYJ turist / S. Mihalkov. – M.: Det. lit., 1989. – 16 p.: il.

VSE načinaetsâ s detstva / S. Mihalkov. – M.: Det. lit., 1983. – 128 p.

ZAJKA-zaznajka: skazka / S. Mihalkov; hudož.: E. Račev. – M.: Det. lit., 1988. – 48 p.

ŽIL-byl korol' / S. Mihalkov; hudož.: E. Lopatin. – M.: Strekoza, 2001. – 80 p.: il.

Referințe critice

ALEKSANDROV, V. Sergej Mihalkov / V. Aleksandrov. – M.: Hudož. lit., 1983. – 255 p.

ÂZYKOVA, E. O tvorčestve Sergeâ Mihalkova / E. Âzykova. – M.: Prosvešenie, 1987. – 221 p.

DÂDÂ Stepa – Mihalkov: [sb.]. – M.: Det. lit., 1974. – 113 p.

GALANOV, B. Sergej Mihalkov: očerk tv. / B. Galanov. – M.: Det. lit., 1972. – 135 p.

ALEKSANDROV, V. Prâmodušie i optimizm / V. Aleksandrov // Mihalkov, S. Tri vetra: kniga liriki / S. Mihalkov. – M., 1985. – P. 116-122.

ARZAMASCEVA, I. Detskaâ literatura 60-80-h godov: S. Mihalkov // Arzamasceva, I. Detskaâ literatura / I. Arzamasceva. – M., 2000. – P. 348-353.

ARZAMASCEVA, I. Sergej Mihalkov / I. Arzamasceva // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 280-285.

ARZAMASCEVA, I. Sergej Mihalkov / I. Arzamasceva, M. Hohlova // Russkie pisateli XX veka: biograf. slovar'. – M., 2000. – P. 473-475.

BARUZDIN, S. O Sergee Mihalkove // Baruzdin, S. Zametki o detskoj literature / S. Baruzdin. – M., 1975. – P. 5-60.

BEGAK, B. Lirika detstva // Begak, B. Složnaâ prostota: očerki ob iskusstve detskoj literatury / B. Begak. – M., 1980. – P. 143-163.

BEGAK, B. Nam bez vas – kak vam bez nas! // Begak, B. Pravda skazki / B. Begak. – M., 1989. – P. 89-94.

BEGAK, B. Sekret poëta // Begak, B. Deti smeûtsâ: očerki o ûmore v detskoj literature / B. Begak. – M., 1971. – P. 77-95.

BLAGOJ, D. Talant dobryj i veselyj / D. Blagoj // Mihalkov, S. Moj drug: stihi, skazki / S. Mihalkov. – M., 1990. – P. 3-4.

GALANOV, B. Naš sosod – velikan // Galanov, B. Knižka pro knižki / B. Galanov. – M., 1985. – P. 84-92.

MIHALKOV, S. Sam o sebe: (lit. autobiogr.) // Mihalkov, S. Detâm: stihi, skazki, rasskazy, basni, pësy / S. Mihalkov. – M., 1981. – P. 7-42.

SERGEJ Mihalkov // Â poznaû mir: det. èncikl.: Literatura / sost.: N. Čudakova. – M., 1999. – P. 271-273.

MIHALKOV Sergej // Vse obo vseh. T. 3. – M., 1987. – P. 299-304.

MOTÂŠOV, I. Poët vsegda s lûd'mi / I. Motâšov // Mihalkov, S. Stihotvorenîâ / S. Mihalkov. – M., 1986. – P. 5-10.

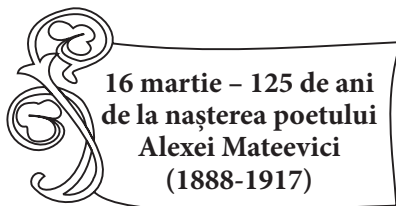
MOTÂŠOV, I. Šedrost' talanta / I. Motâšov // Mihalkov, S. Sobranie sočinenij. T. 1 / S. Mihalkov. – M., 1984. – P. 5-32.

POËZIA: Sergej Mihalkov // Detskaâ literatura / pod red. E.

Zubarevoj. – M., 1989. – P. 273-282.

TIMOFEEVA, I. Očerki o detskih poètah: Sergej Mihalkov // Timofeeva, I. Čto i kak čitat' vašemu rebenku ot goda do desâti / I. Timofeeva. – SPb., 2000. – P. 230-235.

TIMOFEEVA, I. Očerki o detskih poètah: Sergej Mihalkov // Timofeeva, I. 100 knig vašemu rebenku / I. Timofeeva. – M., 1987. – P. 76-77.

Alexei Mateevici este considerat unul dintre poeții basarabeni reprezentativi ai secolului XX, autorul celui mai frumos imn dedicat limbii materne. Deși a trăit doar 29 de ani, a lăsat în urma sa o importantă moștenire literară, fapt care l-a motivat pe criticul George Călinescu să afirme că Mateevici „ar fi fost un poet mare dacă trăia”.

S-a născut la 16/29 martie 1888, în satul Căinari, fostul județ al Benderului, azi raionul Căușeni. A fost primul copil al preotului Mihail Mateevici și al Nadejdei, fiica protopopului Ioan Neaga din Căușeni. În 1893 părinții se stabilesc cu traiul în satul Zaim, unde viitorul poet cunoaște tradițiile și poveștile de prin partea locului. Învăță la școala primară din localitate, după care își continuă studiile la Școala Duhovnicească din Chișinău (1897-1902) și Seminarul Teologic din Chișinău (1902-1910), unde îl are ca coleg pe viitorul sculptor Alexandru Plămădeală cu care va lega o strânsă prietenie. După mărturiile contemporanilor, era un elev silitor, cu predilecție deosebită pentru disciplinele cu profil umanist și limbile clasice. Se clasează întâiul la examenele de absolvire a seminarului, obținând o bursă de studii la Academia Teologică din Kiev (1910-1914). Este perioada când, după spusele unui coleg, „trăia ca într-o beție a cititului”. Citește multă literatură română și rusă, ține și publică predici religioase, scrie poezii originale, articole, face traduceri și prelucrări, participă la viața culturală a țării. La absolvirea academiei susține teza de licență în teologie cu tema „Concepția religioasă-filosofică a lui Fechner”.

În același an se preoțește, se căsătorește cu profesoara Teodosia Novițkaia de origine ucraineană. Revenit la Chișinău, este numit profesor de limba greacă și teologie la Seminarul Teologic din Chișinău. Între 1915-1917 este preot militar pe Frontul galițian, apoi pe Frontul român în Primul Război Mondial. A fost membru al Societății Bisericești de istorie și arheologie din Basarabia.

A desfășurat o amplă activitate literară și științifică. A debutat în 1906, în ziarul *Basarabia* cu partea întâi a corespondenței din satul Zaim, intitulată *Chestia preoțească* și semnată cu pseudonimul A. Mihailescu (pentru prima dată va semna cu numele adevărat abia în 1913, când publică în revista *Cuvânt moldovenesc* o traducere din Tolstoi). Ulterior colaborează la ziarele *Basarabia* și *Viața Basarabiei*, la revistele *Luminătorul*, *Cuvânt moldovenesc* și revista Eparhiei din Chișinău *Kișinevschie eparhialinâe vedomosti*. Publică articole cu caracter social (*Lupta moldovenilor pentru drepturi*, 1906; *Datoria noastră*, 1906; *Trecutul și viitorul*, 1907; *Alegerile*, 1907 ș.a.), studii ce țin de cultura, istoria și evoluția creștinismului în Basarabia (*Obiceiurile și rânduielile nunții la moldovenii basarabeni*, 1906; *Din cântecele poporane ale Basarabiei*, 1907; *Când și cum s-au creștinat moldovenii*, 1912; *Schiță a tradițiilor moldovenești religioase și de trai*, 1912; *Mitropolitul Gavriil Bănulescu-Bodoni*, 1913; *Tipăriturile noastre bisericești*, 1915 ș.a.).

Deși debutează literar cu traduceri (a tălmăcit din A. Cehov, A. Pușkin, M. Lermontov, N. Kolițov, Al. Fet, F. Tiutcev și alți autori ruși), apoi cu o proză (schița *Toamna* publicată în 1906 în ziarul *Basarabia*), se va afirma în literatură prin creația sa poetică. În 1907 semnează în ziarul *Basarabia*, cu pseudonimul Fl. Măgureanu, primele sale poezii, care se impun prin caracterul lor social, de revoltă, determinat în mare parte de condițiile istorice în care au fost scrise (*Cântecul zorilor*, *Țăranii*, *Țara*, *Eu cânt*). După o pauză de doi ani, revine în presă, publicând până în 1913 circa 25 de poezii de factură religioasă. În perioada aflării pe front scrie un nou ciclu de poezii: *Văd prăbușirea*, *Deasupra târgului Bârlad*, *Cântec de leagăn*, *Basarabenilor*, *Frunza nucului*, *Pietre vechi*, *Atâtea chipuri*, *Unora* ș.a.

În vara anului 1917, la deschiderea cursurilor pentru învățătorii moldoveni, Alexei Mateevici citește poezia *Limba noastră*, publicată mai apoi în numărul din 21 iunie al revistei *Cuvânt moldovenesc*. Este considerată a fi capodopera creației poetului, cu referire la care G. Călinescu afirma că, după George Sion, Mateevici a dat „o nouă serie de

definiții ale limbii române, cu imagini superioare de mare poezie”. Pusă pe muzică de Al. Cristea, *Limba noastră* devine un fel de „manifest”, cântecul de izbândă închinat limbii și țării.

Peste o lună poetul se îmbolnăvește de tifos. Este adus la Chișinău pentru a fi supus tratamentului, dar nu supraviețuiește. Se stinge din viață la 13/26 august și este înmormântat la Cimitirul Ortodox Central din strada Armenească. În 1931 sculptorul Al. Plămădeală a realizat bustul în bronz al poetului care a fost instalat la mormântul acestuia.

La 16 martie 1968, cu prilejul celor 80 de ani de la nașterea preotului-poet, Muzeul Literaturii Române „M. Kogălniceanu” a inaugurat la Căinari Casa – muzeu „Alexei Mateevici”. În 1990-1991 casa a fost reconstruită din temelie și în cinci camere ale ei a fost deschisă o nouă expoziție. La 20 iunie 1992, în fața Casei-muzeu a fost instalat monumentul lui Alexei Mateevici, realizat de sculptorul bucureștean Alexandru Diacu-Ialomița.

Din inițiativa poetului și profesorului Ion Găină, în martie 1988, la 100 de ani de la nașterea lui Mateevici, la Zaim, a fost deschisă o altă Casă-muzeu „Alexei Mateevici”, în care se păstrează documente, poze, obiecte personale, precum și biblioteca ce a aparținut familiei. În fiecare primăvară la baștina poetului se desfășoară Zilele Mateevici, se organizează concursul tinerelor talente „Comoara”.

Referințe

Alexei Mateevici ar fi fost un poet mare dacă trăia. Numai Eminescu a mai știut să scoată atâta mireasmă din rândurile poporane (...). După G. Sion, Mateevici dădu o nouă serie de definiții ale limbii române, cu imagini superioare de mare poezie.

George Călinescu

Alexei Mateevici se prezintă ca cel mai de vază reprezentant al culturii spirituale basarabene din epoca sa, poet, cărturar și profet al poporului căruia i-a aparținut cu trup și suflet.

Efim Levit

„Limba noastră”, cântecul de lebadă al talentatului poet, scrisă de el cu câteva săptămâni înainte de moarte, va rămâne pentru totdeauna în literatura română ca o podoabă neprețuită și totodată ca un indiciu pentru poeții noștri că izvorul frumuseții adevărate a poeziei se poate

găsi în limba poporană, naivă, dar plină de bogății neînchipuite.

Ștefan Ciobanu

Alexei Mateevici a devenit în fond cel de al doilea poet național, după Eminescu. (...) Așa cum „Luceafărul”, ca o operă de vârf a lui Eminescu, este o sinteză superioară a concepției populare despre viață, moarte și nemurire, tot astfel „Limba noastră”, punctul culminant al creației poetice a lui Alexei Mateevici, adună sintetic în sine modul, în care poporul român și-a gândit prin limbă Ființa. Poetul-preot s-a pătruns profund de adevărul că limba este aceea care ne dă certitudinea identității noastre ca neam.

Mihai Cimpoi

Alexei Mateevici s-a impus în literatura română printr-o creație de excepție, poezia *Limba noastră*, versuri care ani în șir s-au rostit și se mai rostesc încă pretutindeni s-au cântat de generații întregi în vremuri de tristeți și bucurii. Este poezia care, umbrind aproape total celelalte creații ale poetului, a reușit să-l plaseze pe creatorul ei printre personalitățile cu legitime drepturi la nemurire.

Ion Nuță

Lumina-ți fu și haină, și hrană, și credință,
Înveșmântat în ea tu ai rămas ființă,
Ca să vestești pe-ai tăi că sufletul nu piere,
Când viața mai cunoaște mirifica durere.

De la noi au răzbătut prin hume
Ale limbii sfinte adevăruri,
Mateevici, el le-a scos în lume
Neamului să poarte „slavă-n ceruri”.

Ion Găină

Titluri pentru expoziții

Și glasul vieții ascultând, venirea zorilor eu cânt...

Părintele limbii noastre și geniul acestui meleag...

Poetul – flacăra de dor de Țară, Limbă și Credință
 Cântărețul limbii noastre
 Alexei Mateevici - poetul și profetul
 Rapsodul de la Zaim

(M.H)

BIBLIOGRAFIE*Opera*

ÎN ZAREA anilor: poezii, proză, publicistică / A. Mateevici; cop.: I. Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 344 p. – (Biblioteca școlarăului; 159).

LIMBA noastră / A. Mateevici; prez. graf.: I. Găină, R. Borzin. – Ch.: Luminătorul, 1997. – 30 p.: il. – (Comoara).

Referințe critice

ALEXE Mateevici: Genealogii, iconografie, evocări / ed. întocm. și îngrijită, st. introd., bibliogr.: V. Chiriac.; graf. și cop.: R. Șveț. – Ch.: Știința, 2003. – 198 p.

CÂNTĂREȚUL limbii noastre: omagiu lui Alexei Mateevici / selecț.: V. Nazar; prez. graf.: I. Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 198 p.

COLESNIC, Iurie. Doina dorurilor noastre: itinerar memorial liric / Iu. Colesnic. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 185 p.

COLESNIC, Iurie. Doina dorurilor noastre / Iu. Colesnic; conc. graf.: A. Gamarț. – [Ed. a 2-a]. – Ch.: Museum, 2007. – 336 p.: fotogr. – (Testament).

PÂNZARU, Sava. Itinerar arhivistic: Interpretări istorico-literare, schițe și portrete scriitoricești / S. Pânzaru; AȘM; Inst-tul. de Filologie. – Ch., 2008. – 235, [1] p.

ROTARU, Naie. Pe urmele preotului-poet Alexei Mateevici: victorină literară-itinerar / N. Rotaru. – Ch., 2009. – 62 p.

BOȚU, Pavel. Cântăreț al graiului și al gliei // Boțu, Pavel. Corăbier în furtună / P. Boțu. – Ch., 2006. – P. 163-164.

CIMPOI, Mihai. Alexie Mateevici, homo christianus // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / M. Cimpoi. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 81-85.

CIOCANU, Ion. Pentru un Mateevici integral // Ciocanu, Ion.

Dreptul la critică / I. Ciocanu. – Ch., 1990. – P. 146-153.

COSMESCU, Valentina. Mateevici Alexie / V. Cosmescu // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 304-305.

MARIN, Gheorghe. Autorul imnului // Marin, Gheorghe. Misiuni și destine: proză documentară cu fotografii / Gh. Marin. – Ch., 2008. – P. 75-83.

ALEXEI Mateevici // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și adăug. – Ch., 2004. – P. 269-276.

MATEEVICI Alexie // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 4 / Academia Română. – București, 2005. – P. 269-271.

PÂNZARU, Sava. Tabel cronologic / S. Pânzaru // Mateevici, Alexei. Opere / A. Mateevici. – Ch., 1993. – P. 106-112.

ADESPEA, Liuba. Pe urmele lui Alexei Mateevici / L. Adespea // Făclia. – 2011. – 26 febr. – P. 3.

AVRAMOVICI, Andreea. Miracolul Mateevici / A. Avramovici // „a”MIC”. – 2011. – Nr. 5. – P. 13.

GLUH, Ion. Muzeografia ca destin / I. Gluh // Lit. și arta. – 2011. – 19 mai. – P. 5.

CAȚER, Elena. Omagii lui Alexei Mateevici / E. Cațer // Făclia. – 2010. – 27 mart. – P. 1.

CIORICI, Elena. O întrebare cu micul Alexei Mateevici... / E. Ciorici // Florile dalbe. – 2010. – 13 mai. – P. 2.

PUȘCĂ, Ala. Cu Mateevici – spre veșnicie / A. Pușcă // Făclia. – 2010. – 15 mai. – P. 6.

BANTOȘ, Ana. Doi poeți mărturisitori. Alexei Mateevici și Grigore Vieru. Tranziția de la memorie la istorie / A. Bantăș // Limba română. – 2009. – Nr. 1-4. – P. 94-103.

DELEU, Ecaterina. Vasile Vasilache, Grigore Vieru și Alexei Mateevici, comemorați în cadrul SIC – 2009 / E. Deleu // Flux. Ediția de vineri. – 2009. – 4 sept. – P. 10.

RACHIERU, Adrian Dinu. Odiseea Limbii române: (trei cruciați: Alexei Mateevici, Eugeniu Coșeriu, Grigore Vieru) / A. D. Rachieru // Limba română. – 2009. – Nr. 7-8. – P. 37-44.

Dedicații lirice

CĂRARE, Petru. Eu nu mă las de limba noastră: poetului Alexei

Mateevici // Rachieru, Adrian Dinu. Poeți din Basarabia: Un veac de poezie românească / A.D. Rachieru. – Ch., București, 2010. – P. 230.

CIOCANU, Anatol. Ostatec florii graiului // Ciocanu, Anatol. Pasărea speranței / An. Ciocanu. – Ch., 2007. – P. 40-41.

NEGRIȘ, Alexandru. Mateevici // Negriș, Alexandru. Amurguri cu privighetori: poeme / A. Negriș. – Ch., 2011. – P. 41.

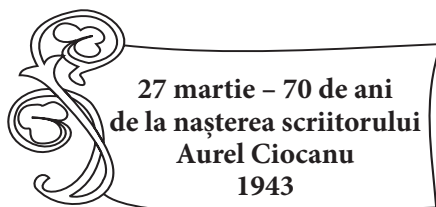
VATAMANU, Ion. Alexe Mateevici pe vechi și pe nou / Ion Vatamanu // Lit. și arta. – 2010. – 16 dec. – P. 1.

Documente audiovizuale și electronice

ÎN ZAREA anilor [sursă electronică] / A. Mateevici // Literatura română. 1. – Ch.: Litera; București: Litera Internațional, 2000. – (Biblioteca școlarăului). – 1 CD-ROM.

LIMBA noastră [înregistr. audio] / A. Mateevici; coord.: prof. Nicolae I. Nicolae // Literatura română: subiecte obligatorii pentru admitere în liceu: cl. V-VI. – [București]: Ion Creangă S.A., [s.a.]. – 1 casetă audio. – (Audio Mediator).

LIMBA noastră [înregistr. audio] / A. Mateevici; recită E. Loteanu // Din opera clasicii moldoveni. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – 33 D-024526.

Poetul, prozatorul și traducătorul s-a născut la 27 martie 1943 în s. Mălăiești, Râșcani. Absolvește școala medie din s. Șaptebani și Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Litere, în anul 1965. Activează la revista pentru copii *Scânțtea leninistă* (1965-1986), la Colegiul pentru traduceri de pe lângă Uniunea Scriitorilor din Moldova, Centrul de presă al Ministerului Transporturilor, revista de satiră și umor *Chipârș*, ziarul *Moldova suverană*, colaborator literar al

revistei „a”MIC”. Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1972). Actualmente locuiește în SUA.

La vârsta de 15 ani publică prima poezie în *Scânteia leninistă*. Debutază editorial în 1970 cu cartea pentru copii *Băiețelul din geamul albastru*. De-a lungul anilor editează, rând pe rând, atât culegeri de versuri pentru maturi (*Glob matern* (1973), *Arme în iarbă* (1976), *Iarna dragostei* (1984), *Iubind* (1991) ș.a, cât și basme și versuri pentru copii, inspirate din folclor și din actualitatea imediată, inserate în cărțile *Corăbioare* (1972), *De vorbă c-un ghiduş* (1974), *Trenul 61-B* (1975), *Sus la codru* (1978), *Umbrela cosmonautului* (1979), *Luni, marți, miercuri...* (1981), *Pălăria lui Cipolino* (1981), *Unchiul meu Păcală* (1982), *Сказки старого кувшина* (1983), *Vânt cu ochelari* (1983), *La târgul din Prostănaci* (1987), *Înflorite ramuri* (1988), *Вот что случилось однажды* (1989), *Ploaie desculță* (1990) etc. în care autorul îmbină realul cu fantasticul, creând chipuri și imagini sugestive. Numeroase versuri semnate de poet au devenit texte de cântece.

Unele cărți au fost traduse în mai multe limbi. Traduce, la rândul său, din creația scriitorilor din alte țări (N. Nosov, V. Astafiev, R. Farhadi, E. Miezelaitis, A. Gaidar), precum și din folclorul copiilor lumii. Împreună cu Mihai Papuc alcătuiește *Închinare la Luceafăr* – antologie de texte despre și pentru Eminescu (1975); este coautor al monografiei satului natal *Acasă, la Mălăiești* (2006).

În 1998 i s-a acordat Titlul Onorific „Maestru al Literaturii”.

Referințe

Am scris cu ocazia că e pace,
Că pomul din grai a-nflorit...
Am scris, recunosc, n-am ce face,
Cu ocazia că am trăit.

Sunt rege și sunt rob concomitent,
Prin asta fericit sunt fără margini,
Din niște slove semănite-n pagini
Ierburi de rod cresc verde-abundent.

Dacă îi oferi copilului câte trei-cinci-șapte metafore zilnic, în decursul copilăriei lui MICI (cea de până la școală), îl asiguri cu o judecată normală din chiar dimineața vieții.

Aurel Ciocanu

Versurile lui Aurel Ciocanu, modeste și simple, din punct de vedere al meșteșugului artistic, ascund o puternică lumină interioară – sursă a unor sugestii și tonalități lirice învăluitoare.

Mihai Cimpoi

Poezia lui nu e un râu de șes, care își duce apele print-o albie plină de iarbă, ori de nisip, ci e un fluviu de munte ce înaintează încotro îl cheamă glasul oceanului, înfruntând materia colțuroasă a pietrelor.

Victor Prohin

Aurel Ciocanu este un poet al baștinii, al primenirilor. El își trăiește timpul și baștina, vorbindu-ne de prezent cu bărbăție și demnitate.

Ion Vieru

În culegerea „Iubind” poetul își extinde câmpul de inspirație și aria tematică. Versurile antirăzboinice sună de pe poziții de limită în fața unei catastrofe neutrone, problemele omului de creație sunt indivizibile de cele general-umane, iar tema dragostei se îmbină armonios cu starea de alarmă pentru firul otrăvit al ierbii și pentru poluarea atmosferei.

Vasile Gârneț

Titluri pentru expoziții

Poetul din „geamul albastru” – Aurel Ciocanu

Un îndrăgostit de copii și copilărie

Aurel Ciocanu – ziditor la casa din cuvinte

Aurel Ciocanu – poet al baștinii și al primenirilor

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ARME în iarbă / A. Ciocanu. – Ch.: Cartea moldovenească, 1976. – 124 p.

BĂIȚELUL din geamul albastru / A. Ciocanu. – Ch.: Lumina, 1970. – 31 p.

CARTE pentru bunici și nepoți: proverbe, ghicitori, numărători, frământări de limbă / A. Ciocanu. – Ch.: Baștina-Radog, 2000. – 128 p.

CORĂBIOARE / A. Ciocanu; prez. graf.: E. Rândina. – Ch.: Lumina, 1972. – 29 p.

DE VORBĂ cu-n ghiduș / A. Ciocanu; il.: D. Trifan. – Ch.: Lumina, 1974. – 32 p.: il.

IUBIND: versuri / A. Ciocanu; prez. graf.: S. Zamșa. – Ch.: Hyperion, 1991. – 154 p.

ÎNFLORITE ramuri: versuri / A. Ciocanu; prez. graf.: A. Ololenco. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 124 p.

LA TÂRGUL din Prostănaci: basme / A. Ciocanu; il.: D. Iazan. – Ch.: Lit. artistică, 1987. – 126 p.: il.

LUNI, marți, miercuri: povestiri și povești / A. Ciocanu; il.: S. Gamurari. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 64 p.: il.

PĂLĂRIA lui Cipolino / A. Ciocanu; il.: E. Camin. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 80 p.: il.

PLOAIE desculță: versuri / A. Ciocanu; il.: V. Movileanu. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 98 p.: il.

UMBRELA cosmonautului / A. Ciocanu; il.: L. Sainciuc. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 75 p.: il.

UNCHIUL meu Păcală / A. Ciocanu; il.: S. Samsonov. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

VÂNT cu ochelari: basme / A. Ciocanu; pict.: S. Bucur. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 47 p.: il.

Referințe critice

AUREL Ciocanu // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2004. – P. 89-91.

AUREL Ciocanu: Cine a ieșit din dulapul cu cărți // Scobioală,

Aurel. Scriitorii când erau copii / A. Scobioală. – Ch., 2004. – P. 103-105.

AUREL Ciocanu // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia / select.: V. Romanciuc. – Ch., Târgoviște, 2010. – P. 110.

CIOCANU, Ion. Aurel Ciocanu / I. Ciocanu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 2. – București, 2004. – P. 235.

DOLGAN, Mihail. Aurel Ciocanu: „Mugurași” (select.) // Dolgan, Mihail. Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie / M. Dolgan. – Ch., 2008. – P. 501-504.

DOLGAN, Mihail. Aurel Ciocanu: „Robotul Snop” // Dolgan, Mihail. Fețele nevăzute ale manuscriselor de poezie / M. Dolgan. – Ch., 2008. – P. 494-497.

ZBÂRCIOG, Vlad. Aurel Ciocanu / V. Zbârciog // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia: 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 142-143.

CIOCOI, Gheorghe. Pana ce iubește oceanul / Gh. Ciocoi // Lit. și arta. – 2008. – 10 apr. – P. 4.

CIOCOI, Gheorghe. Și cuvântul are respirație... / Gh. Ciocoi // Glasul Națiunii. – 2008. – 24 apr. – P. 8.

PROHIN, Victor. Cu drag de baștină: Aurel Ciocanu – 65 / V. Prohin // Alunelul. – 2008. – Nr. 3. – P. 8.

PROHIN, Victor. Un poet care urmează a fi redescoperit / V. Prohin // Glasul Națiunii. – 2008. – 24 apr. – P. 8.

Dedicații lirice

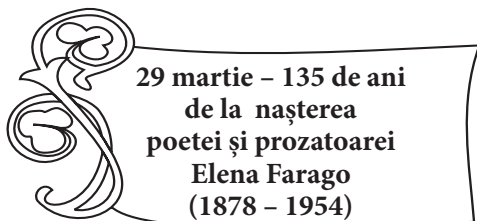
BLĂNARU, Gheorghe. Destinul: lui Aurel Ciocanu / Gh. Blănaru // Lit. și arta. – 1998. – 5 febr. – P. 4.

CIOCOI, Gheorghe. Un dans rămas fără pas: lui Aurel Ciocanu // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gh. Ciocoi. – Ch., 2003. – P. 33-34.

Documente audiovizuale și electronice

ALE VIETII flori [înregistr. audio] / vers: A. Ciocanu; muz. și interpr. M. Mocanu // Mocanu, Maria. Spune-mi ceva / M. Mocanu. – Ch.: Djanoma, 1998. – 1 casetă audio. – Stereo 0007.

AM UN sfat pentru bărbați [înregistr. audio] / vers.: A. Ciocanu; interpr.: A. Lozanciuc // Lozanciuc, Alexandru. Cânt iubirea / A. Lozanciuc. – M.: Melodiă, 1987. – 1 disc. – C 3025681007.

Elena Farago, autoarea minunatelor poezii pentru copii *Cățelușul șchiop*, *Motanul pedepsit*, *Gândăcelul*, *De ziua mamei sau Sfatul degetelor*, s-a născut la Bârlad, într-o familie cu ascendenți de origine greacă, turcă, română. A fost cea mai mare din cei șapte copii ai lui Francisc și Anastasia Paximade. După o copilărie frumoasă și lipsită de griji, are o adolescență chinuită, de cenușăreasă.

Trei copii din cei șapte sunt coșiți de moarte. La 12 ani rămâne și fără mamă. Numai cu tatăl ruinat și bolnav și trei frațiori mai mici, de care trebuie să îngrijească. Este nevoită să părăsească școala, urmând până atunci doar patru clase la pensiunile Varlam și Drouhet din Bârlad și două clase gimnaziale.

Nu-și întrerupe, însă, învățătura, studiind singură după manualele fraților săi.

Vorbea și citea bine în română și greacă. Se descurca și cu lecturile în limba franceză. Era pasionată de creația lui M. Eminescu. La vârsta de 10 ani începe ea însăși să scrie poezie, găsim în aceasta o rază de lumină în șirul suferințelor trăite. La nici 14 ani îi moare tatăl. Rămăși fără părinți, casă, avere, copiii sunt răspândiți pe la diferite rude. Elena ajunge în casa unui unchi, unde muncește din greu până se îmbolnăvește. După mai multe peregrinări se angajează guvernantă în casa junimistului Gh. Panu, unde este tratată cu multă omenie și delicatețe. Un timp scurt, între 1897 și 1898, este guvernantă în familia lui I. L. Caragiale, unde îi cunoaște pe Al. Vlahuță și pe alți scriitori ai vremii.

După ce se căsătorește, părăsește în 1900 Bucureștiul. Locuiește la Constanța, Brăila, iar în 1907 se stabilește la Craiova, unde va trăi până la finele vieții (4 ianuarie 1954). În 1921 este numită directoare a Fundației *Alexandru și Aurelia Aman*, formată din bibliotecă, muzeu și pinacotecă (azi casa memorială „Elena Farago”). Deține această funcție până în 1954, o perioadă fiind și inspectoare a azilurilor pentru copii.

În tot acest timp scrie pentru adulți și copii. Debutază în presa

timpului cu poezia *Gândul tradițiilor*, publicată în ziarul *România muncitoare* în 1899. A mai colaborat la *Adevărul*, *Semănătorul*, *Epoca*, *Făt-Frumos*, *Luceafărul* și alte publicații. În 1922 întemeiază revista *Năzuința*. Unele poezii sunt semnate cu pseudonimele *Andaluza*, *Ellen* ș.a.

Debutază editorial în 1906 cu volumul *Versuri*, urmat de cărțile de poezie *Șoapte din umbră* (1908), *Șoaptele amurgului* (1920), *Nu mi-am plecat genunchii* (1926) și altele, în care publică o poezie lirică deosebită, delicată, încărcată de muzicalitate.

Face traduceri din operele autorilor străini H. Ibsen, Fr. Nietzsche, P. Verlaine, M. Maeterlinck etc. Scrie o mulțime de cărți pentru cei mici, care cuprind poezii îndrăgite de copiii din timpurile de atunci și de azi: *Pentru copii*, în două volume (1913, 1920), *Copiilor* (1913), *Din traista lui Moș Crăciun* (1920), *Bobocica* (1921), *Să nu plângem* (1921), *A ciocnit cu un ou de lemn* (1943), *Într-o noapte de Crăciun* (1944), *4 găze năzdrăvane* (1944), *Plugușorul jucăriilor* (1944). Semnează și câteva volume de proză pentru copii: *Să fim buni* (1922), *Ziarul unui motan* (1924), *Într-un cuib de rândunică* (1925), *Să nu minți, să nu furi* (1944).

Frumoasele poezii și proze scrise pentru cei mici sunt pline de duioșie, afecțiune, neliniște și dragoste maternă, de îndemn la compasiune și ajutoare a celor sărmani și obidiți.

Prin întreaga sa creație Elena Farago s-a afirmat ca o remarcabilă poetă lirică și este unul dintre numele semnificative ale literaturii române pentru copii. Devine „prima poetesă a țării” (B. Crăciun), menționată cu cele mai importante distincții literare: Premiul Academiei Române (1908 și 1920), Premiul Internațional *Femina* (1925), *Premiul Național pentru poezie* (1937) și *Meritul Cultural*, conferit de Regele Carol al II-lea. În 1947 i se conferă titlul de Cetățean de onoare al Craiovei, pentru activitatea sa literară și culturală desfășurată aici.

Referințe

O iubire nestăvilită pentru oameni și în special pentru copii îi umplea glasul de emoție și deseori o făcea să lăcrimeze. Este sentimentul pe care cu atâta dăruire și l-a întrupat în opera sa... Emoția a dat nu numai cursivitate versului, dar și o strălucire de poezie autentică.

Liviu Călin

Poeziile Elenei Farago n-au contururi lămurite, simțirea e învăluită și discretă, cuvintele, deși sunt simple, au înțelesuri îndepărtate... E un farmec.

Eugen Lovinescu

Începuturile Elenei Farago sunt coșbuciene și eminesciene... Când a venit în contact cu simbolismul, poeta a decolorat vechile imagini din epoca Semănătorului, dându-le o nuanță de vag.

George Călinescu

Titluri pentru expoziții

Elena Farago – copiilor

Elena Farago – un nume semnificativ în literatura pentru copii

Elena Farago – mesager al iubirii

Drumurile de poezie ale Elenei Farago

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

A CIOCNIȚ cu un ou de lemn: versuri / E. Farago; il.: T. Bratu. – Craiova: Arcada, 1991. – 18 p.: il.

CĂȚELUȘUL șchiop / E. Farago; il.: O. Gorceag. – Ch.. Prut Internațional, 2002. – 16 p.: il.

CĂȚELUȘUL șchiop și multe altele: poezii / E. Farago; il.: C. Nedelcu. – Ch.: Trei pitici, 2008. – 16 p.: il.

DIN traista lui Moș Crăciun: versuri și povestiri / E. Farago; cop.: V. Olac. – București: Ametist, 1994. – 142 p.

ÎNTR-O noapte de Crăciun / E. Farago; il.: S. Ionescu. – București: Grai și Suflet, 1991. – 20 p.: il.

LICURICIUL / E. Farago; cop.: M. Andruhina. – Ch.: ARC, 2010. – 28 p.: il.

PATRU găze năzdrăvane / E. Farago; il.: V. Moldovan. – București:

Garamond-Junior, 1995. – 47 p.: il.

SFATUL degetelor / E. Farago; il.: S. Puică. – Ch.: Museum, 1996. – 12 p.: il. – (Micile Americi).

VERSURI / E. Farago. – Craiova: Scrisul Românesc, 1978. – 396 p.

Referințe critice

ELENA Farago și copiii / ed. îngrijită de B. Crăciun. – Iași: Porțile Orientului, 1996. – 128 p. – (Carte școlară ilustrată).

BĂRBOI, Constanța. Elena Farago / C. Bărboi // Dicționar antologic de poeți și dramaturgi. – București, 2003. – P. 259-260.

CĂLINESCU, George. Simboliștii: Elena Farago // Călinescu, George. Istoria literaturii române: compendiu / G. Călinescu. – Ch.; București, 2003. – P. 271-272.

CRĂCIUN, Boris. Elena Farago // Crăciun, Boris. Istoria ilustrată a literaturii române: [album] / B. Crăciun. – Iași, 2002. – P. 83.

CRĂCIUN, Boris. Elena Farago. Casa „Elena Farago” din Craiova // Crăciun, Boris. Pe urmele scriitorilor din vatra limbii române / B. Crăciun. – Iași, 2003. – P. 141-143.

CURTICĂPEANU, Doina. Elena Farago / D. Curticăpeanu // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 1 / A. Sasu. – Pitești, 2006. – P. 575-576.

ELENA Farago // Aniversări culturale – 2003 / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”. – Ch., 2002. – P. 47-50.

ELENA Farago // Dicționarul scriitorilor români. Vol.2: D-L. – București, 1998. – P. 254-256.

GAISAN, Ruslana. Elena Farago / R. Gaisan // Calendar Național – 2003 / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2003. – P. 73-74.

MICU, Dumitru. Elena Farago / D. Micu // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 3. – București, 2005. – P. 117-118.

MICU, Dumitru. Parnasienii: [Elena Farago] // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism / D. Micu. – București, 2000. – P. 193.

MUNTEANU, Basil. Marele elan al lirismului: [Elena Farago] // Munteanu, Basil. Panorama literaturii române contemporane / B. Munteanu. – București, 1996. – P. 202-203.

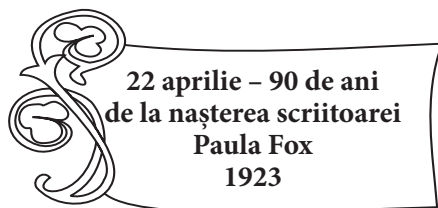
NEDELCEA, Tudor. Contribuții documentare: Elena Farago // Nedelcea, Tudor. Vocația spiritualității: st. și art. / T. Nedelcea. – Craiova, 1995. – P. 256-264.

PIRU, Al. Simboliștii. Elena Farago // Piru, Al. Istoria literaturii române / Al. Piru. – București, 1994. – P. 169-170.

RAȚIU, Iuliu. [Elena Farago] // Rațiu, Iuliu. O istorie a literaturii pentru copii și adolescenți / Iu. Rațiu. – Ch., 2006. – P. 259.

VRABIE, Diana. Poezii și proze despre micile viețuitoare: Elena Farago, „Din traista lui Moș Crăciun” // Vrabie, Diana. Literatura pentru copii / D. Vrabie. – Ch., 2009. – P. 146-148.

VASILESCU, Emil. File de dicționar: Elena Farago / E. Vasilescu // Biblioteca. – 2009. – Nr. 5. – P. 138.

Paula Fox, reprezentantă a Statelor Unite, care s-a afirmat în literatura pentru copii din America, și nu doar de aici, grație talentului narativ deosebit și preocupării permanente pentru tratarea problemelor celor tineri în literatură, s-a născut la 22 aprilie 1923 la New York. Face școala primară în orașul natal, apoi în Cuba. Își continuă studiile gimnaziale la New Hampshire și la Montreal. În 1955-1958 studiază la Universitatea din Columbia. La 17 ani se angajează dactilografă, apoi profesoară la o școală pentru copii cu deficiențe și mai târziu profesoară de literatură la Universitatea din Pennsylvania.

În 1963 începe să scrie. Trei ani mai târziu iese de sub tipar prima sa carte pentru copii *Maurices Room* (*Camera lui Maurice*, 1966), care îi aduce reputație scriitoarei ce știe să pătrundă în sufletul copilului, scriind pentru el accesibil și intrigant.

Cărțile, care au urmat, sunt, în opinia criticilor, autentice, sincere și emotive: *How Many Miles to Babylon?* (*Câte mile sunt până la Babylon?*, 1967), *Portrait of Ivan* (*Portretul lui Ivan*, 1969), *The Slave Dancer* (*Dansatorul Sclav*, 1973), *One-Ezed Cat* (*Pisica cu un singur ochi*, 1984), *The Vilage by the Sea* (*Sătucul de pe malul mării*, 1988), *Western Wind* (*Vântul de la apus*, 1993), *The Eagle Kite* (*Vulturul*, 1995) ș.a.

Reprezentativă pentru creația sa este tema singurătății și a prăpastiei

existente între lumea copiilor și cea a adulților. Personajele sale de cele mai multe ori sunt adolescenți introvertiți, solitari, care privesc la lume prin sticla izolării. Pornind de la ideea că „arta scrisului este, în ultimă instanță, arta adevărului”, Paula Fox abordează în lucrările sale cele mai actuale probleme ale vieții sociale, cum sunt SIDA, alcoolismul, vagabondajul. Vorbind copiilor accesibil și deschis despre problemele existente, autoarea în același timp evită a fi didacticistă și moralizatoare.

Cărțile sale sunt bine cunoscute de către tinerii cititori și apreciate înalt de colegii de breaslă și criticii literari.

Pentru cartea *Dansatorul Slav*, declarată cea mai bună carte pentru copii a anului, Paula Fox se învrednicește de Medalia Newbery (1974). În 1978 obține Premiul *Hans Christian Andersen*, iar în 1989 Premiul revistei *Boston globe / Horn book* pentru povestirea *Sătucul de pe malul mării*.

Referințe

„Scriu pentru ca să mă cunosc pe mine însumi”.

Literatura este provincia imaginației, iar poveștile sunt meditații despre viață.

Paula Fox

Fiind o scriitoare empirică, ea își vede personajele fără iluzii și le ține în umbră pe toată durata povestirii.

Uneori ea apare nebunatică la fel ca și puterea sau cusurul omenesc în matricea complexă a personalității care este închisoarea și ambiguitatea personalității.

Randall Curb

Titluri pentru expoziții

Paula Fox – o optimistă calificată
Scriitoare empirică

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

HOW many miles to Babylon?: a novel / P. Fox. – Scarsdale; New York: Bradbury Press, 1980. – 117 p.

ONE-EYED cat: a novel / P. Fox. – Scarsdale; New York: Bradbury Press, 1984. – 216 p.

THE Stone-Faced Boy / P. Fox; il. by D. A. Mackay. – Englewood Cliffs; New Jersey: Bradbury Press, 1968. – 106 p.

Referințe critice

JOHN Newbery Medal: 1974 – The Slave Dancer by Paula Fox // Rudman Kabakow, M. Children's Literature. An issues Approach / M. Rudman Kabakow. – New York, 1984. – P. 434.

PAULA Fox // The Hans Christian Andersen Awards 1956-2002. – Copenhagen, 2002. – P. 58-59.

PAULA Fox // Scriitori – laureați ai Premiului Hans Christian Andersen / alcăt.: L. Tcaci, T. Maleru. – Ch., 2004. – P. 52-53.

PAULA Fox // The Oxford Companion to Children's Literature. – Oxford; New York, 1991. – P. 189-190.

Acum 23 de ani, într-o frumoasă zi de aprilie, Parlamentul Republicii Moldova aproba în calitate de drapel oficial tricolorul. Decizia, salutăată cu aplauze în sala legislativului, a declanșat o adevărată explozie de bucurie printre miile de oameni adunați în centrul capitalei. Bulevardul Ștefan cel Mare devenise prea mic pentru mulțimea care a venit să asiste la momentul când pe clădirea Parlamentului urma să fie arborată flamura tricoloră. Când pe acoperișul clădirii și-a făcut apariția deputatul Gheorghe Ghimpu, ținând în mâini imensul drapel, lumea adunată a fost cuprinsă de un sentiment de nedescris: unii aplaudau, alții strigau de bucurie, intonau cântece patriotice, iar o bună parte dintre cei

prezenți lacrimau. În acele timpuri de renaștere națională, tricolorul nu era doar un oficial simbol statal – el devenise, pe bună dreptate, parte a sufletului unui neam.

Tradiția drapelului tricolor vine din negura vremilor. Unii istorici susțin chiar că, sub diverse forme, îmbinarea celor trei culori în simbolica statală își are rădăcinile în Dacia romană. Alții le găsesc în steagurile primilor domnitori. Conform istoricului Ion Țurcanu, primele imagini grafice ale steagului de stat, în accepția actuală a cuvântului, datează de pe timpul lui Ștefan cel Mare. Pentru prima dată este întâlnit într-o cronică ungurească din anul 1488. E prins de lance, are formă alungită, iar în centru este plasată stema țării. Dar istoria a păstrat alte două steaguri de pe timpul lui Ștefan cel Mare. Este vorba de cele pe care marele domnitor și ocrotitor al creștinătății le-a dăruit Mănăstirii Zografu de pe muntele Athos la 1500. Unul, având lungimea de un metru și lățimea de 90 cm., a supraviețuit anilor, doar că imaginea s-a păstrat numai pe o singură parte, reprezentându-l pe Sf. Gheorghe. Dintre culori, predomină roșul și galbenul, prezente fiind de asemenea argintul și verdele. Cel de-al doilea steag s-a păstrat mai bine. Imaginile sunt executate pe atlas roșu-deschis. Pe o parte este reprezentat botezul lui Iisus Hristos, imaginile fiind cusute cu fir de aur și argint și cu mătase albă, galbenă, roșie și verde. Pe partea cealaltă se vede Sf. Gheorghe călare pe un cal alb, omorând balaurul cu sulita. Primele știri referitoare la steagurile naționale pe care predomină cele trei culori datează de la 1600. Tricolorul era deosebit de răspândit pe timpul domniei lui Mihai Viteazul. S-a păstrat chiar și un portret tricolor al marelui domnitor, realizat la începutul secolului al XVII-lea, de asemenea, un steag ostășesc al lui Ieremia Movilă. Și steagul de la 1821 al lui Tudor Vladimirescu este înfrumusețat de cele trei culori. Revoluționarii pașoptiști au pornit acțiunile lor protestatere tot sub tricolor, doar că pe atunci culorile erau dispuse în fâșii orizontale, iar pe drapel a fost inscripționată deviza „Dreptate, frăție”. Prin aprilie 1848, drapelul roșu, galben și albastru putea fi văzut și pe străzile Parisului, fiind purtat de tinerii studenți din Moldova și Țara Românească. Precum se știe, revoluția pașoptistă a fost înăbușită de forțele comune turce și ruse, iar drapelul tricolor a fost interzis. Această interdicție însă era ignorată de populație și, până la formarea României moderne, când tricolorul a devenit drapelul oficial al noului stat, flamura îndrăgită era prezentă la diverse manifestări populare.

În Basarabia, ocupată de Rusia țaristă, drapelul național în roșu, galben și albastru apare în lunile aprilie-mai ale anului 1917. Îl purtau ostașii moldoveni răzvrățiți din orașele Odesa, Nikolaev, Herson, Ekaterinoslav, marinarii basarabeni la Sevastopol. Prima localitate rurală de prin părțile noastre unde, în aprilie 1918, țărani au arborat tricolorul se pare că a fost satul Sărata Veche din „volostea Făleștilor, ținutul Bălțului”. Sfatul Țării și Republica Democratică Moldovenească au acceptat tricolorul drept drapel oficial și și-au desfășurat toate lucrările sub această flamură. Pe imaginile de după 24 ianuarie 1918 ale tricolorului pe fondul galben era aplicată stema istorică a Moldovei, iar pe cealaltă parte era inscripționat: „Republica Democratică Moldovenească”.

Drapelul de Stat al Republicii Moldova e un tricolor care reprezintă o pânză dreptunghiulară, formată din trei fâșii de dimensiuni egale, dispuse vertical în următoarea succesiune a culorilor de la hampă: albastru-azuriu, galben deschis, roșu. El a fost aprobat de Parlamentul Republicii Moldova în ziua de 27 aprilie 1990. Albastrul simbolizează speranța oamenilor acestui pământ la o viață mai bună, galbenul – bogăția poporului. Roșul ne amintește de sângele vărsat în lupta pentru libertate. Ceva mai târziu, pe galbenul drapelului a fost imprimată Stema de Stat aprobată de Parlament la 3 noiembrie 1990. La elaborarea Stemei s-a ținut cont de tradiția istorică. Ea reprezintă un scut cu cap de bour. Între coarnele lui e o stea cu opt colțuri. În partea stângă a bourului, dacă stăm cu fața spre el, se află roza (soarele), iar în partea dreaptă – luna (crai-nou). Scutul e plasat la pieptul acvilei (vultur mare) cu o cruce în cioc. Acvila ține într-un braț un sceptru, în celălalt un ram de măslin. Despre semnificațiile fiecărui element din Stema pictorul Gheorghe Vrăbie, autorul ei, spune: „Acvila simbolizează latinitatea și divinitatea cerului. Să ne amintim că vulturul e unul din simbolurile lui Iisus Hristos. Roza e simbol al stătalității. Luna nouă, care seamănă cu litera „C”, înseamnă creștere, renaștere. Capul de bour e simbolul istoric al Moldovei. Steaua dintre coarnele lui e cu opt colțuri, ca și cea care a răsărit la Betleem la nașterea pruncului Iisus. Pe mantia Maicii Domnului din icoane stelele sunt de asemenea cu opt colțuri. Sceptrul din brațul acvilei simbolizează suveranitatea, iar ramul de măslin – dorința de pace. Crucea din ciocul acvilei e semn al credinței.”

La 23 aprilie 2010 Legislativul a declarat această dată drept „Ziua Drapelului de Stat”.

Timp de 23 de ani ne-am obișnuit să vedem zilnic flamura tricoloră fremătând pe edificiile statale, să-i dăm onorul la diverse manifestații speciale ori la sărbători, să ne simțim mândri atunci când este ridicată în cinstea unor victorii. Drapelul țării este un simbol ce poartă în sine trecutul glorios al neamului nostru, speranțele prezentului și lumina viitorului. E de datoria noastră, a fiecăruia, să-l iubim, să-l cinstim, să-l apărăm.

În plan internațional, Ziua Drapelului Național se marchează în majoritatea statelor și coincide, de regulă, cu ziua aprobării acestui simbol.

Referințe

În drapelul unei națiuni flutură sufletul colectiv al neamului.

Tudor Mușatescu

Străine pofte ne-au răpit
Când via dulce, când ogorul,
Dar nimeni nu a izbutit
Din piept să smulgă Tricolorul.
Fusese vremea mult prea cruntă,
Și-atât ne-a ars de dânsul dorul,
Că azi ne strângem și la nuntă,
Și la botez cu tricolorul.

Trei culori și-o singură iubire
Românească,
Trei culori și-o singură vorbire
Românească!
Trei culori și-o singură credință
Românească,
Trei culori și-o singură ființă
Românească!

Grigore Vieru

Trei culori strălucitoare
Sfânt drapelul nostru are:
Roșie, galbenă, albastră

Ele sunt averea noastră.

Anatol Ciocanu

Vai, ce mândru curcubeu
Luminează neamul meu!
Ceru – ALBASTRU azurește
Aerul ce mă păzește.
Grâul GALBEN aurește
Glia care mă hrănește.
ROȘU ce mă-mbujorează
E memoria mea trează.
Veșnic fii, drag curcubeu,
Peste întreg neamul meu!

Ion Anton

Titluri pentru expoziții

23 aprilie – Ziua Drapelului de Stat

Tricolorul – parte a sufletului neamului nostru

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

JITARU, Grigore. Blazoane domnești în Țara Românească și Moldova sec. XII-XV / G. Jitaru. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1997. – 216 p.: il.

VRABIE, Gheorghe. Simbolica / Gh. Vrabie; Inst-tul Patrimonial Cultural. – Ch.: Tipografia Centrală, 2011. – 207 p.

ANDRIEȘ-TABAC, Silviu. Simbolurile Chișinăului: stema, drapelul, imnul / S. Andrieș-Tabac // Viața Basarabiei. – 2011. – Nr. 1-2. – P. 41-46.

STEMA, drapelul și imnul statului Republica Moldova – 20 de ani // Alunelul. – 2011. – Nr. 7-8. – P. 2-3.

ROMANCIUC, Valentina. Chișinău – orașul meu! Stema. Imnul. Drapelul / V. Romanciuc // „a”MIC”. – 2010. – Nr. 10. – P. 6.

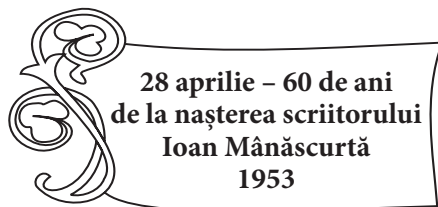
CEMORTAN, Stela. Unele reflecții privind educația civică a

copiilor de vârstă preșcolară și școlară mică / S. Cemortan, A. Dascăl // *Învățătorul modern*. – 2009. – Nr. 1. – P. 35-39.

Dedicații lirice

ANTON, Ion. Trei culori // Anton, Ion. Cădere sentimentală pe gânduri: scrieri alese / I. Anton. – Ch., 2010. – P. 129.

VIERU, Gr. Trei culori / Gr. Vieru // Marin, Gheorghe. Închinare memoriei: (proză documentară cu fotografii) / Gh. Marin. – Ch., 2006. – P. 68-69.

Prozatorul, publicistul, traducătorul Ioan Mânăscuță s-a născut în s. Popeștii de Sus, Drochia. Face studiile medii la școala din satul natal, cele superioare la Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Filologie, Secția Ziaristică (1970–1975). Își începe activitatea profesională în calitate de redactor la ziarul *Tinerimea Moldovei*, apoi la revista *Femeia Moldovei*, unde publică o serie de interviuri cu personalități ale culturii din Moldova, eseuri despre clasicii literaturii române. Ulterior este redactor-șef la Colegiul de traduceri al Uniunii Scriitorilor, în 1992 devine director al Editurii Uniunii Scriitorilor din Moldova. Susține rubrici la revistele *Moldova*, *Chipăruș*, *Patria tânără*. Actualmente este președinte al Asociației Culturale Editoriale „Princeps”.

Începe să scrie în anii de studenție. Este observat și apreciat de M.I. Ciobotaru și Al. Gromov care îl invită să scrie pentru revista *Moldova*. Debutează literar în presa periodică a timpului și în almanahul *Dintre sute de catarge* (1977). Debutul editorial are loc în anul 1979 cu volumul *Noi și gândurile noastre* – culegere de tablete și interviuri-portrete ale unor personalități ale culturii și literaturii (Maria Cebotari, Alexandru

Robot, Vasile Coroban ș.a.). Peste doi ani, în 1981, este primit membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

A tins să-și formeze și să-și afirme propriul său stil în contextul literaturii de la noi. Scrie în special literatură de anticipație adresată tinerilor și adolescenților, care vădește o fantezie subtilă, înrudită sau chiar contopită cu însuși visul. Publică volumele: *Bărbații Universului* (1980), *Leția de suflet* (1985), *Artefact* (1988, roman pentru adolescenți), *Mâine când ne vom întâlni pe pământ* (1989), *Tăierea capului* (1996) ș.a. În 2003 publică, în colaborare cu Sergiu Puică, dicționarele ilustrate bilingve *Primul meu dicționar* (român-francez, român-rus, român-ucrainean, român-englez, român-găgăuz, român-bulgar). Unele dintre prozele sale științifico-fantastice au fost traduse și publicate în alte limbi.

În 1997 primește Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru volumul *Tăierea capului*, iar în 2004 – Premiul „Carte pentru promovarea spiritului de toleranță” acordat de către Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO în cadrul ediției a VIII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău (pentru *Primul meu dicționar*).

Referințe

Scrisul, după mine, este cea mai grea meserie, dacă este meserie, și nu o secretă necesitate de autoflagelare sau un blestem pe care oricum trebuie să-l ispășești. Scrisul înseamnă singurătate și eu am fost prea mult singur. Mi-e frică de singurătate și-mi doresc mereu singurătatea.

Ioan Mânăscurtă

Proza lui Ioan Mânăscurtă este de două ori romantică: prin nostalgia pentru Cer și alta pentru Pământ...

Mihai Cimpoi

(...) Surprinzător de rafinat în scrisul său, apreciat ziarist și captivant bunic al copiilor din epoci electronice.

Serafim Saka

... Scrisul lui Mânăscurtă poartă pecetea harului. Dându-și importanță că trăiește viața, scriitorul nu face decât să trăiască până la sacrificiu cuvintele.

Ilie Lupan

(...) Ioan Mânăscurtă tinde, vădit, spre literatura documentului, a faptului concret, când te afli în permanență alături de eroul tău, la bine și la rău, în clipele de cumpănă și de inspirație.

(...) Îl văd asediat de preocupări multiple, setos de a pătrunde și de a investiga personalități și fenomene.

Alexandru Gromov

Mesajul metaforizat și jocul de cuvinte sunt două lucruri care ajung să fie la Ioan Mânăscurtă procedee semantice de bază (...). Imaginea lui nu rămâne încorsetată în frază, ea se rostogolește dincolo de frontierele ei și înhite întreg textul.

Leo Butnaru

Titluri pentru expoziții

Ales de clipa cea cu har: Ioan Mânăscurtă la 60 de ani

O lecție de suflet cu Ioan Mânăscurtă

Ioan Mânăscurtă, un nostalgic al cerului și al pământului

Ioan Mânăscurtă – fantastul care trăiește cuvântul

Singur în fața scrisului

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ARTEFACT: roman fantastic pentru copii / I. Mânăscurtă; prez. graf.: P. Ghețoi. – Ch.: Magna-Princeps, 2009. – 212 p.: il.

ARTEFAKT: fantastičeskij roman dlâ detej / I. Mânăscurtă; per.: V. Baltag; hudož.: Iu. Zavadskij. – Ch.: Hyperion, 1991. – 187 p.

BĂRBAȚII universului: nuvele și balade fantastice / I. Mânăscurtă; il.: A. Guțu. – Ch.: Lit. artistică, 1980. – 123 p.

ÎNNODAREA lui ceva cu altceva / I. Mânăscurtă. – Ch.: Princeps, 2006. – 184 p.

MAREA Vânătoare / I. Mânăscurtă; cop. și design: D. Conea. – Ch.:

Princeps, 2005. – 592 p.

MĂINE când ne vom întâlni pe pământ: proză, eseistică / I. Mânăscuță; prez. graf.: Gh. Vrabie. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 304 p.

TĂIEREA capului: [eseuri] / I. Mânăscuță. – Ch.. Ed. Uniunii Scriitorilor, 1996. – 184 p.

Referințe critice

BUSUIOC, Nicolae. Cuvinte cu vioiciunea sevelor // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / N. Busuioc. – Ch., 2010. – P. 54-56.

BUTNARU, Leo. Cuvânt ales în clipa cea de har // Butnaru, Leo. Umbra ca martor / L. Butnaru. – Ch., 1991. – P. 186-193.

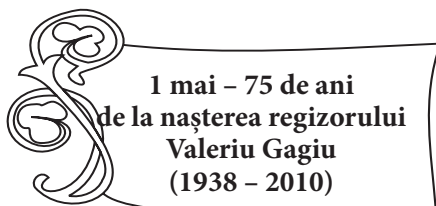
CIMPOI, Mihai. Generația „ochiului al treilea” (Reabilitarea esteticului) // Cimpoi, Mihai. Istoria literaturii române din Basarabia: compendiu / M. Cimpoi. – București; Ch., 2003. – P. 351. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 450).

IOAN Mânăscuță // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 276-278.

ULICI, Laurențiu. Ioan Mânăscuță // Ulici, Laurențiu. Scriitorii români din afara granițelor țării / L. Ulici. – București, 1996. – P. 227.

Dedicații lirice

CODRU, Anatol. Pe-acest pământ care-a fugit de-acasă: pentru Ioan Mânăscuță // Codru, Anatol. Față către față / A. Codru. – Ch., 2011. – P. 21.

Valeriu Găgiu s-a născut la 1 mai 1938 în orașul Chișinău. Și-a început activitatea de creație ca poet și jurnalist. A urmat apoi Facultatea de Scenaristică de Film la Institutul Unional de Cinematografie din Moscova (1958–1963). Din anul 1962 este membru al Uniunii Scriitorilor și membru al Uniunii Cineaștilor din Moldova.

Încă din perioada studenției, a început să colaboreze la studioul cinematografic *Moldova-Film*, semnând în anul 1961 scenariul filmului artistic *Omul merge după soare*, considerat unul dintre cele mai inovatoare opere cinematografice ale epocii. Activitatea sa din anii '60 ține de afirmarea filmului poetic național, el semnând scenariul la filmele *Când se duc cocorii* (1963), *Strada ascultă* (1964) ș.a.

În anul 1966 debutează ca regizor cu filmul *Gustul pâinii*, la care a semnat și scenariul în colaborare cu Vadim Lâsenko, regizând apoi filmul *Zece ierni pe-o vară* (1969). În anii '70 regizează filme de factură istorico-revoluționară: *Explozie cu efect întârziat* (1970), *Ultimul haiduc* (1972), *Pe urmele fiarei* (1976) ș.a. După realizarea unui film muzical – *Unde ești, dragoste?* (1981), Valeriu Găgiu ecranizează diverse opere din literatura clasică: *Istoria unui galben* (1983), *Deținutul misterios* (1986), *Corbii prada n-o împart* (1988), *Strada felinarelor stinse* (1990), *Pe urmele Mioriței* (1995) ș.a.

În decembrie 1989 Valeriu Găgiu a fost printre puținii cineaști moldoveni care a imortalizat pagini dramatice ale revoluției anticomuniste din România, realizând filmul documentar de lung metraj *Crăciunul însângerat* (1989).

Activitatea sa din anii '90 este axată pe genul filmului documentar. În timpul conflictului armat de pe Nistru din 1992 s-a aflat alături de combatanții și voluntarii moldoveni pe linia întâi a frontului. Piesa *Duet pentru doi lunetiști* reflectă unele impresii din acest război (un fragment a fost publicat în *Lanterna Magică*, 1996).

Începând din anul 2000, Valeriu Găgiu lucrează ca profesor la

Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, predând cursuri de regie de film și scenaristică. A fost director artistic al mai multor proiecte realizate la studioul *Moldova-Film*.

A realizat filme ce s-au bucurat de popularitate la spectator, menționate cu mai multe premii și diplome: Premiul I pentru scenariul filmului *Omul merge după soare* la Festivalul Internațional de filme de la Helsinki (1961); Laureat al Premiului Național pentru tineret *Boris Glavan* (1967); Premiul *Marele chihlimbar* pentru cel mai bun film la Festivalul regional de filme din Chișinău (1967) și Premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul unional de filme de la Leningrad (1968) pentru filmul *Gustul pâinii*; Premiul pentru nuvela *Tulburel* la Festivalul Internațional de Filme din Edinburg (1970) pentru *Zece ierni pe-o vară*; Premiul pentru cel mai bun scenariu la Festivalul unional de filme de la Alma-Ata (1973, ediția a VI-a) și Premiul Special al Uniunii Scriitorilor din Kazahstan (Alma-Ata, 1973) pentru filmul *Ultimul haiduc*; Diploma specială la Festivalul unional de filme (ediția a VIII-a, Chișinău, 1975) pentru *Durata zilei*; Diploma juriului la Festivalul unional de filme de la Vilnius (ediția a XIV-a, 1981) pentru filmul *Unde ești, dragoste?*; Diploma juriului pentru cel mai bun documentar la Festivalul Internațional de film DaKino din București (1997) și Mențiune pentru înalta valoare artistică și umanism la Festivalul de film european de la Kolobjezg-Polonia (2003) pentru filmul *Acum e singur*; Premiul *Alexandru Sahia* la Festivalul Internațional al producătorilor de film independent (ed. I, Constanța, 2006) pentru filmul *Sașa, Grișa și Ion*.

Ca o recunoaștere a meritelor sale, Valeriu Gagiu a primit titlurile de Maestru Emerit al Artei din RSSM (1984), membru de onoare al Academiei Internaționale de Film „Nika” din Rusia. De asemenea, a fost decorat cu Ordinul „Drapelul Roșu de Muncă” și cu Ordinul Republicii (1998), Laureat al Premiului Național al Republicii Moldova (1998), Artist al Poporului din RM (2010).

Valeriu Gagiu a decedat la 21 decembrie 2010, în orașul Chișinău la vârsta de 72 de ani. A fost înmormântat la Cimitirul Ortodox Central de pe strada Armenească, alături de Grigore Vieru, Doina și Ion Aldea-Teodorovici și Mihai Dolgan.

Referințe

Valeriu Gagiu este un pilon al cinematografiei naționale, el a fost cel care „a pus primele cărămizi de renaștere spirituală a poporului nostru”.

Eugen Sobor

Valeriu Gagiu reprezintă elita intelectualității basarabene care s-a afirmat în anii '60. Talentul său a strălucit alături de steaua Teatrului *Luceafărul* în constelația unor nume de referință în arta noastră: I. Druță, Gr. Vieru, I. Vatamanu, V. Beșleagă, S. Vangheli.

Valeriu Gagiu a venit ca o explozie în arta cinematografică atunci când un Imperiu întreg i-a privit filmul, rămânând uimit de puritatea metaforei create cu ajutorul unui copil și al unui ciob de sticlă prin care se vede universul.

Victor Ciutac

Filmul *Gustul pâinii*, realizat de Valeriu Gagiu în colaborare cu Vadim Lâsenko, fascinează din primele clipe prin efortul tragic de supraviețuire a „satului- idee”, „care se simte în conștiința fiilor săi ca un fel de centru al lumii...” (Lucian Blaga) și „care trăiește în orizonturi cosmice, prelungindu-se în mit...”

Ana-Maria Plămădeală

Titluri pentru expoziții

Valeriu Gagiu – ultimul mohican al cinematografiei

Un pilon al cinematografiei naționale

Valeriu Gagiu – „Omul care a mers după soare”

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

ANDON, Victor. On ușel za solncem / V. Andon // *Nezavisimăâ Moldova*. – 2010. – 23 dec. – P. 3.

ROIBU, Nicolae. Omul care a mers după soare / N. Roibu // *Timpul*. – 2010. – 24 dec. – P. 27.

ROIBU, Nicolae. Titlul de artist al poporului român / Nicolae Roibu // *Timpul*. – 2010. – 10 mai. – P. 8.

STRÂMBEANU, Andrei. Când omul merge după soare / A. Strâmbeanu // *Lit. și arta*. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

STRÂMBEANU, Andrei. Lungul drum al unei poezii / A. Strâmbeanu // *Lit. și arta*. – 2009. – 19 febr. – P. 6.

UNGUREANU, Ion. Valeriu Gagiū mărturisește... / I. Ungureanu // *Lit. și arta*. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

VIERU, Grigore. A crea libertatea: Valeriu Gagiū / Gr. Vieru // *Lit. și arta*. – 2009. – 15 ian. – P. 6.

Dedicații lirice

STRÂMBEANU, Andrei. Ca azi văd fulgii leneși...: Valeriu Gagiū / A. Strâmbeanu // *Lit. și arta*. – 2010. – 26 febr. – P. 5.

**15 mai – 175 de ani
de la nașterea pictorului
Nicolae Grigorescu
(1838-1907)**

Pictorul Nicolae Grigorescu s-a născut pe 15 mai 1838 în satul Pitaru (fostul județ Dâmbovița), fiind cel de-al șaselea copil al soților Ion și Ruxanda Grigorescu. Casa în care s-a născut se afla pe moșia unuia dintre cei mai de seamă boieri din acea vreme, Filip Leneș, la curtea căruia tatăl viitorului artist era un fel de administrator.

În anul 1843 tatăl lui Nicolae Grigorescu moare, lăsând casa, copiii și toate greutățile pe umerii mamei Ruxanda Grigorescu, care, nefiind de

origine din Pitaru, se mută împreună cu copiii la București în mahalaua cărămidarilor. În acest cartier și-a petrecut Grigorescu anii copilăriei.

După o timpurie ucenicie (1848-1850), în atelierul pictorului ceh Anton Chladek, la București execută icoane pentru bisericile din Băicoi (1853) și Căldărușani (1854-1856), picturi murale pentru biserica Zamfira (1857) și Agapia (1858-1861).

La intervenția lui Mihail Kogălniceanu, care îl întâlnește pe artist la Agapia, primește, în 1861, o bursă de la Ministerul de Culte și Instrucțiune Publică pentru a studia la Paris. Între 1862-1863, frecventează atelierul lui Sebastian Cornu, unde este coleg cu Renoir.

În cursul verilor, până în 1869, lucrează la Barbizon, alte locuri din preajma Parisului, în atmosfera cultului pentru pictura în aer liber. Expune la Salonul parizian (din 1868), la Expozițiile artiștilor în viață din București, expozițiile organizate de Societatea Amicilor Belle-Arte. În anii 1873-1874 face o călătorie de studiu prin Italia, Viena, Grecia și Constantinopol. Ia parte ca pictor de front la războiul de independență din 1877-1878, făcând numeroase desene ce vor sta la baza unor compoziții. Din 1879 până în 1890 lucrează îndeosebi în Franța, fie în Bretonia (Bretagne), la Vitre, fie în atelierul său din Paris. Revenit în țară, deschide mai multe expoziții personale la Ateneul Român.

Construiește la Câmpina o casă, devenită apoi muzeu. Este primul dintre fondatorii picturii române moderne, urmat curând de Andreescu și Luchian.

În anul 1900 este invitat să participe la Expoziția Universală din Paris, se retrage, în ultimul moment, nemulțumit de locul acordat pentru expunerea tablourilor sale. Deschide o expoziție personală la Ateneu.

Exercițiul lucrului în aer liber aduce paletelor sale luminozitate, iar modulului de construcție plastică o inedită îmbinare între rigoare și spontaneitate.

În 1906 se ocupă personal de organizarea secției consacrate operei sale în Expoziția Generală. Ultima sa expoziție personală are loc la Ateneu, cu peste 240 de lucrări, în majoritate peisaje: *Spre Telega, Valea Câmpiniței, Fontainebleau, Bâlci pe Valea Bistriței, Apa Slănicului, La Pompei, Curtea pictorului*.

În ultima perioadă a vieții Grigorescu se dedică preponderent subiectelor rustice. Retras la Câmpina, pictează într-o nesfârșită variație a motivului care cu boi, întorcându-se de la muncă pe drumurile prăfuite de țară, portrete de țărânci.

Însă boala de care suferea în ultimul timp îl slăbește, oboseala îl cuprinde tot mai mult, durerea de a nu mai putea lucra ca înainte îl deprimă și încet, încet, puterile îl părăsesc. Sâmbătă, 21 iulie 1907, orele 16, se stinge din viață la Câmpina. La ceremonia de înmormântare participă: Spiru Haret, Al. Vlahuță, N. Petrașcu, Ip. Strâmbulescu, C. Bălăcescu. A lăsat în atelier pe șevalet ultima sa lucrare neterminată, *Întoarcerea de la bâlci*.

Cu o zi înainte de moarte și-a redactat testamentul lăsând Ministerului Instrucțiunii Publice o sumă de 50.000 de lei în vederea acordării a două burse pentru studiul picturii în străinătate (stabilind el însuși condițiile concursului pentru atribuirea bursei).

Referințe

Sentimentul colorează, nu pensula. Poți colora cu o bucățiță de cărbune și toate tuburile din lume nu-ți dau albastrul unei flori de inișor dacă nu-l ai în suflet.

Cine nu descoperă compoziția în chip spontan în clipa când așterne culoarea pe pânză, acela nu are ce căuta în pictură.

Nicolae Grigorescu

Viața lui Grigorescu o povestesc operele lui. O viață simplă, tăcută, ordonată, puternică, închinată toată artei lui. În afară de artă nimic nu exista pentru el. Acolo și-a pus adâncă lui iubire de natură, de podoabele și de tainele ei, minunate pretutindeni, dar mai ales în țara și în făptura neamului lui, acolo iubirea de bine, de adevăr și de frumos...

Alexandru Vlahuță

Nicolae Grigorescu este român cu tot sufletul și în toată opera sa... Prietenia cu artiști francezi nu a reușit să-l smulgă meditației românești, amintirii doinelor, imaginii întinsei câmpii dunărene, argintate de pulbere, acestei dulci țări de coline, cu vii și căsuțe acoperite cu șindrilă. ...El rămâne poet, iar arta sa este un cântec de pasăre. El este român prin

sentiment, prin lirismul fin, prin simpatia pe care o pune în pictură, în alegerea motivelor de-o melancolică întindere sau de-o intimitate visătoare, prin ceea ce are tandru și spiritual în maniera sa.

Henri Focillon

Grigorescu picta cu plăcere vădită, surâzător, comunicativ, cum îi era chemarea. A pictat într-un stil al epocii lui, în apostrofe mișcătoare, monotone ca și în ritmul doinei, grație spiritului și fanteziei. Opera lui ține un loc nemărginit în admirația publicului, pentru că niciun alt artist, de la dânsul, nu a reprezentat mai bine sufletul poporului nostru.

Camil Ressu

Nimeni n-a scris în culori mai armonioase pagini mai limpezi, mai calde și mai profund adevărate despre țara lui. Un rapsod al pământului și al neamului nostru. Un poet mare, adânc și adevărat ca însăși natura i-a fost model, prieten și povățuitor.

Alexandru Cebuc

Întreaga operă a lui Nicolae Grigorescu constituie poate cea mai elocventă demonstrație a modului în care un artist român a înțeles să exprime un conținut românesc în forma original asimilată a celor mai noi cuceriri ale picturii europene de la mijlocul secolului trecut. Prin însuși conținutul și exprimarea sa, opera grigoresciană și-a câștigat un loc în universalitate.

Maria Tamara Dobrin

Titluri pentru expoziții

Un rapsod al pământului și al neamului nostru

Renumitul pictor român – Nicolae Grigorescu

Un mare poet al picturii românești

Nicolae Grigorescu – glorie a neamului românesc

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE**Referințe critice**

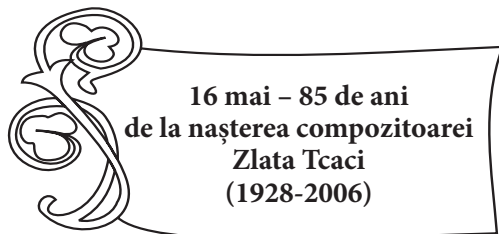
CIUCĂ, Valentin. Pe urmele lui Nicolae Grigorescu / V. Ciucă; cop.: I. Victor. – București: Sport-Turism, 1987. – 230 p.

DRĂGĂNUȘ, Ovidiu. Nicolae Grigorescu: în galeria de artă a Muzeului regional Brașov / O. Drăgănuș. – [s. l.]; [s.n.], 1967. – 50 p.: il.

NICOLAE Grigorescu: [album] / coord.: C. Firuță, C. S. Ion; doc.: A. Marin; vers. engl.: E. Gasnaș. – București: Alcor, 1993. – 48 p.: il. – (Colecție de artă).

BRĂDĂȚEANU, Virgil. Picturi de Nicolae Grigorescu // Brădățeanu, Virgil. Întâlnire cu capodopera / V. Brădățeanu. – București, 1973. – P. 93-102.

TECUCI, Alexandru. Ochii miraculoși // Tecuci, Alexandru. Zbucium de creație și cercetare / A. Tecuci. – Cahul, 2011. – P. 194-198.

Zlata Tcaci s-a născut la 16 mai 1928, în satul Lozova, județul Lăpușna, în familia violonistului, dirijorului și pedagogului Moise Berihman, care mai cânta și la unele instrumente de alamă. Primele lecții de muzică le ia la vârsta de trei ani. Tatăl a fost cel care i-a transmis dragostea pentru muzică, învățând-o să mănuiască vioara și pianul. Urmează patru clase la școala primară și două clase – la Liceul *Regina Maria* din Chișinău. La treisprezece ani (1941), în timpul celui de-al doilea război mondial, se află la o casă de copii din orașul Namangan, Uzbekistan. Acolo organizează un ansamblu de copii și face primele încercări în domeniul compoziției. În 1943 familia se reunește. Împreună cu tatăl său Zlata cântă la vioară în orchestra Teatrului *Alișer Navoi* din orașul Namangan. În anul 1945 revine la Chișinău. Fiind elevă în clasa a

zecea, lucrează la o grădiniță de copii în calitate de conducător muzical, compune și interpretează propriile sale creații. După absolvirea cu mențiune a școlii medii se înscrie la Universitatea de Stat din Chișinău, Facultatea de Fizică și Matematică, pe care o abandonează, pentru a face studii la Conservatorul de Stat *Gavriil Musicescu* (azi Academia de Muzică). Urmează cursurile pregătitoare, paralel cântă la vioară în Orchestra Simfonică a Filarmonicii dirijată de Boris Miliutin. În 1947 își continuă studiile la Conservator, clasa vioară, avându-l ca profesor pe Iosif Dailis, ulterior trece la Facultatea de Teoria Muzicii. Concomitent lucrează ca acompaniator la o școală medie specială de muzică. În 1949 se căsătorește cu viitorul muzicolog Efim Tcaci, pe atunci student la aceeași instituție de învățământ. După absolvirea Conservatorului, în 1953, specialitatea *Muzicologie*, devine profesoară de teoria muzicii la Școala de Muzică *Ștefan Neaga* (azi Colegiul de Muzică *Ștefan Neaga*) din Chișinău, unde activează până în 1963. Ulterior își desfășoară activitatea la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* (1963-1984), Conservatorul de Stat *Gavriil Musicescu* (1984-1993), iar după comasarea acestor două instituții – la Academia de Muzică *Gavriil Musicescu*. În 1962 devine membru al Uniunii Compozitorilor din Moldova, iar din 1973 – membru al comitetului de conducere al Uniunii Compozitorilor din Moldova.

Debutează în 1953 cu cântecul pentru copii *N-am când să mă plictisesc*, pentru voce și pian, versuri de G. Perov. În 1957 îi apare prima lucrare de proporții – cantata *Cântecul Nistrului*, versuri de Emil Loteanu.

Creația Zlatei Tcaci este adresată celor mai diferite categorii de auditori. Mai bine zis, portofoliul ei de creație cuprinde lucrări pentru orice vârstă și accepție de gust: pentru copii și maturi, miniaturi pentru instrumente solistice și ansambluri instrumentale, cicluri vocale de cameră, piese pentru cor și instrumentale, cantate și poeme, concerte, muzică de scenă, inclusiv pentru teatrul de păpuși, muzică de film, abecedare muzicale, basme pentru grupele de concert filarmonice, opere pentru scena mare și mică...

De o deosebită popularitate, atât în republică, cât și peste hotarele ei, s-au bucurat lucrările Domniei sale pentru copii: operele *Capra cu trei iezi*, *Bobocel cu ale lui*; baletul *Andrieș*; basmul muzical *Floarea cu șapte petale*; cantatele *Poemul Nistrului*, *Orașul, copiii, soarele* ș.a.; suitele vocal-simfonice *Șase cântece pentru copii*, vocal-coregrafice *Răsai, soare*,

Hora florilor, Bună dimineața de Gr. Vieru și corale *Plaiul soarelui* ș.a.

În republica noastră Zlata Tcaci este autoarea primelor tratate metodologice din domeniu: *Metoda de aranjament coral* și *Culegerea de dicteuri polifonice* de proprie compoziție; semnează lucrări aparținând „genurilor didactice” pentru inițierea și instruirea copiilor; materiale pentru manualele de muzică; piese de repertoriu și culegeri pentru învățăceii școlilor de muzică, inclusiv *Concertul de școală pentru violină*.

În anul 1974 Zlatei Tcaci i se atribuie Titlul Onorific de Maestru Emerit al Artei din RSSM, Premiul de Stat al RSSM (1982), iar în 1998 – Ordinul Gloria Muncii.

S-a stins din viață la 1 ianuarie 2006.

Referințe

Frumoase, curate ca roua, sunt cântecele Zlatei Tcaci adresate celor mici. Iar roua, spune poetul, este sudoarea privighetorilor, care s-au ostenit toată noaptea cântând. Cred că nu există bucurie mai mare pentru un artist decât aceea de a-și vedea silaba, scrisă ori sonoră, fluturând pe buzele celor mici.

Zlata Tcaci este unul dintre fondatorii muzicii moderne pentru copii.

Grigore Vieru

Rod al stilului personal al compozitoarei, stil născut din îngemănarea laborioasă a logicii cu intuiția artistică, din talent, dar și din trudă, creația sa polifonică și policromatică atestă un talent neordinar, dar și o înaltă măiestrie, maturitate de creație și atitudine plină de responsabilitate față de muzică – cea care se adresează direct mulțimilor.

Galina Cocearova

Cântecele Zlatei Tcaci izvorăsc din tezaurul artei populare moldovenești, distingându-se printr-un caracter național pronunțat.

Ilie Nisan

Titluri pentru expoziții

Frumoase, curate ca roua – cântecele Zlatei Tcaci

Compozitoarea copiilor – Zlata Tcaci

Zlata Tcaci – artist ce apropie cugetele, inimile

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

O RODNOM krae: pesni dlâ detej ml. i sred. šk. vozrasta / Z. Tcaci. – M.: Sov. kompozitor, 1988. – 56 p.

CÂNTEC pentru plai; Clopoțelul; Stejarii veseli / vers.: V. Codiță; Rândunica-mamă / vers.: V. Rusnac; Parcă ar doini bunelul / vers.: V. Codiță; Robinetul / vers.: Gr. Vieru; muz.: Z. Tcaci // Vino mirare: culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1998. – P. 25-32; 73-76; 81-85; 120-125.

CIOCĂNITOAREA=Dâtel / vers.: A. Ciocanu. Ai două inimi, mamă=Dva serdca v tebe, mama / vers.: Gr. Vieru; trad.: Â. Akim; muz.: Z. Tcaci // Poiana privighetorilor=Solov'inaâ polâna: cântece pentru copii. – Ch., 1982. – P. 114-123.

E-O SĂGEATĂ iute...; Ia să-mi spui, copile, spune...; Am un bețișor cu găurele...; Cinel-cinel, spune-mi cine-i el...; De pe-un munte strig...; Am mai vrut să-ți spun, băiete... // Codiță, Vlad. Cinel-cinel, ghici cine-i el?: culeg. de cimituri muzicale pentru copii / V. Codiță; muz.: Z. Tcaci. – Ch., 1991. – P. 9; 15; 17; 68; 70; 73.

LA MOLDOVA=Pesn' o Moldove / vers.: M. I. Ciubotaru // Dimineața copiilor=Utro detstva: culeg. de cântece pentru copii / muz.: Z. Tcaci. – Ch., 1984. – P. 97-100.

LA ORAȘ un ghiocel=Podsnežnik / trad.: V. Baltag; Cântecul degetelor=Pesenka pal'cev; Păsărica=Ptička; Spune=Kolosok otvet' / trad.: Â. Akim; Iese soarele=Vshodit Solnce / trad.: G. Semënova // Vieru, Grigore. Pofțiți de intrați=Vojdite požalujsta / Gr. Vieru; muz.: Z. Tcaci. – Ch., 1987. – P. 77; 86, 103; 116; 113; 115.

MOȘ Gerilă=Ded Moroz / vers.: Gr. Vieru; trad.: V. Baltag;

Ostașul cel viteaz=Soldat geroj / vers.: An. Ciocanu; trad.: V. Baltag; Cântec=Pesnâ o skripače / vers.: V. Galaicu; trad.: V. Baltag; muz.: Z. Tcaci // Cântecul rotește pământul = Pesnâ dvižet șar zemnoj; culeg. de cântece pentru copii. – Ch., 1987. – P. 25; 61; 71.

STELUȚA=Zvezdočka; 1 iunie=1 iună; Ghiocelul=Podsnežnik; Iată, iată soarele=Vot kak solnyško; Ploaia=Dožd'; Fântâna=Kolodec; Puișorii=Gnezdo; Colo-n vale=Babočka, pogodi; Pițigoiiul=Sinica zimoj / vers.: Gr. Vieru; trad.: Â. Akim; muz.: Z. Tcaci // Vieru, Grigore. Să crești mare=Rasti bolșoj / Gr. Vieru. – Ch., 1980. – P. 31;124; 145; 156; 174; 190; 204; 221.

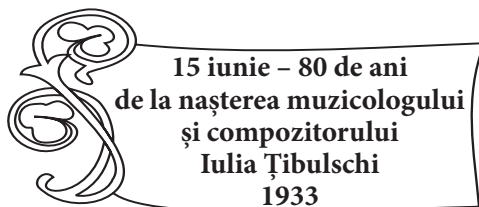
Referințe critice

ZLATA Tcaci: biobibliogr. / alcăt.: C. Neagu, A. Grosu / Bibl. Naț. a RM. – Ch., 1998. – 112 p. – (col. „Moldavica”: Compozitorii Moldovei).

COCEAROVA, G. Zlata Tcaci / G. Cocearova. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 97 p.

DRUȚĂ, Boris. Patru prezențe remarcabile ale intelectualității evreiești din Basarabia // Druță, Boris. Sub Steaua lui David, cu Dumnezeu / B. Druță. – Ch., 2011. – P. 223-231.

COCEAROVA, Galina. Taina unei vieți de succes / G. Cocearova // Lit. și arta. – 2008. – 19 iun. – P. 6.

„Pentru mine cel mai bogat izvor de inspirație este copilăria” – aceste cuvinte aparțin compozitoarei, autoarei de cântece pentru copii Iulia Țibulschi, care s-a născut la 15 iunie 1933 în orașul Leova. Și-a făcut studiile la Școala Medie de Muzică Ștefan Neaga din Chișinău (1950-1954). Urmează studiile la Conservatorul N. A. Rimski-Korsakov din Leningrad (1955-1960), unde l-a avut ca profesor pe V. N. Salmanov.

Între anii 1960-1974 este conferențiar la Institutul de Arte *Gavriil Musicescu* din Chișinău. Ulterior, colaborator științific la Secția Studiul artelor și etnografie a Academiei de Științe din Moldova (1974-1977), redactor muzical la Editura *Literatura artistică* (1977-1990).

A publicat culegeri de cântece: *Clopoței* (1978), *Stea, stea-logostea* (1984), *Ramule-neamule* (1988), unele în colaborare cu poetul Grigore Vieru, cărui compozitoare îi este foarte recunoscătoare: „*Poezia lui Gr. Vieru m-a făcut compozitor. Am rămas în sfera acestei lumi pentru că este o lume miraculoasă*”. Pentru copii a mai compus cicluri vocale: *Soare, soare* (1972), *Cele patru anotimpuri* (1976) etc. A realizat prelucrări de cântece populare moldovenești: *Primăvara, Cucușor cu pană sură, Hora, Fa, Mariță* etc.; pentru cor mixt a capella *Unde crește-un pom pe glie* (1982). Semnează cronici muzicale, articole în cărți, culegeri, reviste, ziare, precum: *Cultura, Chișinău. Gazeta de seară, Literatura și arta* etc. Este autoare de emisiuni radiofonice și de televiziune.

Membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din Moldova (1977). În anul 1986 i s-a decernat Premiul Ministerului Învățământului, iar în 1992 i s-a conferit Titlul Onorific Maestru Emerit al Artei din Republica Moldova.

Referințe

Când ești permanent pe aceeași lungime de undă cu universul copiilor, înțelegerea reciprocă este totală și sinceră. Nu am scris mult, am făcut-o însă din dragoste pentru copii.

Esențialul e să formăm în societatea noastră un anumit mediu cultural pentru copii. Copiii sunt viitoarea noastră societate, cultura acestei societăți și nu există un alt succes pentru mine decât împlinirea acestui vis.

Iulia Țibulschi

Elitarismul muzicii sale se constituie din acea simplitate care nu lasă loc pentru nimic plat, vulgar, frontal. Din contra, este o muzică rafinată și sub aspect intonațional, adică melodic, și sub aspect sintetic, adică armonic. În acest sens Iulia Țibulschi a izbutit să pună într-o relație perfectă armonia universală, impresionistă cu melodica românească

modală și, sub acest raport, cântecul românesc pentru copii își trăiește în creația Iuliei Țibulschi ipostaza lui superioară.

Tudor Chiriac

Titluri pentru expoziții

O compozitoare mare pentru cei mici

Iulia Țibulschi – suflet de o rară sensibilitate

Iulia Țibulschi - 80 de ani de la naștere

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CÂNTÂND cu iubire / Iu. Țibulschi; prez. graf.: Ia. Oliinik. – Ch.: Hyperion, 1996. – 88 p.: n.

CLOPOȚEII: cântece pentru copii / Iu. Țibulschi; vers.: Gr. Vieru. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 88 p.

PIANO-FORTE: florilegiu pentru micii pianiști / Iu. Țibulschi; cuv. înainte: A. Tamazlăcaru. – Ch.: Pontos, 2002. – 52 p.: n.

RAMULE-NEAMULE: cântece și coruri / vers. de Gr. Vieru; muz.: Iu. Țibulschi; prez. graf.: I. Cârmu. – Ch.: Lit. artistică, 1988. – 99 p.: n.

STEA, stea-logostea=Zvezda vyručaj: cântece pentru copii / Iu. Țibulschi; vers.: Gr. Vieru. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 76 p.: n.

Referințe critice

BUZILĂ, Serafim. Țibulschi Iulia / S. Buzilă // Femei din Moldova: encicl. – Ch., 2000. – P.287-288.

MARDARE, Marcela. Cuvânt înainte / M. Mardare // Țibulschi, Iulia. Cântând cu iubire / Iu. Țibulschi, Gr. Vieru. – Ch., 1996. – P. 3-4.

ȘVEȚ, Maria. Iulia Țibulschi / M. Șveț // Calendar Național –

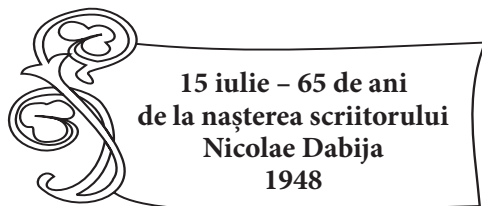
2008 / V. Matei, M. Șveț; Bibl. Naț. a RM. – Ch., 2008. – P.198.

ȚIBULSCHI Iulia // Compozitori și muzicologi din Moldova: lexicon biobibliogr.= Kompozitory i muzykovedy Moldovy: biobibliogr. sprav. – Ch., 1992. – P. 176-178.

ȚIBULSCHI Iulia // Literatura și arta Moldovei: encicl.: vol. 2. – Ch., 1986. – P. 417.

Dedicații lirice

VIERU, Grigore. Într-un cântec: Iuliei Țibulschi / Grigore Vieru // Limba română. – 2009. – Nr. 1-4. – P. 212.

Lider al „generației ochiului al treilea”, poetul și publicistul Nicolae Dabija s-a născut în satul Codreni, fostul raion Căinari. Tatăl său, Trofim Ciobanu, era țăran „cu bibliotecă”, iar mama, Cristina Dabija, se trăgea dintr-o familie cu rude preoți (fratele ei, Serafim Dabija, starețul mănăstirii Zloți, și verișorul ei, părintele Nicodim Onu, au fost condamnați în timpul regimului stalinist la ani grei de temniță pentru „activitate antisovietică”).

Face studiile primare în satul natal, după care urmează școala medie în comuna Sagaidac și în orașelul Cimișlia (1959-1966). După absolvirea Facultății de Litere a Universității de Stat din Moldova (1972) este angajat redactor la Redacția Tineret a Televiziunii din Chișinău. Ulterior lucrează șef Secție poezie și critică la revista *Nistru* (1975-1984), redactor-șef al revistei *Orizontul* (1984-1986) și al săptămânalului *Literatura și arta* (din 1986 până în prezent). A fost deputat în ultimul

for legislativ ex-unional (1989-1991), deputat în Parlamentul Republicii Moldova (1990-2000), președinte al Societății „Limba noastră cea română” (1990, 1998). Din 1991 este președinte al Asociației Oamenilor de Știință, Cultură și Artă din Republica Moldova.

Debutază în 1965 cu un ciclu de poezii publicate în ziarul *Tinerimea Moldovei*. Primul său volum de versuri apare în 1975, având un titlu sugestiv, *Ochiul al treilea*, titlu care se va extinde asupra întregii generații de scriitori ai anilor '70, care promovează în scrierile lor esteticul, maximalismul etic și afirmarea identității naționale. În același an devine membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. Ulterior publică culegerile de versuri *Apă neîncepută* (1980), *Zugravul anonim* (1985), *Aripă sub cămașă* (1989), *Dreptul la eroare* (1993), *Lacrima care vede* (1994), *Oul de piatră* (1995), *Fotografatul de fulgere* (1998), *Cerul lăuntric* (1998), *Tăceri asurzitoare* (1999), *Doruri interzise* (2004) ș.a. Versurile sale vădesc trecerea de la un lirism pur, ferit de frământările cotidianului, de la efuziunea incantatorie, bogată în definiții metaforice, din primele volume, la evocarea și meditația elegiacă, proiecții de legendă și de mit național (etapa *Zugravului anonim*), apoi la o poezie angajată până la patetism în frământările social-politice ale timpului trăit (Mihail Dolgan).

Publicistica și eseistica sa este înmănunchată în volumele *Pe urmele lui Orfeu* (1983), *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), *Icoană spartă, Basarabia* (1998), *La est de vest* (2001) ș.a. În anul 2009 este editat primul roman al lui Nicolae Dabija *Tema pentru acasă* urmat de albumul *Tema de după tema de acasă*, în care sunt adunate fotografii de la întâlnirile autorului cu cititorii și impresile, discuțiile acestora pe marginea romanului.

Celor mai mici cititori le sunt adresate cărțile pentru copii *Povești de când Păsărel era mic* (1984), *Păsărea Măiastră* (1986), culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni* (1992), ciclul de manuale de istorie pentru clasele primare *Daciada* (1991, în colaborare cu Aurelian Silvestru), volumul *În căutarea identității* (2002) – o istorie a neamului românesc din Basarabia repovestită pentru elevi ș.a.

O contribuție importantă la valorificarea creației înaintașilor este *Antologia poeziei vechi moldovenești* (1988) alcătuită de Nicolae Dabija. Prin această lucrare scoate din anonim autori din sec. XV-XVIII, descoperiți în arhivele din Rusia, Ucraina, Polonia.

A tradus din G. Guleam, A. Atageanov, T. Tangrâkuliev, F. Garcia

Lorca, V. Jukovski, M. Canoat, J. W. Goethe și alți autori. Cicluri de versuri din creația lui Nicolae Dabija au fost traduse în engleză, franceză, spaniolă, ebraică, ungară, persană, suedeză, letonă, armeană, uzbekă, georgiană etc.

A fost distins cu numeroase premii, între care: Premiul Tineretului din Moldova pentru volumul de versuri *Ochiul al treilea* (1977), Premiul de Stat al Republicii Moldova pentru cărțile *Antologia poeziei vechi moldovenesti*, *Pe urmele lui Orfeu și Alte povești de când Păsărel era mic* (1988), Premiul „Ion Creangă” acordat de Academia Română pentru culegerea de povestiri *Nasc și la Moldova oameni*, apreciată ca cea mai bună carte pentru copii a anului (1992), Premiul „Mihai Eminescu” al Academiei Române pentru volumul *Dreptul la eroare* (1995), Premiul pentru proză „Gib. I. Mihăiescu” pentru culegerea de publicistică *Libertatea are chipul lui Dumnezeu* (1997), Premiul pentru publicistică al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1999, pentru *Harta noastră care sângeră*), Premiul „Titu Maiorescu” al Asociației Jurnaliștilor din România (2000), Medalia guvernamentală a României „Mihai Eminescu. 150 de ani de la naștere” (2000), Premiul Primăriei Chișinău acordat în cadrul ediției a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii de la Chișinău pentru volumul *În căutarea identității* (2003), Premiul *Opera Omnia* al Uniunii Scriitorilor din Moldova pentru anul 2006. În 1995 i s-a decernat Ordinul Republicii (returnat mai târziu, în semn de protest împotriva acțiunilor de subminare a valorilor democratice). Este laureat al Ordinului Steaua României cu gradul de Comandor „pentru remarcabila sa operă poetică și implicarea sa în readeptarea spiritualității românești” (2000). Membru de Onoare al Academiei Române (2003).

Referințe

Precum un cerc cu centrul în afara sa,
precum o secundă în care încape Vecia,
precum un cer născocindu-și propria stea –
p o e z i a.

Toate aceste poezii nu-s decât
peisaje ale sufletului,

(...) un peisaj al sufletului:
patria, alt peisaj: dragostea,
disperarea, primăvara, copilăria – aceste peisaje
ale sufletului,
prin care noi trecem, mirându-ne...

Poeții nu au dreptul la eroare,
Cum ei depozitează adevărul,
În jurul lor se-adaugă lin veacul:
Precum în jurul sâmburelui – mărul.

Nicolae Dabija

Poet al unui univers al candorilor, în care dispar materialitatea și obiectivitatea, fiindcă totul se înfrăgezește, înflorește și înmugurește, el îmbrățișează mai apoi registrul inspirației naționale și sociale care implică, firește hieratism, oracularitate, înverșunare polemică.

... Ca și Mallarme, Dabija visează la o carte în care ar găsi toate versurile pe care a vrut să le scrie. Această carte poate fi scrisă prin transcrierea poeziei vieții înseși sau a cântecului fundamental al neamului.

Mihai Cimpoi

Nicolae Dabija reușește să dea scrierilor sale valențe literare remarcabile, situându-le adesea în linia celor mai izbutite împliniri ale genului ilustrat la noi, spre exemplu, de Eminescu, Goga, Arghezi și Blaga. Prin talent și meșteșug, printr-o impecabilă limbă literară, prin abile ruperi de ritm și antrenante digresiuni, scriitorul reușește să ne trezească interesul, cu atât mai mult cu cât înaintăm în lectură.

Ilarie Hinoveanu

Nicolae Dabija este un poet unic, indiferent în ce clasificare am încerca să-l încadrăm: națională sau universală. El a adus în literatura noastră o nouă dimensiune, dimensiunea „ochiului al treilea”.

El a revoluționat metafora și de aici a pornit o nouă generație.

El trebuia să se nască, fiindcă într-o literatură sufocată de cenzură trebuia să apară un poet care ar fi rostit toate teme interzise pe înțelesul tuturor, dar făcându-le intangibile pentru foarfecile cenzorului.

Cineva trebuia să povestească istoria milenară a poporului nostru nu din spusele altora, ci cu efortul și harul unui martor ocular. Nicolae Dabija a apărut ca un poet al vechii Dacii, în tot ce scrie rămâne creatorul fidel al acelei țări istorice, care ne luminează nu numai trecutul, ci și viitorul.

Iurie Colesnic

Nicolae Dabija [este] poate cea mai complexă personalitate culturală din Basarabia. Unul dintre cei mai de seamă poeți contemporani, cercetător profund și original al literaturii vechi românești.

Grigore Vieru

Nicolae Dabija este o voce, o prezență, o personalitate reprezentativă nu numai a literaturii basarabene, ci pentru întreaga cultură română și, în condiții egale de difuzare și comentare, se poate impune și pe plan european.

Viorel Dinescu

Între viață și moarte, între pământesc și astral – neconținut în căutarea unui echilibru – poetul e un centru de balast, o voce caldă care-și reprimă accentele înalte.

Constantin Ciopraga

Titluri pentru expoziții

Sufletul meu e o carte, pe care-o traduc în cuvinte

Devin cu încetul cuvânt...

Scriind – să sporești ale foi lumini...

Nicolae Dabija – peisagist al sufletului

Universul liricii lui Nicolae Dabija

Nicolae Dabija – poet al luminii

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE**Opera**

- ALTE** povești de când Păsărel era mic / N. Dabija; pict.: A. Țurcanu. – Ch.: Lit. artistică, 1984. – 80 p.: il.
- APĂ** neîncepută / N. Dabija. – Ch.: Lit. artistică, 1990. – 115 p.
- ARIPĂ** sub cămașă / N. Dabija; select.: A. Andrieș; pref.: C. Ciopraga; cop. și il.: D. Patrașcu. – Iași: Junimea, 1991. – 146 p.
- AȘCHII** de stele / N. Dabija; [col. îngrijită: Iu. Filip; cop.: S. Stanciu; des.: N. Dabija]. – [Ploiești], [2011]. – 128 p.: il.
- BONDARI** cu motor: (poezii despre, cu și pentru copii) / N. Dabija; il.: V. Dabija. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră) (Poezii mici pentru pici-pitici).
- CERUL** lăuntric / N. Dabija; des. de aut; cop.: I. Cârmu. – Ch.: Litera, 1998. – 320 p.
- DOMNIA** lui Ștefan cel Mare / N. Dabija; prez. graf.: S. Zamșa. – Ch.: Universitas, 1991. – 128 p.: il.
- DORURI** interzise / N. Dabija; conc. graf. a col. și cop.: V. Zmeev; des. de aut. – Ed. a 2-a. – București; Ch.: Litera Internațional, 2004. – 436 p.: il. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 498).
- FOTOGRAFUL** de fulgere: poezii / N. Dabija; pref.: E. Simion. – București: Minerva, 1998. – 286 p. – (Biblioteca pentru toți; nr. 1475).
- HOȚII** de speranțe / N. Dabija; graf.: V. Cucu. – Bacău: Vicovia, 2009. – 299 p. – (Români uitați).
- ÎN CĂUTAREA** identității: istoria neamului românesc din Basarabia povestită pentru elevi / N. Dabija; graf. col.: V. Zmeev. – Ed. a 2-a, adăug. – Ch.: Litera, 2002. – 519 p. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 241).
- NASC** și la Moldova oameni: povestiri / N. Dabija. – Ch.: Hyperion, 1992. – 74 p.: il.
- OUL** de piatră / N. Dabija; cop.: D. Nicolescu. – București: Ed. Eminescu, 1995. – 240 p. – (Poeți români contemporani).
- PE URMELE** lui Orfeu / N. Dabija; prez. graf.: I. Cârmu. – Ch.: Hyperion, 1990. – 380 p.: il.
- POVEȘTI** de când Păsărel era mic; Bătălia de la Nuiava unde mi-am pierdut luleaua / N. Dabija; pict.: A. Colâbneac. – [ed. a 2-a]. – Ch.: Baștina-Radog, 2011. – 24 p.: il.
- TEMA** pentru acasă: (roman) / N. Dabija; cop.: L. Popescu. – Ch.: Ed. pentru Literatură și Artă, 2011. – 406 p.

Referințe critice

NICOLAE Dabija: biobibliogr. / Bibl. Mun. „B. P. Hasdeu”; Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”; alcăt.: M. Cioclea. – Ch., 1999. – 144 p.

CORCINSCHI, Nina. Poezie și publicistică. Interferența limbajelor / N. Corcinschi. – Ch.: Tipografia Centrală, 2008. – 132 p.

AGACHE, Catinca. Basarabia. Profil critic: Nicolae Dabija – creator de poeme oraculare // Agache, Catinca. Literatura română în țările vecine 1945-2000 / C. Agache. – Iași, 2005. – P. 272-277.

BANTOȘ, Ana. Real și mistic în poezia lui Nicolae Dabija / A. Bantș // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 533-543.

BUSUIOC, Nicolae. De la limpezimea clasicității la patosul aprig // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / N. Busuioc. – Ch., 2010. – P. 32-34.

CIMPOI, Mihai. Nicolae Dabija. Istoria poetică // Cimpoi, Mihai. Critice. Vol. 3 / M. Cimpoi. – Craiova, 2003. – P. 209-211.

CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija // Ciocanu, Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova / I. Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 231-238. – (Biblioteca școlarăului; nr. 213).

CIOCANU, Ion. Nicolae Dabija între imaginea sugestivă și verva publicistică // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: incursiuni critice în procesul literar contemporan / I. Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 134-139.

CIOCANU, Ion. Un scriitor „născocit de poeme”: Nicolae Dabija // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă: incursiuni critice în procesul literar contemporan / I. Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 123-133.

CODRU, Anatol. Nicolae Dabija: [eseu] // Codru, Anatol. Piatra de citire / A. Codru. – Ch.; București, 2003. – P. 462-463.

CUZUIOC, Ion. Creația bunătății omului // Cuzuioc, Ion. Lume, lume... / I. Cuzuioc– Ch., 2006. – P. 138-141.

NICOLAE Dabija (Ciobanu) // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ch., 2004. – P. 117-125.

NICOLAE Dabija // Dicționarul general al literaturii române. Vol. II: C-D / Academia Română. – București, 2004. – P. 249-550.

NICOLAE Dabija // Literatura română: dicț.-antologie de istorie

și teorie literară / alcăt.: L. Bucătaru. – Ed. a 4-a, rev. și compl. – Ch., 2005. – P. 169-171.

NICOLAE Dabija // Mică enciclopedie ilustrată a scriitorilor din Republica Moldova. – București; Ch., 2005. – P. 243-260. – (Biblioteca școlarăului, serie nouă; nr. 480).

DOLGAN, Mihail. Nicolae Dabija: dreptul la poezia „pură” / M. Dolgan // Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări. – Ch., 1998. – P. 544-548.

MICU, Dumitru. Poezia românească basarabească. Nicolae Dabija // Micu, Dumitru. Istoria literaturii române de la creația populară la postmodernism / D. Micu. – București, 2000. – P. 427-428.

ROTARU, Ion. Scurtă privire asupra poeziei basarabene și bucovinene din anii 70 până azi: Nicolae Dabija // Rotaru, Ion. O istorie a literaturii române. Vol. 5: Poezia românească de la al doilea război mondial până în anul 2000 / I. Rotaru. – București, 2001. – P. 612-619.

CIMPOI, Mihai. O personalitate complexă / Mihai Cimpoi // Lit. și arta. – 2011. – 20 oct. – P. 4.

CORBU, Daniel. „Tema pentru acasă”, un roman de Premiul Nobel / D. Corbu // Lit. și arta. – 2011. – 21 apr. – P. 4.

CREȚU, Nicolae. Un roman-baladă: „Tema pentru acasă” de Nicolae Dabija / N. Crețu // Convorbiri literare. – 2011. – Nr. 2. – P. 113-117; Nr. 3. – P. 91-94.

CRUDU, Dumitru. Siberia lui Nicolae Dabija: [N. Dabija. „Tema pentru acasă”] / D. Crudu // Timpul. – 2011. – 4 mart. – P. 25.

IACHIM, Ion. „Dacă n-ai iubit pe nimeni, este ca și cum n-ai fi trăit” / I. Iachim // Univers pedagogic. – 2011. – 2 iun. – P. 4.

JOSU, Nina. Un volum actual pentru copii: „Povești de când Păsărea era mic” / N. Josu // Lit. și arta. – 2011. – 14 apr. – P. 5.

JOSU, Nina. Volume de valoare, scriitori mult așteptați / N. Josu // Lit. și arta. – 2011. – 5 mai. – P. 5.

NICOLAE Dabija – Doctor Honoris Causa al UTM // Făclia. – 2011. – 22 oct. – P. 1.

TAMAZLÂCARU, Elena. Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice din Republica Moldova / E. Tamazlăcaru // Lit. și arta. – 2011. – 20 oct. – P. 4.

ANDREI, R. „Tema pentru acasă” – romanul de succes al anului / R. Andrei // Bibliopolis. – 2010. – Nr. 4. – P. 55-57.

BĂJENARU, George. Cartea unui vizionar / G. Băjenaru // Lit. și

arta. – 2010. – 4 febr. – P. 4.

BERGHIA, Ion. O carte ca o mănăstire... / I. Berghia // Lit. și arta. – 2010. – 15 iul. – P. 4.

BOBEICĂ, Constantin. Să legi o rană c-un cuvânt...: (note despre primul roman al lui Nicolae Dabija „Tema pentru acasă”) / Bobeică, Constantin. Sinteze: (trăite, văzute, cugetate, durute) / C. Bobeică. – Ch., 2010. – P. 140-143.

BUDIȘTEANU, Alexandru. O revelație maximă / A. Budișteanu // Lit. și arta. – 2010. – 15 iul. – P. 4.

CIMPOI, Mihai. [Referințe critice pe marginea romanului „Tema pentru acasă”] / M. Cimpoi, A. Codru, M. Sultana-Vicol [et al.] // Lit. și arta. – 2010. – 25 mart. – P. 5.

CIOBANU, Mircea V. Romanul din Basarabia, A.D. 2009: „teme” și „strategii narative” / M. V. Ciobanu // Sud-Est cultural. – 2010. – Nr. 2. – P. 15-28.

DIMA, Nicolae. O splendidă și binevenită carte: [N. Dabija. „Tema pentru acasă”] / N. Dima // Lit. și arta. – 2010. – 21 oct. – P. 4.

DUMBRĂVEANU, Cătălina. Lecție de demnitate la „Dante Alighieri” / C. Dumbrăveanu // Lit. și arta. – 2010. – 10 iun. – P. 4.

ISAC, Ștefania. Romanul „Tema pentru acasă” – nu se citește, se soarbe literă cu literă... / Ș. Isac // Lit. și arta. – 2010. – 3 iun. – P. 4.

GROSU, Lidia. „Tema pentru acasă” – un dor continuu de libertate / L. Grosu // Lit. și arta. – 2010. – 21 oct. – P. 4.

POPA, Stela. Cartea de pe noptiera mea / S. Popa // Lit. și arta. – 2010. – 15 iul. – P. 4.

SILVESTRU, Aurelian. O lecție a neuitării / A. Silvestru // Limba română. – 2010. – Nr. 5-6. – P. 33-36.

UNGUREANU, Larisa. „Tema pentru acasă” – un roman multașteptat / L. Ungureanu // Lit. și arta. – 2010. – 10 iun. – P. 4.

LEU, Ion. Cartea – șansa fiecăruia dintre noi / I. Leu // Florile dalbe. – 2009. – 26 mart. – P. 7.

RACHIERU, Adrian Dinu. Nicolae Dabija – neoromantism și militantism (I): „Nu-s poet, sânt cel născocit de poeme” / A. D. Rachieru // Convorbiri literare. – 2009. – Nr. 4. – P. 74-75.

Dedicații lirice

ANTON, Ion. Tunetul de primăvară: pentru poetul Nicolae Dabija // Anton, Ion. Cădere sentimentală pe gânduri: scrieri alese / I. Anton. – Ch., 2010. – P. 91.

CODRU, Anatol. Lui Nicolae Dabija // Codru, Anatol. Față către față / A. Codru. – Ch., 2011. – P. 22.

IACHIM, Ion. Strigăt: lui Nicolae Dabija // Iachim, Ion. Ascult cum înflorește inul / I. Iachim. – Ch., 2007. – P. 52.

MORĂRAȘ, Mihai. Mănăstirea Țipova: pentru Nicolae Dabija / M. Morăraș // Lit. și arta. – 2010. – 28 oct. – P. 5.

PUȘNEAC, Violeta. Destin: (dedicată poetului N. Dabija la 60 de ani) / V. Pușneac // Universitatea. – 2009. – 29 dec. – P. 7.

RUSNAC, Anatol. Revenind acasă: pentru Nicolae Dabija // Rusnac, Anatol. Pe-o margine de vis / A. Rusnac. – Ch., 2008. – P. 45.

SCHIȚCO, Boris. Cronicarul: lui Nicolae Dabija // Schițco, Boris. Furtuna din piept: versuri / B. Schițco. – Ch., 2011. – P. 52.

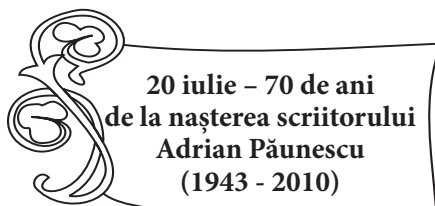
TATARU, Victoria. Ca și cum: poetului Nicolae Dabija // Tataru, Victoria. Strigă-mă cu numele tău / V. Tataru. – Ch., 2010. – P. 91.

TĂRĂȚEANU, Vasile. Apelul de seară: lui Nicolae Dabija / V. Tărățeanu // Lit. și arta. – 2010. – 23 sept. – P. 5.

TOMA, Vasile. Acasă: lui Nicolae Dabija // Toma, V. Mesaje din orfelinat / V. Toma. – Ch., 2009. – P. 29-31.

VIERU, Gr. Glasul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Gr. Acum și în veac: poeme, cântece, confesiuni / Gr. Vieru. – Ch., 2004. – P. 268-269. – (Biblioteca școlarului, serie nouă; nr. 505).

VIERU, Gr. Sunt fiul: lui Nicolae Dabija // Vieru, Gr. Cântec de leagăn pentru mama: poezii și aforisme / Gr. Vieru. – Timișoara, 2003. – P. 100.

Poetul, prozatorul și gazetarul, Adrian Păunescu, s-a născut la 20 iulie 1943, com. Copăceni, jud. Bălți. Este fiul Floarei Păunescu (n. Ispas) și al lui Constantin Păunescu, învățători, de descendență olteană. După reocuparea Basarabiei de către armata sovietică, familia se întoarce la Bârca, în Oltenia. Adrian Păunescu începe cursul mediu la Liceul *Frații Buzești* din Craiova, spre a-l continua la Liceul *Sf. Sava* din București și a-l absolvi, în 1960, la Școala medie nr. 10. Student, între 1963 și 1968, la Facultatea de Limbă și Literatură Română a Universității din București. Lucrează din 1966 în redacția revistei *Amfiteatru*. În 1968 trece la *Gazeta literară*. În 1970 devine redactor-șef adjunct la *Luceafărul*. Timp de un an școlar (1971-1972) beneficiază de o bursă la Iowa (SUA). Revenit în țară, întemeiază un „cenaclu revoluționar” de mare răsunet, ce organizează șezători în toată țara. Din 1973, când poetului i se încredințează direcția săptămânalului *Flacăra*, cenaclul primește numele acestuia și faima lui. Aici promovează poezia contemporană, lansând numeroase talente, atât literare, cât și muzicale. A inventat sintagmele „generația în blugi” și „muzică tânără” pentru a-și desemna tinerii spectatori amatori ai unui stil vestimentar nonconformist, respectiv sonoritățile iubite de aceștia, ale genurilor folk și rock. După explozia decembristă, scoate periodicele *Vremea* și *Totuși iubirea*, fondează Editura *Adrian Păunescu*, reactivează cenaclul, interzis în 1985, cât și o nouă serie a revistei *Flacăra*, moderează emisiuni televizate etc. Pe 7 mai 1990 înființează Cenaclul *Totuși iubirea*, pe Stadionul din Drobeta Turnu-Severin, sub impulsul ziaristului Dumitru Vișan și al fotbalistului Ilie Balaci. În cei peste zece ani de activitate, noul cenaclu susține concerte de mare succes, în țară și dincolo de actualele granițe, în special la Chișinău. Angrenat în politica militantă, devine membru în conducerea Partidului Socialist al Muncii, de unde trece la Partidul Social Democrat. Activează în Parlamentul României, ca senator al primului, apoi al celui de-al doilea partid, fiind desemnat și între parlamentarii care reprezintă România în Consiliul

Europei (1993-1999).

A debutat ca poet în revista *Luceafărul* la 1 mai 1960.

Pe tărâmul scrisului, Adrian Păunescu excelează, înainte de orice, prin productivitate. Dintre poeții români este, poate, cel mai prolific din toate timpurile, având editate zeci de volume, unele de o masivitate deosebită. Printre acestea se numără: *Ultrasentimente* (1965, debut editorial), *Mieii primi* (1966), *Fântâna somnambulă* (1968), *Cărțile poștale ale morții* (1970, pentru care i se acordă Premiul Uniunii Scriitorilor), *Aventurile extraordinare ale lui Hap și Pap* (1970, literatură pentru copii), *Viață de excepții* (1971), *Sub semnul întrebării* (1971), *Istoria unei secunde* (1971), *Lumea ca altă lume* (1973), *Repetabila povară* (1974), *Pământul deocamdată* (1976), *Poezii de până azi* (1978), *Sub semnul întrebării* (1979), *Manifest pentru sănătatea pământului* (1980), *Iubiți-vă pe tunuri* (1981), *De la Bârca la Viena și înapoi* (1981), *Rezervația de zimbri* (1982), *Totuși iubirea* (1983), *Locuri comune* (1986), *Viața mea e un roman* (1987), *Sunt un om liber* (1989), *Meserie mizerabilă, sufletul* (2000), *Măștile însângerate* (2001), *Nemuritor la zidul morții* (2001), *Până la capăt* (2002), *Liber să sufăr* (2003), *Din doi în doi* (2003), *Logica avalanșei* (2005), *Un om pe niște scări* (2006), *Copaci fără pădure* (2006), *Doamne, ocrotește-i pe români!* (2006), *Rugă pentru părinți* (2007-2008), *Libertatea de unică folosință* (2007), *Vinovat de iubire* (2010), *Ultima noapte pe Atlantida. Poezii vechi și noi* (2010).

Un număr apreciabil de poezii ale sale au fost făcute cunoscute prin punerea lor pe muzică de către compozitori din genurile folk și rock. Există și situații în care Păunescu a colaborat direct cu muzicienii, îndeosebi în cadrul Cenaclului *Flacăra*.

Talentul său poetic a fost apreciat de mulți critici literari importanți. Astfel, Șerban Cioculescu a spus că Adrian Păunescu este cel mai mare poet social de după Tudor Arghezi, iar Eugen Simion îl consideră „ultimul mare poet social român”.

În dimineața zilei de 5 noiembrie 2010, după o lungă luptă cu boala, Adrian Păunescu s-a stins din viață. Diabetul de care suferea i-a afectat mai multe organe, iar în noaptea de 4 spre 5 noiembrie starea poetului s-a înrăutățit. Medicii nu l-au mai putut salva, în ciuda eforturilor depuse.

Referințe

Un poet de netăgăduit talent, înzestrat cu harul de a transfigura realitatea cotidiană și, într-un fel, de a demistifica, stabilind (ca orice artist autentic) relații noi între fenomene sau între om și lumea înconjurătoare, răsturnând, dacă e cazul, înțelesuri vechi, propunând în locu-le altele inedite, și umplând cu eul său omniprezent spațiile Universului.

Aurel Martin

O fire romantică furtunoasă, greu de stăpânit, din familia de spirite a unui Heliade (mai degrabă, decât a lui Macedonski sau Minulescu, despre care s-a vorbit) întreține suflul liric al mai multor poeți uniți într-o singură voce: un autor de imnuri și ode, altul tentat de dimensiunile epopeice ale poeziei, altul, un pamfletar virulent. În orice caz, indiferent de nuanțele atitudinii, Adrian Păunescu este implicat în evenimente, cu vocație pentru social, întrebându-se (și ca foarte talentat și incisiv publicist) asupra problemelor zilei, forțând auzul colectivității și insinuându-se drept conștiință reprezentativă a epocii. [...] Profund implicat în real, eul poetic se afirmă ca factor catalizator, cu dubii față de tiparele impuse, cultivându-și, prin urmare, luciditatea receptării „întâmplărilor din afară”.

Ion Pop

Poezia sa este o poezie de atitudine, în primul rând; atitudine fățișă; am putea spune pledoarie – și în focul demonstrației zărești și colții și lacrimile; când Adrian Păunescu își arată colții, e un autor de pradă: inerta, vechi apucături, îndărătnici și sfătuitoari de ocazie sunt sfâșiați în largi hiperbole, făcuți cu miere și oțet și puși pe munți la uscat, în privilegiu lumii; dar imediat spectacolul liric e punctat de o ieșire lirică, la fel de grandioasă; multe versuri îți rămân în minte și farmecul lor e greu de explicat.

Marin Sorescu

Declamator și proclamator, desfigurează „sfinții” însă fără a caricaturiza, ci printr-o paradoxală solemnitate a rostirii. Căci Adrian Păunescu este în fond aproape un fanatic îndrăgostit de viață. Trăiește totul cu o frenezie uluitoare, cu un fel de disperare. Iubește sau urăște

paroxistic, ingenuitatea de a spune adevărurile îi dă dreptul la revoltă, conștiința unor posibile dezaastre cosmice îi dă prilejul jubilației eului. El intră în deceniul opt hotărât să schimbe lumea, de unde această cuprindere „enciclopedică” a tuturor problemelor și evenimentelor ei cotidiene.

Petru Poantă

În *poezia politică propriu-zisă*, Adrian Păunescu folosește față de eveniment două atitudini: fie dilatarea, ridicarea lui la valoarea unui simbol general prin acumulare de propoziții oraculare, fie, în sens contrar, tendința de a înveli rana deschisă a faptului într-o plasă de imagini aluzive. În primul caz poemul se deschide, se explicitează pe măsură ce în cuptoarele lui încăpătoare intră noi șarje de minereu verbal, în cel de al doilea se codifică, pătrunde deliberat în zona aproximației și a aluziei.

Eugen Simion

Titluri pentru expoziții

Flacăra iubirii noastre – Adrian Păunescu
 Adrian Păunescu – cel care a fost și care este
 A scris cu iubire și speranță
 Lumina care nu va apune niciodată

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CELE mai frumoase poezii de dragoste / A. Păunescu; ed. îngrijită de A.-M. Păunescu. – București: Curtea Veche, 2011. – 299 p. – (Biblioteca pentru toți: O col. de literatură românească; nr. 101).

TRILOGIA căruntă. În 3 vol. / A. Păunescu. – București: Păunescu, 1994.

Vol. 1. – Romaniada: poezii noi. – 271 p.

Vol. 2. – Noaptea marii beții: poezii noi. – 204 p.

Vol. 3. – Bieții lampagii: poezii noi. – 207 p.

ULTRASENTIMENTE; Mieii primi; Fântâna somnambulă / A. Păunescu; pref.: I. Constantin; tab. cron. și ref. critice: C. Sturza. – București: Curtea Veche, 2011. – 379 p.

Referințe critice

MANOLESCU, Nicolae. Adrian Păunescu // Manolescu, Nicolae. Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură / N. Manolescu. – Pitești, 2008. – P. 1052-1055.

PĂUNESCU Adrian // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 5 / Academia Română. – București, 2006. – P. 135-139.

SASU, Aurel. Păunescu Adrian // Sasu, Aurel. Dicționarul biografic al literaturii române. Vol. 2.: M-Z / A. Sasu. – Pitești, 2006. – P. 318-320.

BĂLAN, Tatiana. Copăceni – baștina lui Adrian Păunescu / T. Bălan, Gh. Postolache // „**MIC**”. – 2011. – Nr. 1. – P. 8-9.

CERNEI, Ion. Adrian Păunescu, așa cum l-am cunoscut... / I. Cernei // Timpul. – 2011. – 21 ian. – P. 21.

CIOBANU, Raisa. Adrian Păunescu a revenit la Chișinău / R. Ciobanu // Lit. și arta. – 2011. – 1 sept. – P. 1.

CIOBANU, Raisa. Adrian Păunescu revine printre noi / R. Ciobanu // Lit. și arta. – 2011. – 21 iul. – P. 1.

DIMISIANU, Gabriel. Adrian Păunescu altfel / G. Dimisianu // România literară. – 2011. – 7 ian. – P. 6.

JOSU, Nina. Flacăra iubirii noastre – Păunescu / N. Josu // Lit. și arta. – 2011. – 10 noiembr. – P. 4.

JOSU, Nina. Păunescu, cel care a fost și care este / N. Josu // Lit. și arta. – 2011. – 8 sept. – P. 4.

MICU, Vasile. A scris cu iubire și speranță / V. Micu // Lit. și arta. – 2011. – 3 noiembr. – P. 4.

ROIBU, Nicolae. Dor de Păunescu / N. Roibu // Timpul. – 2011. – 4 noiembr. – P. 23.

ANTON, Ion. De ce „Flacăra” lui Păunescu nu s-a stins? / I. Anton // Florile dalbe. – 2010. – 11 noiembr. – P. 1.

ANTON, Ion. Mai arde încă / I. Anton // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 6.

CIOBANU, Raisa. Omul care rostea cuvântul cu forța unui vulcan / R. Ciobanu // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 5.

COLESNIC, Iurie. Lumina care nu va apune niciodată / Iu. Colesnic // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 5.

CORBU, Daniel. Unul dintre ultimii zei ai culturii române / D. Corbu // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 6.

DABIJA, Nicolae. Adrian Păunescu și Basarabia: 1. Clopotul / N.

Dabija // Lit. și arta. – 2010. – 15 iul. – P. 5.

DISCURSUL acad. Gh. Duca despre limba română și meritele incontestabile ale scriitorului Adrian Păunescu în literatura și cultura română / Gh. Duca // Lit. și arta. – 2010. – 2 sept. – P. 5.

LIȚA, Marina. Adrian Păunescu căruia i-a vibrat inima pentru Basarabia / M. Lița // Jurnal de Chișinău. – 2010. – 9 noiembr. – P. 8-9.

RĂILEANU, Vitalie. Adrian Păunescu: Prima picătură de aer am luat-o aici – în Basarabia / V. Răileanu // Lit. și arta. – 2010. – 9 sept. – P. 4.

ROIBU, Nicolae. Adrian Păunescu, membru de onoare al AȘM / N. Roibu // Timpul. – 2010. – 13 aug. – P. 28.

VIERU, Grigore. A fost un NATO al românilor / Gr. Vieru // Moldova. – 2010. – Nr. 11-12. – P. 22-23.

Dedicații lirice

ARISTIN-CUPCEA, Sandu. Cu „Flacăra”, durut, iar te aprinzi...”: lui Adrian Păunescu – vizionând documentarul despre cenaclul „Flacăra” / S. Aristin-Cupcea // Lit. și arta. – 2011. – 8 sept. – P. 4.

GRAMA, Steliana. Demnitate: lui Adrian Păunescu // S. Grama. Telerana: versuri / S. Grama. – Ch., 2011. – P. 43-44.

GROSU, Lidia. Maestrului Adrian Păunescu / L. Grosu // Făclia. – 2010. – 13 noiembr. – P. 16.

LARI, Leonida. În noapți târzii: poetului Adrian Păunescu // L. Lari // Lit. și arta. – 2011. – 27 oct. – P. 5.

MAȚCAN, Nicolae. A încetat inimă să bată... / N. Mațcan // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 7.

ROȘIORU, Nicolae. Basarabia în iarnă: lui Adrian Păunescu / N. Roșioru // Lit. și arta. – 2012. – 1 mart. – P. 5.

ȘTEFAN, Sergiu. Fior ciudat: lui Adrian Păunescu / S. Ștefan // Florile dalbe. – 2011. – 13 ian. – P. 8.

TRAIANUS. Visul ca moștenire: la asfințitul lui Adrian Păunescu / Traianus // Lit. și arta. – 2010. – 11 noiembr. – P. 6.

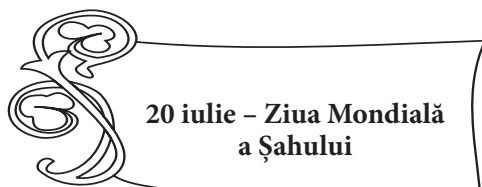
Documente audiovizuale și electronice

COLINDA galbenei gutui [înregistr. audio] / A. Păunescu; muz.: N.

Zaharia; interpr.: M. Mocanu // Sus mai sus pe lângă cer. – Ch.: Music Master, 2000. – 1 casetă. – Stereo HX-PRO.

COLINDUL colindelor [înregistr. audio] / A. Păunescu; muz.: O. Baraliuc; interpr.: O. Ciolacu // Pe adresa unui neam. – M.: Melodia, 1991. – 1 disc. – C 6032151006.

NOAPTEA mării beții [înregistr. audio] / A. Păunescu; muz.: I. Aldea-Teodorovici; interpr.: D. și I. Aldea-Teodorovici // Clopotul învierii... – Ch.: Music Master, 2001. – 1 casetă. – STEREO HX-PRO.

Ziua Mondială a Șahului a fost instituită în 1966, la inițiativa Federației Internaționale a Jocului de Șah, fiind sărbătorită în fiecare an pe 20 iulie.

Originea acestui joc este India, numindu-se atunci „ciaturanga”. Cu timpul și în diferite variante, acest joc s-a răspândit în toată Asia, iar spre sfârșitul sec. al V-lea a pătruns și în Iran, unde s-a bucurat de o deosebită popularitate. În sec. al VII-lea jocul de șah este cunoscut și de arabi, care îl botează „șatrandj”. Arabii dezvoltă și perfecționează jocul, punând accentul nu numai pe latura lui practică, de joc efectiv, ci acordând un interes major și „compoziției șahiste” (probleme, studii) și cercetării (analiza) pozițiilor.

În perioada sec. X-XV șahul cunoaște o perioadă de declin datorită scăderii de cultură cauzată de dominația feudalismului și a influenței bisericii. În epoca Renașterii (sec. XV-XVI) jocului de șah i se creează niște reguli mai clare, mai precise, deși unitatea lor este consemnată după anul 1800. Descoperirea tiparului și creșterea popularității jocului de șah au permis dezvoltarea literaturii șahiste, care marchează începutul istoriei moderne a acestui joc. Apar teoreticieni și jucători redutabili, deși pe acea vreme jocul era destul de ... naiv și consta mai mult din atacuri simple sau combinative asupra „regelui” advers, cu prețul sacrificiilor de piese.

Cel mai bun jucător al sec. al XVIII-lea a fost considerat francezul

Philidor (1726-1795), care a lăsat și lucrări de teoria jocului. În sec. XIX printre cei mai puternici jucători sunt Labourdonnais și Staunton.

Tot în secolul al XIX-lea, șahul începe să fie cunoscut și în țările române. Date despre primii jucători români și valoarea lor au fost consemnate în prima carte de șah, apărută în anul 1872, sub denumirea „Amiculu Joculu de Schach, Theoreticu și Practicu” de A. Albin.

În decembrie 1880, la Paris, Gudju Hercule Anton este primul român care a câștigat un turneu internațional de șah.

După primul război mondial, mișcarea șahistă se dezvoltă tot mai mult, întemeindu-se în 1920 cercul de șah „București”, iar în anul 1925, din inițiativa profesorului Ion Gudju, a fost fondată Federația Română de șah, printre primele din lume. Încadrat în noua organizare a educației fizice și sportului, șahul a dobândit după 1944 o dezvoltare rapidă.

În anul 1886 se organizează primul campionat mondial de șah, care consemnează și primul campion mondial: Wilhelm Steinitz, care va mai câștiga acest titlu încă de trei ori. Din 1894 până în 1910 titlul suprem a revenit lui Emanuel Lasker, care – după reluarea competiției în anul 1921 – va pierde în fața celebrului jucător Jose Raul Capablanca, pierzând titlul de campion mondial în 1927, în fața altui mare jucător și anume Alexandru Alechin. Acesta va păstra titlul până în 1935 când va ceda în fața olandezului Max Euwe. Dar în 1937 jucătorul rus își va lua revanșa învingându-l pe Euwe în finală.

Anii grei ai celui de al doilea război mondial împiedică organizarea în continuare a campionatelor mondiale de șah și astfel Alechin va fi considerat campion până în anul 1948 când, în urma unui turneu mondial extrem de puternic, se afirmă un alt mare jucător sovietic – Mihail Botwinnik, care va deține titlul suprem până în anul 1951 și-l va recâștiga încă în anii 1954, 1958 și 1961.

În 1957 și 1960 campioni mondiali au fost jucătorii sovietici Vasile Smâslov și Mihai Tal, fiind urmați în perioada 1963-1969 de Tigran Petrosian și de Boris Spasski – ambii din URSS...

Jocul de șah a devenit o disciplină sportivă cu adevărat populară, o activitate cu largi rădăcini în mase.

În prezent șahul moldovenesc are un renume pe plan internațional datorită numeroșilor jucători, care ne reprezintă cu cinste la diferite competiții internaționale.

Șahul este considerat unul din cel mai valoros sport al minții, un joc care niciodată nu se epuizează, mereu fiind foarte complex și atrăgător.

Referințe

Șahul este piatra de încercare a inteligenței.

Goethe

Lângă știință, pe care o respectăm, lângă artă, pe care o iubim, trebuie să adăugăm și acest misterios joc născut din geometrie și numere, gimnastică pură intelectuală, noblețe nevinovată.

O partidă de șah se dezvoltă ca un organism aparte, din elemente cunoscute, însă întotdeauna altfel în succesiunea și combinațiile lor.

N-avem cuvinte destule ca să îndemn părinții și pe dascăli să îndrume preocupările elevilor spre șah.

Mihail Sadoveanu

Cred că șahul este cel mai frumos dintre jocuri, deoarece adversarii nu-și pot ascunde nimic unul de altul.

Isaac Bashevis Singer

Șahul este o nouă fațetă a selecției naturale a oamenilor.

În condițiile exploziei șahiste contemporane, una din condițiile importante ale succesului este „o minte sănătoasă într-un corp sănătos”.

Constantin Ștefaniu

Pentru mine șahul este poezie, poezia luptei, a minții și a voinței.

Pablo Neruda

Titluri pentru expoziții

Șahul – jocul minții și al logicii

Șahul – sport, artă și știință

Șahul – o punte între gândire și sport

Cel mai frumos joc din lume

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

AVERBAH, Ūrij. Putešestvie v šahmatnoe korolevstvo / Ū. Averbah. – M.: Terra-Sport, 2000. – 256 p.: il. – (Pervyj šag).

CAROL, Luiza. Šah: aventuri în lumea de jucărie / L. Carol; cop.: L. Andrei. – Cluj-Napoca, 2000. – 31 p.

CEGAROVSKI, S. Šah vademecum: (carte pentru elevi) / S. Cegarovski; pict.: T. Socolov. – Ch.: Lumina, 1992. – 175 p.

DOMINTE, Marian. Šahul de la simplu la complex / M. Dominte; cop.: D. Ciuperca. – Iași: Dosofoei, 1995. – 192 p.

LOGINOV, Valentin. Zadača šahmatnogo konâ / V. Loginov. – Ch.: Cvant, 2002. – 112 p.

POLIHRONIADE, E. Šahul pentru toți / E. Polihroniade. – București: Sport-Turism, 1986. – 374 p.

RUSSO, Marieta. Mândria șahului moldovenesc=Šahmatnaâ gordost' Moldovy / M. Russo; trad.: An. Ciocanu; pict.: G. Zlobin. – Ch.: [s.n.], 2008. – 36 p.: fotogr.

SKRIPCENKO, F. 100-kletočnye šahmaty: Moldavskij variant=Chess on 100 squares board: Moldavian Version / F. Skripchenko; hudož.: G. Zlobin. – Ch.: Tipografia Centrală, 2008. – 96 p.: il.

SKRIPCENKO, F. Dlâ vas, roditeli: Počemu i kak nužno obučať detej igrať v šahmaty? / F. Skripchenko; hudož.: G. Zlobin. – Ch.: Tipografia Centrală, 2007. – 224 p.: fotogr., il.

SKRIPCENKO, F. El'mira šturmuet šahmatnyj Olimp / F. Skripchenko. – Ch.: Tipografia Centrală, 2003. – 228 p.: il.

SKRIPCENKO, F. Šahmatnaâ gordost' Moldovy: o tom, kak zaroždalas' i utverdilas' v mire šahmatnaâ škola Moldovy: (memuary) / F. Skripchenko; hudož.: G. Zlobin. – Ch.: Tipografia Centrală, 2005. – 272 p.

ȘTEFANIU, Constantin. Problematika deschiderilor în șah / C. Ștefaniu. – București: Sport-Turism, 1992. – 244 p.

SPORTURILE minții – șahul // Tribuna copiilor. – 2010. – 21 oct. – P. 11.

CURIOZITĂȚI șahiste (I) (II) // Tribuna copiilor. – 2009. – 3 dec. – P. 7; 10 dec. – P. 7.

LOGHIN, Andrei. Proiectul „Șahul la sate” a ajuns la final / A. Loghin // Timpul. – 2008. – 30 mai. – P. 22.

Marele cântăreț de operă (tenor lirico-dramatic), de lied și profesor, Mihail Munteanu, s-a născut la 15 august 1943, în satul Criva, plasa Lipcani, județul Hotin (azi r-nul Briceni), fiind cel mai mare copil al Elizavetei și al lui Ion Munteanu, ambii înzestrați cu harul de a cânta. „Mama cânta foarte frumos, avea o voce caldă, ca toate mamele cu un timbru deosebit. Tata avea o voce unică, de forță, păcat că n-a devenit cântăreț de meserie. El a fost sufletul și centrul la toate petrecerile din sat. Cânta îndeosebi romanțele noastre românești cu o deosebită căldură”. A absolvit școala de 7 ani din satul natal și școala medie din s. Drepcăuți. Studiile muzicale le face la Institutul de Artă *Gavriil Musicescu* din Chișinău (1960-1971) cu Nicolae Diducencu și Alexei Stârcea (canto). Urmează stagiul la Teatrul *La Scala* din Milano, Italia (1977-1978) cu Gina Cigna (canto). Solist (din 1971) și director (1996-1997) al Teatrului de Operă și Balet din Chișinău, profesor de canto (din 1984) și șef al Catedrei canto și măiestrie de operă la Facultatea Pedagogie Muzicală a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

A debutat cu rolul lui *Cavaradossi* din opera *Tosca* de G. Puccini la 3 februarie 1972 pe scena Operei Naționale din Chișinău.

A interpretat roluri precum: *Lenski* (*Evgheni Oneghin* de P. Ceaikovski, 1973), *Alfred* (*Traviata* de G. Verdi, 1974), *Pollione* (*Norma* de V. Bellini, 1975), *Lâkov* (*Logodnica țarului* de N. Rimski-Korsakov, 1976), *Manrico* (*Trubadurul* de G. Verdi), *Don Jose* (*Carmen* de G. Bizet, 1979), *Don Alvaro* (*Forța destinului* de G. Verdi, 1981), *Gherman* (*Dama de pică* de P. Ceaikovski, 1984) și multe altele despre care interpretul spune: „Toate-mi sunt scumpe. Mă simt bine și în *Tosca*, și în *Bal mascat*, și în *Norma*... Totuși, cea mai dragă partiție este *Canio* din *Paiate* de R. Leoncavallo, unde răsună această întrebare sacramentală: „Cine suntem noi – oameni, paiate?”

Publică articole despre muzicieni remarcabili. Prezentator al

emisiunii *Muzicieni din trecut* la Radio-Moldova.

A colaborat cu M. Bieșu, P. Botezat, L. Boxan, A. Samoilă, L. Mihailova, I. Paulencu, I. Bogaciova, I. Iancu, C. Calistru, S. Șandru, V. Cortez, M. Cortez, A. Nave, D. Zancu, N. Urziceanu, A. Waks ș.a.

I-a avut ca elevi pe Ina Iosi, Metodie Bujor, Ala Cheptene, Tatiana Cociura, Igor Macarenco, Vera Drăgăniuc, Anastasia Krivnițkaia ș.a., care urmează regula de aur a interpretului de operă, formulată de mentorul lor: „Cântă mai bine decât tine, nu mai bine decât altcineva!”

Numele reputatului tenor Mihail Munteanu este bine cunoscut admiratorilor muzicii clasice și operei din lumea întreagă. Cântărețul este aplaudat deopotrivă la Moscova, Kiev și Sankt Petersburg, în orașele Asiei Mijlocii și în Țările Baltice, fiind apreciat și de publicul din România, Polonia, Bulgaria, Ungaria, Germania, Marea Britanie, Japonia, SUA, Franța, Italia ș.a.

Enciclopedia *Hou es Hou (Cine este Cine)* din Anglia l-a inclus între cele mai mari o sută de personalități ale lumii.

Laureat al Concursului republican și interrepublican al tinerilor interpreți (1971), membru de onoare al Consiliului de conducere a Operei Române din Iași, președinte al Juriului Festivalului-Concurs de interpretare a romanței românești *Crizantema de aur* (de repetate ori).

S-a învrednicit de mai multe distincții: Artist Emerit din RSSM (1974), Artist al Poporului din RSSM (1980), Artist al Poporului din URSS (1986), Laureat al Premiului de Stat al Republicii Moldova (1988), Ordinul Insigna de Onoare (1981), Ordinul Republicii (1993). Este posesorul Medaliei *G. Verdi*. Universitatea de Arte *George Enescu* din Iași i-a conferit în 2007 titlul de Doctor Honoris Causa.

Referințe

Dacă vrei să obții ceva în viață trebuie să fii mai curajos.

Pentru ca să te ocupi de muzică, în general, de artă, fără a avea în suflet o anumită încântare, o exaltare de tot ceea ce este frumos, eu cred că este imposibil. Dar această încântare de unde își trage rădăcinile, dacă nu din copilărie?

Ceea ce mi s-a transmis mie de la părinți este o acută necesitate de a comunica, de a-i împărtăși cuiva ceea ce am acumulat eu frumos în mine. Probabil că asta m-a ajutat mult în cariera mea artistică. În plus, harul Domnului a fost întotdeauna cu mine. Dar și munca enormă pe care am depus-o zilnic, neîncetat, pentru a cizela acest dar ceresc, ceea ce m-a mobilizat, în permanență, pentru lecturi, pentru exerciții, pentru o cunoaștere profundă a creației pe care trebuie să o prezint în fața spectatorului. Și asta mă bucură. Sper că îi bucură și pe acei spre care se îndreaptă toate eforturile și aspirațiile mele.

Mihail Munteanu

Mihail Munteanu este un artist de excepție. El posedă vocea unui tigru regal. E un interpret atotputernic.

Elena Obrazțova

Opinia despre cântărețul Mihail Munteanu, cu care am fericirea să trăiesc în aceeași vreme, nu mi-o schimb pentru nimic, ci continui să cred că a fost și rămâne o mare personalitate și un minunat tenor al timpului nostru.[...] Maestrul continuă să ne surprindă cu timbrul original al vocii sale și cu harul artistic al chipurilor pe care le joacă pe scenele lumii.

Victor Dumbrăveanu

Nu cred că Mihail Munteanu e în toamna vieții, dar ca un gospodar bun își adună recolta vieții de cu timp, grijuliu, cu mare dragoste (pref. *Mihail Munteanu* „*Piese din repertoriu...*”). Rodul muncii unui artist este arta acestuia, o pâine spirituală, care nu se vede, dar care se pune, ca o icoană acolo, unde numai Dumnezeu știe să pătrundă – la miezul Sufletului.

Eugen Doga

Titluri pentru expoziții

Pentru dar neprețuit, muzică, îți mulțumesc

Sunt fericit simțindu-mă creator

Cel mai bun canto al Europei – Mihail Munteanu

Mesager al artei veritabile

Un semănător al frumosului

Slujitor devotat al artei

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

BUZILĂ, Serafim. Munteanu Mihail (Mihai) // Buzilă, Serafim. *Interpreți din Moldova: lexicon encicl. (1460-1960)* / S. Buzilă. – Ch., 1996. – P. 299-300.

MIHAIL Munteanu // *Literatura și arta Moldovei: encicl. Vol. 2.* – Ch., 1986. – P. 67-68.

MUNTEANU Mihail // *Dicționar enciclopedic moldovenesc.* – Ch., 1989. – P. 107.

NEVOZMOŽNO sušestvovat' vne kul'tury // *Capitala.* – 2012. – 18 apr. – P. 6.

AGAPKINA, Irina. „Nel'zâ nedoocenivat' rol' iskusstva” / I. Agapkina // *Russkoe slovo.* – 2011. – 10 iun. – P. 10.

MIHAIL Munteanu: „Aleg, muncesc, cânt și trăiesc” / M. Munteanu; consemn.: N. Roibu // *Timpul.* – 2011. – 11 mai. – P. 8.

AVEM încă 8 cetățeni de onoare // *Capitala.* – 2010. – 29 oct. – P. 3.

MIHAIL Munteanu: „Dacă vrei să obții ceva în viață trebuie să fii mai curajos” / M. Munteanu; consemn.: Iu. Balan // „a”MIC”. – 2010. – Nr. 5-6. – P. 2-5.

DUMBRĂVEANU, Victor. Întrebarea ce m-a făcut celebru / V. Dumbrăveanu // *Moldova.* – 2008. – Nr. 9. – P. 28.

MIHAIL Munteanu – un tenor remarcabil / M. Munteanu; consemn.: A. Marulea // *Lit. și arta.* – 2008. – 7 febr. – P. 6.

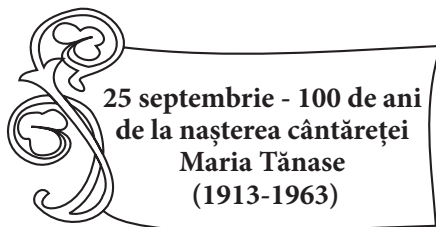
MIHAIL Munteanu: „Ponimat' iskusstvo ne nado...” / M. Munteanu; zap.: A. Iunco // *Nezavisimaa Moldova.* – 2008. – 8 aug. – P. 6-7.

MUZICA, Tatiana. Tvorčeskij portret Mihaila Munteanu: (k 65-letiiu so dnâ roždeniâ) / T. Muzica // *Artă și educație artistică.* – 2008.

– Nr. 2-3. – P. 142-148.

POJAR, Serghei. O voce dramatică și un suflet imens: Mihail Munteanu la 65 de ani / S. Pojar // *Cultura*. – 2008. – 22 aug. – P. 1, 2.

UN TENOR în vogă la 65 de ani: „Îmi place să merg desculț prin iarbă” / M. Munteanu; consemn.: I. Nechit // *Jurnal de Chișinău*. – 2008. – 15 aug. – P. 11.

Cântăreată de muzică populară, de excepție, figură legendară a cântecului popular și a teatrului de revistă, Maria Tănase s-a născut la 25 septembrie 1913, la București, în familia grădinarului Ion Coandă Tănase și a Anei Munteanu. Își face studiile la școala primară (1920), apoi la Liceul de fete *Ion Heliade Rădulescu* din București (1924), pe care îl abandonează.

Pentru prima oară a cântat în public în anul 1921, pe scena Căminului Cultural *Cărămidarii de Jos* din Calea Piscului, la serbarea de sfârșit de an a Școlii primare nr. 11 Tăbăcari.

Anul 1934 a marcat admiterea Mariei Tănase, prin concurs, la Teatrul de Vară *Cărăbuș* din strada Academiei, condus de marele actor Constantin Tănase. A fost distribuită într-un grup vocal, alături de Lia Bogdan, Marcel Emilian, Milica Milian și Ștefan Glodariu.

În toamna anului 1934, prezentată lui Constantin Brăiloiu, întemeietorul Arhivei Internaționale de Folclor de la Geneva de mai târziu, i s-a recunoscut talentul și i s-a recomandat să-și aleagă repertoriul direct de la izvoare.

Înregistrarea de probă s-a produs la Studioul *Tomis* din Calea Călărașilor. Piesa intitulată *Romanța mansardei*, imprimată sub îndrumarea directorului muzical compozitorul Mișu Iancu, s-a bucurat de un succes extraordinar.

Începutul carierei artistice propriu-zise a coincis cu debutul radiofonic din 20 februarie 1938, când a prezentat un program de piese

folclorice: *M-am jurat de mii de ori, Ce-i mai dulce ca alvița, Cine iubește și lasă, Geaba mă mai duc acasă, Marie și Mărioară, Când o fi la moartea mea.*

Data de 28 septembrie 1938 marchează debutul Mariei Tănase în arta cupletului, dar și lansarea cântecelor românești, precum *Mi-am pus busuioc în păr*, pe versurile lui Nicolae Vlădoianu și *Habar n-ai tu*, pe un text de Eugen Mirea, ambele compuse de Ion Vasilescu.

În lunile octombrie și noiembrie ale aceluiași an a apărut pe estrada restaurantului *Neptun* din Piața Buzești, unde cânta acompaniată de taraful Vasile Julea. Acolo au venit s-o asculte și scriitorii Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, Cezar Petrescu, Ion Pillat.

În urma audiției de la *Hanul Ancuței*, a fost aleasă să reprezinte cântecul popular românesc pe continentul american, în cadrul Expoziției Internaționale de la New York (1939). A cântat în fața fostului președinte american H. Hoover, a lui A. Gide, Y. Menuhin, C. Brâncuși, G. Enescu, Ia. Heifetz ș.a.

În octombrie 1940 a oferit un recital de muzică populară românească publicului din orașul Focșani, după care regimul legionar i-a interzis orice activitate artistică, distrugându-i-se toate plăcile de gramofon de la Radio, ba chiar și matricele de la casele de discuri.

După câteva luni de absență artistică, vocea ei s-a făcut din nou auzită la posturile de radio. A fost inclusă în turneul de propagandă românească din Turcia din martie 1941, organizat de Nicolae Kirîțescu împreună cu Ion Aurel Maican.

În aprilie 1945 i se încredințează, la Teatrul Municipal, rolul eroinei *Mașa* din drama *Cadavrul viu*, avându-l ca partener pe maestrul Ion Manolescu, a cărui discipolă era la Conservatorul Regal de Muzică și Artă Dramatică, la clasa de tragedie.

În decembrie 1957 este distribuită în coproducția româno-franceză *Ciulinii Bărăganului*, turnată după romanul cu același nume al lui Panait Istrati, interpretează rolul principal *Anica*, alături de actorii Marcel Anghelescu și Florin Piersic.

Maria Tănase dorea ca restul vieții sa-l închine învățământului pedagogic de factură folclorică. La cererea sa, a fost transferată în funcția de folclorist la orchestra *Taraful Gorjului* din Târgu Jiu, unde prezintă concerte și spectacole aparținând filonului folcloric oltenesc.

Concomitent, este distribuită la Teatrul Municipal din București în *Opera de trei parale* a lui Brecht, în rolul Jeny Spelunca.

De-a lungul carierei sale a interpretat doine, balade, cântece de mahala, cântece de pahar, romanțe: *Hai, maico, la iarmaroc, Aseară vântul bătea, Ciuleandra, Maria neichii, Mărie, Mărioară de la Gorj* etc. Și-a făcut un repertoriu de aproape 400 de piese în care se reflectă varietatea genurilor și stilurilor din toate regiunile populate de români. Unele din piesele interpretate de ea: *Ciuleandra, Lume, lume, Sanie cu zurgălăi, Trenule, mașină mică* etc. au devenit adevărate șlagăre mondiale.

Pentru meritele sale artistice deosebite, la 20 decembrie 1955, primește Premiul de Stat, iar în octombrie 1957 i se acordă titlul de Artistă Emerită.

Răpusă de boală, Maria Tănase a decedat la 22 iunie 1963, la București, fiind înmormântată la Cimitirul Bellu.

Referințe

Uneori mă încercă simțământul că melodiile îmi vin de undeva de departe, din străfundul conștiinței populare, se furișează în mine, visând parcă, le ascult și le înregistrez.

Maria Tănase

Maria Tănase nu este o mare cântăreașă numai pentru că a avut un repertoriu atât de bogat și de variat, ci pentru felul în care cânta și interpreta cântecele sale. Ea nu reproducea pur și simplu un cântec, ci îl crea din nou, de fiecare dată, pe măsura sentimentului ce o stăpânea în momentul cântării... Astfel Maria Tănase a ajuns să-și creeze un stil personal, care nu a putut și nu va putea fi imitat.

Gheorghe Ciobanu

Dacă într-un copac e toată pădurea, de ce n-ar încăpea într-un cântec al Mariei Tănase durerea întregii omeniri?

Tudor Arghezi

Maria Tănase avea un glas cu un timbru particular, clar și fierbinte, având cu toate acestea și adâncimi de statură gravă.

George Sbârcea

A strâns în glasul ei lacrima și jalea din bocetele și revolta străbunilor.
A cules alintul din cântecul de leagăn și dorul din freamătul pădurilor.
În versul ei răsună chiotul haiducilor și bucuria împlinirii celor mai vrednici care stăpânesc răsăriturile și apusurile zilei de azi.

A legat farmecele dragostei de mirosul busuiocului, a turnat vis în cântece și cucută în blestemele pentru cel ce iubește și lasă... Domniță a cântecului din popor, a iubit oamenii și oamenii au iubit-o. Glasul ei era când leac, când îndemn de viață.

Dorina Rădulescu

Titluri pentru expoziții

Privighetoarea din Livada cu duzi

Maria Tănase – Pasărea Măiastră

Regina cântecului românesc

Prințesa liricii sentimentale

(D.S.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

ROȘCA, Maria. Maria Tănase / M. Roșca; cop.: A. Poch; fotogr.: Gh. Roșca. – București: Ed. Muzicală, 1988. – 288 p.; 8 f. fotogr.

SBÂRCEA, George. Maria Tănase – pasărea măiastră a cântecului românesc / G. Sbârcea; cop.: A. Mituca. – București: Romhelion, 1991. – 63 p.: il.

Pe cop. tit.: Viața romanțată a Mariei Tănase

SBÂRCEA, George. Pasărea măiastră // Sbârcea, George. Întâlniri cu muzicieni ai secolului XX / G. Sbârcea. – București, 1984. – P. 195-197.

IACOB, Valentin. Cine iubește și lasă / V. Iacob // Jurnal de Chișinău. – 2012. – 13 ian. – P. 16.

MARIA Tănase, o stea printre umbre // Săptămâna. – 2010. – 24 sept. – P. 31.

POHILĂ, Vlad. Maria Tănase, ascultată și văzută din Basarabia / V. Pohilă // Limba română. – 2009. – Nr. 5-6. – P. 132-141.

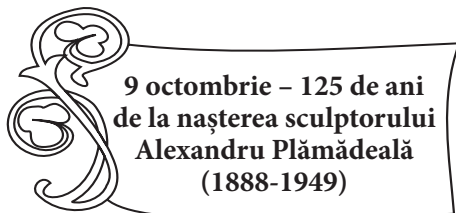
Dedicații lirice

LOTEANU, Emil. Inscripție cu negru: în memoria Mariei Tănase, cântec înfiorat peste vreme, dragostea mea și a unei lumi... / E. Loteanu // Limba română. – 2009. – Nr. 5-6. – P. 134.

Documente audiovizuale și electronice

BĂTRÂNEȚE, haine grele [înregistr. audio] / interpr.: M. Tănase; Orchestra condusă de V. Predescu, I. Banu, N. Predescu. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 casetă audio. – STC 00998.

MARIA neichii, Mărie [înregistr. audio] / interpr.: M. Tănase; Orchestra condusă de V. Predescu, I. Banu. – București: Electrecord, [s.a.]. – 1 casetă audio. – STC 00999.

Alexandru Plămădeală este considerat cel mai important sculptor basarabean din secolul XX. S-a născut la 9/22 octombrie 1888 într-o familie de intelectuali din satul Buiucani, județul Chișinău. Mama sa, Ecaterina (născută Stratan), era fiică de preot. Tatăl său, Mihail Plămădeală, a fost paroh al bisericii din localitate, mai apoi preot și duhovnic la Seminarul Teologic din Chișinău.

Între 1899-1904 Alexandru învață la Școala Duhovnicească din Chișinău, în perioada 1904-1911 își continuă studiile la Seminarul Teologic din Chișinău, avându-i ca colegi pe A. Mateevici, I. Inculeț, D. Ciugureanu, Al. Cristea ș.a. Concomitent cu studiile la seminar, frecventează cursurile de artă la Școala de desen, condusă de pictorul Vladimir Ocușco. Asimilând primele noțiuni de artă și luând cunoștință cu evenimentele importante din viața artiștilor, tânărul își propune să se consacre artei, să obțină mari realizări pe acest tărâm. Părinții îl sprijină, oferindu-i din modestele economii suma necesară pentru a pleca la Moscova, unde intenționa să se înscrie la Școala Superioară de Pictură, Sculptură și Arhitectură „Stroganov”. Nereușind la prima încercare, băiatul se vede silit să se angajeze lucrător la atelierul de transpunere în bronz a sculpturilor conduse de Carlo Robecchi. În același timp frecventează o școală privată de desen. În 1912 susține examenul de admitere și devine elev al Școlii „Stroganov”. Studiază în clasa de sculptură a profesorului Serghei Volnuhin și în clasa de pictură a profesorului Konstantin Korovin. În această perioadă continuă să lucreze în atelierul lui C. Robecchi, lucrează în atelierul profesorului S. Volnuhin, executând și lucrări de sculptură la comandă.

În 1916, după absolvirea școlii de la Moscova, Alexandru Plămădeală pleacă la Sankt-Petersburg, unde se angajează în calitate de gravor de medalii la Monetăria statului (1916-1918). După 1918 se întoarce la Chișinău, fiind numit director al Școlii Comunale de Desen, pe care o transformă ulterior în Școala de Arte Plastice (actualmente Colegiul de Arte Plastice „Alexandru Plămădeală”). Astfel, la Chișinău este creată a treia, după București și Iași, Școală de Belle Arte din România. Va deține această funcție până în 1940, fiind concomitent și profesor de sculptură, desen și modelaj. Pentru a face cunoștință cu sistemul de învățământ artistic din Europa, cu arta europeană, va întreprinde mai multe vizite de documentare în Austria (Viena), Franța (Paris, Marseille), Italia (Florența, Napoli, Roma), Turcia (Constantinopol).

Alexandru Plămădeală a lucrat în toate genurile artei (portret, nud, compoziție de gen, plastică mică, bust funerar, sculptură monumentală). A contribuit la apariția fenomenului plasticii sculpturale în Moldova, cartea sa de vizită fiind laconismul și expresivitatea maximă a lucrărilor executate.

Din fragedă copilărie îi plăcea să deseneze, mărturie ar fi fost pereții casei părintești și chiar cei ai casei vecine, care serveau drept spații

pentru crearea unor compoziții întregi executate cu creta și cărbunele. În școală, timp de trei ani, a condus și a ilustrat revista-manuscris *Satan*, în care îi satiriza pe pedagogii și elevii cu concepții conservatoare. Dintre lucrările de început ale sculptorului vom menționa bustul în ghips al scriitorului rus N.V. Gogol realizat în 1909. Primele sale lucrări sunt prezentate, în ultimul an de studiu, la expoziția Societății moscovite de arte frumoase, unde expune două lucrări, *Portretul doamnei N.* și *Cap de copil* (1916).

Creația lui s-a aflat inițial sub influența școlii ruse, iar mai târziu sub influența școlii românești și a celei europene. În prima fază a activității crează câteva lucrări importante, printre care: *Portret de femeie*, miniatură în marmură (1918), *Disperarea* (1921, ghips), *Muncitorul* (1922, ghips), *Figură de băiat* (1924, ghips), *Torso* (1924, ghips) ș.a. Diversitatea materialelor folosite (lemn, ghips, fildeș, marmură), finețea modelării sunt specifice și pentru lucrările ulterioare: *Portretul soției* (1927, lemn), *Mulsul oilor* (1928, lemn), *Stânca* (1929, ghips), *Tors* (1937) etc., precum și portretele în lemn și fildeș, busturile unor personalități din cultura și literatura națională: *Portretul poetului Ion Minulescu* (1931, fildeș), portretul cântăreței Lidia Lipcovschi și al pictorului I. Teodorescu-Sion (1932), *Nud de femeie* (1932, lemn), bustul publicistului E. Gavriliță, al poetului A. Mateevici, al pictoriței V. Tufescu (toate în 1934), busturile în bronz ale clasicilor literaturii române A. Donici (1935), B. P. Hasdeu (1936), bustul lui Toma Ciorbă (1938) ș.a.

O etapă importantă a creației sale a constituit-o realizarea monumentului lui Ștefan cel Mare. Pentru a executa schițele, autorul a făcut studii aprofundate în arhivele și bibliotecile din Iași, București, Cernăuți, a consultat frescele multor biserici și mănăstiri. Lucrările au fost începute în aprilie 1925 și finisate în 1928, monumentul fiind instalat în grădina publică din Chișinău. Această lucrare este apogeul creației sale, care-i încoronează opera, sculptorul fiind considerat pe bună dreptate „autor al unei capodopere și al mai multor lucrări celebre”. A realizat și alte monumente care, însă, nu s-au păstrat (monumentul regelui Ferdinand instalat la Rezina, monumentul mareșalului Al. Averescu de la Ismail și cel al lui I. G. Duca de la Tighina, monumentul fondatorului Școlii Agricole din Saharna și al fondatorului Școlii Agricole din Cucuruzeni etc.).

A fost preocupat și de desen, lăsând după sine o valoroasă colecție de lucrări grafice, câteva lucrări de șevalet care, alături de celelalte creații

ale sale, pun în evidență valențele lui de artist complex, multilateral dotat și apt să se proiecteze în multiplele genuri și tehnici ale artei plastice.

A desfășurat o amplă activitate de educație artistică, de promovare a artei plastice în Moldova. În 1921 a inițiat fondarea Societății de Arte Plastice (Societatea de Belle Arte) din Basarabia, devenind în 1927 președintele ei. În calitate de conducător al societății, Alexandru Plămădeală a organizat 11 expoziții de artă ale autorilor basarabeni. A fondat în 1939 Pinacoteca Municipală din Chișinău, alcătuită din operele-donații ale pictorilor autohtoni. În calitate de director al Școlii de Arte Plastice a contribuit la formarea unei întregi pleade de artiști plastici, printre discipolii săi fiind Claudia Cobizeva, Vladimir Dobroșinski, Leonid Fitov, Lev Averbuh ș.a.

Lucrările lui Alexandru Plămădeală au fost expuse la diverse expoziții regionale și naționale, prilej cu care i s-au acordat mai multe premii. A participat activ la saloanele de pictură, sculptură, desen, gravură, artă decorativă și fotografică organizate până în 1940 de Societatea de Arte Plastice din Basarabia. În perioada 1924-1938 a participat la majoritatea edițiilor Saloanelor Oficiale de la București, obținând Premiul Ministerului Culturii și Artelor la prima ediție a Salonului (1924, pentru *Torso*) și Premiul Mare al Ministerului Culturii și Artelor, la ediția a XV-a (1938, pentru sculptura *Tors*). În 1923 a fost distins cu Ordinul Steaua României în gradul de ofițer, iar în 1927 cu Ordinul Coroana României în gradul de ofițer.

S-a stins din viață la 15 iunie 1940 la vârsta de 51 de ani. Peste doi ani, în 1942, la mormântul său din Cimitirul Ortodox Central de pe strada Armenească a fost instalat monumentul funerar cu un relief în bronz executat de discipola sa Claudia Cobizeva. După evenimentele din 1940 colecția Pinacotecii din Chișinău a dispărut, o parte din lucrările sculptorului au fost distruse sau puternic deteriorate și doar foarte puține lucrări au fost păstrate, grație eforturilor soției sale Olga Plămădeală. Astfel, Alexandru Plămădeală, recunoscut, pe bună dreptate, ca cel mai important plastician basarabean al secolului trecut, a ajuns să fie considerat și ca sculptorul cu cele mai multe lucrări dispărute.

Referințe

[Alexandru Plămădeală] – sculptor, pictor, grafician, pedagog, artizanul principal al fondării Școlii de Belle Arte din Chișinău, al Societății de Belle Arte din Basarabia, al Pinacotecii Municipale din Chișinău; publicist preocupat de domeniul artelor vizuale; intelectual român care, în prima jumătate a secolului XX, a adus servicii eminente culturii, a dominat și tutelat nemijlocit dezvoltarea artelor plastice în epocă și continuă să exercite – prin creațiile artistice și discipolii săi – cea mai semnificativă, fascinantă influență asupra cursului artelor plastice de la Chișinău în a doua jumătate a secolului XX.

Tudor Braga

Opera înfăptuită de Alexandru Plămădeală e piatra de temelie în renașterea culturii basarabene. Dacă prin rafinament, prin grație, prin frumusețe (...) occidentul s-a hotărnicit de-a pururi în panteonul universalității, sinceritatea, ideea manifestată realist, cu elemente de inspirație specifice pământului nostru, nu multă zăbavă, se vor impune ca o valoare nouă și temeinică totodată întregii lumi.

Nicolai Costenco, 1936

Admirator fervent al frumuseții clasice, promotor al tradițiilor sănătoase, Alexandru Plămădeală merită să fie considerat – pentru magnifica sa probitate artistică – drept unul dintre sculptorii cei mai importanți din România.

Clément Morro, 1938

Alexandru Plămădeală – plasticianul talentat și prolific care (...) a pus piatra de temelie la edificiul artei plastice naționale – a fost, ca om, un răsfățat al soartei, iar ca artist – unul care s-a realizat pe deplin.

Vasile Malanețchi

Privită de pe acest mal al timpului, viața creatorului Alexandru Plămădeală poate fi asemuită cu o piesă de teatru, în care sublimul se împletește cu tragicul.

Iurie Colesnic

Titluri pentru expoziții

Artistul și omul – Alexandru Plămădeală

Plămăditorul pietrei și ghipsului

Un sculptor care trăiește în lucrările sale

Admirator al frumuseții clasice

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

BRAGA, Tudor. Alexandru Plămădeală / T. Braga; trad. în lb. engl.: Iu. Robu; cop., imag.: M. Bacinschi. – Ch.: ARC, [2007]. – 96 p.: il. – (Maeștri ai artei decorative contemporane din RM) (Maeștri basarabeni din secolul XX).

BOBERNAGA, Sofia. Alexandru Plămădeală / S. Bobernaga // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 375-376.

COLESNIC, Iurie. Alexandru Plămădeală // Colesnic, Iurie. Basarabia necunoscută. Vol. 1 / Iu. Colesnic. – Ch., 1993. – P. 262-272.

PLĂMĂDEALĂ Alexandru // Literatura și arta Moldovei: encicl. – Ch., 1986. – P. 135-136.

PURICE, Lucia. Restituiri unei semnături de lumină / L. Purice // Purice, Lucia. A patra dimensiune / L. Purice, V. Zbârciog. – Ch., 1991. – P. 178-183.

STĂVILĂ, T. Plămădeală Alexandru // Stăvilă, Tudor. Arta plastică modernă din Basarabia. 1887-1940 / T. Stăvilă. – Ch., 2000. – P. 147.

LUNGU, Eugen. Un simbol confiscat / E. Lungu // Sud-Est cultural. – 2009. – Nr. 3. – P. 18-19.

ALEXANDRU Plămădeală, autorul lui Ștefan cel Mare // Timpul. – 2008. – 9 oct. – P. 5.

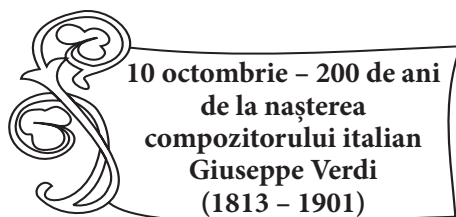
ALEXANDRU Plămădeală, mereu actual // Capitala. – 2008. – 10 oct. – P. 8.

POSTOLACHE, Gheorghe. Cu dragoste de neam / Gh. Postolache

// „a”MIC”. – 2008. – Nr. 10. – P. 3.

POSTOLACHE, Gheorghe. S lûbov’û k narodu / Gh. Postolache // „a”MIC”. – 2008. – Nr. 10. – P. 3.

STRATULAT, Veronica. Maeștri basarabeni din secolul XX: Alexandru Plămădeală / V. Stratulat // Capitala. – 2008. – 31 oct. – P. 8.

Giuseppe Verdi s-a născut la 10 octombrie 1813 în mica localitate Le Roncole, în apropierea Parmei, Italia. Părinții săi, Carlo Giuseppe Verdi și Luigia Uttini, dețineau acolo o mică fermă, *Osteria Vecchia*.

Încă de copil, Giuseppe ia lecții de muzică de la organistul din comună, făcând exerciții acasă la o *spinetta* dezacordată. Continuă în felul acesta până când Antonio Barezzi, un comerciant din Busseto iubitor de muzică, prieten al familiei Verdi, îl ia la el în casă și-i plătește lecții de muzică la un nivel mai avansat.

În 1832 se prezintă la conservatorul din Milano, dar este respins pentru că depășise limita de vârstă. Reîntors la Busseto, primește postul de maestru de muzică al comunei.

Între timp Giuseppe Verdi începe să compună, în special muzică de operă.

În 1839 debutează la *Teatro alla Scala* din Milano cu opera *Oberto, conte di San Bonifacio*, obținând un oarecare succes, umbrit însă în 1840 de moartea soției Margherite, apoi și a celor doi copii. Îndurerat de aceste pierderi, Verdi se reculege și își continuă activitatea componistică cu opera *Un giorno di regno*, care înregistrează însă un total fiasco. Descurajat, se gândea deja să abandoneze muzica, dar numai doi ani mai târziu, în 1842, obține în Teatrul La Scala un succes triumfal cu opera *Nabucco*, datorat în parte și interpretării magnifice a sopranei Giuseppina Strepponi, care avea să-l însoțească până la sfârșitul vieții.

Începe o perioadă în care Verdi muncește „ca un ocnaș”, cum

spunea el însuși, pentru a satisface cererile diverselor teatre de operă din Italia. Între anii 1843 și 1850 compune într-un ritm susținut 13 opere – *I Lombardi alla prima crociata* (Lombarzii), *Emani I due Foscari*, *Macbeth* și *Luisa Miller*.

În 1848 se mută la Paris. Forța lui creativă este tot mai fecundă, astfel, din 1851 până în 1853, compune una după alta trei capodopere, cunoscute sub numele de *Trilogia populară*, și anume: *Rigoletto*, *Il Trovatore* și *La Traviata*, la care se mai adaugă și *I vespri siciliani* (Vecerniile siciliene). Succesul acestor opere a fost de nedescris.

În 1857 se pune în scenă opera *Simon Boccanegra*, iar în 1859 se reprezintă *Un ballo in maschera* (Bal mascat).

Din 1861 Verdi se implică și în activitatea politică a Italiei, numele lui devenind simbolul mișcării de eliberare a nordului Italiei de sub dominația austriacă. În 1869 compune opera *Aida*. În 1874 este numit senator în parlamentul italian. Nu-și întrerupe activitatea muzicală și compune opera *La forza del destino* (Forța destinului), urmată de *Messa di Requiem*, celebrată în 1873 la moartea scriitorului Alessandro Manzoni.

În 1887 este reprezentată capodopera sa *Otello*, iar în 1893, la vârsta de 80 de ani, se inspiră din nou din Shakespeare pentru a compune opera buffă *Falstaff*, după care se retrage la Sant'Agata și își ia adio de la activitatea componistică. Verdi se stinge din viață în urma unui accident vascular cerebral la 27 ianuarie 1901.

Referințe

Dintre toți compozitorii trecuți și prezenți, eu sunt cel mai învâțat și cred cu toată tăria cele afirmate, dar prin învâțătură nu mă refer la cunoștințe în ale muzicii.

Ador arta... Când sunt singur cu notele mele muzicale, inima îmi tresare...

Giuseppe Verdi

Verdi nu crea opere gândindu-se la gloria viitoare, ci pentru prezent, pentru contemporanii săi italieni, dornici de libertate și unitate națională, gata să-și sacrifice viața pentru împlinirea acestui ideal.

Deși pare un tradiționalist, este, totuși, un inovator, el nu se ferește să introducă în muzica sa numeroase momente modale, desprinse fie din fondul muzicii bisericești, fie din însăși structura muzicii populare.

Gloria Ghidiceanu

Titluri pentru expoziții

Giuseppe Verdi – simbolul Italiei

Maestrul muzicii de operă

(D.S)

BIBLIOGRAFIE

Referințe critice

BUŠEN, A. Molodoj Verdi: Roždenie opery / A. Bušen. – Leningrad: Muzyka, 1989. – 368 p.

GIOACCHINO Rossini; Giuseppe Verdi / text.: A. Arroyo; trad.: Vidrașcu și fiii. – București: Litera, 2011. – 47 p.: il.+ CD inclus.

GLISLANZONI, Antonio. „Aida” Giuseppe Verdi / A. Glislanzoni. – Ch.: Graficart, 2005. – 24 p.

LEBEDEV, V. Maestro bor’by. Verdi: Stranicy žizni / V. Lebedev. – M.: Molodaâ gvardiâ, 1977. – 192 p.

SOLOVKOVA, L. Giuseppe Verdi / L. Solovkova. – M.: Muzyka, 1969. – 212 p. – (Škol’naâ biblioteka).

BRĂDĂȚEANU, V. *Rigoletto* de Verdi // Brădățeanu, V. Întâlnire cu capodopera / V. Brădățeanu. – București, 1973. – P. 196-201.

GHECIU, Radu. Lecturi romantice din tragediile lui Shakespeare: Verdi, de la *Macbeth* la *Otello* // Gheciu, Radu. Melpomene, Erato, Euterpe sau Cum s-a născut opera din tragedie și ce s-a mai întâmplat după aceea / R. Gheciu. – București, 1990. – P. 104-121.

SOLOVKOVA, L. Giuseppe Verdi / L. Solovkova // Muzykal’naâ ênciklopediâ. T. 1. – M., 1973. – P. 744-750.

URLEA, Ana-Maria. Un uriaș talent respins la examenul de admitere la Conservator: (Giuseppe Verdi) // Urlea, Ana-Maria. Și marii muzicieni au fost copii / A.-M. Urlea. – București, 1992. – P. 81-82.

GIUSEPPE Verdi // Sto velikih kompozitorov / sost.: D. Samin. –

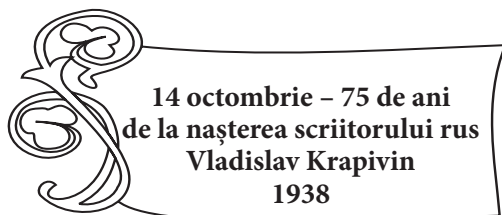
M., 2000. – P. 222-232.

VERDI Giuseppe // Vse obo vseh. T. 1. – M., 1997. – P. 70-73.

VERDI Giuseppe // Enciclopedia universală Britannica. Vol. 16. – București, 2010. – P. 97.

VERDI Giuseppe // Dicționar de mari muzicieni. – București, 2000. – P. 495-497.

VERDI și Wagner // Muzica: encicl. pentru tineri. – București, 2000. – P. 48.

Viitorul scriitor s-a născut la 14 octombrie 1938 într-o familie de pedagogi din orașul Tiumeni. Copilăria i-a fost marcată de război. „Copiii, de obicei, vor să devină mai repede adulți. Eu, însă, doream să continui copilăria cât mai mult. Războiul m-a lipsit de copilărie, de aceea probabil am început să scriu despre și pentru copii” – avea să-și amintească mai târziu scriitorul.

Elev fiind, începe să scrie poezii, pe care le publică în ziarul „Pionerskaia pravda”. Romanul *Insula comorilor* de R.L. Stevenson, pe care îl citește la vârsta de nouă ani, îl marchează atât de mult, încât marea și corăbiile vor deveni pasiunea lui pentru tot restul vieții, iar prima povestire, pe care o scrie în copilărie, era, desigur, despre piraiți și comorile lor. În timpul studiilor la Facultatea de Jurnalism a Universității de Stat din Sverdlovsk (1956–1961) continuă să scrie povestiri, dar nu despre piraiți și corăbiile naufragiate, ci despre prietenii din copilărie. Primele sale povestiri au apărut în publicațiile periodice „Vecernii Sverdlovsk” și „Uraliskii sledopât”, la care a activat după absolvirea facultății, iar în 1962 au fost editate în prima sa carte, *Рейс „Ориона”* (Cursa „Orionului”). Chiar de la apariție, acest volum a fost remarcat de cititori și critici, fiind urmat de multe alte cărți despre și pentru adolescenți: *Брам, которому*

семь (Fratele de șapte ani, 1963), *Палочки для Васькиного барабана* (Bețișoare pentru toba lui Vasika, 1965), *Звезды под дождем* (Stele sub ploaie, 1965), *Оруженосец Кашка* (Scutierul Kașka, 1965), *Валькины друзья и паруса* (Prietenii lui Valika și Brigantina, 1967), trilogia *В ночь большого прилива* (În noaptea marelui flux, 1969–1977), *Летчик для особых поручений* (Pilotul pentru misiuni speciale, 1975), trilogia *Мальчик со шпагой* (Băiatul cu sabie, 1976), *Колыбельная для брата* (Cântec de leagăn pentru frate, 1980), *Трое с площади Карронад* (Trei din Piața Karonad, 1982), *Тень Каравеллы* (Umbra Caravelei, 1988) ș.a. Cărțile sale denotă un autor romantic, idealist, dar și bun cunoscător al psihologiei copiilor. Personajele sale – copii de 7–9 ani și adolescenți de 11–13 ani, sunt sinceri, curajoși, nobili, nepărtinitori, buni, visători. Ei nu ezită să-și ajute semenii, să înfrunte răul și nedreptatea.

Începând cu anii '80, autorul abordează cu predilecție genul fantastic, alegoric: romanul–trilogie *Голубятня на желтой поляне* (Hulubăria din poiana galbenă, 1988), povestirea–poveste *Дети синего фламинго* (Copiii flamingoului albastru, 1989), ciclul de povești alegorice *Летящие сказки* (Povești zburătoare, 1991), ciclul de povestiri fantastice *В глубине Великого Кристала* (În adâncul Marelui Cristal, 1989–1992) ș.a.

În peste patruzeci de ani de activitate literară Vladislav Krapivin a scris circa 200 de povestiri, povești și romane adunate, în anul 2002, în 30 de volume de *Opere*. Cărțile sale au fost traduse în diferite limbi, fiind editate în Polonia, Cehia, Slovacia, Bulgaria, Germania, Japonia, Ungaria și alte țări.

Creația sa literară a fost apreciată cu numeroase premii și distincții, printre care: Premiul „Cea mai bună carte pentru copii a anului” (1971, 1977), Premiul Uniunii Scriitorilor din Federația Rusă (1984), Premiul literar „Aelita”, Ordinul „Prietenia popoarelor” (1989), Premiul „Alexandr Grin” pentru literatură, Ordinul de Onoare (2009), Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret (IBBY, 2010) ș.a.

Referințe

Детство – это как сказка, которую каждый раз можно рассказывать по-новому. Главное в нем все равно всегда остается: радость открытия мира, радость ребячьей дружбы и ощущение свежести и синевы.

[Copilăria e ca o poveste ce poate fi redată de fiecare dată altfel. Dar întotdeauna rămâne bucuria de a descoperi lumea, miracolul prieteniei, senzația prosperității și seninătății.]

Vladislav Krapivin

Крапивин пишет о чести, человеческом достоинстве, верности идеалам... Все эти вечные понятия – константа его творчества... Во все времена ребята находили в его книгах защиту от лжи, лицемерия, цинизма, несправедливости.

[Krapivin scrie despre onoare, demnitate, devotament... Aceste noțiuni eterne constituie esența creației sale... În toate timpurile cărțile sale au oferit copiilor protecție împotriva minciunii, ipocriziei, cinismului, nedreptății.]

V. Kianița

Каждое произведение Крапивина – удивительный мир со своими законами, проблемами, радостями, потрясениями... Разные города, планеты, галактики. Но есть в них общее – мысль, что и в сказке, и в жизни добро хоть на полшага должно опережать зло и одерживать над ним победу.

[Fiecare creație a lui Krapivin e o lume deosebită cu legile, problemele, bucuriile și zguduirile sale... Diferite orașe, planete, galaxii. Dar toate au ceva comun – ideea că în viață, ca și în poveste, binele trebuie să prevaleze și să învingă răul.]

Larisa Krapivina

Тот факт, что, несмотря на все глобальные перемены, произошедшие в нашем обществе, Крапивин остается автором любимым и читаемым, можно с полным правом назвать феноменом.

[E un adevărat fenomen faptul că, în pofida schimbărilor globale din societate, Krapivin continuă să fie un autor apreciat și citit.]

Valentin Lukianin

Titluri pentru expoziții

Мне всегда двенадцать лет

Командор Страны Детства

Владислав Крапивин – романтик в жизни и в литературе
Vladislav Krapivin – un comandor în Țara Copilăriei

(L. T.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

GOLUBÂTNA na želtoj polâne / V. Krapivin; hudož.: E. Sterligova. – M.: Det. lit., 1988. – 446 p.

KOLYBEL'NAÂ dlâ brata / V. Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – Petrozavodsk: Kareliâ, 1991. – 171 p.: il.

LETÂŠIE skazki / V. Krapivin; hudož.: R. Atlas. – Sverdlovsk: Sredne-Ural'skoe knižnoe izdatel'stvo, 1991. – 597 p.: il.

MAL'ČIK so špagoj / V. Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – M.: Det. lit., 1981. – 496 p.

MUŠKETER i feâ i drugie istorii iz žizni Johni Vorob'eva / V. Krapivin. – Petrozavodsk: Kareliâ, 1987. – 205 p.: il.

ORUŽENOSEC Kaška / V. Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – M.: Det. lit., 1980. – 142 p.: il.

TA STORONA, gde veter / V. Krapivin. – M.: Det. lit., 1985. – 286 p.

V NOČ' bol'sogo priliva / V. Krapivin; hudož.: A. Matrešin. – M.: Det. lit., 1983. – 256 p.: il.

VOZVRAŠENIE klipera „Krečet” / V. Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – M.: Det. lit., 1990. – 382 p.: il.

VSADNIKI na stancii Rosa / V. Krapivin; hudož.: E. Kaftan. – Ch.: Lumina, 1985. – 382 p.: il.

ŽURAVLENOK i molnii / V. Krapivin; hudož.: E. Medvedev. – M.:

Det. lit., 1985. – 366 p.: il.

Referințe critice

BARUZDIN, Sergej. O Vladislave Krapivine // Baruzdin, Sergej. Zametki o detskoj literature / S. Baruzdin. – M., 1975. – P. 258-261.

BOGATYREVA, N. Vladislav Krapivin / N. Bogatyreva // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 242-245.

KAZANCEV, S. Barabaški, vperéd! / S. Kazancev // Krapivin, Vladislav. Golubâtnâ na želtoj polâne: roman-trilogiâ / V. Krapivin. – M., 1988. – P. 5-7.

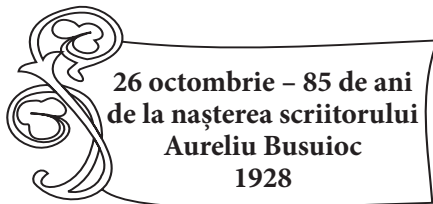
KOLESOVA, L. Geroj Vladislava Krapivina / L. Kolesova // Krapivin, Vladislav. Mušketer i feâ / V. Krapivin. – Petrozavodsk, 1987. – P. 202-206.

VLADISLAV Krapivin // Pisateli našego detstva: biograf. slovar'. Č. 2. – M., 1999. – P. 256-262.

IL'INA, N. Salût, „Èspada”! / N. Il'ina // Krapivin, Vladislav. Malčik so špagoj: povest' / V. Krapivin. – M., 1981. – P. 5-6.

MY VSE iz strany detstva // Krapivin, Vladislav. Vsadniki na stancii Rosa / V. Krapivin. – Ch., 1985. – P. 378-380.

VLADISLAV Krapivin: komandor nastoâših malčiček // Biblioteka. – 2008. – Nr. 8. – P. 58.

Cunoscutul și apreciatul poet, romancier, dramaturg s-a născut în s. Cobâlca (azi Codreanca), Strășeni, în familia învățătorilor Olga și Alexandru Busuioc.

Urmează cursurile Școlii primare de aplicație de pe lângă Școala Normală Eparhială din Chișinău (1935-1939), clasele 1-4 la Liceul „Alec Russo” din Chișinău (1939-1944), Colegiul Național „C.D.

Loga” din Timișoara, unde își ia bacalaureatul (1944-1948), apoi Școala militară de ofițeri din Sibiu (1948-1949). După doar un an de învățatură la Sibiu, părăsește Școala militară, fiind silit de autorități să se „repatrieze” împreună cu părinții săi la Chișinău. După o scurtă activitate de depanator-radio la un atelier, în 1950 devine student la Institutul Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, Facultatea de Litere. Pe parcursul anilor activează în diferite funcții: redactor la Editura de Stat (1952-1954), redactor-șef adjunct la revista *Chipăruș* (1957-1959), redactor-șef la revista *Scânteia leninistă* (1959-1960) și la ziarul *Tinerimea Moldovei* (1960-1962), secretar al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1977-1986).

Începând cu 1950 publică grupaje de versuri în presa timpului. În anul 1955 are un dublu debut editorial cu cartea pentru copii *La pădure* și placheta de poezii umoristice *Prafuri amare*. Publică, rând pe rând, volumele de versuri *Piatra de încercare* (1958), *Firicel de floare rară* (1961), *Dor* (1962), *Poezii* (1964), *În alb și negru* (1977), *Îmblânzirea mașinii de scris* (1988), *Concert* (1993) ș.a., precum și romanele *Singur în fața dragostei* (1966), *Unchiul din Paris* (1973), *Local ploi de scurtă durată* (1986), *Lătrând la lună* (1997), *Pactizând cu diavolul* (2000), *Spune-mi Gioni! Sau învățăturile veteranului KGB Verdicurov către nepotul său* (2003), *O sumă de cuvinte* (2008), *Și a fost noapte...* (2012), *Hronicul Găinarilor (reeditare)* (2012). În poezie scriitorul își valorifică constant virtuțile de umorist, dar și de poet liric, meditativ, abordând motive civice, stări sufletești și de conștiință, spiritul contradictoriu al realității, iar ceea ce individualizează proza sa, inclusiv proza pentru copii, este umorul, „culoarea ironică a observației naratoriale și inventivitatea narativă elevată” (Maria Șleahtițchi).

În 1969 debutează în dramaturgie cu piesa *Radu Ștefan Întâiul și ultimul*, urmată de alte două piese, *Și sub cerul acela* și *Toate trei anotimpuri*, ambele editate în 1971. Piesele sale au fost montate pe scenele mai multor teatre din Republica Moldova și România.

A continuat să scrie despre și pentru copii. Cărțile *Aventurile lui Nătășleață* (1961), *Cizmele cocostârcului* (1967), *Marele Rățoi Max* (1968), *Noile aventuri ale lui Nătășleață* (1978), *Când bunicul era nepot* (2008), *Sfredeluș* (2009) – carte- surpriză la Salonul Internațional de Catre pentru Copii și Tineret, ediția a XIII-a ș.a. vădesc interesul permanent al autorului pentru lumea mirifică a copilăriei și se disting printr-o cunoaștere profundă a psihologiei copilului.

Este și autor de scenarii pentru filme. A tradus din A. Griboedov, N. Gogol, A. Cehov, B. Johnson, O'Henry, W. Shakespeare ș.a. Multe din lucrările autorului au apărut în traducere în Germania, Bulgaria, Ungaria, Cehoslovacia, în fostele republici ale URSS.

Pentru romanul *Unchiul din Paris* i s-a decernat Premiul „N. Ostrovski” (Moscova, 1974). Maestru Emerit în Artă (1984). În 1996 a obținut Premiul Național pentru culegerea de versuri *Concert* și a fost decorat cu Ordinul Gloria Muncii. S-a mai învrednicit de Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Moldova în anul 1999 pentru volumul *Pactizând cu diavolul*, Ordinul Republicii (2001), Premiul Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO la ediția a VII-a a Salonului Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2003, pentru cartea *Întâmplări cu Nătășleață*), Premiul Uniunii Scriitorilor pentru romanul *Spune-mi Gioni* (2003), Ordinul Insigna de Onoare (2003), Premiul *Opera Omnia* al Uniunii Scriitorilor din Moldova (2005). Premiul Cartea anului pentru „Când bunicul era nepot” la Salonul Internațional de Carte pentru Copii și Tineret (2008). Laureat al Primăverii Poeților de la Festivalul Primăvara Europeană a Poeților (2012).

Referințe

Copilul ce mai zace viu în mine
din când în când se-nduplecă și vine.
Sfios și firav mângâie o floare,
uimit adânc de formă și culoare,
și-i rupe ne-nțeleasa frăgezime
cu puerilă teamă și cruzime.

Aureliu Busuioc

Poet, dramaturg și publicist de forță, Aureliu Busuioc este concomitent un prozator interesant și incitant...

Nu numai în poezie, dar și în proză, și în dramaturgie Aureliu Busuioc este un adept al scrisului „printre rânduri”, al subtextului și

al sugestiei, fapt care mărește în chip considerabil farmecul operelor sale și satisfacția estetică a cititorului atent la nuanțele și subtilitățile comunicării artistice.

Ion Ciocanu

...Cultura presupune o mare forță spirituală, epică dacă vreți. Acesta e punctul de plecare al lui Busuioc, estetic și etic. Particularul apare la Busuioc tot în altă formă, el renunță la ideea unui om energic, care schimbă radical lucrurile...

Partea profesională a lucrului îl interesează pe Busuioc și o evidențiază, dar nu o limitează numai la această latură a vieții, căutând să pătrundă în mentalitatea oamenilor, și el constată că o mentalitate retrogradă poate înăbuși orice gând nobil, orice pornire a inimii spre bine și spre sferele mai înalte ale vieții spirituale.

Scriitorul vede lumea ca pe un spectacol în care își joacă rolul fiecare potrivit firii sale. Spre deosebire de anumiți prozatori care introduc persoana lor proprie în acțiune, camuflând-o sub un nume poetic și acordându-i funcția de mentor, Aureliu Busuioc se retrage îndărătul cortinei, lăsându-i pe eroi să-și croiască singuri drum în viață. Aceasta nu înseamnă însă o dispoziție totală autoricească – rămâne punctul de vedere personal, care străluminează sensul cărții.

...În proza lui Aureliu Busuioc se simte un climat de intelectualitate, fenomen mai rar întâlnit în proza cu subiecte patriarhale de rutină.

Vasile Coroban

Aureliu Busuioc contrazice imaginea consacrată a scriitorului basarabean. Nu este patriarhal ci modern, nu este patetic ci ironic. Înalt și masiv, cu părul negru ușor cârlionțat, cu sprâncene groase, desenate decis, cu un cap de împărat roman... Are o voce melodos-bărbătească și domină, prin inteligența sa efervescentă și umorul demistificator, pe cei aflați în jurul lui. (...) În scris are eleganță și autoritate firească. Dacă se joacă o face ca un aristocrat, nu ca un clown.

Alex Ștefănescu

Versurile sunt construite impecabil, elaborate cu o virtuozitate de beletrist, mizând pe eleganța expresiei, pe inteligența asociativă și pe finețea umorului. Poetul este un artizan, dar un artizan având supape deschise spre emoțional, spre fragilități și înfiorări inocente. Rafinamentul formal al acestei poezii, scriitura „artistică”, precum și rețeaua ei largă de referințe culturale i-au creat lui Aureliu Busuioc o imagine de „estet”, de „artizan”, printre tradiționaliștii bucolici și folclorizanți ai anilor 50-60. Integru și nonconformist din punct de vedere estetic, poetul a continuat să scrie într-o limbă cultă, profund literară, fără a face concesii gustului public și circumstanțelor de tot felul, urmând consecvent „ritualul artei”.

Arcadie Suceveanu

Titluri pentru expoziții

Față-n față cu harul autentic

Un romancier basarabean

Cunoașterea de sine – imperativ al operei lui Aureliu Busuioc

O mireasmă de Busuioc ce ne copleșește mereu...

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CÂND bunicul era nepot...: aventuri / A. Busuioc; il.: L. Popa. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 104 p. – (Cartea adolescentului).

CIZMELE cocostârcului / A. Busuioc; il.: T. Cemis. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 20 p.: il.

HRONICUL găinarilor / A. Busuioc; cop.: S. Stanciu. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 197 p. – (Scriitori contemporani).

ÎNTÂMPLĂRI cu Nătăfleață / A. Busuioc; il.: S. Damaschin. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 32 p.: il.

LĂTRÂND la lună: roman / A. Busuioc. – Ch.: ARC, 1997. – 142 p.

MARELE rățoi Max / A. Busuioc; il.: S. Puică. – Ch.: Prut

Internațional, 2006. – 24 p.: il.

O SUMĂ de cuvinte: istorioare inte[r]grate / A. Busuioc; il.: A. Ichim. – Ch.: Prut Internațional; Știința, 2008. – 80 p.

PACTIZÂND cu diavolul: roman / A. Busuioc. – Ch.: Litera, 1999. – 198 p.

PUNCT / A. Busuioc; cop., conc. graf.: A. Ichim. – Ch.: Știința, 2007. – 140 p. – (Antologia unui autor).

SAPOŹKI Aista: rasskazy, skazki, stihi / A. Busuioc. – Ch.: Hyperion, 1991. – 20 p.

SFREDELUȘ / A. Busuioc; il.: O. Cazacu. – Ch.: Prut Internațional, 2009. – 24 p.

SINGUR în fața dragostei: roman, versuri / A. Busuioc; il.: E. Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2008. – 258 p.+32 p. fotogr. – (Colecție pentru elevi, studenți).

SPUNE-MI Gioni Sau Învățăturile veteranului KGB Verdikurov către nepotul său: roman în 3 părți / A. Busuioc. – Ch.: Prut Internațional, 2003. – 239 p. – (Scriitori contemporani).

VIZAVI de vizavarză / A. Busuioc; il.: V. Rață. – Ch.: Prut Internațional, 2010. – 20 p.: il.

Referințe critice

AURELIU Busuioc // Dicționarul general al literaturii române: A-B. – București, 2004. – P. 713-714.

AURELIU Busuioc // Literatura română: dict.-antologie de istorie și teorie literară / alcăt.: L. Bucătaru. – Ch., 2000. – P. 95-99.

AURELIU Busuioc // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dict. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. – Ch., 2004. – P. 49-55.

BUSUIOC, Nicolae. Știința orchestrării scrisului // Busuioc, Nicolae. Basarabia de suflet: lecturi și dialoguri esențiale / N. Busuioc. – Ch., 2010. – P. 15-17.

CIMPOI, Mihai. [Aureliu Busuioc] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / M. Cimpoi. – Ed. a 3-a rev. și adăug. – București, 2002. – P. 178-179.

CIOBANU, Vitalie. O viză pentru Purgatoriu: (Aureliu Busuioc) // Ciobanu, Vitalie. Valsul pe Eșafod / V. Ciobanu. – Ch., 2001. – P. 155-161.

CIOCAN, Iulian. Resurecția veteranului // Ciocan, Iulian. Incursiuni în proza basarabeană / Iu. Ciocan. – Ch., 2004. – P. 98-102.

CIOCANU, Anatol. Busuioc Aureliu / A. Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ch., 2010. – P. 85-87.

CIOCANU, Ion. Aureliu Busuioc – un scriitor despre care se vorbește nu numai la sărbători // Ciocanu, Ion. Dincolo de literă / I. Ciocanu. – Timișoara, 2002. – P. 11-20.

CIOCANU, Ion. Cu Aureliu Busuioc dincolo de ironie și zeflema // Ciocanu, Ion. Cărțile din noi: articole, studii, cronici literare / I. Ciocanu. – Ch., 2011. – P. 85-102.

LUNGU, Eugen. După aniversare // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / E. Lungu. – Ch., 2009. – P. 145-153.

ROMANCIUC, Vasile. Aureliu Busuioc / V. Romanciuc // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Ch.; Târgoviște, 2010. – P. 39-40.

FONARI, Victoria. Fenomenul trădării la Aureliu Busuioc / V. Fonari // Timpul. – 2012. – 20 ian. – P. 22.

BRAȘOVEANU, Angela. Toamna patriarhului / A. Brașoveanu // Punkt. – 2011. – Nr. 35-36. – P. 102-120.

CIOCANU, Ion. Vizavi de ghidușie / I. Ciocanu // Florile dalbe. – 2011. – 5 mai. – P. 7.

TĂZLĂUANU, Valentina. Un eveniment (radio) teatral / V. Tăzläuanu // Sud-Est cultural. – 2011. – Nr. 2. – P. 114-117.

CIOBANU, Vitalie. Căciula pe care ne-o furăm singuri / V. Ciobanu // Sud-Est cultural. – 2010. – Nr. 4. – P. 19-22.

GRATI, Aliona. Despre imaginarul antropologic al romanului basarabean actual (2) / A. Grati // Sud-Est cultural. – 2010. – Nr. 3. – P. 26-37.

AURELIU Busuioc: [biogr.] // „a”MIC”. – 2009. – Nr. 5-6. – Supliment.

NECHIT, Irina. Serile poetice ale Editurii *Cartier* cu Aureliu Busuioc / I. Nechit // Jurnal de Chișinău. – 2009. – 30 iun. – P. 12.

DINU, Mihail. Aur și busuioc peste Moldova anului 2008 / M. Dinu // Sud-Est cultural. – 2008. – Nr. 4. – P. 43-47.

Dedicații lirice

STRĂMBEANU, Andrei. Raționament: poetului Aureliu Busuioc / A. Strâmbeanu // Limba română. – 2010. – Nr. 7-8. – P. 179; Lit. și arta. – 2010. – 26 aug. – P. 5.

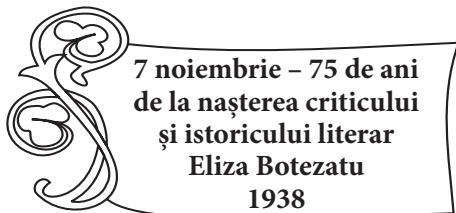
Documente audiovizuale și electronice

FIRICEL de floare rară [înregistr. audio] / A. Busuioc; muz.: S. Lunchevici // Fluieraș. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – S 04581-82.

FIRICEL de floare rară [înregistr. audio] / A. Busuioc; muz.: S. Lunchevici; cântă: T. Cebanu // Suvenir moldovenesc. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – M 30-36173.

GHIOCEI [înregistr. audio] / A. Busuioc; muz.: A. Stârcea // Stârcea, Alexei. Moldavskie pesni / A. Stârcea. – M.: Melodiâ, [s.a.]. – 1 disc. – D-00010797.

MĂRIOARĂ [înregistr. audio] / A. Busuioc; muz.: M. Dolgan; interpr.: formația „Noroc” // Formația „Noroc”: 1967-2007. – Ch.: Moldcell & VIP magazin. – 2007. – 1 CD.

Viitorul critic și istoric literar, doctor în filologie, profesor universitar Eliza Botezatu s-a născut la 7 noiembrie 1938, în s. Briceni, Dondușeni, în familia țăranilor Ana și Nicolae Cracan. Absolvește școala medie incompletă din satul natal, apoi pe cea medie de cultură generală din s. Sudarca (1955). Studiază la Universitatea de Stat din Chișinău (1956-1961), licențiată a Facultății de Istorie și Filologie (1961). Face studii de doctorat la Institutul de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a Moldovei (1968-1971), unde, în 1972, susține teza de doctor în filologie cu tema *Poezia meditativă moldovenească*.

Își începe cariera didactică la Institutul Pedagogic *Alecu Russo* din Bălți (în prezent – Universitatea Pedagogică omonimă), unde activează, cu mici intermitențe, aproape două decenii (1961-1968, 1971-1980): lector, lector superior, conferențiar universitar (din 1975), șefă a Catedrei de limba și literatura română. Predă studenților diferite cursuri, bucurându-se de un succes aparte ciclul de prelegeri de literatură clasică română, dar și cele de literatură contemporană, teoria literaturii, metodică predării literaturii în școala medie de cultură generală etc. Un timp abandonează munca la catedră, fiind angajată ca cercetător științific superior la Institutul de Limbă și Literatură al AȘM (1979-1986), în 1986-1987 este secretar al Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

Revine în învățământul superior (1987), fiind aleasă, prin concurs, în funcția de șefă a Catedrei de literatură a Institutului Pedagogic (ulterior – Universitatea Pedagogică de Stat) *Ion Creangă* din Chișinău. În 1991 i se conferă gradul științifico-didactic de profesor universitar. Peste un timp (în 1996), părăsește postul de șefă de catedră, continuând însă să prezinte studenților cicluri de prelegeri în calitate de profesor universitar. Din anul 2002 se transferă în această calitate la Catedra de literatură română de la Universitatea de Stat din Moldova, ținând prelegeri și pentru studenții de la Universitatea Pedagogică de Stat *Ion Creangă*.

În anii 80-90 ai sec. XX a fost membru al comisiei de experți în cadrul Comisiei superioare de atestare a cadrelor științifice pentru literatură, artă, folclor; este oponent/recenzent la susținerea mai multor teze de doctor în filologie la universitățile din Chișinău și Iași.

A debutat în presă în anii de școală cu versuri tipărite în ziarul *Tinerimea Moldovei* (1952). În 1961 debutează în critica literară cu un articol despre proza lui Gh. Gheorghiu. În presa de specialitate apare în premieră cu rezumatul unei comunicări despre prezența lui Turghenev și Dostoievski în opera lui C. Dobrogeanu-Gherea (Cernăuți, 1966), precum și cu analize ale scrierilor Ariadnei Șalari, Bogdan Istru și Liviu Deleanu (Chișinău, Bălți, 1967).

Debut editorial în 1977 cu studiul monografic *Poezia meditativă moldovenească*.

Urmează o serie de apariții editoriale de istorie, analiză și critică literară, cele mai multe având ca obiect de cercetare evoluția genului liric în literatura din Basarabia postbelică (mai rar – antebelică): *Patosul*

patriotic și internaționalist al poeziei [contemporane din RSSM, raportată la poezia altor republici din URSS] (1979); *Cheile artei* (despre creația lui G. Meniuc) (1980); *Poemul moldovenesc contemporan în context unional* (1981); *Prezenți în front* (poezia moldovenească din anii celui de al doilea război mondial – 1985); *Poezia și folclorul: puncte de joncțiune* (1987); *Lumina darnică a poeziei* [P. Boțu] (1987); *Poezia și dialectica vieții* (studii și eseuri, 1988) ș.a.

Scrie suporturi didactice pentru profesorii de limbă și literatură din școlile medii de cultură generală (*Compunerea*, 1965, ed. a 2-a – 1985; *Teoria și metodică compunerii*, 1978 etc.). Este coautor al manualului de literatură pentru cl. a X-a a școlii medii de cultură generală (din 1977 până în 1988 a suportat 10 ediții); după 1990 se implică în elaborarea unor programe, suporturi didactice și manuale experimentale de limba și literatura română pentru școli și licee, caiete pentru elevi și ghiduri pentru profesori. Coautoare a manualului universitar *Literatura română postbelică: integrări, valorificări, reconsiderări* (coordonator – M. Dolgan, 1998).

A participat la elaborarea enciclopediei *Literatura și arta Moldovei* (în două volume), fiind și membrul colegiului de redacție, și coautor al studiului *Istoria literaturii moldovenești*, membrul colegiului de redacție și energic colaborator al publicațiilor de specialitate *Limba și literatura moldovenească* (ulterior *Revistă de lingvistică și știință literară*), serialul Universității Pedagogice de Stat Ion Creangă – *Metaliteratură*. A mai colaborat la revistele: *Nistru* (ulterior *Basarabia*), *Învățătorul sovietic* (*Revista de pedagogie și psihologie*), *Orizontul* (*Columna*), *Cultura*, *Literatura și arta*, *Sud-Est*, *Limba română*, *Clipa siderală*, *Patria tânără*, *Săptămâna*; ziarele *Învățământul public* (ulterior *Făclia*), *Tinerimea Moldovei*, *Moldova socialistă* (*Moldova Suverană*), *Viața satului*, *Dialog*, *Țara*, *Luceafărul* etc.

De-a lungul mai multor decenii a fost o prezență apreciabilă la posturile naționale de Radio și TV din Chișinău, la care a prezentat emisiuni consacrate unor clasici, respectiv, unor capodopere ale literaturii române.

Din anul 1972 este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova.

S-a învrednicit de medalia Pentru merite în muncă (1986), Ordinul Gloria Muncii (1998), Diploma de Recunoștință a Academiei de Științe din Moldova (1998), Premiul Prezidiului AȘM (1999). Deține Titlul

Onorific Eminent al Învățământului Public (1978), Doctor Honoris Causa al Universității Pedagogice *Alecu Russo* din Bălți (2005).

Referințe

Eliza Botezatu a știut să găsească criteriile și optici personale pentru a vorbi interesant despre poezia contemporană. Ea s-a apropiat de actul poetic dintr-o serie de unghiuri, dacă nu absolut noi, cel puțin, rar „frecventate” de critica literară de la noi.

Mihail Dolgan

Este autoarea unor studii cu aplecare la aspectele concrete ale procesului literar, uneori prea metodologizate, dar cu analize pertinente.

Mihai Cimpoi

Impresionează faptul că cercetătoarea știe să evite căile bătătorite, temele dezbatute, problemele întrucâtva sondate. Ea se avântă, de regulă, în chestiuni discutabile care, fie și cu riscul de a da greș, deschid perspective pentru gânduri originale și concluzii imprevizibile.

Cartea Elizei Botezatu *Poezia și folclorul – puncte de joncțiune* urmărește punctele de joncțiune dintre poezie și folclor, prezintă creația populară orală ca un laborator cu ușile deschise pentru literatura cultă, ca un mijloc sigur de trecere a ei de la expresia liniară, mult prea încetățenită, la transfigurarea artistică a realității.

Nicolae Bilețchi

Manualul școlar, învățătorul și elevul au câștigat enorm când criticul literar și profesorul universitar Eliza Botezatu a crezut că merită să-și încerce pana într-un domeniu relativ nou pentru dumneaei. Aceasta a provocat-o și a reușit să-i dea originalitate, selectând texte literare de valoare și apropiindu-le de inima copilului prin elemente de analiză literară, prin exercițiile creative care instigă spiritul și imaginația creatoare.

Galina Ciubară

Capitolele din *Ghidul învățătorului* scris de Eliza Botezatu

îndrumază cu măiestrie învățătorii, îi conduce inspirat pe căile nebănuite din lumea frumosului, sugerându-le cum să aducă acest text în universul copilului.

Viorica Bolocan

Pe paginile scrise Eliza Botezatu dialoghează cu mii de elevi, îndrumându-i în „deschiderea porților universului, frumosului”. Așa cum ar face-o de la catedră, predă, și prin manual, literatura, se înalță și ne înalță, a crescut și ne-a crescut.

Viorica Goraș-Postică

Titluri pentru expoziții

Lumină din lumină

Eliza Botezatu – la vârsta împlinirilor

Pedagogul secolului – Eliza Botezatu

(M.H.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

CRITICĂ literară / E. Botezatu; cop., il.: Ia. Oliiinic. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 188 p.

LITERATURA moldovenească pentru copii / E. Botezatu. – Ch.: Lumina, 1984. – 279 p.

LUMINA darnică a poeziei: creația lui Pavel Boțu: st. monogr. / E. Botezatu. – Ch: Lit. artistică, 1987. – 391 p. – (Scriitori contemporani).

Referințe critice

VOCATIA cuvântului scris și rostit: Eliza Botezatu – criticul literar și pedagogul: biobibliogr. / Bibl. Mun. B.P. Hasdeu, Bibl. Publ. Târgu-Mureș, CID; alcăt.: M. Tasmali. – Ch.: Ulysse, 2006. – 112 p.

CARANFIL, Ninela. Eliza Botezatu: „Să nu ne uităm...” / N.

Caranfil // Lit. și arta. – 2010. – 4 noiembr. – P. 6.

ȘATRAVCA, Claudia. Lansare de carte la Biblioteca „Târgu-Mureș”: [Botezatu Eliza. „Critică literară”] / C. Șatravca // Lit. și arta. – 2009. – 14 mai. – P. 8.

ȘCHIOPU, Constantin. Lumina darnică a „Criticii literare” de Eliza Botezatu / C. Șchiopu // Lit. și arta. – 2009. – 5 noiembr. – P. 5.

AMBROZI, Ioana. Un munte de crizanteme pentru Eliza Botezatu / I. Ambrozi // Cultura. – 2008. – 18 noiembr. – P. 3.

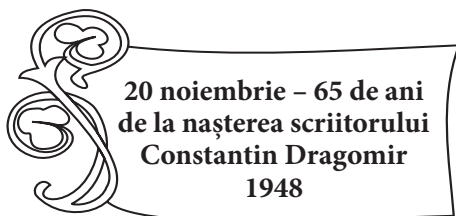
PRISĂCARU, Vlad. Trandafirii Elizei Botezatu / V. Prisăcaru // Lit. și arta. – 2008. – 6 noiembr. – P. 4.

SIMION, Eugen. Autoportret / E. Simion // Lit. și arta. – 2008. – 22 mai. – P. 4.

ȘCHIOPU, Constantin. Să lași urme în sufletul atâtor generații...: (cuvânt despre un ilustru pedagog) / C. Șchiopu // Lit. și arta. – 2008. – 6 noiembr. – P. 4.

Dedicații lirice

CHICU, Efm. Doamnei Z: Elizei Botezatu / E. Chicu // Făclia. – 2008. – 8 noiembr. – P. 1.

Poetul Constantin Dragomir s-a născut în s. Marinici, Nisporeni. A absolvit Facultatea de Litere, Secția Jurnalistică a Universității de Stat din Moldova (1971). Timp de șapte ani lucrează ca reporter și redactor la postul de radio *Luceafărul (Orizontul)*, după care exercită diferite funcții la diverse edituri din Chișinău: redactor și redactor-șef al redacției Literatură pentru copii și tineret la Editura *Literatura artistică*, director al Editurii *Făt-Frumos*, redactor-șef al Editurii *Prut Internațional*, iar din anul 2001 – director al Editurii *Dragodor*. De mai mulți ani colaborează la revista pentru copii „a”*MIC*”, susținând rubrica

„Constelația „a”MIC”.

Debutează literar în anul 1966 cu versuri și schițe publicate în ziarele raionale din Hâncești și Nisporeni și în presa republicană pentru copii și tineret. Debutul editorial se produce în 1977 cu placheta de versuri *Roua sufletului*. În 1980 editează prima sa carte pentru copii *Vrei să-ți spun o poezie?*, urmată de altele la fel de citite și îndrăgite de copiii de toate vârstele: *Alt pământ pe lume nu-i* (1983), *Copii și păpădii* (1992), *Toată lumea face baie!* (1992), *Colorăm – ne distrăm* (1993), *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cumiști* (2002), *Orchestra minunată* (2004), *Poezii mici-mici pentru veverițe și arici* (2005) ș.a.

Este autorul unor enciclopedii originale pentru copii *Cartea cu minuni* (1986) și *Bunicuța cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit* (1988, reeditată în 2005). A mai publicat culegerea de versuri lirice *Greul pământului* (1986), monografia *Folclor* despre orchestra de muzică populară cu același nume, culegerea de mituri și legende ale popoarelor lumii *Coiful magic* (1990, reeditată în 2001), cărțile *Cetățile Moldovei* (1991) și *Clopotul nemuririi – culegere de legende, parabole, balade, cântece populare dedicate lui Ștefan cel Mare* (2004).

În calitate de editor a alcătuit cărțile pentru copii și adolescenți *Piatra fermecată* (1982), *Pomul cu prieteni* (1983), *Lunile fermecate* (1986), *Carte pentru pici-pitici de la 1 pân-la 5* (1989), *Enciclopedia cu zâmbete* (1991), antologiile *Floare-albastră! Floare-albastră!...* (1986), *Cine-a zis dorului dor...* (1989), *Calendarul copiilor* (1996), culegerea de aforisme *Un șirag de piatră rară* (1999), selecții din creația lui M. Eminescu, V. Alecsandri, L. Blaga ș.a.

A tradus din literatura universală pentru copii și tineret (A. Kobo, L. Carroll, V. Nezval, M. Diuricikova, M. Careme ș.a.), din lirica universală clasică și contemporană. Poeziile sale au fost traduse și au apărut în culegeri și ediții periodice de limbă belarusă, gruzină, letonă, rusă, ucraineană etc.

Este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova (1978) și al Uniunii Scriitorilor din România (1998).

Cărțile lui Constantin Dragomir au fost menționate cu diverse premii, printre care: Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova și al Comitetului de Stat pentru Edituri, Poligrafie și Comerțul cu Cărți și Diploma Specială a Concursului de Carte pentru Copii din Moscova (1986, pentru *Cartea cu minuni*), Premiul ”Hai să dăm mână cu mână”, acordat în cadrul celei de-a III-a ediții a Salonului Național de Carte

pentru activitatea de popularizare a cărții pentru copii (1994), Premiul „Simpatia copiilor” în cadrul Salonului Internațional de Carte pentru Copii (2002, pentru cartea *Hipopotamul fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cumiști*, 2006, pentru *Bunicuța cu povești*). Câteva din cărțile autorului au fost desemnate drept „Cea mai bună carte pentru copii a anului...” (*Alt pământ pe lume nu-i!* în 1981, *Cartea cu minuni* în 1986, *Bunicuța cu povești* în 1988, *Copii și pădăii* în 1992).

Referințe

Cred că toți copiii sunt niște mici-mari vrăjitori, unici în această lume, care posedă magia de a schimba viața celor maturi... Când intru într-o sală plină de copii și îi privesc în ochi, mă văd pe mine, copilul de altădată, alergând prin roua dimineții și culegând pădăii...

Constantin Dragomir

Constantin Dragomir este un poet-pedagog al copiilor în accepția clasică a cuvântului, un poet al satului natal, tradițional și modern, un poet al bucuriei și al familiei, care își cântă și trăiește la propriu și la figurat poeziile... Poezia lui izvorăște și crește din cuvânt și din ritm, precum „drumul crește din cărare”.

„Țara frunzei” și „Țara dorului”, comoara graiului și satele plaiului (...), copiii și pădăiile, cântecul și jocul, muzica și ghicitoarea, bucuria și sfătoșenia, umorul și zâmbetul mucalit, ironia și omenia, veselia și gluma, dragostea față de muncă și dragostea față de străbuni, față de părinți, față de cei apropiați, – „toate-toate încap în inima lui”, în inima poetului-copil...

Tudor Palladi

(...) Versurile lui Constantin Dragomir sunt limpezi aidoma izvoarelor-serpentine, care trăiesc dintotdeauna o viață a lor și a pământului, folclorică de la început și până la sfârșit.

Dumitru Matcovschi

(...) Poetul are talent, are sensibilitate specifică pentru literatura destinată celor mici, are fantezie, voce caldă, simțul umorului.

Eliza Botezatu

Constantin Dragomir pune preț greu pe cuvântul frumos, sunător, misterios, având un aer de vrajă, de încântare.

Liviu Damian

Constantin Dragomir, poetul copiilor, care este un foarte bun povestitor, are harul improvizației înțelepte, e vesel și spiritual, cu inima fără ascunzișuri.

Vasile Romanciuc

Titluri pentru expoziții

Alături de bunicuța cu povești

Un poet al bucuriei și al familiei

Constelația cărților lui Constantin Dragomir

Zâmbete, minuni și pădăii pentru cei mai buni copii

Scriitorul copiilor – Constantin Dragomir

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BUNICUȚA cu povești: carte pentru ochi de citit și urechi de auzit / C. Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2005. – 223 p.: il.

CLOPOTUL nemuririi: legende, parabole, balade, cântece populare și de leagăn / C. Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2004. – 136 p. – (Ștefan cel Mare și Sfânt).

COIFUL magic: mituri și legende ale popoarelor lumii / C. Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2001. – 286 p.: il.

COPII și pădăii: versuri / C. Dragomir. – Ch.: Hyperion, 1992. – 199 p.: il.

HIPOPOTAMUL fără dinți și alte prințese și prinți > sau < cumiți / C. Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2004. – 24 p.: il.

ORCHESTRA minunată: versuri / C. Dragomir. – Ch.: Prut Internațional, 2004. – 16 p.: il. – (Poezii de seama voastră).

POEZII mici-mici pentru veverițe și arici / C. Dragomir. – Ch.: Dragodor, 2005. – 16 p.: il.

TOATĂ lumea face baie / C. Dragomir. – Ch.: Hyperion, 1992. – 11 p.: il.

Referințe critice

CONSTANTIN Dragomir: n. biogr. // Iubire de metaforă. Vol. 1 / antologie de M. Dolgan. – Ch., 2001. – P. 310-311.

CONSTANTIN Dragomir // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea, E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – P. 145-148.

DRAGOMIR Constantin // Dicționarul general al literaturii române. Vol. 1: C-D. – București, 2004. – P. 733.

ROMANCIUC, Vasile. Constantin Dragomir / V. Romanciuc // Bucurii pentru copii: poeți contemporani din Basarabia. – Ch., Târgoviște, 2010. – P. 159-160.

ZBÂRCIOG, Vlad. Dragomir Constantin // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 228-229.

DASCĂL, Taisia. „Scrie cu sufletul tău și citește cu sufletul altuia” / T. Dascăl, X. Dascăl // „a”MIC”. – 2011. – Nr. 2. – P. 10.

OMUL săptămânii – Constantin Dragomir, poet, traducător, editor // Timpul. – 2010. – 19 noiembr. – P. 2.

PETRU, Mariana. Un poet de lângă inima copiilor / M. Petru // Glasul Națiunii. – 2009. – 26 mart. – P. 4.

CONSTANTIN Dragomir // „a”MIC”. – 2008. – Nr. 11. – Supliment.

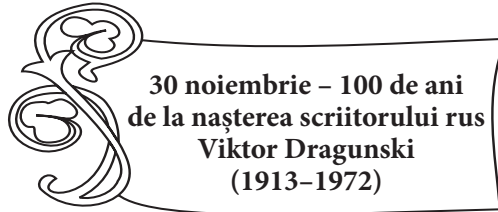
PROHIN, Victor. Constantin Dragomir / V. Prohin // Alunelul. – 2008. – Nr. 11. – P. 8.

Dedicații lirice

ȚURCANU, Nicolae. Drag îmi ești...: lui Constantin Dragomir / N. Țurcanu // Făclia. – 2009. – 18 apr. – P. 8.

ȚURCANU, Nicolae. Să-mi coși, maică...: lui Constantin Dragomir

/ N. Țurcanu // Făclia. – 2008. – 13 dec. – P. 3.

Viitorul scriitor s-a născut la New York, într-o familie de emigranți din Belarus. În 1914, la puțin timp după nașterea sa, părinții au revenit în țară, stabilindu-se în orașul Gomel. După ce îi moare tatăl și maică-sa se recăsătorește cu un actor, băiatul își urmează părinții în peregrinările lor prin țară, cunoscând îndeaproape viața actorilor. În 1925 familia se stabilește la Moscova. Elev fiind, începe să lucreze pentru a-și ajuta mama. După ce absolvete școala se angajează strungar la o uzină. Însă visul său era să devină actor, de aceea în 1930 se înscrie la Atelierul literar-teatral condus de actorul și regizorul Alexei Dikii, care îi va deveni nu doar profesor ci și prieten. În 1935 este angajat în trupa Teatrului transportului (azi Teatrul „N.V. Gogol”), apoi la Teatrul de satiră. După război își continuă activitatea la Teatrul actorului de cinema, unde organizează și conduce, timp de 10 ani (1948-1958), Teatrul de parodie „Pasărea albastră”. În această perioadă începe să publice foiletoane, scrie poezii și texte umoristice, scenete, scenariile pentru reprezentații de circ.

La sfârșitul anilor '50 începe să scrie pentru copii. Colegul său, dramaturgul Leonid Zorin, va spune mai târziu următoarele: „Era într-un conflict cu sine însuși, într-o perioadă când simțea nevoia de a-și schimba în mod radical viața, de a face ceva nou”. Stând la vila sa rece de sub Moscova, scrie câteva povestiri pentru copii care au pus începutul unei cariere scurte dar prolifică în literatura pentru copii. Chiar de la prima sa carte, *Он живой и светится* (E viu și luminează, 1961) este remarcat ca un autor original, excepțional. În doar zece ani de activitate literară, a reușit să se afirme printre cei mai citați și apreciați scriitori pentru copii, iar cărțile sale despre Deniska Korabliov au ajuns cele mai solicitate de micii cititori: *Расскажите мне про Сингапур* (Povestiri-mi despre Singapore, 1961), *Человек с голубым лицом* (Omul cu față

albastră, 1962), *Девочка на шаре* (Fetița pe sferă, 1964), *Старый мореход* (Bătrânul navigator, 1964), *Денискины рассказы* (Povestirile lui Deniska, 1966), *Похититель собак* (Răpitorul de câini, 1966), *Двадцать лет под кроватью* (Douăzeci de ani sub pat, 1969), *Красный шарик в синем небе* (Un balon roșu în albastrul cerului, 1972), *Разноцветные рассказы* (Povestiri multicolore, 1973) ș.a. Personajul principal al acestor cărți amuzante îl are ca prototip chiar pe fiul scriitorului – un băiețel ingenios, vesel, naiv, sincer, plin de simpatie pentru oamenii din jur, care știe să discearnă binele de rău și să se descurce în situațiile cele mai neobișnuite.

Cărțile sale pentru copii au fost reeditate în nenumărate rânduri, iar filmele create în baza lor s-au bucurat de același succes: *Веселые истории* (Istории vesele, 1962), *Девочка на шаре* (Fetița pe sferă, 1966), *Денискины рассказы* (Povestirile lui Deniska, 1970), *Где это видано, где это слыхано...* (Unde oare s-a văzut, unde s-a mai auzit..., 1973), *По секрету всему свету* (În secret – lumii întregi, 1976), *Удивительные приключения Дениса Кораблева* (Aventurile neobișnuite ale lui Denis Korabliov, 1979) ș.a.

Sunt cunoscute și cărțile sale pentru adulți: *Он упал на траву...* (A căzut în iarbă..., 1961) – despre primele zile ale războiului și *Сегодня и ежедневно* (Astăzi și în fiecare zi, 1964) – o povestire despre viața artiștilor de circ, ecranizată în 1980 și 1993.

S-a stins din viață la 6 mai 1972, la doar 58 de ani. Cărțile sale vesele și pline de înțelepciune continuă să fie citite și astăzi de noi generații de copii.

Referințe

Проработав в литературе чуть больше десяти лет, он сочинил очень мало, но он смог сделать то, что не удавалось порой многим пишущим авторам, создал собственный художественный мир.

[Activând în literatură doar zece ani, a scris foarte puțin, dar a reușit ceea ce n-au reușit mulți alți scriitori – a creat o lume artistică proprie.]

Evgheni Peremâșlev

Все рассказы о Дениске – история постижения ребенком мира в его положительных и отрицательных сторонах...

Можно предположить, что все произведения Драгунского автобиографичны по сути, по духу, по типу восприятия главных героев и составляют своеобразный лирический дневник автора.

[Toate povestirile despre Deniska ilustrează modalitatea prin care copilul cunoaște lumea cu toate aspectele ei pozitive și negative... Putem considera că toate scrierile lui Dragunski sunt autobiografice ca esență, spirit, mod de percepere a realității, constituind un jurnal liric original al autorului.]

N. Kuznețova

Виктор Драгунский был талантлив вглубь и вширь. Если представить себе, сколько он успел сделать за короткий срок – всего пятьдесят восемь лет отмерила ему судьба, – то кажется, что он прожил несколько жизней... Драгунский прожил одну, но на редкость многообразную, насыщенную, напряженную и цельную жизнь. Ему выпала редкая участь быть ни на кого не похожим, создать свой стиль и в жизни, и в творчестве.

[Viktor Dragunski a fost scriitor de un mare talent. A reușit să facă atât de mult într-un termen atât de scurt – doar cincizeci și opt de ani i-a fost dat să trăiască – încât pare că a trăit câteva vieți... Dragunski a avut o viață scurtă, dar una deosebit de variată, bogată, tumultuoasă și integră. A reușit să fie unic, să-și creeze propriul stil în viață și în creație.]

Iuri Naghibin

Titluri pentru expoziții

Разноцветные рассказы Виктора Драгунского

Виктор Драгунский – писатель щедрый и веселый

Литературный мир Драгунского

Povestirile multicolore ale lui Viktor Dragunski

În lumea cărților lui Viktor Dragunski

(L.T)

BIBLIOGRAFIE

Opera

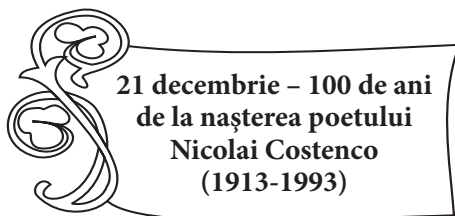
- DENISKINY** rasskazy / V. Dragunskij; hudož.: A. Halilova. – M.: Rosmèn, 2009. – 128 p.: il.
- DRUG** detstva / V. Dragunskij. – Spb: Niva, 1996. – 16 p.
- DVADCAT'** let pod krovat'ù / V. Dragunskij; hudož.: A. Šahgeldân. – M.: Strekoza, 1999. – 128 p.: il.
- GDE** èto vidano?: rasskazy / V. Dragunskij; hudož.: M. Fedorovskaâ. – M.: AST; Astrel', 2001. – 176 p.: il.
- ON ŽIVOJ** i svetitsâ: rasskazy / V. Dragunskij; hudož.: V. Losin. – M.: Det. lit, 1987. – 22 p.: il.
- PODZORNAÂ** truba: rasskazy / V. Dragunskij; hudož.: M. Skobelev. – M.: Malyš, 1989. – 40 p.: il.
- TAJNOE** stanovitsâ âvnyim / V. Dragunskij; hudož.: M. Skobelev. – M.: Malyš, 1988. – 175 p.: il.
- TRET'E** mesto v stile butterfly / V. Dragunskij; hudož.: R. Vol'skij. – M.: Fizkul'tura i sport, 1990. – 46 p.: il.
- UDIVITEĽNYJ** den' / V. Dragunskij; hudož.: I. Latinskij. – Petrozavodsk: Kareliâ, 1984. – 175 p.: il.
- ZELENČATYE** leopardy / V. Dragunskij; hudož.: V. Losin. – M.: Rosmèn, 1999. – 128 p.: il.

Referințe critice

- ARZAMASCEVA**, I. Detskaâ literatura 60-80-h godov: Viktor Dragunskij // Arzamasceva, I. Detskaâ literatura / I. Arzamasceva. – M., 2000. – P. 383-384.
- VIKTOR** Dragunskij // Â poznaû mir: det. èncikl.: Literatura / sost.: N. Čudakova. – M., 1999. – P. 157-159.
- KUZNECOVA**, N. Viktor Dragunskij / N. Kuznecova, M. Mešerâkova // Russkie detskie pisateli XX veka: biobibliogr. slovar'. – M., 1998. – P. 166-168.
- NAGIBIN**, Ūrij. Pisatel' šedryj i radostnyj / Ū. Nagibin // Dragunskij, Viktor. Izbrannoe / V. Dragunskij. – M., 1988. – P. 3-8.
- POLIKOVSKAÂ**, L. Viktor Dragunskij / L. Polikovskaâ // Antologiiâ mirovoj detskoj literatury. T. 2. – M., 2002. – P. 550-552.
- TIMOFEEVA**, I. Rasskazy i povesti russkih i zarubežnyh pisatelej:

Viktor Dragunskij // Timofeeva, I. Čto i kak čitat' vašemu rebenku ot goda do desâti / I. Timofeeva. – SPb., 2000. – P. 379-380.

VESELYJ papa Deniski Korableva: Viktor Dragunskij (1913-1972) // Biblioteka. – 2008. – Nr. 9. – P. 81.

Poetul, prozatorul, publicistul, traducătorul Nicolai Costenco s-a născut la 21 decembrie 1913, la Chișinău, din căsătoria lui Fiodor Costenco-Radziovski (care potrivit afirmației viitorului scriitor, era nobil – „graf” cu rădăcini polono-ruso-moldovene), cu Maria lui Gheorghe Leahu – o răzeșă din județul Orhei. Și-a făcut studiile la Școala Primară Ortodoxă din Chișinău, la Liceul „B. P. Hasdeu” din Chișinău (1928-1932), după care a urmat Facultatea de Drept a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași (1932-1936), paralel înscriindu-se și la Facultatea de Litere. A lucrat redactor la revista *Viața Basarabiei* (1934-1937), secretar al Societății Scriitorilor din Basarabia (1940), șef al secției literare la Teatrul Moldovenesc de Stat (1941). Din 1941 până în 1956 a fost deportat în Siberia pentru faptul că s-a opus introducerii alfabetului rusesc și rusificării în Basarabia sovietizată.

A debutat ca poet în 1932 în *Cuvântul liber* de la București, unde publică câteva poezii însoțite de un cuvânt introductiv semnat de Demostene Botez.

Debutul editorial s-a produs în 1937 cu placheta *Poezii*. Ca prozator și critic literar a debutat în revista *Viața Basarabiei* (1934). Autor al volumelor *Ore* (1939), *Cleopatra* (1939), *Poezii alese* (1957), *Poezii noi* (1960), *Mugur, mugurel* (1967, carte pentru copii), *Poezii și poeme* (1983), *Euritmii* (1990), *Elegii păgâne* (1993), al romanului *Severograd* (vol. I în 1963, vol. II în 1970) ș.a. A tradus *Iliada* de Homer, *Viața nouă* de Dante, *Descrierea Moldovei* de D. Cantemir, proză și versuri ale autorilor ruși F. Dostoievski, M. Lermontov, A. Tolstoi, M. Gorki, V. Fiodorov, E. Evtușenko ș.a.

Este Membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova din 1940.

A fost decorat cu Medalia „Pentru vitejie în muncă” (1960), Medalia „Veteran al Muncii” (1975), Titlul Onorific „Scriitor al Poporului” (1988), Premiul de Stat al RSSM (1988, pentru cartea *Poezii și poeme*). Membru de Onoare al Adunării generale a Academiei de Științe din Moldova (1992).

Nicolai Costenco încetează din viață la 20 iulie 1993 și este înmormântat în Cimitirul Central Ortodox din Chișinău.

Referințe

Versul lui Nicolai Costenco se menține în hotarele cerințelor poeziei clasice, el este clar și încărcat de sens. Pe poet îl preocupă în mod intens soarta poeziei pe care o făurește, durabilitatea ei în timp. Prin aceasta se explică numeroasele reflecții despre sensul și mesajul operei literare. În chip firesc, Costenco înțelege poezia ca pe un mijloc de a pătrunde în esența lumii în care trăim.

Ceea ce încântă îndeosebi la Costenco este originalitatea expresiei și a gândului, dobândită prin mari eforturi stilistice și printr-o adâncă cunoaștere a limbii, a creației populare orale și a întregului sistem de imagini și chipuri ale acesteia. Fraza lui Nicolai Costenco este amplă, bogată în detalii, păstrându-și în toate cazurile claritatea, iar într-un sens mai larg, mesajul. Poetul aderă sincer la poezie, făurind-o din momente trăite și dragoste de adevăr. Există în poezia lui Nicolai Costenco un avânt, care nu e strunit de retorică și aranjat ca să sune în versuri, ci o stare sufletească, legată de întreaga făptură a creatorului, care se realizează potrivit legilor interioare firii.

Vasile Coroban

E o poezie vulcanică ce găsește pentru lava interioară a trăirii erupții exterioare de foc și nori de cenușă. Versurile vin năvalnice și fierbinți, fumegoase sau vapoase, cu pietrele care au dovedit să le desprindă la ieșirea prin „craterul” îngust al gândului, stăpâne fiind imediatitatea, impetuoșitatea, deschiderea. Se mizează pe contactul direct, nemijlocit cu realul...

Mihai Cimpoi

Autor cu un destin dramatic, dar cu o acută putere creatoare. (...) înainte de orice, Nicolai Costenco a fost și a rămas liric. Orice formulă ar fi încercat, ...el și-a pus în evidență sensibilitatea lirică, dragostea pentru armonia cuvântului și a versului, simțul ritmului și al structurii.

Eliza Botezatu

Poeziile și poemele sale învederează o patimă rară pentru tot ce e viață, dreptate, demnitate. Ele sunt un rechizitoriu neiertător împotriva morții, înșelăciunii, micimii de suflet. Sentimentală în măsura în care izvorăște din emoție, trăire, pasiune rațională uneori mai mult decât i-ar sta bine unui poet cu temperament sudic și educat în spiritul folclorului nostru, însă de un raționalism ce exprimă angajarea omului și artistului în dezbateră problemelor complicate ale contemporaneității în necuntenă evoluție, poezia sa este în adevăr o casă mare.

Ion Ciocanu

Nicolai Costenco ține de tagma poezilor adevărați, veritabili, unul din rarii indivizi dedicați numai și numai poeziei. Talentul său viguros l-a făcut să urce încă din tinerețe pe culmile spiritualității umane, înălțând o dată cu el și numele poporului care l-a născut...

Cronicile vremii îl numiau Steaua Basarabiei, fiindcă, apărută pe bolta acestui meleag, steaua talentului său iradia lumină de univers necunoscut, neaoș, deschis întru luminare de inimi și suflete însetate de marele frumos al vieții pe pământ.

Prin el, cu demnitate și bărbăție, vorbea poporul, iar el, poetul, și-l iubea, punându-și tot harul în cuvântul neamului, ridicându-l între civilizații pe locul său care îl merită, ca un popor cu un suflet genial ce îl avea și îl are.

Gheorghe Vodă

Titluri pentru expoziții

Sunt o oază de mister într-un spațiu de lumină

Sunt cetățean al țării poeziei

Un poet basarabean, crucificat pentru aspirațiile naționale

Nicolai Costenco – Steaua Basarabiei

Nicolai Costenco – un fruntaș al scrisului nostru

Un scriitor al rezistenței și al continuității

Poetul neamului nostru

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

COROANA cu aripi de erete: versuri / N. Costenco. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1995. – 32 p.

ELEGII păgâne / N. Costenco; conc. graf. a col. și cop.: V. Zmeev; il.: A. Ussow. – Ch.; București: Litera Internațional, 2004. – 408 p.: il. – (Biblioteca școlară, serie nouă; nr. 476).

EURITMII: versuri / N. Costenco. – Ch.: Hyperion, 1990. – 138 p.

LIBERTĂȚI: versuri inedite / N. Costenco; cop.: M. Bacinschi; des.: E. Garștea. – Ch.: ARC, 2003. – 70 p.

MUGUR, mugurel: versuri / N. Costenco. – Ch.: Cartea moldovenească, 1967. – 135 p.

POVESTEA vulturului: memorii. Cartea întâi / N. Costenco; îngrijirea text.: C. Costenco; n., postf.: V. Malanețchi; cop.: M. Bacinschi. – Ch.: ARC, 1998. – 230 p.

SCRIERI. În 2 vol. / N. Costenco. – Ch.: Lit. artistică, 1979.

URMAȘILOR: versuri / N. Costenco; il.: E. Zavtur. – Ch.: Cartea Moldovei, 2007. – 296 p.; 10 f. fotogr. – (Colecție pentru elevi, studenți).

Referințe critice

CIMPOI, Mihai. [Nicolai Costenco] // Cimpoi, Mihai. O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia / M. Cimpoi. – Ch., 1997. – P. 172-173.

CIOCANU, Anatol. Costenco Nicolai / A. Ciocanu // Dicționarul scriitorilor români din Basarabia. 1812-2010. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2010. – P. 171-174.

CIOCANU, Ion. Nicolai Costenco // Ciocanu Ion. Literatura română contemporană din Republica Moldova / I. Ciocanu. – Ch., 1998. – P. 47-56.

CIOCANU, Ion. Nicolai Costenco – epistolier // Ciocanu Ion. Salahorind...: Articole, cronici, portrete și medalioane literare. Eseuri răzlețe / I. Ciocanu. – Ch., 2008. – P. 16-22.

COSTENCO Nicolai // Chișinău: encicl. – Ch., 1997. – P. 169.

NICOLAI Costenco // Scriitorii Moldovei în lectura copiilor și adolescenților: dicț. biobibliogr. / Bibl. Naț. pentru Copii „Ion Creangă”; alcăt.: M. Harea; E. Cugut. – Ed. a 2-a rev. și compl. – Ch., 2004. – 109-114p.

LUNGU, Eugen. Nicolai Costenco // Lungu, Eugen. Spații și oglinzi / E. Lungu. – Ch., 2009. – P. 181-183.

MALANEȚCHI, Vasile. Tabel cronologic // Costenco, Nicolai. Elegii păgâne / N. Costenco. – Ch., 1998. – P. 5-18.

REFERINȚE critice; [Date biografice] // Costenco, Nicolai. Urmașilor: versuri / N. Costenco. – Ch., 2007. – P. 239-245; 246-248.

ȘPAC, Ion. Nicolai F. Costenco la „Viața Basarabiei” // Șpac, Ion. Pagini de istorie a presei periodice basarabene / I. Șpac. – Ch., 2010. – P. 120-132.

CODREANU, Theodor. Nicolai Costenco văzut de Victor Teleucă / T. Codreanu // Limba română. – 2012. – Nr. 1-2. – P. 177-180.

TELEUCĂ, Victor. O demnitate a singurătății / V. Teleucă // Viața Basarabiei. – 2011. – Nr. 1-2. – P. 82-89.

DUMBRĂVEANU, Victor. Ca un rebel trecea poetul... / V. Dumbrăveanu // Moldova. – 2008. – Nr. 11-12. – P. 43-44.

Dedicații lirice

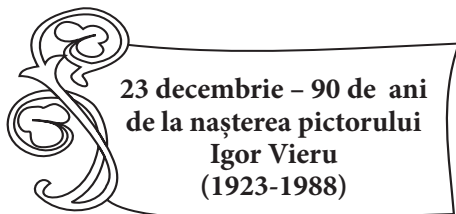
CIOCANU, Anatol. Cuvânt într-adevăr rostit: pentru Nicolai Costenco // Ciocanu Anatol. Aproximarea de țărnam / A. Ciocanu. – Ch., 2010. – P. 118-119.

COSTENCO, Nicolai. Poem într-un vers // Costenco Nicolai. Urmașilor: versuri / N. Costenco. – Ch., 2007. – P. 236.

NEGRIȘ, Alexandru. Odă soarelui: pentru Nicolai Costenco //

Negriș Alexandru. Amurguri cu privighetori: poeme / A. Negriș. – Ch., 2011. – P. 42.

ZADNIPRU, Petru. Băiatul mamei: lui Nicolai Costenco // Zadnipru, Petru. Însetat de depărtări / P. Zadnipru. – Ch., 2007. – P. 137-138.

Pictorul Igor Vieru s-a născut la 23 decembrie 1923 în s. Cernoleuca, Dondușeni, în familia lui Dumitru și Ana Vieru, o familie de țărani. După absolvirea școlii primare locale, trece la gimnaziul din satul vecin, Climăuți, dar, din cauza crizei materiale prin care trece familia, el este transferat într-o școală mai îndepărtată de satul natal. Aici își urmează studiile, exersând în permanență pictura și studiind istoria artelor.

În 1944 Igor Vieru se întoarce în locurile sale de baștină și lucrează un timp învățător la Horodiște. Face primii pași spre creația sa artistică executând o galerie de picturi mici pe sticlă, asemenea diaporizivelor. Acestea reprezentau diferite imagini cu tematică foarte variată. Dorința de a deveni plastician l-a făcut să abandoneze meseria de învățător și să uite de acele miniaturi. Pentru întregirea studiilor în artă, în 1946 Igor Vieru se înscrie direct în anul III la Școala de Arte Plastice din Chișinău, Facultatea Pictură. După absolvirea ei, în 1949, devine profesor de desen la Școala Pedagogică din Călărași, ca după doi ani să revină la Cernoleuca, unde va preda limba franceză. În 1953 participă la expoziția republicană cu pânza *Ion Creangă ascultând poveștile lui moș Bodrângă*, marcând începutul afirmării sale. Această lucrare îl atestă ca pictor, stăpân pe mijloacele de expresie. Datorită acestui tablou, este primit în rândurile membrilor Uniunii Artiștilor Plastici din URSS. Din 1957 se stabilește la Chișinău, unde lucrează un timp la revista *Chipăruș*. În perioada 1960-1961 este director al Muzeului de Arte Plastice din Chișinău, iar mai apoi expert al Comisiei de atestare a lucrărilor de artă pentru expozițiile din cadrul Ministerului Culturii al RSSM. Deținând

diferite funcții, Igor Vieru colaborează activ cu editurile chișinăuene, participă la toate expozițiile republicane, precum și la cele unionale și de peste hotare, își împărtășește cunoștințele sale în ale compoziției și culorilor elevilor de la Școala de Arte Plastice I. E. Repin și pregătește o promoție la Școala Medie-internat Republicană de Pictură.

Igor Vieru a fost o personalitate marcantă printre artiștii plasticieni din Moldova. Împreună cu Mihai Grecu și Valentina Rusu-Ciobanu, figurează printre fondatorii școlii naționale de pictură (Școala Medie Republicană de Arte Plastice), care astăzi îi poartă numele. Diversă i-a fost activitatea – sinceră, plină de tămăduire sufletească: portretist, ilustrator de cărți, scenograf, pedagog, redactor artistic. În 1957 îi apar pânzele: *La împărțirea pământului*; *Primăvara*; *În ajunul răscoalei*; *În satul natal*. În 1965 realizează tabloul *Toamna* și ilustrații la volumul *Poezii* de Mihai Eminescu, urmate de *Drum de iarnă*, *Vetre calde*, tripticul grafic *Ctitorii satului* – 1966; *Fericirea lui Ion*, *Om și pom* – 1967; *Balada despre pământ*, *Vremea logodnelor*, *Schimb de noapte* – 1970; *Copil adormit în brazdă* – 1987 ș.a.

Ca ilustrator de carte se afirmă în 1973 realizând foile grafice la basmul crengian *Harap Alb*, urmată de ciclul de ilustrații la poemul *Călin* de Mihai Eminescu, *Abecedar* de S. Vangheli, Gr. Vieru, M. Aftenii; *Guguță - căpitan de corabie* de S. Vangheli, iar în 1984 scoate de sub tipar povestea *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă, într-o interpretare grafică ce i-a confirmat talentul de ilustrator.

A organizat expoziții personale în 1966 la Cernoleuca, Dondușeni și în 1998 la Muzeul Național de Arte Plastice din Chișinău. A participat la expoziții în grup atât în țară, cât și peste hotare. S-a impus printr-o expresivă concepție originală, o legătură profundă cu tradiții populare, precum și printr-o viziune proprie asupra categoriilor fundamentale a existenței umane. Opera sa însumează 70 de picturi și 12 culegeri de ilustrații de carte.

Pentru activitatea desfășurată a fost apreciat și distins cu următoarele premii: în 1960 – Ordinul Insigna de Onoare, Titlul Onorific de Maestru Emerit în Arte din RSSM – 1963, Medalia EREN a URSS – 1966, în 1976 i se decernează Premiul de Stat al RSSM, iar în 1983 i se conferă titlul de Artist Plastic al Poporului din RSSM⁷.

Igor Vieru aparține generației de mijloc a pictorilor moldoveni, care pune bazele unor tendințe noi, moderne în pictura moldovenească, corespunzătoare realității contemporane.

După o boală îndelungată, se stinge din viață în 1988, fiind înmormântat în satul natal Cernoleuca, unde a avut un atelier de creație. Actualmente în satul de baștină funcționează un muzeu.

Referințe

Nu numai că este un mare pictor, el a apărut la momentul oportun să-i dea oxigen neamului nostru care se sufoca. Pictorul respira tot mai greu, neamul prindea la suflet. Ca să facă lumină în jur, s-a răstignit ca un Cristos pe crucea secolului XX. A închis ochii înconjurat de tablourile sale de la celebra expoziție republicană. Aceste tablouri au fost ca niște lumânări dumnezeiești, care i-au petrecut sufletul înspre tărâmul cerului.

Nu poate fi dar mai de preț ca dragostea de țară și de neam, dragostea de frumos, pe care ne-o insuflă pânzele și grafica lui Igor Vieru. E pragul casei părințești, e scrânciobul din copilărie, e lumina din geamul care așteaptă urători. Creația lui ne scoate în largurile frumosului, înnobilându-ne și mobilizându-ne să apărăm viața și poezia ei.

Spiridon Vangheli

Picturile lui Igor Vieru au ceva din baladele și doinele noastre. Ele miroase a busuioc și brazdă primăvărată.

Grigore Vieru

Școala plastică moldovenească a avut și are în persoana pictorului Igor Vieru unul dintre acei, care au știut să păstreze și să aducă de demult și pe mult înainte o simțire, o omenie nesacrificată în numele artei, un fel inconfundabil de a face pictura. Dar și un suflet ales, fără de care pictura dumnealui ne-ar fi înghețat ochiul.

Serafim Saka

... Au ceva de taină lucrările lui Igor Vieru, o mișcătoare taină care tulbură, zguduie și purifică în același timp. Unde începe și unde sfârșește această taină, acest niciodată pătruns până la capăt mister al operelor lui care ne răscolește mintea și sufletul? Neîndoielnic, ele vin din ecurile și armoniile interioare, din profundul atașament față de oamenii pământului.

Vlad Zbârciog

Figuri de calibrul lui Igor Vieru nu au nevoie de idealizări și nici de o sentimentalizare a vieții lor spirituale, fiindcă, prin însăși esența lor, incoruptibilă la tot soiul de conformisme pretins artistice sau devalorizate modalități de a face artă – spiritualitatea-i și opera – au fost și vor rămâne pentru noi, care descindem din aceeași spiritualitate, un model ideal de consecvență în perpetuarea „formulelor noastre de veșnicie”...

Lucia Purice

Sintetizând opera maestrului Igor Vieru, constatăm că ea ne ajută să depistăm nucleul sufletului neamului nostru. Fie un colț al naturii, un chip uman, o trăsătură a feței, o mișcare a corpului, o culoare, un obiect, toate acestea însumează caracteristicile culturii poporului nostru. Artistul descoperă frumosul în înfățișările universului intim, în existența oamenilor obișnuiți, peisajele locurilor familiare. E o frumusețe simplă, relevantă nu de prezența lucrurilor, ci de comentariul implicit al artistului. Idealurile sale profund umane au fost tălmăcite într-o vibrantă poezie picturală.

Sofia Bobernaga

Titluri pentru expoziții

Igor Vieru – un pictor mereu așteptat

Unul din cei mai reprezentativi pictori și graficieni

Rapsod al plaiului și al vieții țăranului moldovean

Igor Vieru – un pictor al sufletului neamului nostru

Creatorul care a văzut mereu lumea cu ochi de copil

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

BOTEZATU, Grigore. Norocul omului / G. Botezatu; il.: I. Vieru. – Ch.: Litera, 1997. – 32 p.: il. – (A fost odată...).

BOTEZATU, Grigore. Povestea omului leneș / G. Botezatu; il.: I. Vieru. – Ch.: Gunivas, 2003. – 32 p.: il.

BOTEZATU, Grigore. Skazka o lentâe / G. Botezatu; il.: I. Vieru. – Ch.: Gunivas, 2003. – 32 p.: il.

CREANGĂ, Ion. Amintiri din copilărie / I. Creangă; cop.: I. Vieru. – Ch.: ARC, 2010. – 88 p. – (Biblioteca elevului).

CREANGĂ, Ion. Capra cu trei iezi / I. Creangă; il.: I. Vieru. – Ch.: Cartea Moldovei, 1998. – 16 p.: il.

CREANGĂ, Ion. Capra cu trei iezi / I. Creangă; pict.: I. Vieru. – Ch.: Făt-Frumos, 1994. – 20 p.: il.

CREANGĂ, Ion. Povestea lui Harap Alb / I. Creangă; il.: I. Vieru. – Ch.: Lumina, 1974. – 72 p.: il.

CREANGĂ, Ion. Povești / I. Creangă; il.: I. Vieru. – Ch.: Cartier, 2008. – 124 p. – (Cartier codobelc).

EMINESCU, Mihai. Călin: (file de poveste) / M. Eminescu; prez. graf.: I. Vieru. – Ch.: Cartea Moldovei, 2001. – 36 p.: il.

FĂT-FRUMOS și soarele furat: poveste pop. rom. / repov. de S. Ursache; prez. graf.: I. Vieru. – Ch.: Iulian, [2006]. – 16 p.: il.

FRUMOASA cu părul de aur: povești populare / trad.: C. Dragomir, G. Botezatu, G. Voicu; il.: Iu. Șcetinkina, I. Vieru, P. Baghin. – Ch.: București: Litera Internațional, 2010. – 71 p. – (Cele mai frumoase povești).

MALARCIUC, Gheorghe. Din moși strămoși: nuvele istorice / Gh. Malarciuc; pict.: I. Vieru, F. Hămuraru. – Ch.: Cartea Moldovei, 1999. – 48 p.: il.

VANGHELI, Spiridon. Băiețelul din Coliba Albastră / S. Vangheli, des.: I. Vieru. – Ch.: Guguță, 2011. – 96 p.: il.

VANGHELI, Spiridon. Guguță – căpitan de corabie / S. Vangheli, des.: I. Vieru. – Ch.: Lit. artistică, 1979. – 150 p.: il.

VANGHELI, Spiridon. Măria sa Guguță: proză, poezie / S. Vangheli, prez. graf.: A. Colâbneac, I. Vieru, B. Diordiev. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 107 p.: il.

VATAMANU, Ion. Teiul / I. Vatamanu; il.: I. Vieru. – Ch.: Lit.

artistică, 1980. – 95 p.: il.

VIERU, Gr. Mama / Gr. Vieru; il.: I. Vieru. – Ch.: Lumina, 1975. – 35 p.: il.

Referințe critice

IGOR Vieru: biobibliogr. / Bibl. Naț. a RM; alcăt.: S. Midon; cop.: D. Popa-Miu. – Ch.: Bibl. Naț. a RM, 2003. – 120 p.: il. – (Moldavica: Plasticienii Moldovei).

BOBERNAGA, Sofia. Igor Vieru: album / S. Bobernaga. – Ch.: Lit. artistică, 1982. – 72 p.

BRIGALDA-BARBOS, Eleonora. Igor Vieru / E. Brigalda-Barbos; trad. în engl.: Iu. Robu; imag.: Iu. Foca. – Ch.: ARC, 2006. – 96 p.: il. – (Maeștri ai artei decorative contemporane din Republica Moldova) (Maeștri basarabeni din secolul XX).

PURICE, Lucia. Pasăre în alertă / L. Purice. – Ch.: Ed. Uniunii Scriitorilor, 1988. – 159 p.

SPÂNU, Constantin. Imagine și mit: convergențe semiotice și axiologice în creația lui Igor Vieru / C. Spânu; AȘM, Inst-tul Studiul Artelor; graf., design: A. Macovei. – Ch.: Cartea Moldovei, 2004. – 88 p.: il.

MÂNĂSCURTĂ, Ioan. Laudă mâinilor // Mânăscurtă, Ioan. Noi și gândurile noastre / I. Mânăscurtă. – Ch., 1979. – P. 24-27.

PURICE, Lucia. Efluvii de simboluri și emoții artistice. Ultimele erupții de primăvară // Purice Lucia. A patra dimensiune / L. Purice, V. Zbârnciog. – Ch., 1991. – P. 5-17.

VIERU Igor // Dicționarul enciclopedic ilustrat. – Ch., 1993. – P. 1778.

VIERU Igor // Literatura și arta Moldovei: encicl.: în 2 vol. Vol. 1. – Ch., 1985. – P. 134-135.

BATÂR, Dumitru. Veșnicul fin al curcubeului / D. Batâr // Moldova. – 2011. – Nr. 1-2. – P. 26-29.

CUCIUC, Sergiu. Trei Doamne, și toți buni: II. I-a plăcut să meargă desculț pe iarbă / S. Cuciuc // Moldova. – 2011. – Nr. 7-8. – P. 92-93.

TATARINOVA, Victoria. Acasă la Igor Vieru / V. Tatarinova // Ziarul de Gardă. – 2011. – 14 apr. – P. 22.

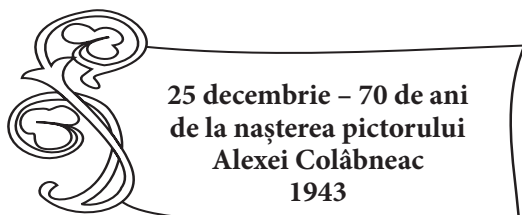
POSTOLACHE, Gheorghe. Nezabyvaemyj hudožnik / Gh. Postolache // „ă”MIC”. – 2008. – Nr. 12. – P. 2.

POSTOLACHE, Gheorghe. Un pictor de neuitat / Gh. Postolache // „a”MIC”. – Nr. 12. – P. 2.

Dedicații lirice

CIOCOI, Gheorghe. Leagăn de credință: lui Igor Vieru // Ciocoi, Gheorghe. Scrieri alese / Gh. Ciocoi. – Ch., 2003. – P. 137-138.

GHEORGHITĂ, Ion. Și o mărturisire: maestrului Igor Vieru // Gheorghită, Ion. Sania de aur / I. Gheorghită. – Ch., 2010. – P. 44-45.

Artistul plastic Alexei Colâbneac s-a născut la 25 decembrie 1943, în satul Drepcăuți (jud. Hotin), azi raionul Briceni. A absolvit școala medie incompletă din Lipcani în 1957. Primele lecții de desen le face cu profesorii Ion Besmerțnâi și Ion Gavrilenco. Din 1957 până în 1962 urmează Școala Republicană de Arte Plastice *I. Repin* (actualmente – Colegiul de Arte Plastice *Alexandru Plămădeală*) din Chișinău, desăvârșindu-le mai apoi la Institutul de Pictură, Sculptură și Arhitectură *I. Repin* din Leningrad (Sankt-Petersburg), Federația Rusă, secția Grafică, din 1962 până în 1971.

Debutul și-l face în 1959 la revista *Chipăruș* cu unele caricaturi. Alexei Colâbneac și-a început activitatea creatoare, manifestându-se inițial în domeniul graficii de șevalet, după absolvirea facultății în 1971. În domeniul artei graficii de carte a debutat în 1972, realizând un ciclu de ilustrații monocrome, desene cu tuș-peniță la cartea scriitorului Victor Prohin *Orașul fără nume*. Acest debut a determinat interesele muncii sale de creație pentru viitor, antrenându-l în activitatea de prezentare grafică a cărților.

Alexei Colâbneac este un artist plastic dotat cu un talent nativ, având și o pregătire profesională, sistematică, desăvârșită. Cunoaște și mânuiește cu abilitate diferite tehnici grafice. A realizat lucrări expresive în tehnica desenului în creion, tuș-peniță, acuarelă, guașă, linogravură monocromă și policromă, în tehnica gravurii de metal, acvaforte hașurat și acvatintă, litografie, arta caracterelor scrise, arta monumental-decorativă. Majoritatea cărților pentru care a realizat prezentarea grafică, aproape în întregime, sunt destinate copiilor și au de fiecare dată ceva nou, irepetabil, impunându-se atenției în mod deosebit ilustrațiile realizate pentru cărțile lui Vasile Alecsandri, Ion Creangă, Spiridon Vangheli, Nicolae Dabija, Ion Druță, Gheorghe Gheorghiu, Charles de Coster etc.

Printre realizările cele mai importante ale lui Alexei Colâbneac în domeniul artei graficii de carte se înscrie și prezentarea grafică a cărții lui Nicolae Dabija *Povești de când Păsărel era mic* (1980); *Povestea furnicii* de Ion Druță (1966); *Scrieri alese* de Spiridon Vangheli (1985).

Dintre lucrările de artă grafică de șevalet, care ocupă în creația lui Alexei Colâbneac un loc tot atât de important ca și grafica de carte, trebuie menționate cele realizate în desen și acuarelă, stampele (fiole grafice) grupate în cicluri realizate în linogravură monocromă și policromă, în acvaforte și litografie.

Alexei Colâbneac se înscrie printre fondatorii Facultății de Arte Plastice din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Pe parcursul ultimului deceniu a ocupat mai multe funcții: profesor la Liceul Republican-internat de Artă Plastică *I. Repin* (1971), Secretar al Comitetului de Conducere al Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova (1976-1982), specialist principal al Direcției *Patrimoniu* din cadrul Ministerului Culturii al RSSM (1982-1985), profesor la Facultatea de Arte Plastice a Institutului de Stat al Artelor (actuala Academie de Muzică, Teatru și Arte Plastice), decan al Facultății de Arte Plastice din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (1990-1998), prim-vice-ministru al culturii al Republicii Moldova (1997-2001), șeful catedrei de grafică în cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (1998, 2002 – prezent), șef al Direcției *Patrimoniu și Restaurare* din cadrul Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Moldova din 1971; membru al Asociației Internaționale a Artelor Plastice UNESCO Paris (Franța), 1994; membru al Uniunii de Creație a Artiștilor

Plastici ai Federației Ruse, 1995.

Pe parcursul activității sale a fost menționat cu numeroase premii naționale și internaționale: Premiul Republican al Tineretului „Boris Glavan” – 1977, Diplome de gradul I și II la concursuri de specialitate și saloanele de carte din Moscova – 1980, 1985; Premiul Concursului Internațional „Arta cărții”, Moscova, 1981; Medalia „Virtutea Muncii” – 1986; Maestru Emerit al Artelor – 1991; Premiul III la „Saloanele Moldovei” (Bacău-Chișinău, 1993); Premiul II, Congresul „Bacoviana” – 1994; Premiul Special „Saloanele Moldovei” – 1996; Merite Prize Internațional Postaje Stamp Design Contest (Tokyo, Japonia, 1997); Laureat al Concursului Internațional de Carte (Barcelona, 1997); Diploma de Onoare a Consiliului Internațional al Cărții pentru Copii și Tineret IBBY (Basel, Elveția, 2006).

Lucrările sale au fost prezentate în săli și galerii din marile centre culturale ale Rusiei, Belarusiei, Kazahstanului, Bulgariei, Franței, Finlandei, Austriei, Greciei, Cehiei ș.a. atât ca expoziție personală, cât și participarea în expozițiile de grup. Lucrările plasticianului Alexei Colâbneac au fost achiziționate de Muzeul Național de Arte din RM, precum și de alte muzee prestigioase: Galeria „Pavel Tretiakov” Moscova; Galeria Municipală Tighina RM; Galeria Municipală Tiraspol RM; Galeria „Nakamura” Japonia; Galeria Municipală „Art-Avanguard” Moinești, România; Galeria Municipală Banska Bystrica, Slovacia; precum și de Palatul Parlamentului Român; Muzeul „Konstantin Paustovski”, Federația Rusă; Comitetul Național UNESCO Bușteni, România. O mare parte din lucrările maestrului se află în colecțiile private ale multor personalități de peste hotare.

Profesionalismul, exactitatea și claritatea modalităților plastice de expresie, arta desenului ca mijloc principal de expresie, sunt trăsăturile caracteristice pentru majoritatea lucrărilor de artă grafică realizate de către artistul plastic Alexei Colâbneac.

Referințe

... În dorința aprinsă a copiilor de a discifra și înțelege imaginea, se manifestă, în primul rând, unul dintre misterele ce țin de universul frumosului. Linia, pata de ton sau culoare, reliefând natura sau acțiunea, sunt menite să-l captiveze pe copil, valoarea estetică și mesajul etico-moral al imaginii depinzând total de măiestria pictorului, de

profundzimea cunoștințelor sale despre viață, despre oameni și despre timpul în care trăiește.

Elementul talentului este considerat har divin. Fiecare om poate fi un potențial artist, doar că nu fiecare se poate realiza – e nevoie de un concurs de împrejurări prielnice. Pe lângă faptul că un artist trebuie să posedă talent, el trebuie să fie și curajos. Artiștii sunt unica categorie de cetățeni care nu sunt protejați de societate, ei există pe propriul risc. Sunt liberi creatori în toate.

Alexei Colâbneac

Alexei Colâbneac este unul din puținii artiști plastici de la noi, ale cărui lucrări pun în valoare deopotrivă talentul creatorului și o cultură bine asimilată. Capacitatea de a glosa pe marginea operei sale probează respectul față de cuvânt – calitate mai rar întâlnită în lumea plasticienilor basarabeni – și o propensiune pentru interpretare, pentru lectura critică a semnului grafic.

Alexandru Stahi

Alexei Colâbneac este un artist dotat cu talent nativ, având și o pregătire profesională, sistematică, desăvârșită. El cunoaște și mânuiește cu abilitate diferite tehnici grafice. A realizat lucrări expresive în tehnica desenului în creion, tuș-peniță, acuarelă, guașă, linogravură monocromă și policromă, în tehnica gravurii în metal, acvaforte hașurat și acvatintă, litografie, arta caracterelor scrise, arta monumental-decorativă. El desenează și pictează mânuind cu virtuozitate creionul, penița și penelul; compune imaginile repede, ușor, cu dezinvoltură, organizându-le firesc și armonios.

Gheorghe Vrabie

El cunoaște perfect posibilitățile desenului în linie, arhitectonica textului manuscris, legăturile organice ale acestuia cu celelalte elemente grafice ale cărții...

D. Golțov

Titluri pentru expoziții

Arta graficii de carte pentru copii în viziunea artistului plastic
Alexei Colâbneac

Universul în pictura unui strop de rouă

Un suflet de artist încrezut în calea spre lumină

Alexei Colâbneac – grafician de frunte al generației sale

Un poet al liniilor grafice

(M.U.)

BIBLIOGRAFIE

Opera

ALECSANDRI, Vasile. Dimineața: pasteluri / V. Alecsandri; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Lit. artistică, 1989. – 30 p.: il. – (Făgurași).

ALECSANDRI, Vasile. Pasteluri / V. Alecsandri; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Lit. artistică, 1981. – 28 p.: il.

CREANGĂ, Ion. Capra cu trei iezi / I. Creangă; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il. – (Cheița de aur).

CREANGĂ, Ion. Fata babei și fata moșneagului / I. Creangă; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2008. – 16 p.: il. – (Cheița de aur).

CREANGĂ, Ion. Povești. Povestiri. Amintiri / I. Creangă; il.: A. Colâbneac; cuv. înainte: M. Sadoveanu [1932]. – Ch.: Prut Internațional, 2011. – 316 p.: il. – (Biblioteca pentru toți copiii).

CREANGĂ, Ion. Punguța cu doi bani / I. Creangă; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 16 p.: il. – (Cheița de aur).

DELAVRANCEA, Barbu. Domnul Vucea / B. Delavrancea; pref.: G. Șovu; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 208 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

PARTOLE, Claudia. Domnița-Păstoriță: (legendă pentru copii mari și mici) / C. Partole; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2006. – 32 p.

PETRESCU, Cezar. Fram, ursul polar / C. Petrescu; cuv. înainte: A. Bantoiș; il.: A. Colâbneac. – Ch.: Prut Internațional, 2007. – 164 p. – (Biblioteca pentru toți copiii).

RABELAIS, François. Gargantua și Pantagruel / F. Rabelais; trad.: A. Hodoș; graf. și il.: A. Colâbneac. – Ch.: Hyperion, 1993. – 608 p.

Referințe critice

ALEXEI Colâbneac: biobibliogr. / Bibl. Naț. a RM; alcăt.: S. Miron; cop.: D. Popa Miu. – Ch.: Bibl. Naț. a RM, 2008. – 115 p. – (Moldavica: Plasticienii Moldovei).

CHISNENCO, Angela. Artă și lecții de viață: Alexei Colâbneac la întâlnire cu liceenii / A. Chisnenco // Capitala. – 2008. – 19 dec. – P. 8.

COLÂBNEAC, Alexei. Odnâ neprehodâșââ lûbov'... / A. Colâbneac // Moldova. – 2009. – Nr. 5. – P. 18-19.

COLÂBNEAC, Alexei. Privirea lumii cu văzul lăuntric... / A. Colâbneac // Moldova. – 2009. – Nr. 5. – P. 16-17.

INDEX DE NUME

Aldea-Teodorovici, D.	20
Alecsandri, V.	14, 24
Alistar, E.	13
Andersen, H. Ch.	24, 25
Apostol, V.	16
*Asachi, Gh.	6, 68-74
Bacalbașa, I.	15
Bacinschi, M.	8
Bahcevan, V.	18
Balzac, H. de	24
Bălan, P.	15
Bălici, Gh.	5
Bizet, G.	20
Blănaru, Gh.	4
*Boccaccio, G.	6, 64-68
Bolliac, C.	7
Bontea, E.	20
*Botezatu, E.	20, 170-175
Botezatu, G.	4
Botgros, N.	5
Boțu, P.	15
Bradbury, R.	24
Bufniță Cenușie	17
Burac, A.	16
*Busuioc, A.	20, 163-170
Buzura, A.	17
Byrd, R. E.	20
*Byron, G. G.	4, 39-43
Cabac, N.	21
Camus, A.	20
Cantemir, D.	20

Carnegie, D.	21
Călinescu, G.	24
Ciobanu, M.	6
*Ciocanu, A.	7, 88-92
Ciocea, E.	16
*Ciutac, V.	4, 30-34
*Colăbneac, A.	23, 195-200
Constantinescu, L.	4
Collodi, C.	23
*Costenco, N.	22, 184-189
Curagău, M.	16
Cutasevici, Gh.	22
Čukovskij, K.	24
*Dabija, N.	15, 122-131
Dargomyžskij, A.	6
Dănilă, A.	4
Diderot, D.	19
*Dragomir, C.	21, 175-180
*Dragunskij, V.	21, 180-184
Druță, I.	16
Dubrovin, G.	4
Eliot, T. S.	17
Eminescu, M.	24
Evtușenko, A.	14
*Farago, E.	8, 93-97
Filimon, N.	24
*Filip, Iu.	5, 44-51
*Fox, P.	9, 97-99
*Gagiu, V.	11, 108-111
Gane, N.	5
Garcia Lorca, F.	13
Gautier, T.	23
Gălușcă, T.	23

Gârneț, V.	5
Ghibu, O.	13
Giovagnoli, R.	7
*Gîrleanu, E.	4, 25-30
Gopo-Popescu, I.	11
Gorki, M.	24
Greco, T.	22
Grekov, I.	9
*Grigorescu, N.	11, 111-115
Gripe, M.	15
Gugel, A.	14
Halippa, P.	16
*Hasdeu, B. P.	6, 52-59
Hašek, J.	10
Ivanov, A.	13
Josu, N.	6
Kavatis, K.	10
Kobylânskaâ, O.	21
Konašević, V.	12
Korczak, J.	15
Korkina, A.	4
Koval', Ū.	5
*Krapivin, V.	19, 159-163
Lungu-Ploaie, R.	16
La Rochefoucauld, F. de	17
Lagerlöf, S.	21
Lagin, L.	24
Lazariuc, A.	15
Leahu, N.	15
Lewis, K. S.	21
Lindgren, A.	24
Madan, C. Gh.	16
Malot, H.	25

Mardare-Romanciuc, M.	22
*Mateevici, A.	7, 82-88
Maznin, I.	14
*Mânăscuță, I.	10, 104-107
Meniuc, G.	12
*Mihalkov, S.	7, 74-82
*Munteanu, M.	16, 142-146
Mureșanu, A.	25
Negară, T.	4
Negriș, A.	14
Nekrasov, N.	24
Nencev, T.	6
Obručev, V.	19
Odainic, S.	16
Olșevschi, R.	17
O'Neill, E.	19
Opekušin, A.	21
Păduraru, A.	14
*Păunescu, A.	15, 132-138
Pânzaru, V.	5
Peicev, D.	12
*Perrault, Ch.	4, 34-39
*Plămădeală, A.	19, 150-156
Poleakov, V.	19
Porumbescu, C.	19
Prževal'skij, N.	9
Rău, A.	23
Rotaru, E.	11
Rusnac, C.	5
Rusu, A.	13
*Rusu, N.	6, 59-64
Sadoveanu, M.	24
Sajin, N.	5

Salten, F.	23
Sano, Y.	15
Schopenhauer, A.	6
Sendak, M.	14
Show, I.	6
Slavici, I.	4
Snegirëv, G.	7
Stănescu, N.	8
Stendhal	5
Stevenson, R. L.	24
Şalari, A.	17
Şciusev, A.	19
Şraibman, I.	6
Ştirbu, L.	5
Tamazlâcaru, E.	4
*Tănase, M.	17, 146-150
*Tcaci, Z.	12, 115-119
Teleucă, V.	4
Teodoreanu, I.	24
Tokmakov, L.	15
Tolstoj, L.	25
Trifan, C.	10
*Țibulschi, Iu.	14, 119-122
Ungaretti, G.	5
Ursul, D.	20
Vajner, G.	5
Van Gogh, V.	8
Varlaam	23
Vartic, A.	19
Vatamanița, I.	22
Vetrov, D.	14
Verne, J.	5, 24
*Verdi, G.	19, 156-159

*Vieru, I.	23,189-195
Vysockij, V.	5
Wagner, R.	13
Wilde, O.	24
Zavtur, E.	6
Zbârciog, V.	22
Zubcu-Codreanu, V.	5
Zweig, S.	24

INDEX TEMATIC

Ziua Drapelului de Stat al Republicii Moldova	10, 99-104
Ziua Mondială a Șahului	15, 138-141

SUMAR

INTRODUCERE

3

ENUMERAREA DATELOR REMARCABILE ȘI
MEMORABILE 2013

4

LISTE DE RECOMANDARE A LITERATURII

25

INDEX DE NUME

201

INDEX TEMATIC

206

Servicii editorial-poligrafice: FEP „Baștina-RADOG” SRL
MD 2005, mun. Chișinău, str. P. Rareș, 49,
tel/fax: 29-40-95, 29-40-86.
e-mail: producere@radog.md; www.radog.md